

Collationes patrum

<https://hdl.handle.net/1874/338368>

15

Hs.
5 E 17

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.

N°. 426

K. 1015
117

T. 1015

1015 (*Eccl.* 426.) *Charta.* 4°. 191 ff. 1497.

(*Joannes Cassianus*), *Die Collacien der O. Vaders* (1^e—12^e *Collacie*).

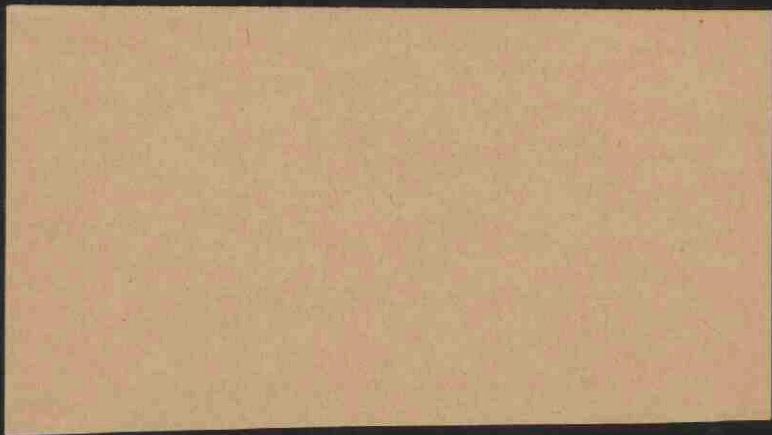
Het begin der 1^e *Collacie* ontbreekt. Fol. 178a: Hier beghint die xij^e *collacie*. In fine: Gheeynt int jaer o. h. 1497 op sⁱnte marien van egypten auont.
„Dit boeck hoert toe den besloten^en regularissen bynnen Maeseyck”

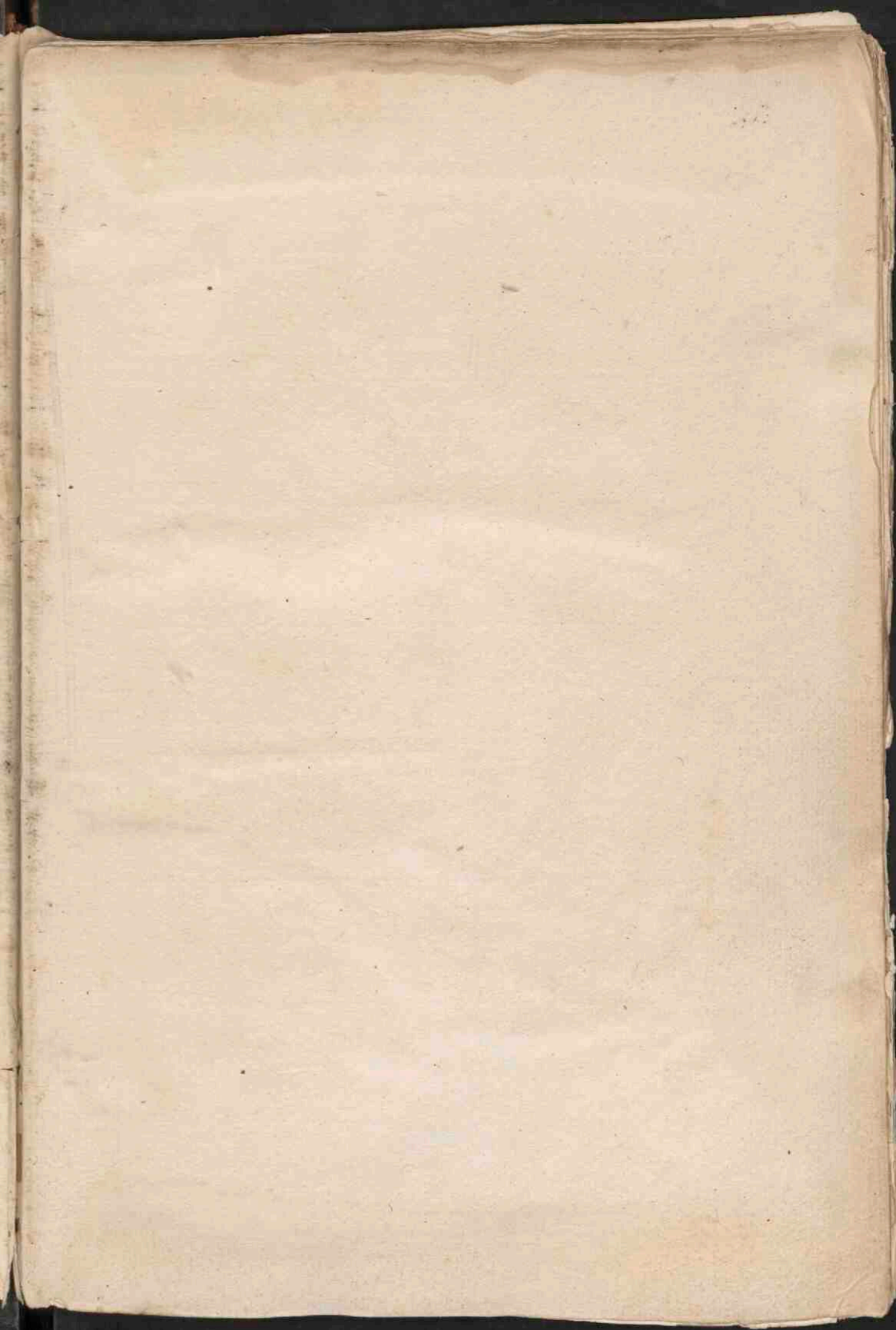
Bij het foliëren voorspokenlyk overgeslagen
fol. 9*, 30*, 40*.

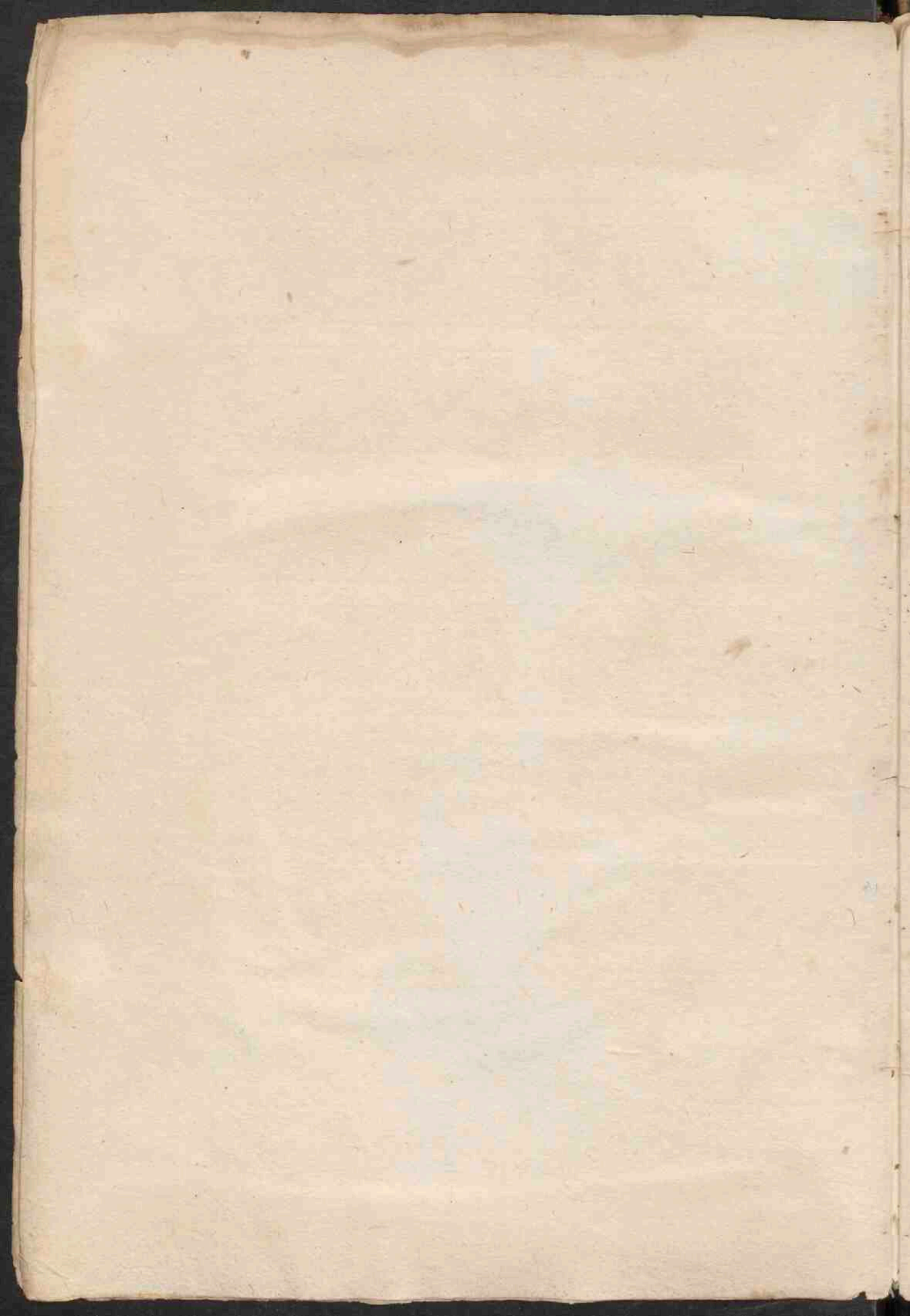
Derchamps, Hss. Maaseik, no. 37.

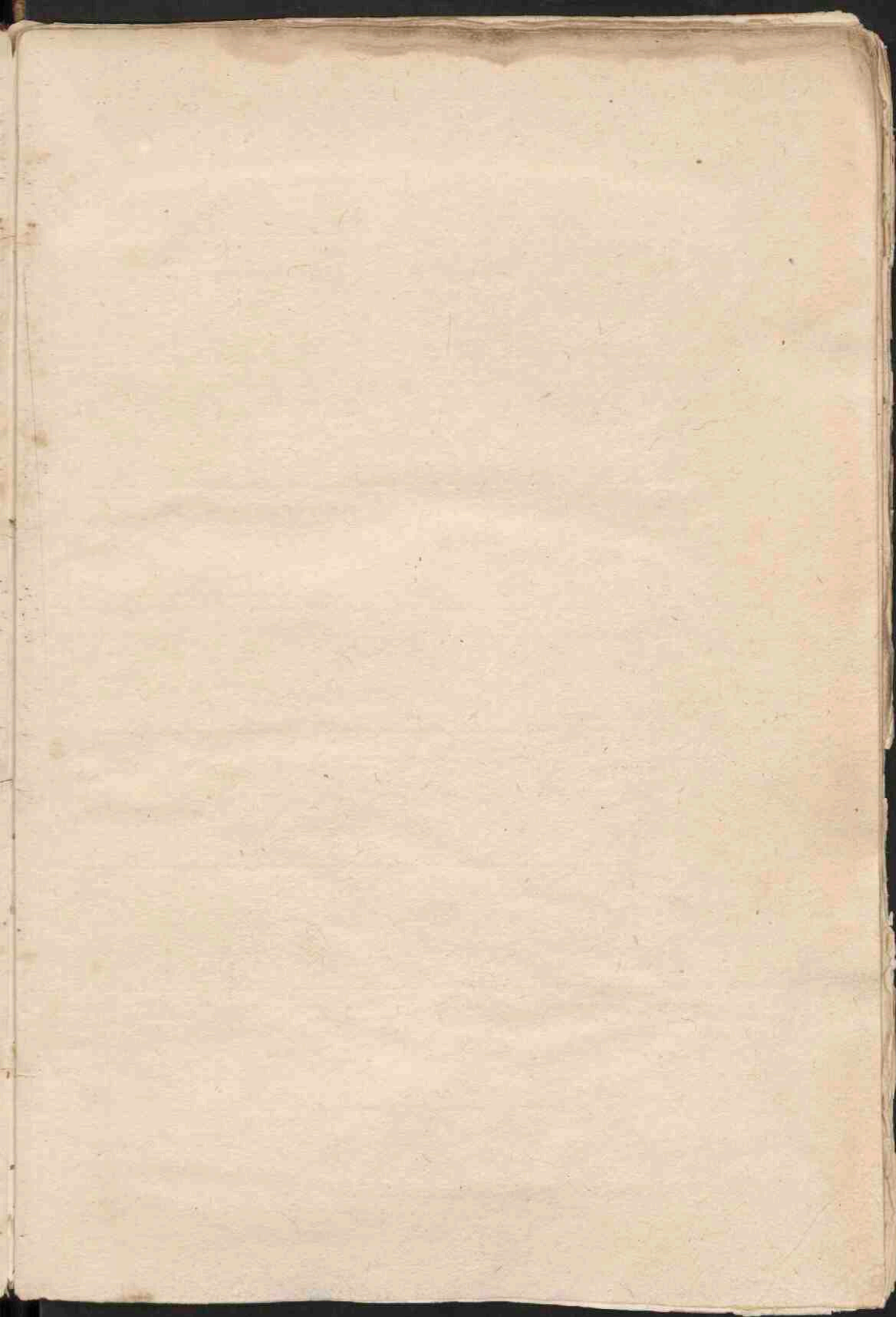
Behandeld met 'Cire 212'

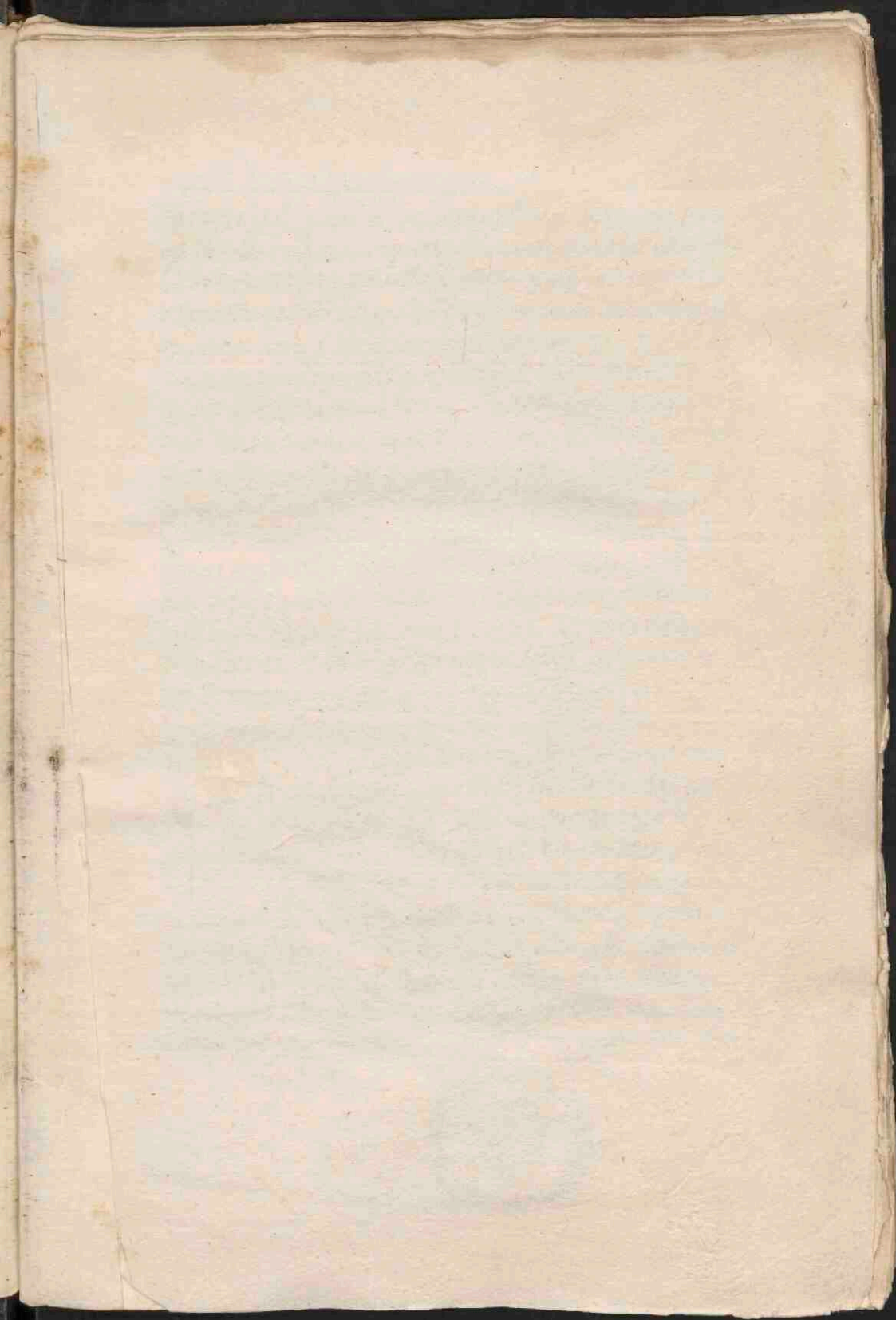
maart 1989

1
ous seiden datter een gemoede en een siele in
twee lichaem woenden. Doe wi te gader
in der woestinen quamen daer wi die alre be
sochste vaders en alle volcomenheit der mo
nicken vonden. Doe baden wi mit wtgestortē
tranen den abt moyses. die onder die bloe
men in den wercliken leuen. en in den schon
wendē leuen mit sonderheidē geproeft was.
dat hi ons ongeleerde roe mensche den werch
der volcomenheit openen wolde. Want wij
kenden dat die strengichheit sijns gemoets
allint was dat hi nyment dan den eerzucht
gen begheres. en diet mit alre vlitichheit loch
ten den werch der volcomenheit en plach te
wisen. Op dat hij den tragen en den ontwe
digen die edel margrietten niet te voeren
en storten. die alleen den dorstigen nae der
volcomenheit toe hoeren. mer ten lesten na
voel biddens wnext hi van ons veruonen

Alc ambachtē en elc en seide aldus. *ij. s. i.*
ke const heuet een sonderlinge be
ghine en een myddel. en een sonderlinghe yde
en daer elc wert man en elc vlitich leerkint
nae liet en alle sin arbeit na schijkt. Want
dat beghine en dat myddel eens boumans
is dat hi den ongebonde acker eert mitter
ploegen en roedt den distel. en den doerne
daer wt. en en outliet hem egeens arbeids

in dat heiten somer in den valden wynter.
noch colt sijn laet ter auenturen daer in te
seyen **D**at eynde is oueruloedige vruchte
daer af te ontfangen die schuren daer mede
te veruollen. en sijn noettrosse daer af te ne
men of sijn guet daer mede te vermeerderen
Der soe ydelt hij die volle schuren gheerne
weder. en werpt dat laet mit arbeide in der
sluiger eerden. en om hope der toeromender
vruchten en rekent hi die tegenwoordige scha
de niet **D**ie roeplude en ontsien hem die
vreise der wilder soe niet. noch die nyrte
licheit van menigen woesten wege als hi
ouerwyninge hopen te doen **D**ie om rid
derliker eeren plegen te pinen en ontsien
hem gheens arbeids noch gheymre vresen
In stryden sijn si derwile ouerweert en in
armoeden lijdesamich. alleen daer ome
want si wat werliker eeren hope te trigen

Hidus heeft dat **Dat derde capittel**
Opset ouler oeffeninge oet een begiue
en een sinderlinge eynde. daer wi allen
arbeit niet in opelic mer gheerne om lide
Daer wi gheerne om vasten en waken. dat
lesen dat gestadige gedencken der heiliger
scriftueren en verliedt ons niet **S**tadigen
arbeit en bloetheit en van allen dinghen
beroest te wesen liden wi blidelic. ende die

2
vermeerlichheit van deser woestinen en ver
neert ons niet. **D**ouder twynel hier om hebt
gh oer selue v alders uues vaderlant en
die weelde der werelt gelaten en verliuuet.
op dat ghy doer menich lantstap tot ons ou
geleerden groue gebueren die in deser woef
tinen versaluet liggheu mochtet comen
Daer om antwoert my wat is v beghine
of wat is v eynde daer ghy alle desen ar
beit gheue om liden wilt. **D**oe hi van de
ser vragen onse sentencie hoere wolde. ant
woerde wi hem dat wut al om dat hemel
rinc gheerne leden. **Dat vierde eynde...**

De sechde hi ghy hebt wael en behen
delic vanden eynde gesproken. **H**ier
wat v beghine en v myddel is dien ghy stude
lic aen moet hangen. op dat ghy ten eynde
comen moecht dat weert ghy bouen allen
dingen sculdich te weten. **D**oe wi geantwoert
hadden dat wijs niet en wisten seide hi voert.
in elcken ambacht en in elker const als ic voer
seit hebbe is een beghine en een opset. **E**n
het en si dat een vegelic dat opset altoes
voer ougen halde hi en mach totten eynde
lijue begheder vrucht niet comen. **E**ns
boumans eynde is dat hi van sijne coeme
soudes forse leuen mach. **S**ijn beghine
is den aker van allen onarude te reynigen

want anders en heuet hi gheuen hope
ten eynde moegē te comen **E**n roepman
en heuet int eynde gheue hope sijn comē
scap te verbeterē. het en si dat hi een beghe
ne hebbe en weghje daer toe sueke **E**del lu
de die om riddersliker ezen arbeide pleggen
in den beghinne voer te nemen onder wat
priure dat si hem willen geuen. op dat si tot
ter ezzen moegē comē die si int eynde be
ghezen. alsoe is oer dat rijke gods dat ey
de van onsen weghje **D**u moetē wi dat be
ghine en dat myddel hier toe sueken. want
en hebben wi des niet wi arbeiden te ver
gheefs. recht als die sonder werch verre ry
sen wille **D**oe wi ons hier in verwonderden
sprac die alde voert **D**at eynde onser oef
teninge als wi gesproken hebben is dat
hemelrij **D**at beghinne en die werch derwerts
is puerheit des herten. sonder welke puer
heit nyement totten eynde comē en mach
Dne desen wege recht als by eenre lynen
sullen wi al onse gesichte en alle onse voert
ganc van bynen stieren en richten **E**n ist
dat onse gedachten van deser lynen yett
wat af dwaelt. soe sullen wi mit onsen ge
sicht rechtenuoert weder derwerts tot dien
teiken keren. recht als een schutter die danc
of gewyne begeert als hi schiet dat gesichte

lijure oghen op dat wille dat in der duelen
staet mit alre vlitichheit pleedht te voeghen

Hoe is dat eynde **Dat vyfde capittel**
De oer ons opsets. als siute pauwels
soet dat ewige leuen daer hi spriert **H**i hebt
vvrucht in reynicheidē. mer dat eynde daer
af is ewich leuen. sonder welke reynicheidē
dat eynde des ewigē leuens nyement bez
trigen en mach **D**aer om soe wat ons tot
deser puerheit des herten voerderē mach
dat sullen wi mit allen crachten verstrigen
en soe wat ons tot deser puerheit hindez
lic is dat sullen wi mit allen vlitē schijnwē
Din deser puerheit wille soe doen wi allet
dat wi doen. soe liden wi allet dat wi liden
Hier om verstaendē wi die alders onse eygē
lant. eer der menschen. rjrdom weelden de
ser werelt **D**y dat dese puerheit des herten
eenpaerlic weerde gehalden **T**ot desen voer
geletten beghine der puerheit soe sullen alle
onse werken en gedachten gestruert werden
en en staet dit beghinne niet eyupaerlic vō
onsen oegen geset soe sijn alle onse arbeit te
verghoefts sonder vruchte en ongestadich. en
onse gedachten sullen malanderē contrarie
wesen **W**ant soe wie van bynen gheen valt
fondament en leedht daer dat gemoede sijn
toenlicht toe hebbe en stadelic nienhanghe.

Soe wat hem bevegghent daer moet hi van
noede af beweeght en gewandelt werden.
nae dien dat die dingen sijn die hem opwal
len. want hi van bynen op die puerheit des
herten niet gefindeert en staet. **Dit selde.**

Hier wt toemt dat sonige **Capittel.**
menschen voel gouts en siluers en
lants en grote rijkdom van buten ouerghen
nen. **H**ier want sijt tgesichte van bynen tot
toe puerheit des herten altoes niet en kerē.
Soe plegen si somtijt daer nae om een griffie
of om een peune te bynen en seer beweeght
te werden en die sonige besitten hoer boe
ken mit alsulker eygenstap datter nyemēt
in lesen en moet. **H**ie dat sijt niet liden en
willeu dat men se nentast en daer si dat
loen der lidenheit en der caritaten af
ontfangen solden. daer nemen si oersake
der onlidenheit en der doet wt. **A**l ghe
nen si al hoer guet om der mynen xpi ouer.
nochtan behaden si in cleynen dinghē die
niets woert en sijn hoeren eygenen alden
wille. en bliuen onvruchtbaer van bynen
staende recht of si geen caritaet en hadde.
Dit selue was sinte pauwels herde wael
vertoent in den geest doe hi seide. **A**l stroyde
ic alle mijn guet den armen en al gane
ic mijn lichaem ouer dat hi brande. had

4
de ic gheue caritaet het en vorderde my
niet Hier bi mach men merken dat een mē
sche rechtuoert niet volcomen en is als hi
van buten van allen dingen ghebloet staet.
het en si dat hi die caritaet hebbe die alleen
in die puerheit des herten gelegen is Want
wat ist anders niet te beyden. niet opghe
blasen te wesen. niet verdoert te werden
niet verkeerdich te doen Dat sijn niet te
sueken gheen quēt te dencken. en alle die
ander puuten die sinte pauwels van der
caritaten seet Dan een volcomen en een
reyn herte altoes gode op te offeren. en
van allen verstrueringen ouberneet te hat

Off deser puer *Dat senende capit.* den
heit wille sullen wi alle dingen doe
In vallen In waken In arbeide des lichaēs
In armoede In selingē. op dat wi ouermits
aldusdangē doechden een ongequetste
herte van allen stadeliken passien moegē
vertrigen en behalden En in aldusdangē
graden totter volcomenheit der cari
taten op moegē dymen En al waert dat
wi om enigerhande noetruftige onlede de
se oeffeninge nae onser strengichheit niet
volbrengen en mochten Daer om en sol
den wi niet in toern of in outweerdichede
of in droemheit des herten vallen. mer al

toes om puerheit en om stilheit des herte
in allen dingen te puen. want tgenwin
des vastens en is alsoe groet niet als
dat verlies des toerns. **N**och in den lesen
en is niet alsoe grote vruchte geleghen
als die schade is den vrieder te verlinade.
Daer om sullen wi vasten waken en ander
oeffeninge der doechden oefnenen. **I**n alsoe
voel als si ons totter puerheit des herten
moegen dienen. **E**n vinner om dier oeffe
ningen wille die principael doechden der
reynidheit niet te verstuereu. **W**ant alsoe
lange als si geheel en onverstuert in ons
blift. **A**l laten wi een deel der wtwendiger
oeffeninge om redeliken saken wille van
buten. of het en sal ons niet schadelic we
sen. **E**der soe en mach ons gheue wtven
dige oeffeninge voerderen het en si dat wi
se tot deser principael doechden der puerh
stuereu daer men alle oeffeninge om oef
nenen sal. **R**echte alsoe als nyement die in
strumente van enigen ambacht daer om
soept en vergadert dat hi se stille laet lig
gen. noch hi en set die hope sijnus gewins
niet in een bloet ledich besitten der instru
menten. mer dat hi mitter hulpen der instru
menten dat ambacht volbreunge daer se om
gemaert sijn. **D**aer om vasten waken ende

en ouerdenckinge der heiliger sanctueren.
 bloetheit armoede en sijn gheyne volcomen-
 heit. mer instrumenten daer men die volco-
 menheit mede verarrigen mach. Want dat
 eynde ons begheus en is in dien oefeninge
 niet gelegen. mer ouermits dien soe toent
 men totten eynde. Aldus arbeit een yegelic
 te vergheefs die die meyninge sijns herten
 alleyn totter wtwendiger oefeninge keert.
 en hem daer mede laet genoeg. En om dat
 eynde der puerheit niet en arbeit daer men
 alle dingen om dgen sal. hi heuet die instru-
 menten des ambachts mer vanden eynde
 daer die vrucht in gelegen is en weet hi
 niet. Hier om soe wat dese puerheit ende
 stillheit ons gemoets versterken mer al schij-
 net orberlic en noettrouich te wesen. het
 is schynen want ouermits deser regelen
 soe sullen wi die verstrueninge alre eertlicher medewalunge
~~in~~ ~~duch~~ moegen schynen. en bi der wy-
 en der rechter leidinge totten begheerden
Dit is dan **Dat. viij. Capitel** eynde comē
 sculdich onse principael en onbewe-
 gelike meyninge des herten te wesen. Dat
 dat gemoede gode en den godliken din-
 gen altoes aenclenē. Doe wat ons hier af
 verscherdet al schijnet groet het is theyne
 yne schedelic te rekenen. Hier af is ons

in der ewangeliën by marthjen en in maria
rien een figuer herde suuerlic bewijst
Want doe martha in die heilige ontede
was daer si den here selue en sijne ionge
ren als sy beste conde diende **E**n maria
by ihesus voeten sat die si misde en salue
de. alleen mit sijne woerden hoer berom
merde. waert si vanden here bouen ge
sat dat si dat beste deel verroren hadde
dat hoer niet af genomen en solde werde
Want doe martha in dier gueder lordj
uoldichheit arbeide. en sach dat si alsoe
groten dienst alleynue niet volbrengen
en mochte. begreerde si der suster hulpe
vanden here en seide. **A**chstu des niet dat
my mijn suster alleynue laet dienē segge
hoer dat si my helpe **E**n trouwen sy en
riep hoer suster tot gheynē suoden wer
ke. mer tot enen groten edelen dienst. mer
wat hoerde sy nochtans vanden here **M**ar
tha martha du bist lordjuoldich en verluert
in veel dingen luttel is noet mer een is
noet **M**aria heeft dat beste deel verroren
dat niet van hoer af genomen en sal wer
den **D**iet ghi nu wael dat die here selue
dat alre beste guet in die godschouwinge
heuet geset. al ist dat ander doethdē noet
truffich en orberlic sijn **B**y staen nochtan

in den legeren graede. want om des eens
 willen soe werden si alle gewradht **Doe**
 die here tot martha seide du bist sordhuol
 dich en in voel dingen verstuert luttel is
 noet **Ja** eens is noet en sette hi dat ouer
 ste guet in dat werclike leuen niet al ist
 te prisen en vol vruchten **Mer** in die godstou
 winge die daer waerlic eeuuoldich en een
 is. luttel is noet totter volcomenre salidz
In den schouwende leuen op te dhmen daer
 men alleynne nutter hulpen gods toe ro
 men mach. en ouer dhmen die werclichei
 den der heiligen en die wonderlike dienst
 te en dan in die scoenheit en in dat gebu
 ken gods alleynne genoodt te werden. al
 dus had maria dat beste deel veroren
Niet dat marthjen deel vanden here ghe
 lastert wort mer dat hijt leger sette **In** die
 daer hi seet dat maria hoer deel niet af ge
 nomen en sal werden. bewijst hi dat van
 marthjen hoer deel afgenomen mach wer
 den **Want** lichaemlike dienst en mach al
 toes mitten mensche niet gedueren. mer
 neu marien vliticheden van bynnen en
 mach nimmermeer eynde comen **Dit. ix. capit.**

Hier in worden wi beweert en tel
 prageden hem of die arbeit des
 vassens des lesens des wakens. ende die

werken der ontfarmherticheit mit ons niet
blimen en solden. Want die here docht selue
dat loen des hemelrijcs desen werken be
louet heuet daer hi seet. **So** nu ghy gebe
uedide wijns vaders besit dat rijke dat v
van begyne der werelt berat is. **Ic** was hou
gerich ghy gaest my telen. **Ic** was dorlich ghy
gaest my te drinken. hoe werden dese werke
dan af genouwe of hi hoer werlude in dat he
uelrijc brengen. **Dat teude e. ynttel. ...**

Meyles ic en hebbe niet geleert dat
dat loen der gueder werken sal af
genouwen werden. want die here seet selue
Doe wie een van mynen mynsten ene kelt
calts waters alleyne in eens discipels na
me te drinken geuet. **Ic** segge voerwaer
hi en sal sijn loen niet verliezen. **Mer** ic
meyne die werclicheit die ouermits lichaē
like noet of aenwechtunge des vleischje. of
ongelijcheit deser werelt op gehalden
wort te dienen. Want lesen vasten wake
die men om die castenunge des vleischje han
tiert werden alleyne in deser tegenwoer
diger tijt middellic geoeffent. alsoe lange
als dat vleischje tegen den geest begeert.
Dese selue werden sou tijt in desen tege
woerdigen leuen af genouwen van den
menschen. als si van veel arbeids of sier

heden des lichaems of van alderdom ver
 worden sijn **W**el te meer sullen si in den
 toekomende leuen afgaen als dese sterf
 lichheit die onsterflichheit heuet aengedaen
En dit lichaem dat nu veelic is geestelick
 op verresen is. en dat vleischje beghint
 te wesen niet alsult dattet tegen den geest
 begeer **H**ier af bewyft sante pammela daer
 lic daer hi seet lichaemlike oeffeninge is
 tot luttel dingen mitte **H**ier die guederhe
 renheit daer men sonder twyuel die cari
 taet bi verstaet is tot allen dingen gnet.
 en heuet die beloeffe des leuens dat nu is
 en dat toekomende is **D**ie lichaemlike oef
 feninghe is daer om luttel orberlic gelijc
 ten want si luttel tijts geduert. want si lut
 tel vruchten brenget **W**ant si hoeren wer
 ker totter ~~totter~~ hoedstet volcomenheit
 by hoer seluen niet brengen en mach. mer
 in alsoe voel is die lichaemlike oeffenin
 ge noetrostich **W**ant si een beghin des
 voertgangs is en oet sonder hoer totter
 hoedheit der caritaten nyement rlymen
 en mach **D**y is oet den armen en den be
 hoefhgen noetrostich die wile dat die on
 gelijchheit der menschen in deser tijt reg
 neert **D**ie dat genteyue gnet dat god
 tot alre ventueren behoef gestapen heuet

met eygenſcap tot hem trecken. mer in
der toeromender werelt daer alle eygen
ſcap ſwygen ſal en gelijchheit regneren
ſal **D**aer en behoest men die lidmenſch
ke oeffeninge in den werken der outſerm
herticheit niet te hantheren **M**er alle me
ſchen ſullen van deſer menſchuldiger
wereldheit totter ~~lotta~~ caritate gods tot
ter ſtrouwingen der godliker dingen mit
ter ewiger puerheit des herten ouerge
noert werden **D**ie hem mit allen trach
ten in deſen leuen daer toe gegene heb
ben te werden dat ſi in den toeromende
leuen hopen te weſen **E**n ſullen die be
loften des heren outfangen daer hi ſeet
ſalich ſijn die reyne van herten want ſi
ſullen gode ſien **Dat alſde c'apittel....**

En de wat verwondert ghy v dat
die voergeseerde werken af ſul
len genomen werden **D**uute pauwels be
wiſt dat noch veel hoger gauen des
heiligen geest vergaen ſullen. en die ca
ritatet ſouder eynde allene daer hi ſeet
Al rouen die pphenen totten eynde. Al
ſwygen die tongen. Al gaet alle roust te
niet die caritate en gaet minnermeer
wt. want alle gauen werden ter tyt om
mitticheide ghegeuen. als die tyt gele

den is soe gaen die gauen weder te niet
 Mer die caritact en ophelt niet tot geen
 re tijt. si en werct niet allene in ons in de
 sen leuen mer oec in den toetromenden
 leuen als die lastelicheit des lichaems af
 is. dan sal si voel creditiger en edelre sou
 der alle hinder bliuen. en gode ouermits
 der ewiger onsterflicheit voel iureliker
 en vuerdlijker aenhangen *Dat xij. cap.*

Oermanis wi beghezen geleert
 te wesen wat mensche die noch
 mitten cranchen vleische omhangen is
 Of hi hem alsoe eenpaerlic tot den schou
 wenden leuen solde moegen heren dat
 hi somtijt niet en solde gedouchen van
 den toetroment der bruederen. van den
 sieken te vanden vanden pelgrymen
 te outfangen. of enigen anderen noet
 trustigen hantwert te doen. wie eest hi
 en moet hem seluen besorgen al waer
 alle dat ander niet Of hoe en waer in
 mach dat gemoede den onsieliken on
 begripeliken gode aenhangen dat be
 ghezen wij te weten *Dat dertiende cap.*

Medyles het en is den sterflichen
 mensche niet moegelic der aen
 schouwingen gods onverschaidelic als
 ghi waent aen te hangen Nochtant is

noet dat wi weten waer wi die meyning
ghe ons gemoets gheue sticht sullen hal
den **E**n tot wat eynde wi dat gesichtz
onzer sielen altoes weder sullen roepen.
alst gemoede daer by bliuen mach soe salt
hem verbliden. alst hem seluen daer af ge
togen voelt soe salt verlichten en droenen
Alse deche alst hem seluen van dien ghe
sichtz van bynen gempdoelt voelt. alsoe dic
ke ist vanden ouersten giede verscheiden **E**n
sal dat hoe cleyn dattet schijnt rekenē als
een gheestelic ouerspeel **D**oe wānoer onse
gesichtz een luttel daer af gedwaelt is. soe sul
len wi die oegen des herten en die stryckheit
des gemoets weder daer toe dringen **W**ant
in den tokeer of in den afkeer der sielen ist
al gelegen **A**ls die vaut verdreuen is ende
die sinden voert aen niet meer en regnerē
Doe woert dat rijke gods rechtuoert in ons
gefoudeert als die here selue seet **D**at rijke
gods en sal mit gheynen waernemē comen.
en si en sullen niet seggen siet hi is hier of siet
hi is daer **W**ant ic segghe v voerwaer dat ds
rijke gods bynnen v is **B**ynnen ons en mach
anders niet welen dan hēnemis der waerheit
Of onkenisse der waerheit. vrientchap der
der doechden of vrientchap der ondoechden
Ouermits welken wi xpo of den viandē een

9

rijs in onser herten bereiden. hoe sulc dat rouw
rijs is dat bewijst ons sinte pauwels daer hy
seet **D**at rijke gods en is spise noch dranc mer
gerechtigheit en vrede en vroude in den heilige
geest **I**st dan dat rijke gods aldus in ons ende dat
rijs gods gerechtigheit vrede en vroude is **H**oe
wie dan in desen doechden woent die is sonder
twyuel in dat rijke gods **E**n des gelijcs die in
der ongerechtigheit en in onvredelicheit en in die
schadelike droefheden wanderen die sijn in des
viants rijs. en in der hellen en in der doet gesat
Want mit desen littenken soe wort dat rijke
gods vanden rijke des viants onderscheide **E**n
sest dat wi mit enen verheuenē gesichte des ge
moets dan staet der heinellijker gheesten merke
die daer wredic in den rijke gods sijn **W**elch
staet anders niet en is dan een eenpaerlike
ewich duerende vroelicheit **W**at mach dan
diese waerachtiger salicheit eygoure en gelijker
wesen. dan een eenpaerlike stilheit en een sta
dige vroude die in puerheden des herten gele
gen is **V**an desen rijke spriet god selue doer
enen prophete **S**iet ic scheppe minne hemel
en minne eerde en sien sullen niet wesen als
sy te voeren waren **M**er ghy sult verbliden en
verzouwen ewelic in dien dat ic strepe vrou
de en blitscap en danc en een steme des loefs
sal daer in genoude werden **R**ouwe ou luchi

ghe sullen rimen en vroude en blitscap sul
len si behalden **W**ilt ghy nu noch daerliker
van den rijke der heiligen gods bekennen. Soe
merckt watter voert tot iherusalem af ghe
sproken is **D**ijn vandinge sal vrede wesen
Dijn proesten sullen gerechticheit wesen.
voert aen en sal in dinen lande gheen boef
heit gehoert werden. noch woesticheit noch
verderwinge bynnen dinen termynen **E**nde
salicheit sal dijn unnen vermyllen en danc
baerheit dijn poerten **D**ie sonne en sal di
by dage niet toe schijnen. en dat schijnsel
der manen en sal di niet verlichten **H**eer
die here sal di een ewich licht wesen. ende
dijn god tot dijne glorie **D**ijn sonne en
sal di niet begheuen en dijn mane en sal
di niet vermyndert werden. mer die here
sal di wesen tot eynen ewigen licht en die da
ge dijns weneus sullen vernult werde **D**aer
om seede suute panwels niet dat alle vroe
licheit dat rijke gods waer. mer sunderlu
ge die allepne die in den heiligen gheest is
Want hi wilt waer datter waer een ander sal
terlike blitscap waer daer af ghescreuen staet
Die werelt sal hoer verbliden en wee y die
nu lacht want ghy sult screuen. dat hemel
rict is in drierhande wijs te nemen **T**en
versten male alsoe die heiligen regneren

sullen ouer die ghene die onder hem
 sijn Als in der ewangelien gescreuē staet
 wees du ouer vijf stede **E**n alster oer tot
 ten iongeren gesproken was. ghi sult sit
 ten op die twelf gheslechten van israhel
Een anderen mael als die heiligen van
 xps selue gezeguet en gezeguet sullen
 werden. als hem alle dingen onderghe
 worpen sullen wesen en hi een god al m
 al is. **E**en derden mael als die heiligen
 alle mit xps sullen regnerē **D**aer om
 die wils dat een yegelic in desen lichaem
 leuet. soe mach hi bekēnen dat hi dien ri
 ke toe hoert in welken hi een oeffeneer
 heuet geweest. en hem seluen deulichstich
 ghemaect **I**n dat gesellcap sal hi oer in der
 toeromender werelt sonder twynel wesen
 daer hi hem nu tot enen dieure. en tot ey
 nen geselle alre liefts heuet gheghenen
Ane der sententien ons heren dier hi soet
Doe wie my dient die volghet my ende
 daer ic bin sal mijn dieure wesen. wāt
 alsoe dat rijke des viants ouermits den
 sinden wort outfangen **A**lsoe wort dat
 rijke gods ouermits oefeninge der doesh
 den en puerheit des herten in gheesteliken
 onderheit beseten **W**ant soe waer dat
 rijke gods is sonder twynel dier is dat

ewighe leuen **E**n soe waer dat rijke des
vriants is daer is die helle en die doet
En soe wie daer in is die en mach als die
ppheet seet den here niet louen. die doden
en sullen di niet louen noch alle die ghe
ue die in der hellen der sinden comē **M**er
wi die daer leuen niet den sinden noch der
werelt. mer god den here benedien van nu
tot in ewicheden **W**ant hi in der doet niet
en is die dyns gedenckt. want wie solde
dyns gedencken die in die helle der sinder
is. want soe wie in den staet der sinden is
al seide hi dusentwerf dat hi een kersten
mensche wner of een monic die en behode
den here niet **N**iemant en gdenckt gods
die daer duet dat der here verbiet **N**iemant
en mach werdelic segghen dat hi sijn knecht
is. wes ghebode hi oempaelic in versinnet
heidē ouertrit **I**n al sulker doet was die we
druwe daer sinte pauwels af seet **E**n wedu
we die in werlden loest is doet. **A**ldus isser
voel doet die in den leuen en die in der hel
len ligghen gestorue en moeghen gode niet
louen **D**er isser voel in den luthne gestoruen
die mitten gheest gode benedien en louen
alster gescreuen staet **D**hi geesten en sielen
der gerechtiget ghebenedit den here. en elc
siele sal den here louen **E**n in apocalipsi hoer

de sinte **J**ohannes die sielen der verfla
 ghemre met alleyne den here louen. mer
 set om wrake roepende **E**n in der ewan
 gelien sprac die here openbaerlic totten
 saduceen heb di niet gelesen hoe datter
 vanden here ghesproken is **I**c bin **A**bra
 hams god en **I**saacs god en **J**acobs god
Eod en is der doden niet mer der leuender
 want si leuen hem alle. daer sinte pau
 wels af seet **D**aer om sprac hi en schaem
 hem god niet hoer god te heiten want
 hi heuet hem een stat bereit **D**at die
 sielen na den wtgheinge vanden lichame
 beuoelen. en niet ledich en sijn bewijst
 ons dat ewangelium vanden armen laza
 rus en vanden riken manne **D**aer die
 een af was in abrahams schoet in ruste
En die ander was in onideliken brant
 des ewighen vuers gepijnicht **Dat. xiiii.**

Dat totten moerdenaer ge **Capittel**
 sproken was **H**ude salu mit uy
 wesen in dat paradys bewijst ons dat
 in der sielen niet alleyne dat ghewoen
 like voerleden verstant blijft **M**er dat si
 set die claerheit nae der verdiensten hoe
 re werken ghebruken **W**ant die here en
 hadde dat den moerdenaer in gheynrewijs
 beloest. hadde die siele nae den affgheden

vanden lichaem beuoelen verloren ofte
niet ghe worden want het en was sijn vlei
sche niet dat mit xpi in den paradijsē
solde gaen mer sijn siele **W**t desen machme
merken dat die sielen der doeder mensche
niet alle yue van hoeren beuoelen onbe
roeft sullen bliuen. mer sy sullen oer me
de hope en drueffheit en vroude en vrese
behalden **E**n beghinnen te versmiden som
unge dingen die si in den ytersten oerdel
verwachsteude sijn. oer en sullen si in den
wtgange niet te niet gaen. mer voel leuen
diger wesen en den loue gods voel vuerich
liker en hangen **A**l en waer hier geen
waer tuge der sijnstieren toe wi mochtent
nochtan wter naturen der sielen merken
Want waer dat niet een grote onwetensz
te vermoeden. dat dat edelste deel des men
schen daer dat beelde en gelychheit gods
in is. als die lichaemlike lust af waer on
benoelic solde werden of te niet ghaen
Het heuet alle cracht der redelichheit in hē
bessloten. het maert die stome dode mate
rie des vleisches leuende en benoelic ouer
mits sine inwonen **E**n wort vanden gesel
stap des vleisches vergroeft en versmient
Her wanneer dattet daer af onthonden
wort. so werden alle sijn verstandelike

crachten subtilre en puere en verstandel
 re gemuet. **A**lsoe dat sūte panvels dat
 af geschiet vanden lichaem begeerde op
 dat hi mit xpm te vureliker mocht ver
 eyucht werden. want alsoe lange sprac
 hi als wi inden lichaem sijn soe sijn wi
 vreemde van den here **D**ie inwoninge
 des lichaems rekeude hi een verheit
 van den here te wesen en dat afscheiden
 een tegenwoerdicheit by xpm **Dit. xv. sijn**

Die schouwinge gods wort in me
 nigerhande wijs outfangen. wāt
 god en wort niet alleynē inden verwon
 deren sijns onbegripelics wesens bekenet
 dat nochtan tot nu toe inder hopen der
 beloeften verborghen is **M**er oer mede
 in der groetheit sijne creatueren. of in
 den aen sien sijne outferherticheit. of in
 der hulpen sijne dagelijcscher voersienichs
 soe wort hi geschouwet **A**ls wi mit enē
 pueren gesichte doersien wat hi in allen
 gesledhten mit sinen heiligen ghedaen
 heuet **E**n wi aen sien sijn moegentheit
 daer hi alle dingen in regiert sijncht en
 bewaert. als wi die onbegripelicheit sij
 re wijsheiden **E**n dat oge dat alle heyme
 lichheit der hertē kent mit eyure beuen
 der herten verwonderē. hoo dat hem

tyghetal der sonden en des waters. die
doepelen des regens **D**ie dage en die
vren van alle der werelt en al datter
voerleden is. en toecomen sal sijne we
tenheit toe scriuen **E**n soe wāneer dat
wi sijn onspreekelike goedertierenheit
merken hoe dat hi die ongetelde sunden
die alle vren en alle tijt voer sijn aensicht
gewracht werden. en mit eenre oueruoer
der lidenheit nochtan list. hoe dat hi
ons sonder enige voer gaende verdientē.
mer alleyne van gemaden sijne barmher
ticheit tot hem roept **H**oe menige oerla
ke der salicheit hi ons verleeut **H**oe dat
ous van onsen kyntelichen dagen sijne
gemede en bekennenisse sijne ewen ge
leert waert **H**oe dat hi selue onsen we
der sake in ons verwint **H**oe dat hi allep
ne om een mede consentieren des gne
den wils nutter ewiger salicheit ons lo
neu wille **H**oe dat hi menschelike na
mer om onsen wille henet aengenome
En die wonderlike dingen sijne verbor
genheit in allen geslechten geopenbaert
Noch sijne ander aldusdanne ongete
telde maniere des schouvens die ma
dat dat leuen is. en die puerheit des
herten is in onsen synnen werde gebreut

Daer god mit reynen gesichte in wort geschouwet en gebuyt. dat nyement altoes behalden en san daer noch yet vleischeliker begeerten in loest. Want du en moeghes nimm aensicht niet sien syrac die here die mensche en sal ny niet sien en lenen. dat is te verstaen deser werelt ende den eertlichen begeerten **Dat seluende capittel**

O Ermannus hoe comtet dat tegens onsen wille ja derwile oer wijt wote oueruloyge godachten subtylike en verborghentlike in ons comen dat wyse niet al leyne niet verdriuen en moegen. Iae wy en rouense noch begripen noch verstaen. **Noch dat gemoede emich tijt alsoe ledich werden dattet van aldusdunigen in vallen niet gemoyet en worde** **Dat xvij. Capitel**

O Dyles dat dat gemoede van den ghedachten niet aengestalt en worde is onmoegelic. mer die te herbergen of te verstaen is elken vlitige mensche moegelic. **Alsoe begine der gedachten mit allen aen ons niet en staet alsoe die te consentieren of niet te consentiere staet aen ons. I hebbe wi geset dattet tgemoeede sonder gedachten niet wesen en mach. Nochtan en sullen wy al dier aenstotunge of dien gheesten diet in ons werken hem alleyne niet toe**

sernuen **H**er het is ons scholt een groet
deel hoe sulc die gedachten sijn die in ons
gebozen werden. weder si heilich en gheel
tehr of oertsche en vleischelich in onsen hez
ten wassen **D**aer om ist dat wi derwile
lesen en godencken der heiliger scriften.
op dat wi een oersake der gheesteliker
ghehoechenisse daer af trigen **D**aer om
lesen wi en singhen die psalmen op dat
wi daer af beweecht werden **D**aer om
waken wi en valken en beden. op dat dat
gemoede die eersche dinghen niet en sijn
ken mer die hemelliche dinghen schouwen
En ist dat wi aldusdange oersaken der
gueder gedachten versumen. soe moet
dat gemoede van noede al ghydende te
hants aen die vleischelike sy gheueyht
worden ende vallen **Dat. xvij. capittel**

Die selfeninge des herten moegen
wij recht der water moelen geliken.
die van der machten des waters niet ruf
ten en mach si en moet sine lopen en ma
len **H**er het is in des moelenners macht
gesat wat hi daer malen wille terwe of
geerste of hederit **E**n soe wat die ghene
die die sorge benolen is daer in werpt dat
sal sonder twyuel van hoer gemalen wer
den **K**erht alsoe wort oer hemoede van

der aenstotingge des tegenwoordigen leuens
 en vanden invallende druyflicheden der
 temptanen menschliens omgepnecht. alsoe
 dattet vander herten der gedachten met le-
 dich wesen en mach. **M**er het is elken men-
 schelinen vlitigen toefien beuolen. hoe sul-
 tijnse sculdich wte berade of te outfanghen
Want ist als wi voersecht hebben dat wi
 die halige scriffuer oeffene. en onse gemoe-
 de tot gheesteliken dinghen en tot begheer-
 ten der volcomenheit. en totter hopen der
 toeromender salidheit opboeren. **D**oe moe-
 ten die gedachten die daer af geboren wer-
 den van node gheesteliken wesen. en doen
 dat gemoede daer in wouen. **M**er ist dat
 wi van traechheit en van versimelheiden
 mit ydelen chappingen. en mit onuoetrosti-
 gen fornuoldicheden deser werelt ons be-
 romeren. soe sal daer hederit en outruyt
 der gedachten in onsen herten daer af moe-
 ten wassen. **E**n aldus soe waer die schat
 onser werken en onser meyningen is. daer
 sal onse herte van node moeten wesen

Der alle dinghen **Dat. xix. Capittel**
Wullen wi weten dat onse gedach-
 ten wt dierhande oerspronge gebaert
 werden. **A**ls wt gode wten boesen gheest
 en wt ons seluen wt gode. soe wanneer

hi mitter inlichtinghen des heilighe geest
ous geweerdicht van bynen te vanden.
en boert ons op tot enen hoggeren voertgan
ge. **E**n daer wi te luttel in ghewordert heb
ben of te traedlic gewracht en verwon
nen sijn. hier talleit hi ons mit eenre sal
gher beweghingen af. **O**f soe waanneer
hi ons enige hemelsche verborghenheit
openbaert. en ons opset tot beteren wer
ken en tot enen wille stiert. **R**echt alsoe
was die coninc assuerus vanden here ge
visehent. doe hi vermaent waert die
corouken ouer te lesen. **D**aer hi mar
dotheus guede ghetrouwe daden in te
ghedenckende waert en verheffen tot
grotter eeren. **E**n weder riep die oughe
nadige seutenne die hi ouer mardothe
us volt ghegenē hadde. of als die pro
phete seet. **I**c sal hoeren wat god die here
in my spreken sal. of als sinte iohes in
apocalypsi seet datter een engel tot hem
sprac. **O**f als in der ewangeliē staet. **O**hi
en sijts niet die daer spract. mer die
gheest in ues vaders die daer in v spract.
Vten boesen gheest werden die gedach
ten gheboeren. als hi ons mit aenlockin
ge der sinden. **E**n mit heymeliken laghe
pint neder te trecken. en mit subtyle be

hendiheit dat quade voer tyuede bedriech-
 liken priist **E**n verschijnt hem ons in ene
 enghel des lichte of alster gescreue staet
Doe dat auentmael gednen was ende
 die viant in indas scarioths herte ghe-
 seynt hadde dat hi den here solde verru-
 den **D**oe ghinc nae den auentmael sat hi
 nas in hem. of als sunte peter tot ananias
 seide **W**aer om heuet die viant dijn her-
 te betoert den heilige gheest te lieghen.
 of als ghescreuen staet **I**st dattet eyne
 werltlich gheest di bedynnet en begheef
 dijn stede niet **E**n in der coninghen boec
 staet in den persoen des onreynē gheest
 ghescreuen **I**t sal wt gaen en wesen een
 loegeuaditich gheest in alle der prophete
 monde **W**ot ons werden si ghebozen soe
 wanneer wi ouerdencken dat wi doen
 of gedaen of gehoert hebben **D**aer di
 ind afleet **I**ch heb die alde dage ouer ge-
 dacht en die ewighe dage in mijnen ge-
 moede gehadt **E**n ic hebbe mit mijne
 herten des nachts gedacht en mijnē geest
 gheoeffent en geueecht **E**n op een ander
 stat seet hi. die here kent der menscheu
 gedachten dat si ydel sijn **E**n in der ewan-
 gelien sprac onse here totten phariseen
Waer om ghedenct ghi quade dinghen

in inwen herten **D**aer om sullen wi dese dri
erhinde onderscheit stadelic waer nemen
op dat wi mit behendighen onderschijde
die oerspronghe en die ierste beghine der
gedachten moeghen weten **E**n merke daer
wt hoe dat wi sculdich sijn ons daer in te

Als aldus **Dit. xij^{te} cap^{it}** hebbe
moeghen wi besochte willeleers wer
den dient toe hoert **T**en iersten male te proe
uen oft sijn golt is of ghewuert golt is.
en oft genoech in den viuz gepurgeert is
En oft onder den schijn van golve enighe
vallsche minste is. oer behoert hem te be
sien oft enighe bislach is. **A**l stater eens ro
mings beelde op **T**en iesten sult ghi den pe
nint in die scale legghen en besien of hij
griet van gheuidte is. **A**lle dese punten
sijn wi sculdich in gheesteliker wise waer
te nemen **T**en iersten vliet te werken
Doe wat in onsen herte van hyne comt
crupan. of loe wat leringhen ons voer
gheleecht woert. oft van dien gotliken
hemelliche viure des heiligen gheest wel
ghepurgeert is **O**f der wtwendigher
ioedscher wisen vet toe hoert. en oft oer
wter opblasingen der weerliker philoso
phen **D**ie daer alleyn den schijn he
net van buten vet getomen is **D**it sul

len wi moeghen volbreughen halden
 wi dat sainte pauwels leert daer hi seet
En wilt alle gheesten niet geloēnē, mer
 prueft die gheesten of si van gode sijne
Hier in werden si bedrogen die nae der
 nen uenpugē eens gheesteliken leuens
 mit scoonheit der woerden af getoghen
 werden **T**en versten male hoeren si allul
 ke woerde mit gueder meynungen want
 si der gheestelicheit gheliken **H**ier rechte
 als van eenre valscher minnūtē die bynen
 ropen en buten vergult is werden sy
 bedrogen, en bliuen ewelic bloet en onsa
 lich van alre gheesteliker vrucht, of si ke
 ren weder totter werelt **O**f tot groter dwa
 linghen, of si vallen in opgeblasene ver
 metelheit **D**er sullen wi eernstelike toe
 sien dat dat puer golt der heyliger scrijue
 ren mit gheure ontrecter glosen ouerze
 togen en werde, die wter minuten der hei
 ligen niet gheromen en is, die ons mit
 onghelater vasten **O**f mit alte voel wa
 kens of mit ongeordenēerden ghebede
 bedriehlic tot eynen quaden eynde tret
 ken wil **O**f die ons vandinge en troelshin
 ghe, en werken van outfermherticheit niet
 te doen daer wi mede wt gheestelike sloof
 teren, en wter heymelicheit der ghemyn

der stilheit werden wt ghewijst. **D**e die
ons die lorduoldicheit der onghetoes
ter gheesteliker vromben niet aen te ne
men. op dat si mit aldusdanghen stric
ken bestricken mach. **D**e als hi ons raet
priesterlike oerden om gheestelic ghe
win. en voel menschen stridicheit aen
te nemen daer hi ons mede wten staet
der oetmoedicheit werpen mach. **A**ldus
danghe glosen schijnen of si die mure
des waerrechtighen romens hadden. en
al vol godliker werken waren. **M**er si
en sijn vanden wtliken mint meesters
dat is vanden ghepriestden kerstelike
vaders niet ghemuyt noch mit hoer
re gewichten niet ghewegen. **M**er die
lic vander bedriechlicheit der vanden
ghesmeedt tot groten schade alle den
onbekende onwisen dien si ingedraghe
werden. **A**l schijnen si in der legem oer
dicheit orberic en noettostich wese. noch
tan doen si als een schandelic seerde litte
al dat lichaem veruisen. **H**ier af heeft die
wise man merckelic ghesproken daer
in seet. **H**et sijn weghe die recht schijnen
te wesen. mer die leste eynde daer af lei
den totter doet. en op een ander stat seet
hi. **D**ie boese schadet seer als hi mittē ge

rechtighen veruenghet wort dat is te ver-
staen Die boese gheest bedriecht als hi mit
ter verwen der heilichheit bedect is. mer hi
vliet die cracht des onderscheyts dat wien
heiligen vaderen onderscheiden is **Dat**

Wiltent lesten dat die .xv. ^{le} **cap**
abt Johānes in desen seluen oet be-
droghen was Want doe hi mit vasten ten
tween daghen eens teten sine lichaem ver-
oeffent en vertoert had en daer uue solde
ghaen eten Doe quam die boese gheest in
die ghednente van enen swarten moziaen
en knyelde voer hem en seide Verzghieest mi
dat ic dy desen arbeit hebbe neugheden
Daer in verstout die grote man die in den
onderscheide besocht waert. dat hi onder
die ghednente der ongeordeneerder vasten
van den boesen gheest verschalcht was. hi
nen lichaem alsoe onoettroffelic te quelle
daer sijn ghaest oet in ghelijndert was Al
scheen in dier miypate dat beelde des wae-
rechtighen romins te wesen. hi en onder-
scheide ten iersten mael niet oft wihic ge-
miypat was **Dat** leste dat enen gheeste-
liken besochten wille oer toe hoert is dat
hi belie of die penninc sijn recht gherwidjste
hebbe **Dat** mach aldus in ons veruult
werden. ist dat wi onse werke in die waga

schale onser herten mit gherechtighē ghe-
wichte weghen. en wi mit lieue noch mit
leide die waghe schale te recht halden en
merken nauwe of die mynute ons werdes
vol eerbuerheden van buten is oft van der
vresen gods swaer ghenoech is oft ghe-
heel in den benoelen is **O**f van eynghe-
menscheliken behagghen of van enigher
vermetelre nutwelheit te licht is of sijn redt
te ghewichte van der ydelre glorien vermy-
ret is **O**ft yet bescreyvet is op dat wijt alst
aldus den ghewichte der propheten en der
apostelen ghewegghen is worter goet ende
volcomen gheweerdert halden moegghen
Of wortet onvolcomen en scadelic genou-
den dat wijt dan van ons moegen werpē

Aldusdanige onder **Dat. xxiiij. Capittel**
schiede is ons noet **T**en iersten male
dat wi die materie des pueren golts en des
volmaecten golts kennen **D**oert dat wi die
ghedachten die nae den schijn van buten
hem scoen vertoenen **A**ls een onrechtse
mynute verwerpen daer des romms beel-
de niet wtliken en is opgeprent **D**oert dat
wi op dat sijn golt der heiliger scriftuerē geen
vallsche glorie en ontfangen **D**oert dat wi
den penninc niet en ontfanghen die sijn
gewicht van den schymel en van den roest

17

ydelre glorien besroepet is **Op** dat wi al
le ousen arbeit niet en verliesen. en val
len daer in dat ons die here verboden he
uet daer hi seet **En** wilt uwen schat in
der eerden niet vergaderen daer hi van
den roest en vanden motten verderft en
werde **En** daer hi vanden dieuen opghe
grauen wort en ghesloten. want soe wat
wi om der ydelre glorien wille doen dat
vergaderen wi in der eerden **En** wort
van menighen boesen gheest ghesloten
Of vanden schynmel der ydelre glorien
verteert. of vanden motten der houerd
en ghegeten alsoe dattet den grauer tot
gheere nuttichheit en toemt **Hier** ome
sullen wi alle die weghe ons herten in
toekeer en in afkeer eerustelich onderne
ken **Op** dat daer gheen beeste van hynne
of leuwe of drake doer en gaet. ende sin
scadelike voetslappē daer niet al heyme
liken en laet. daer yement onermits der
versinnelheit der gedachten in dat heyme
like ons herten doer en mach tomen **En**
aldus sullen wi alle vren en alle tijt mit
ter ploeghen der ewangelien **Dat** is mit
ten lenen ons heren dat eertrijke ons
herten ome eeren. op dat wi die hole der
scadeliker boesten en die nesten der fennin

der Serpenteu van ons moegen verdinne

De sach dese alde **Dat. yrm. 12. cap.**
vnder en merkede dat ons van
synen woerden verwonderde. en mit
zonne onspreekeliker vuericheit ontfont
saeten. en wt eyuen verwonderen onser
onser begheerlichen sive eech in een
luttel en seide doe voert **E**lijnder wat
ons v vltichheit tot deser laugher dispu
tation vertoffen heuet **E**n inwe mynne
ons synne in deser rollanen te vueriger
ghemaect heeft **D**oe merke ic openbaer
lic oer wt desen seluen dat v in der waer
heit nae der leringhen der volcomenheit
dorst **D**oe om wil ic v vanden onder
scheide die onder die ander doeshden
die ierste en die voerbuerste is een lut
telkijn af ondercheiden **E**n hoer edel
heit en hoe orberlic dat si is niet alleyne
met dagelichden exempelen. mer inthe
alden rollanen en sentennen der heili
ger vanderen bewisen **I**n ghedeurt dat
ic deruile als my van deser materien
mit begheerten en mit tranen ghebede
was en ic hem gherue ghedaen hedde
en in gheynre wise en vermochte **A**lloe
dat mi niet alleyne wylheit en ghebrat
mer dat wtspreken. en en tons niet ghe

vinden hoe ick latende te vreden wesen
 mochte **H**ier in mach men merken dat god
 te vergheeft om die verdiente en om die
 begheerte der hoerres die lezinge gheest
En om dat wi dese materie in deser dreyre
 tyt des nachts die noch voerhanden is niet
 voleynden en moeghen. soe laet ons lie
 uer den lichaem een luttel laten rusten.
Want soe wat men hem te outijde outijal
 det dat moet men hem van node maemaels
 al betalen **N**on behalden nochtan totter an
 dere collacien ghehezellen toetomenden dach
 en nacht **D**ie van de doechden des onder
 scheits leren willen. die moeten ierst die
 vermetelheit hoers ghemoets dner toe
 bereiden. en vernemen of si dier doechde
 ontfanghelike sijn of moeghen werden
Doe wie die doecht der matichheit ontfan
 gheu wil. die moet te voel en te luttel
 schuwen **W**ant onderscheit en gheheuges
 niet den tyt der collacien te lauge te ver
 trecken **M**it desen eynde die heilighe
 moyses sijn collacie. en riet ons al wa
 ren wi ghrich van sijnen monde meer
 te hoeren een luttel te slapen **E**n bleuen
 op die selue matie liggghen dner wi op sa
 ten **M**er een bondelijn van laedsten bie
 sen ghemaect gaf hi onsen honeden op te

rusten **S**oe wanneer men dat bonde
hijn te gader want soe waelt een stoel
op te sitten **S**oe wanneer dat ment we
der ontwant soe mocht menre op lig
ghen slapen. en dat ^{10.10}waer der monike
dinch wauffet niet alleque suerht en
was. mer oer deyne van rost en van
arbeit. en licht van der eene stede tot
ter andere te legghen **D**aer op ghin
ghen wi een luttel ligghen slapen en ware
verblift vander rollanen die wi ghehoert
hadden **E**n ons verlangede seer uae der
rollanen die ons des anderen daechs be
loeft was te hoeren **H**ier beghint die
ander rollane des seluen vaders moy
ses van den onderstijde **D**at eerste capittel

De wi een luttel gheslapen
hadden **E**n mitten licht des
daghes mit vrouden des
herten die belouede rollane
beghonnen te eyfchen began
die heilighe moyses aldus te segghen
Want ic v mit alsoe groter vuericheit
der begheerten outfunckt sie dat ghy die
rote tijt der rusten die ic der gheesteliker
rollanen ontoghen hebbe. en den lichaen
toe gheschickt aldus opt eerste ghenome
hebt. **M**s ic v eernsticheit aldus merke

soe staet mi een meerre sordhuldichheit aē.
 want hoe ic v eerusteliker sie eyschen dat
 v heloest is hoe ic schuldigher byu te meer
 re sorghe te draghen myn scolt te quytten
 nae des wise mans sentencie daer hi seet
Doe waanneer du tot eens rijcs mans
 tafel litted soe merke eerustelic wat voer
 gheset wort. steer daer din hant aen en
 wete dattu allulke dinghen weder moet
 se bereiden. want wi van der vrucht des
 onderscheits en van hoere doecht. daer
 wi onse tollane ghysteren mede eynde
 us voert aen segghen willen **D**oe dūcht
 mi guet wesen dat wi ten versten male
 hoer hoedheit nutter vaders sentencien
 bewisen **O**p dat als wi weten wat si
 daer af benoelt en ghesproken hebbe
 die onse meerre sijn. vernemen moege
 dat die meeringe daer om in schadelike
 vallen neder ghenallen sijn want si der
 alders sentencie niet en volgheden **D**at
Onderdichheit en is ghepne .ij. **D**eij
 deyne doecht. want men en mach
 se wt mensdeliker vroetschap niet begrin
 pen. het en si dat si wter godliker myl
 dicheit ghegeuen werde **W**ant onder
 die edel ghauen des heilighen gheests.
 soe vinden wi doecht van sinte paulus

aldie ghetelt daer hi seet **D**en euen wort ghe-
gheuen ouermits den gheest die lezinge
der wijsheit **D**en anderē die lezinghe der
conste nae dien seluen gheest **D**en anderē
dat gheloue in den seluen gheest **D**en nu
deren die ghenade der ghesontheit in ey-
nen gheest **E**n een luttel daer nae seet hi
den anderen dat onderheit der gheeste
Daer nae als hi alle die gheestelike ga-
uen vertelt hadde seide hi voert **A**lle de
se dinghen werit die selue een gheest en
deit enen vergheleken alsoe hi wille **D**iet
ghu nu waer dat die ghane des onderheit
niet eersche noch dreyne en is. mer der
godliker ghenade een grote ghyfte **E**nde
en verwichse die monic mit alre neerf-
tichheit niet. en en heuet hi eghien seker
waer sine der gheesteliker gauen die in
hem op thymen. hi sal van node recht als
in der blinder nacht en in den swarten
duyfternissen moeten dwalen. en niet al-
leyne in den schadeliken grauen en in den
widen put vallen. mer oec mede sal hi hē
derwile in dat recht en in dat sledite stotē

Mghedenkt dat hier **Dat derde cōij**
voerhys doe ic in mynen ionghen
yaren was **D**ie vaderen in den lande van
hhebayden daer sunte **A**nthonius woen

20

de vergadert waren by hem om vander
volcomenheit te lezen. **D**oe waert van des
anouts die tollarie totten licht van den an
deren daghe toe vertoghen. en van deser
questien was dat meeste deel vanden nacht
ghedisputeert. want men branghede seer
langhe welke dacht of wat oeffeninghe
dien moer van des vants stricke en be
driehemste altoes onghewetste solde moe
ghen houden. **E**n den rechten wech in euen
vallen voertganghe totter hoedstter volcomen
heit brenghe. **D**oe dat een yeghelic uae
sijnen verstant een sententie daer af ghe
uen solde. **D**ie sönighe seide dat vallen en
dat waken. want alst ghemoede daer in ghe
oeffent is en puerheit des herten en des
lichaems vercreghen heuet soe maecht
lichtelic mit gode vereyuidt werde. **D**ie
sönighe seiden alle dinghen te verluuden.
want alst ghemoede daer af ghebloet wort
en van gheuen stricken aenghelalden en
wort soe maecht ouercomert te gode te
men. **D**ie sönighe seiden dat die godshou
winghe en in dat heymelic der woesthine
te wonen alre noethroftichste waer. **W**ant
wi daer in is die mach alre heymelicste gode
bidden. en alre sunderlinghste hem aenhu

75

ghen **D**ie sönighe seiden die werken der
ontfermlijchheit te hantieren **W**ant die
heze lieuet hem sinderlingen in der ewan
gehen dat hemelrijc beloest te ghesen daer
hi seet **C**oemt ghy ghebenedide mijns va
ders belitte in eberenderijc vanden be
ghine der werelt. want ic was hongerich
ghy gaest my teten **I**c was dorstich ghy ga
uet mi drinken **D**oe si aldus alle alre
hande doechden den sekersten toe ganc
toe srenē. in bereit moeghen te werden
en tot gode te comen. en daer een groet
tijt des nachts in deser vrighen was toe
ghebracht **D**oe seide ten lesten die heil
ghe **A**nthomus. **A** dat ghy ghesect hebt
is noet trostich en orberlic alle den ghenē
die nae gode dorstē. en tot hem begheze
te comen **I**n der desen doechden die meeste
ghenade en den sekersten wech toe te say
uen. dat en ghesenghen ons die onder
windingen en die oughetelde valle van
voel menschen niet die daer in ghen allen
sijn **W**ant wi hebben se derwile bedrogē
ghesien die noditan voel plaghien te val
ten en te waken. die in der woestine won
derlic afghescheiden saten die hem selnē
alsoe van allen dinghen bloeten. en be

21
vueden dat si enen dach broets noch
enen penninc niet bi hem en wolden la-
ten **E**n die die werken der ontfermh-
thijet mit alre yndichheit verminden dat
si dat beghouen niet en volbrachten.
en die grote vuerichheit en die loefflike
oefeninghe mit enen lasterlike eynde
bessloten **D**aer om wat ons alre sekerste
tot gode leit moeghen wi daerlike be-
kennen **I**s dat wi die sake hoers vals en
hoere verleydinge conuen merken **A**lst
dat in den voerseide oefeninghe die wer-
ken der doehden oueruloedich sijn **S**i
en moeghen noditan totten eynde niet
dueren is dat daer onderschiet gebriet
Noch anders en mach men gheen sake
hoers vals vinden dan dat si hem van
den besochden vaderen in den onderschiet
niet en lieten foudieren **W**ant dat onder-
schiet laet beide te voel en te luttel af. en
leert den monic in des conincs weghen wā-
deren **D**at hi ter rechter hant der doehde
in der vuerichheit in vermetelheide niet ver-
honen en wort **N**och ter lichter hant in d-
lantheit totten ghebreken niet ghelodit
en wort **D**it onderschiet is in der ewan-
ghen van onsen here een oghe en een
lantene des lichaems gheiten **D**aer

hi seet **D**ie lantzerne duns lichaems is dijn
oghe en is dijn oghe sympele al dijn lichaem
sal daer wesen. mer is dijn oghe schalck al
dijn lichaem sal duyster wesen **D**in dat die
lantzerne des ouderseijts alle die ghedach-
ten des menschen en sijn werken ouder-
scheidet. en al dat men doen sal doersiet
en doerlucht **M**er is dit oghe schalck in
dien mensche dattet mit gheueen redten
oerdel en redtze wysheit versekert staet
Of mit euyghe dwalunge of vermetel-
heiden bedrogghen is soe saelt al dat lichaem
duyster maken **D**at is het sal die sterphat
des ghemets. en al onse werken mit blindheit
der ghebreken en der versteruighen ver-
duysteren **I**t dattet licht dat in di is seide
onse here duysternisse sijn. hoe groet sul-
len dan die duysternisse selue wesen **D**aer
en is gheen sympele aen als dat oerdel des
herten dwaelt **E**n het mitter nacht der on-
bekentheit belegen is. onse ghedachten en
onse werken die vanden ouderseijte ghe-
scheidē sijn. sy en sullen in meere duyster-
nissen der sūden vallen **Dat vierde eynde**
Die die ierste coninc van gode in israhel
gherozen was. want hi dit oghe des
ouderseijts niet en hadde soe waert alle
sijn lichaem duyster en vten conincryc ver-

worpen **D**oe hi vander duysternisse en van
 der dwalunghe deser lantzernen alsoe bedro
 ghen waert dat hi sin sacrificien bouen
 des yphetē sammels gehoersamheit wolde
 setten **E**n verzoende gode in dien deel alre
 meeste daer hi der godliker moeghentheit
 in hadde gehoept te behaghen **E**n want
 aab die cominc van isrl dat onderscheit
 niet en hadde nae der groter victorien die
 hem van gode ghegeuen was. soe hadde
 hi ghewaent dat sin outfermherticheit be
 ter hadde gheweest dan die strengicheit
 des godliken oerdels **D**oe hi teghens die
 ghebode gods sinen vanden outfermhert
 ichede bewijde. ouermits dat hi dat oge
 des onderscheits niet en hadde soe waert
 al sin lichaem duyster. en om der omwete
 der outfermherticheit in der outwederoep
 liker doet verdoemt **Dat vijfde Capittel**

Dit onderscheit en is niet alleyn eene
 lanterne des lichaems mer oec mede
 een sonne van sinne pavenels gheiten
 daer hi seet **E**n laet die sonne niet onder
 gaen op uwen toren **D**it is oec mede ghe
 heiten een behoedinghe ons leuens alster
 ghescreuen stiet **D**ie gheen behoetheit
 en hebben die sullen vallen als bladen
Dit is oec wael te rechte raedsamicheit

gheheiten. want die heilighe scrift en ver-
henghet niet dat men yet doen sal son-
der raet. **Al**soe dat wi den gheesteliken
wijn die des menschen herte verblut son-
der raet niet outfanghen moeten altes-
ghelievenen staet. **D**ring den wijn mit rade
en doe alle dinc by rade het en sal di niet
rouwen. en daer voel niets is daer is voel
salicheit en recht als een stat die hoer mine-
ren ghenallen sijn. alsoe is die man die son-
der raet wirt. **H**oe schadelic dattet den
mouit is gheen raet te ghebruken bewijst
ons die figure van der stat die hoer mine-
ren ghenallen sijn wien hi gheleit wort.
Hier en is wijsheit. hier en is verstant. hier
en is sijnichheit ghelegen sonder welke
onse inne mensche gheen huse trimmeren
en mach noch gheestelike rijdome ver-
gaderen altesghelievenen staet. **D**it wil-
heiden wort dat huys ghetimmeret. ende
mitten verstant wordet opghericht en
mit sijnichheden soe werden die kelres
mit guede en mit allen costeliken rijdō-
me vermits. **D**it is die haerde spise die niet
dan vanden stercken en vanden volcome-
nen ghenomen en mach werden. als sinte
Pauwels seet. **D**ie haerde spise hoert den
volcomenen toe den ghenen die overmits

der ghewoenten gheoeffende sijnne hebben
 totten onderscheide des guets en des quaets
Dit onderscheit is ons alsoe nutte en alsoe
 orberlic dattet oer den woerde gods en sijnre
 nachten wort gheluyt als suute panwels seet
Dat woert gods is leuende en creditich ende
 doer sijndender dan enich swoert dat aen bei
 den syden sijt. en gheraect al totten gescheen
 de der sielen en des gheest en der zenen ende
 des meghes. en is een onderscheider der ghe
 dachten en der meyninghen des herten **H**ier
 in is verclaert dat gheen doecht sonder onder
 scheit volcomelic volbracht en mach werden
 noch staende blyuen en aldus bleest mit sin
 te anthouins en mit hoere alre sentencie ghe
 sloten **D**at dat onderscheit in enen vastē gaet
 den monic alre volcomelicste tot gode brenget.
 en outhalt alle die ander doechde dat si niet
 ghequetste en werden **M**it hoer mach men
 die hoghe hoerheit der volcomenheit mit des
 re moeyenissen opcliyen en sonder hoer he
 uet die mēinghe costelike ghearbeit en en
 mocht daer niet gheraken. want onderscheit
 is een moeder en een behoetster alre doechde

De alre sentencie **Dat. vij. Capittel**
 moeghen wi wael mit enen minen
 exempel luyen **G**hedent v wael dat ghi cor
 telic mit uwen ogghen ghesien hebt vanden

al den herdoen hoe hi in torenen tijden vanden
ouersten totten nedersten ouermits des viants
verledinghe was neder ghemorpen. In sinde
lunghez strengicheit had hi vifstich mer lanc
in deser woestinen ghemoent. en hielt hem
in eynicheiden en in afghelreidenheiden
bouen hem allen die daer waren. waer om
of by wat reden dat hi nae alsoe voel arbeids
alsoe swnerlic viel dat hebben si alle die
in deser woestinen wonen rouwelic besazet
Wonest daer om niet dat hem ouderseits
ghebrac. en hi lieuer sijns selues raet dan
der vaders aenwifinghe plach te volghen
Hi was alsoe seer opter eynicheit der tellen
en op die strengicheit der vasten ghesat.
dat hi gheen tuit ouder die brueders romen
en wolde. In des paeldarths als si alle ver
gaderden en te samen aten en mocht men
hem daer niet gherrigen. En om nyemēs
wille en wolde hi tegheus sijne settinghe
luttelkin potspisen nemen. Dese waert
alsoe verleit dat hi enen engel des viants
voer den engel des lichts mit groter wez
dicheit ontfinc. dien was hi in allen dingē
bereit en gehoersam. En ten lesten wt rade
dies engiels soe spranc hi in enen diepen
putte. want die engel ghelouede hem dat
hi souder twyuel om heilicheit sijns leues

24

wille onghesmaect en onghesquettste solde
blyuen. En alsoe mocht hi die verdiente sijne
doechden gheuuer werden als hi sonder ey
nich seer doen weder wt quamen. Doe hi by
uae al doet mit groten arbeit der bruede
ren was wten putte ghetogen sterf hi des
derden daghes. En dat noch erghez is hi
was in deser verleydinghe alsoe verblint
dats hem nyement vroet maken en con
de al waest mit hem aldus gheuaren.
dat hi van des viants scalcheit bedro
ghen was. Die abt pafucius wolden on
der die ongheloeuige gherekent hebbē.
en dat hijs niet woerdich en wner dat ye
ment sijne gedechte. En hedde ghedaen
die ghene die mit sijne valle groet me
deliden hadden. dat list om sijne grote
arbeit en om die voel iaren die hi in der
woestinen doerherde van outfermhē
tichē anders van den abt verareghen

Wat sal ic segghen. **De leuende vāji**
van dien twee brueders die nen
die ander syde vander woestinen woen
den. Daer sunte antthonius voertijts plach
te wesen die sonder onderscheit een gro
te woestijne wolden doer wandere. en
gheen spise mit hem nemen dan die hem
god onderweghen verleuen wolde. Doe

si aldus in der woestinen ghynghen dwa-
lende en by nae van hongher solden ster-
uen. soe quamen daer heidenen die boue
alleu ghelcheden wreet en onmensche-
lic waren. en van ingheboore wreet-
heit nae der menschen bloede plach te
dorsten. **D**ese quamen teghens hoere na-
turen alle fellicheit af ghelaten hem
te ghemoete mit broede. die een van de
tween bruederen outfinc dat broet mit
vrouden en mit groter danckbaerheit. wāt
hem die here teghen die menschen na-
ture mit die spisen aldus verlach. **D**ie
ander wederleidet en en wolde als van
den menschen gheen spise outfanghen
en sterf van houger. **A**l was deser lude be-
ghin verispelic en quaet. want hem die
een dat onderscheit te hulpen liet comen
dat hi qualic en onwyslic beghonen had
beterde hi. mer die ander volherden in
sijne dwaser vermetelheit. **O**m dat hi
sonder onderscheit gode dat niet toe en
screef dat die onghenadige heiden hem
broet voer die sweerde brachten. **Dat och**

Wat sal ic oec van dien man **de Lip**
segghen wes name om dat hi noch
laet ic niet noemen en wille hi plach lau-
ghe tijt enen viant in eens guets enghels

ghelijc te ontfangen. en meynde dattet
 een vode gods hedde ghen. eest. Alle nacht
 placht die viant sonder lauteerne ey groet
 licht in sinre tellen te maken. alsoe dat hi
 in voel openbaringen derwile waert be
 drogen. Ten lesten gheboet hem dese boe
 se gheest dat hi sijn kint dat mit hem in
 den doester woenden gode solde offeren.
 op dat hi in dien sacrificien **Abraham** de
 patriarche in der verdiensten mocht ghelijc.
 hi waert alsoe verre ghebracht dat hijt
 ghedaen wolde hebben en hedde hem dat
 kint van verneeruisse niet ontloupe. Want
 het sach dat die vader hem bereide want
 te doen en sijn mes wette dies hi niet ge
 woen en was. en sochte vande dat kint
Van eens **Ex. x. vij. 4** mede te vinde
 anders monns bedriehemisse die
 in mesopothamien was waer voel te seg
 ghen. want sijn strengdheit van leuen
 en in der tellen te wesen ghinc menich ier
 bouen alle die ghene die in der prouin
 en waren. **Mohtan** waert hi ten lesten
 mit viantliken openbarighen en visio
 nen alsoe verleit. dat hi nae alsoe voel
 arbeids en doeriden die hi wracht die
 kerstenheit ouer gaf en liet hem besny
 den nae der toedelscher ewe. **Hier** quam hi

aldus toe dat die boese gheest recht als
een bode der waerheit. hem voel waer
heiden langhe tijt plach te openbaren
Ten lesten verstoende hi hem in euen visi
oen dat dat kersten volc mitten martelere
en mitten apostelen alte seer duyster en
sivart en van alre onsalichheit onghet
daen was **En** dat toedelsche volc was
mit moyses mitten patriarken en mitte
ppheten in eenre bliuckender claerheit
mit groter vrouden **En** seide hem wolde
hi daer mede deelichstich werden soe riet
hi hem een iode te werden en laten hem
besnyden **N**iemant van alle desen en heb
de alsoe rouvelic bedrogen gheworde
hadde hi om onderscheit ghearbeit **D**ier
om hoe vreeselic dattet is gheen onder
scheit te hebben dat bewijst ons die on
dermughe en die afual van menighen

Oerinnans dat **Dut. x. Cij** sineliche
dat onderscheit een fonteyne ende
een wortel van allen doechden is. dat is
ons mitten sentencien der alder vaders
en mit minen exempelen oueruloyelic
ghenoech bewijst **N**er hoe men se ver
crighen of bekennen mach weder si wae
rechtich en van gode is. of vals en vrant
lic is begheren wi te weten **Op** dat wij

als besochte willeleers als hier te voere
ghesproken is alle minne moeghen on-
derkennen. want wat batet hoer doech-
den en verdienen te hemmen. of wi niet
en weten hoe men se verrigē mach en be-

Medyles waer *Dut. 27. 26* sal *afhalde sal*
rechtich onderscheit en mach men
niet dan mit rechter oetmoedicheit verrig-
ghen **En** van allulker oetmoedicheit sal
dit dat ierste lyticken wesen **Ist** dat wi
niet alleyne al dat wi doen sullen mer
oer mede onse godachten den vaderē opē
baren **En** dat wyement noch gnet noch
quaet nae sijnen ordel mer meder vade-
ren goetdunckē en onderscheide **Aldus** da-
nighe inlettighe en sal den ionghen mā-
neu niet alleyne den waerrechtigen wēch
des onderscheits leren wanderen. mer
oer mede van allen verleidighen ende
laghen des viants vrien **Want** wyement
en mach bedrogghen werden die niet die
niet nae sijnen guetduncken. mer nae der
alder vader aentwisinghe gheerne leeft.
en alle die gedachten des herten mittier
schedeliker schemelheit niet en denke.
want rechtmoert als hem die mensche
van bynnen openbaert soe gaen die hoe-
se gedachten te niet **En** eer dat onder-

scheyt voert ghebracht is. soe woert dat
swarte serpent recht als wt eynen eert
schen duysteren nestz mitter tracht des
beliens wtgetoghen en totten licht ghe
bracht. en dan moet hi mit schoenten ru
men Want alsoe langhe moeghen sijne
vreislike inradinghe in ons werken als
si verborghen in onser herten bliuen. en
niet langher en op dat dese sijne te val
ter in v bliue soe sal ic v een dinc seggen
dat den abt serapion gheuyel. dat hi oer
den ionghen luden selue derwile plach
te segghen en te vertellen **Dat .xv. capit**

Doe ic een kiut was en mitten abt
theonas woende. plach dit van des
vriants inghenen mijn ghewoente te we
sen Doe wāneer ic mit dien vader gheten
hadde nam ic al heymelic een broedekē
en aet dat des auonts dat hijs niet en
wiste. Al dede ic die dieste wt quader ghe
woenten en om mijne gullicheit willen.
uochtan wāneer ic gheten hadde en we
der tot my seken quam. soe waert ic woel
meer in mijn herte ghepijnt en ghetruyft
dan die ghenoechlicheit des etens was
Doe ic tot desen swaren werck mit rou
we mijne herten alle dage wt quader
ghewoenten recht ghedwongen waert

27
en ic mi seluen hier af niet verloesen en
mochte. en ic my die heymelike dieftz den
alden vader staemde te openbaren **Doe**
gheschiede dat nae den wille gods die
mi wt desen stricke der vankenisse ver
loesen wolde dat daer sommighe brueders
om slichticheit wille tot onser tullen qua
men **Doe** daer gheten was en een gheef
telike tollane gehad **Antwoerde** die al
de vader hoeren questien vander sunden
der gulsicheit. en der hemeliker verbor
gheure gedachten van wat naturen dat
si waren **En** hoe sulc ghewalt si den me
sche plegghen te doen went dat si wt ghe
sproken werden **Van** deser tollanen wart
ic beweecht en vander wroegghender ton
saenen verueert **En** naemt recht alsoe
dat dese tollane daer om ghesproke was
dat god alle die heimmelicheit mijns her
ten den alden vader gheopenbaert hadde
en began ierst mi te versuchten **Daer** me
en roudde ic mi niet onthalden ic en waert
luder sayende. en haelde dat broede
kijn dat ic al heymelic ghestolen hadde
wt mijnen schoet **En** behede dat ic alle
daghe al heymelic te doen plach **Ende** ic
viel neder op die eerde en mit voel tra

nen begheerde ic ghenade en van dieze
haerde: ghenentkenisse ontbonden te we
sen. **Doe** seide die alde **D**ant gheloenes
al sweyghe ic dyns selues behen heuet dy
van deser vanckenisse verloest. **Want** du
heblte din wederlake luden mit dinen be
hen trachteliker veruoumen dan du mit di
nen swighen van hem veruoumen waerste.
Dese boese gheest en sal di nae deser open
baringhen niet meer moeyen moeghe. noch
dat swarte serpent gheen nest voert in di
maken. want hi mit dinen salighen behē
wter duysterisse totten licht ghetogen is.
Die alde vader en hadde dese woerde
noch niet al wt en daer quam een bornen
de lampe wt minne schoet. die alle die selte
recht als uit roeke van swenel veruilde
dat wi vanden groten stant daer niet en
mochten bhuen. die abt verhaelde noch
die woerde en seide. **D**ich wy heuet di god
die waerheit hier af vertoent dattu den
aenstoeker van die heymeliker dieste mit
dijner saligher biechten wt dijner herten
verdrenen moeghste sien. en weten dat
hi niet meer steets in di hebben en mach.
En nae des alden woerde soe benoelde
ic my hier af daer nae alsoe verloest dat

die temptatie al sulker begheerlijchheit niet
 meer in minre memorien en quam. **A**ldus mo-
 ghien wi lichtelic totten vnerrechtighen onder-
 stede comen. is dat wi der alder vaders voet-
 stappē volghen en niet wt ons seluen verme-
 ten te doen. mer in allen dinghen waandere
 als ons hoer lezinghe en hoer leuen wist. **E**n
 soe wie daer in ghesindiert staet die en sal
 niet alleyn lichtelic tot rechten onderscheit
 comen. mer oer mede van alle des viants la-
 ghen verloest werden. **W**ant mit ghezure an-
 der sunde en trecht die viant den moit ende
 leytten totter doet. als in dien dat hi synen
 eygenen raet bat dan der alder guetdinc-
 ken behouwet. **A**lle conlten en aanbachten
 die die menschelike doechheit gheuonde heeft
 en niet dan tot tijtliken arbeit en dienen. al-
 ist dat mensche mit handen tasten mach en mit
 oglien besien mach. **R**ochtan en machse nye-
 meut wael te recht sonder meesters aenwi-
 singe lezen. **W**ie solde dan vermoeden dat
 men in die conlste des onderscheits gheen lee-
 res en behoeft. die daer alsoe heymelic en
 alsoe verborghen is dat mensche niet anders
 dan mit puieren herten besien en mach. wes
 dwalinge ghyneuen lichten tijtliken schade
 in en brenghet mer der sielen verlies ende

die ewighe doet coemt daer af. **Sy** moet alle
daghe striden niet teghens viande die men
sien mach. mer teghens die onsielike vian-
den die herde onghemindich sijn. niet teghens
een of twe mer teghens een onghetelde staer
Hier in te verhesen is alsoe veel te vreesliker
als die wederlake onsieliker is en hemeliker
En hier om saluen mit alre voerhoetheit der
alder voetslaepen volghen. en al dat in onsen
herten op rijst alle schameinte ouerghetreden
bloetlic tot hem brenghen. **Dat. xiii. Cap.**

Die oersake waer om dat wi die quade
ghedachten in ons verberghen coemt
sontyt aldus toe. **Wij** willen dat in den lande
van syrien een brueder sijn ghedachten in
flechtter bichtten wtsprat enen alden die on-
der die vaders oet wat gherekent sreen te we-
sen. **Daer** nae waert hi toernich en beghan
dien brueder die selue gedachten swaerlike
te verwiten. hier wt coemet als wise in ons
verberghen en ontfiense ons te openbaren
dat wij daer gheen boete tegens en ronen vunde

Alsoe als alle die ionghen. **Dat. xiiii. Cap.**
lude niet van gheliker wisen in vuc-
richheit des gheeste of gnoden seden sijn enie
ghelijc ghesindiert. alsoe en sijn oet alle
die alde niet ghelijc volcomen noch ghe-

29
lijc besocht ghenouden want dat ryke on-
derdheit der aldere en is niet ghelaghen
in den grannen hoefden niet in der scher-
picht des ghemoets. en in den voerle-
denen arbeit hoerre loeghet want soe
wattu saet die wise man in dijne loeghet
niet vergadert en hebs hoe soldestu dat
in dijne alheit moegen vinden Die eer-
samighe alheit en wort niet den getale
der iaren noch der daghen niet gherekent.
want die hynie des menschen sijn granne
en een onbeulet leuen is alderom ghere-
kent Dier om en sullen wi alle der alder
die hoer hoefde granne sijn. en allerne
vanden langhen iaren gheprust sijne
hoer voetstappen niet volghen noch hoer
nienwisinghe ontfanghen Mer der ghee-
re die wi vernemen dat hoer leuen i hoe-
re ioncheit loeflic gheleit hebben. ende
niet op eygenre vermetelheit. mer op die
nienwisinge der besotder vaders ghefon-
dier staen Dier isser sonich het is rouwe-
lic te bedaghen dat hoer ghetal alsoe groet
is. die in hoer ioncheit en traneheit van
hoeren kintschje daghen tot in hoerre
alderdom opghewallen sijn. en sijn en
hem seluen onderreit en meesterchap toe
niet wt rijpheit der seden. mer ouermits

voelheit der uren. **H**ier af spriert die here
prophetlike genoeth doer den yphete die bree
de hebben sijn macht gheten en hi en wistes
seluer niet. **A**ldusdanghe alde pleecht die
behendinghe viant mit groter subtylheit
den ionghen aentouende liden die totten
weghe der volcomenheit ghekeert staen
voer te legghen. **O**p dat hi se mit diez lude
exempel en aenwisinghe vander meester
volcomenheit luyderen mach. en in truethe
den werpen. of in wanthopen brengē. **H**ier
af wille ic v een exempel vertellen en ver
sivighen sijnē name duert af is. op dat wi
ghelut niet en doen als die ghene die sijn
bueders ghebroke openbaerde. **H**et quam
eens een ionc monic tot enen alden vader
dien wi wel kenden en clagede hem slechte
lic. hoe dat hi van vleischeliker betoringhe
en vanden gheest der onsinerheit seer ghe
quelt was. **E**n hoeyte van sijnen onderseheit
en van sijnen ghebede wat verlichtemisse te
crighen. **H**i antwoerde hem mit alte bittere
berispeliken woerde ende hieten onsalids. en
dat hi niet werdich en waer een monic na
me te hebben. **E**n hoet wesen mochte dat hi
noch van aldusdangigen ghebroke en begeer
lichen ghehetelt woerde. **A**lsoe daer die
ionghen man medenue waende halen waert

hi van alfulker verispige van bynnen ghe-
 wont. dat hij in verdoenliker droevicheide
 ende in groter wanhopen viel en wolde sijn
 rellē laten **E**n dacht niet meer nae enygher
 wederinē hier toe mer hoe dat hi sijn begee-
 lichheit ierst mochte volbrenghe **E**n abt
 apollo die die alre besochte onder die vade-
 ren was quam hem te ghemoele **E**n doe hij
 wt sijnen aensichte gheuerikt hadde dat die
 ionghe man groten arbeit en druyflichheit
 van aenberchten al heymelic in sijn herte
 droech. vraghede hy nae der sake sijne gro-
 ter ongeschickheit **D**ie ionghe man hoe su-
 telic hem die alre vader en sprac en tonder
 gheen antwoerde op gheuen. daer om soe
 merkede die alre soe laur soe bat dat die sa-
 ke der groter droevicheit die hi oec mitten
 aensicht niet verliken en mochte niet ver-
 borghe en docht. en began noch sueteli-
 ker nae der saken des heymeliken rouwes
 te vraghe **A**lsoe dat die ionghe man ver-
 wonen waert en ghelides. want hi nae
 des alre vaders sententie niet weerdich en
 waer een monic te wesen. om dat hi die
 vleschlike aenberchticheit niet verdrinen
 en tonde. soe wolde hi monic tenen beghe-
 uen en gaen in een dorp en nemen daer een
 wijf en heren weder totter werelt **D**oe be

ghan die alde man seer troestelic mitten
ionghelinc te sineken en seide dat hi selue
daghelinc mit allulken sauten en preke
lunghen des vleischelike ghequelt woerde. en
daer om en waer hi mit allen sculdich in ¹⁴
waulsopē te vallen. noch van allulke bran
dighe stride te verwouderen. die niet al
leen mit ousen arbeit mer mitter outferm
herticheit gods en mit sijner ghenaden
verwōnen mach werden. hi begheerde dat
hijs doch enen dach noch verbeiden wolde
en heren weder tot sijner tellen **Doe** toech
dese vader haestelic tot dies voerselden
alden mans cloester. en doe hi daer hi quam
reckede hi sijn hande wt en bat al scrieyen
de **Mhere** die daer alleyne een guederhe
ren mede weter bist der heymeliker crach
ten. en een heymelic meester bist der men
scheliker crancheit laet die temptane des
ionghelincs in alden man comen. op dat
hi doch in sijn altheit gheleert werde mitter
armer crancheit der arbeitender en der
iongher lude liden **Na** desen ghebede
sach hi enen swarten mormen op dies al
den telle staen en vierzige sautte op hem
selseten **Doe** hi daer mede ghezest was
ghinc hi rechten oert weter tellen. hi en ton
de hem daer niet in gheliden en hep hie

en daer recht als een onlynnich droncken men-
 sche. en began den saluen wach te volghen
 die die ionghe man was hene gheghe. **Doe**
 hem die abt **apollon** aldus onlynnich ghe-
 maect sach en dat hi als een verwoet men-
 sche gheacht waert verstant hi dat die vne-
 righe scutte des viants in sijn herte waren ghe-
 raect. en vrachten een grote confusie des ghe-
 moets in hem. en een versforminge der syme
 mit enen onideliken beuoelen. **Doe** ghinc
 hi tot hem en vraghede hem waer ghesu of
 wat sijn die saken dattu dijn swaer alder do
 vergheuen hebste. en aldus kynderlic vande
 enen totten anderen loeyste. **Doe** seide hi
 hoe dat hi hem van leliken ghedachten
 niet gheliden en soude en openbaerde hem
 alle dien strijt. **Doe** seide die abt **apollon**
 heer weder tot dijre tellen en weet dattu
 van dineu wedersake onbekent bist of ver-
 smaet. **En** dattu int ghetal der gheene niet
 toe en hoers daer hi daghelics om hoers
 voertgrants wille teghens pleedst te strijden
Du en moeghest een van sijnen schjuten
 dat hi in di ghesloten heuet. ic en segghe
 van gheynen verwynne mer enen dand niet
 liden alsoe menich waer alstu dese woestime
 ghetroden hebste. **Daer** om heuet god dit
 ouer di gheueget dattu doch ten mynsten in

dinne altheit mit ander lude crantheit sollte
lezen liden en sinderlinge mitten ionghen
Daer quamer een vol viantlikez aenvedt
tinghen tot di du en troestes niet alleen mer
du deestten in wanhoepen vallen. en alsoe
verre alst in di was soe leuerdestu den viant
ouer te verschinden. hi en hadden sonder twi
uel mit alsulken grauveliken stride niet ne
geuorhten. daer hi di tot noch toe wel mit
vreden henet afgheleaten. hadde hi ghepue
toeromenden voestganc in hem ghesien die
hi noch in di niet ghemerit en henet **D**aer
om leer mit dijns selfs exempel mitten be
roerden liden. en en vermeerse niet meer
mit haerden woerden en mit wanhoepen
die in vresen staen. mer coem hen lieuer
te hulpen als die wise man spriect daer hi
seet **V**erloes die ghene die totter doet ghe
leit werden **E**n ghedencke nae ons behal
ders exempel dat gheingede ryet niet te bre
ken noch dat rokende holt niet wt doen **E**nde
bidt vanden here alsulke ghenade dattu mit
waerheiden en wittē werken segghen moeges
Die here henet mi een wise tonghe ghegeuen
op dat ic hem mitten woerden te hulpen sol
de rouen comen die gheuallen is **W**ant nye
ment en mach des viants laghen of vleischje
like beroringhe die daer recht bornen als een

vier leſſchen of verdriuen. Het en ſi dat die
 grane gods onſer ranchheit te hulpen come
 en beſterme. **E**n daer om heuet god dit ver-
 henghet dat die ionghen man van der berori-
 ghe verloest ſolde werden. en du overmits
 der dinnre lezen medeliden hebben laet ons
 hem bidden dat hi di deſe gheſel af wille ne-
 men. **W**ant hi di et ſweren en hi meestert dat
 weder. hi ſlaet en ſijn hande gheueest. hi ver-
 nedert en verheft. hi ſleet doet en maect leuen
 de. hi leidet totter hellen en leidſe daer weder
 wt. **D**at hi die vierighe ſcutte des viants mit
 ten douwe des heiligen gheest wil leſſchen
En alſoe ſnellic als dien alden deſe berori-
 ghe aengheboden was. alſoe haeltelic wuert
 hi ouermits dien ghebode weder daer af ver-
 loest. **E**n daer om en laet v ingheentrewis eys
 alden onwetentheit of lichtuerdicheit van
 dien ſalighen weghe. en vander aenwilinge
 der volcomente mannen vernieren noch wt-
 ſluten. **W**ant ſonigher alden graulheit myl-
 bruyt die behendighe viant om die ionge
 mede te bedrieghen. **M**en ſal ſonder enighe
 bedekinghe der ontſienlicheit alle dinghen
 den beſochten alden openbaren. en nemen
 mederime der wonden en exempel des leuens
 daer wi des ghelike hulpe. en des ghelike
 vruchte in vanden ſilen. **I**st dat wi mit allen

wt ons selfs guetduncken en vermetelheit
ons niet en onderwinden te doen **Ex. xv. Cap**

Dit selue vinden wi in der heiligher
scriftueren daerlic bewijst **Doe god**
den yphete sammel in sijne ioncheit ierst
toe sprac en lezen wolde. het hi en eenwerf
en anderwerf totten priester hely gaen om
raet te nemen mit hem **Nochtan** dat die voer
seide hely om sijne misdaet wille vanden
oghien gods verwoorpen was. **Al** was dat
kint sammel der medespraken gods weer
dich. nochtan om te bat in oetmoedicheden
te bliuen en om ons een exempel te laten.
Soe wolde onse here god dattet hem mitten
alden beriedt **Dit seluende capittel**

Alste pauwels was van gods gheroe
pen en van xps toe ghesproken en ne
der gheslagen ter eerden **Daer** mocht hem
xps selue sonder myddel den wech der volro
menheit wael gheleert hebben **Daer** hi had
den hener tot ananiam te seruden ende van
hem den wech der waerheit te lezen **Doe** sa
de stant op gant in die stat en daer salmen di
segghen wattu doen fals **Onse** here god had
de hener dat hi van dien alden gheleert wor
de dan van hem seluen. op dat nyement die
nae hem quame sinen inbal en sinen guet
duncken te wael en betrouwe **Want** al waest

een recht ~~recht~~ gheest die sinte pammels
 toe sprac. wi en sijn altoes niet versekeret
 dattet vinnier niet is daer wi toe vermaent
 werden. Dit selue bewysde sinte pammels
 onste doen mit lenen en mit lezinghen
 doe hi tot iherlm op clam om dat ewangelium
 mitten apostelen te verstellen. **N**ochtan
 dat hi wtz openbaringhen gods had
 de ontfanghen en myrakel dede onder die
 heyden. op dat hi niet te vergheefs en liepe
 noch ghelopen en hadde. **O**f dan dien ver
 roren vate dochte dat hi sijne mede apos
 ten niet en toe sprake behoefde. wie solde
 dan alsoe blijue en alsoe vermetel wesen
 dat hi nae sijne duncken vromens raets te
 doen en hadde. **H**ier in merctmen dat on
 se here god nyment den werch der volcomē
 heit en wijst die van ander luden niet ghe
 leert en wille wesen. en doen en wille als
 god. **D**ien yghete seet **V**raech dine vader
 en hi sal boetshappē u vrage die alder sijn
 dan du en sullen de segghen. **Dz. xviii. cii**
Hodus salmē mit alle vlite die doecht
 des onderlichs vergryghen. **D**ie
 ons allere vau te voel en vante luttel mach
 behoeden. **H**et is een alt woert te voel en
 te luttel is beide quaet. want te voel
~~voel~~ te vasten en te voel telen roemt tot

enen eynde. te voel te waken en te voel
te slapen doet den mouit ghelijc stude **W**it
als die mensche mit voel vastens te seer
ghetrent en onder gheremen is. soe moet
hi weder om totten staet daer hi in began
Diuile hebben wi ghesien die die boese
gheest mit gullidheit niet veruuen en mocht
te. dat hi se mit onbesreydenre vasten ne
der werp. en moesten dan ouermits hoere
traudheit in gullidheit vallen **I**n sijn sou
tit van onredeliken waken neder ghewor
pen die die slapericheit niet veruuen en
mochten **H**ier om sullen wi als sinte pau
wels leert. ouermits den wapenen der ghe
rechticheit ter rechter syden en ter lichter
siden dat wyddel pinuen te halden **Dat och**

Wit my ghedenct **tien de capittel**
hier voerhts van my seluen. al
was ic op sonighe tijde twe daghe of
drie sonder eten. dat ic her nochtā ghee
ne begheerte toe en hadde **D**es ghelijcs
van slaep menighe uacht dat ic den he
re om een luttelkijn slaeps bat **F**ude ic
ouderuandt dat dese temptacie des vi
auts vreseliker was dan als ic van
gullidheit en van slapericheit berodert
stont **D**aer om alsoe als wi ons voer
gullidheit en voer te voel slapens moe

ten hoeden alsoe moeten wi oer mee be
hoerliken hiden al en lustet ons niet pijn
teten en tessapen **A**l van desen twee
roent van aenstotinghe des viants. mer
te luttel is schadeliker dan te veel want
van te veel is lichter totten myddel te ghe
raken dan vanden anderen **Dat negen**

Oermanus welc is dan die **heude cap**
rechte muet der soberheit die wi moe
ghen halden. en tusschen desen twee on
gheshaedt blyuen **Dat. xxiij^{ste} capittel.**

Myses luez af is denwile onder die
alde vaders ghesproken. wie die som
mige alleen mit pottage. die somige
mit wermoes **E**n die somige mit vruchte
hoer leuen outdroeghen. mer si prijsdent
meer dat die somige mit twee broede
kens ghededen daer die twe nime een pont
weghens af hadden **Dat. xxiij^{ste} capittel**

Oermanus hoe mach dit voer sober
heit gherekent wesen. wij solden
re nauwe een al op moghen eten **Dat. xxiij^{ste}**

Myses wilt ghijt onderuynde **capit.**
hoe en etet des sonednedis noch des
heiligheu daghes noch als v die brueders
ouertomen gheen pottysse. noch niet an
ders daer toe mit allen. want als daer die
buyc dan af gheuyt wort soe machmen

des anderē daghes mit voel te myn ghe
doen dan of men anders niet dan broet
gheten en hadde **Dat. xxiijste. Capittel.**

Mē die ghemeyne regel der soberheit
is dat een yegheyt nae maten sijne
behoeflichheit nae den lichaem. of nae der
altheyt of nae der crachtē te rekenen alsoe
voel der spisen nemen daer die natuer af
ghenoedt woerde. mer niet nae dat die
begheerlichheit eyfste. want tot elken ojn
de is grote schade te beyngheuen. Als nu mit
voel vastens van dorricheden den buyt
te gader te scrijpen. als nu mit voel etē
den buyt weder wt te rekenen. Want in te
voel woert die reden vertraecht en ver
groeft. In te luttel wort si licht verstoert
en en can een deyne licht ghebedekijn tot
gode waerts niet stieren. En in den dage
sijne soberheit en mach hi vanden voerte
denre ouertollichheit sijn herte vander on
suuerheit niet reyne behalden **Dat. xxiiijste**

Capit
Wat soe wat eens mit ouer
tullicheden der spisen in gheschept
is dat moet al beidet een wile daer nae
comt soe moet vimmer sijn wert werken
daer om salmen dat lichaem nae der he
ligher vaders sentence in te voel noch in
te luttel. mer in der myddel mate altoes

Dat. xxvlt. Capittel.

Aldus hadden die sounghje die die
overhiden des onderscheits niet en
kennen. liever twe daghe te vasten en ver-
sparen dat si eten souden. op dat si des der-
den daghes hoere gullichheit te bat daer in
moditen ghebruken. Als benyanning onse
borgher mit haertnederheden teghens
der alder niet plach te doen. twe daghe te
vasten op dat hi dan in vier allulker broe-
delijns sijne gullichheit mochte ghebru-
ken. Daer v sonder twyvel wael af ghe-
dent hoe luten lessen die woestijne liet
en weder ter werelt keerde. **Dat. xxvijste.**

Oermanus hoe moeghen wi al **cap**
toes dese mate aldus halde wi en
moeten sonnwilen als ons gaste ouer romē.
wat meer eten dan wi ghewoenlic sijn of
dat mynen werck mit allen laten achter bli-

Myses wi sijn **Dat. xxvijste. Capitel**
schudich mit gheliker sordmoldichet
mate der soberheit te halde. En dat myn-
nen werck als ons die brueders ouerromē
om der caritaten wille die god selue is niet
achter te laten. Want het waer onbeloerlic
onsen bruederen va xpo selue een tafel te
decken. en niet met hen teten of hem alle

te laten sitten **M**er aldus mochten wi doe
dat een broederkin van dien twee ter uoe
neu eten en dat ander ten anoude halde.
quamer dan yemant soe mochten wylt mit
hem eten **A**ldus bewisen wi myne werlt en
behalden oer soberheit. die des nachts den
monit noetrostich is. **A**ldus heeft ons die
heylighe abt moyses mit tweerhande spi
se des lichaems en der sielen ghesnoedt.
Niet alleynē ny vanden onderscheit mer
oer inder ierster collacie van der versakinge.
en vanden beghinne en eynde dat allen rouf
ten en ambachten toe behoert **E**n dat wi te
voeren alleynē mit blynden oghen in der
begheerten volgheden. dat henet hi ons als
een daer licht opgheloken **E**n hi henet ons
doen venoelen hoe verre dat wi toe noch
toe vander rechter puerheit des herten **E**n
vanden versten myddel des onderscheits
ghedwaelt hebben **W**ant men doch tot
gheene roust ende ambacht in deser we
relt sonder voerwoy eens beghins ende
aenghesichts des eyndes gherake en mach
Hier beghint des abts **p**afimus colla
cie die derde ende haldet vanden vrien
wille dat ierste c'apittel

Onder dat heylighe gheselschap
 die recht als daer sterren in
 der nacht deser werelt blink
 liende. **D**oe saghen wi den
 heylighen abt pasman die
 van enen groten verlichten leuen en onder
 scheide was. **D**ese priester woende in eenre
 vergaderinghe in der woestinen daer hi in
 volherde tot sinen alden daghen toe. dat
 hi nye vter tellen daer hi ionc mitter wonē
 in quam. en vijf mylen van der herken ghe
 legghen was wt en ghinc om een naere te
 sieken. en des arbeids des sonnedachs
 als si die herken moesten versieken ver
 dragghen te wesen. **E**n op dat hi niet mit ydel
 re hande weder en quaem soe nam hi een
 ranne waters dat hi alle die weke doer be
 sichten solde en settese op sijn soulderen. en
 droech se ter tellen waert al was hi bouen
 .xv. iaer alt. desen arbeit en liet hi hem van
 gheynen iongheren man te voeren doen.
Dese gaf hem van sinen knintschen daghe
 mit alsoe groter vuericheit onder der mo
 niken oeffeninghe dat hi in korter tijt die
 hi mit hen woende vander gueder ghe
 hoersamheit. en van alle doechden onder
 scheide seer rijke wuert. **N**utter talsinghe

der oetmoedichheit soe doede hi alle sijn
eyghen wille en verwaure alle sijn ghe
breken mede. **E**n doe hi alle die doerhede
like oefeninghe die die doester hantierde
verreghen hadde. **D**oe toech hi mit gro
ter vuerichheit totter hemelicheit der woef
tinen om enen hogheren woertgant daer
te doen. **O**p dat hi mitten here daer hem
ouder die moniken nae began te dorsten
te lichteliker mocht verendit werden. en
ouerscheidelic aen hem hanghen. **A**ls hi
aldus mit allen van ghenen menschelicke
gheselschap afghetogen en woerde. **D**oe
hi daer quam dan hi mit groter vuerich
der eenfedelen oefeninge verre bouen.
alsoe dat hi wt begheerten en wt meyni
ghen der stadigher godschouwinghe te
ghebruken alre menschen gesichte schu
wede. en sochte noch hemeliker afghe
scheidenre steden in der woestinen. daer
hi voel tijt in was alsoe datten die ander
eenfedelen seer selden saghen. ende ver
moeden dat hi mitten engelen daghelic
gheselschap en veruakelicheit plach te
hebben. **V**an desen vader begheerden
wi ghesleert te wesen en quamen des a
wonts late tot sijnre cellen. **D**oe hi een
wilken ghesweghen hadde vraghede

ly ons waer om wi onse lantfchap ghelate
hadden. en quamen mit alsoe groten
arbeit in die dorheit en in die woesticheit
der woestinen. die die ghene nauwe lyde
mochten die daer ghebozen en gheuoedt

Wantwoerde *Dat. ij. capitel* waren
om sijne lezinghen en weghen wilsin
ghe willen om dat wi in wes leuens ende
in ver lezinghen die wi sonder ghetal in v
beuoelen ghebetert mochten weder kerē
en op dat wi van ons selfs lof dat nochtā
in ons niet en is. of van ons selues wael
belaghen niet bedrogghen en solden wer
den. daer wi derwile in onsen tellen van
des viants in radinghe af gheketelt ple
ghen te wesen Daer om begheren wi te
hoeren niet daer wi ons seluen in belā
ghen of in verheffen inoeghen. mer daer
wi van bynnen af beweendt en veroet
moedicht werden *Dat derde capittel*

De seide die heilige pafimus
het sijn die manieren daer die
menschen in gheroepen werde en enen
yegheliken monit die in dien enighen
van dien drie roepinghen is sijn drie ver
sakinghen moet eerst willen wi die sake
ouderbinden waer om datter drie is Op

dat wi weten dat wi totter oeffeninghen
gods ghezoepen sijn nae hoedheit ons
roeps onse wandringhe pynen te soeken
Want wat batet enich dinc hoedheit te be
ghinnen het en si dat dat eynde den begi
ne ghelike En ist dat wi mitter nederster
roepinghe wter werelt ghetogen sijn . hoe
dattet beghin totten gheesteliken leuen
snoeder was . hoe dat wi mit meere vrie
rheit tot enen gueden eynde ons seluen
sullen verwerken En die waer ome der
driehande versakinghe moeten wi oer
weten Want totter volcomenheit en conne
wi niet gheraken ist dat wise niet en ken
nen . of al kenden wise ist dat wijs mitten
werken niet en pynen te volbrenghen

Op dat dese drie in *Dit vierde cijn*
nieren der roepinghen te bat ver
daert werden Die eerste is van gode Die
ander ouermits den mensche Die derde
gheschiedt van node Van gode gheschiedt
si soe wanneser ons een inseyndinghe
uit herte coemt va somtijt al slapende .
en vermaent ons der salicheit en des e
wighen leuens en gode te volghen En
sijn ghebode ghetrouwelic te halden alsoe
leestmen dat abraham mitter godliker se

37
men wt sinen eyghenen lande wt sijne
maechſcap. en wt ſijns vaders huys ghero-
pen was aldus **D**anc wt dinen lande ende
van dijne wageſcap en wt dijns vaders
huys. **A**lſoe was oec ſinte anthonius alle-
ne van gode gheroepen die die oerſake
ſijne ſalicheit alleyne vander godlicheit
ontfinc. want hi giuc in der kerken en hoer-
de dit ewangelii prediken **D**oe wie dat
ſijn vader en ſijn moeder en ſijn kinderen
en ſijn acker. en daer en bouen ſijn ſiele
niet en haet die en mach mijn wongher niet
weſen **E**n wilſtu volmaect weſen **D**oe gar
en verroep allet dattu hebſte. en gheeft de
armen en roem en volge my nae **E**nde du
ſalſt voel ſats in den hemel hebben **D**at
ghebort ons heren ontfinc hi mit groter be-
weghingen des herten. als recht oft hem
alleyne toe hadde gheſproken gheveelt
En redtenoert ſonder enids vermanen
der menſchen meer ſoe verſakede hi alle
dinc en volgede xpm **D**ie ander roepin-
ghe gheſchiet ouermits den menſche alſe
wi ouermits exempel of lezinghe der hei-
lighen totter begeerten ouſer ewigher ſa-
licheit vermanent werden. en haldent daer
voer dat wi ouermits der granen gods en
dies mans lezinghe en doehden daer toe

gheroepen sijn . en hebben ons daer
om tot deser vliticheit en tot desen le
nen ghegeuen **E**n in deser wise soe leest
men dat moyses die kinder van isrl
wter gheiselinghe van egypten verloes
te **D**ie derde roepinghe rouit van be
dwanghe als wi nae rycdom ende nae
weelden deser werelt mit armoeden .
en mit onsalicheden ghetemptert wer
den . als wi onse guet verliesen of ghe
baut werden wter lande of onse lieffte
vriende steruen of des ghelucs . en den
here die wi in den gheluc versnaden
daer werden wi aldus mit ghewalt toe
ghedwonghen **A**l des ghelucs soe vin
den wi in der heiliger scrifturen dat god
die kinder van isrl' derwile om hoere
sinden wille den vianden ouerleue
den . en in den wreden bedwanghe der
vianden riepen si om hulpe totten here .
en hi seyde hem **A**loch diese verloesde
en mit beiden handen scheruden als
mitter rechtter **E**n in den spalku staet ghe
screuen doe huse doetsloech sochten sy
den here en keerden weder en quamen
late tot hem . en ghedachteus dat god
hoer hulper was en dat die hoghe god
hoer verloester is **E**n op een ander stede

staet Dy riepen totten here doe si gedruct
woerden en hi verloefedese wt al hoere

Un desen **Dat vijfde capitel** moet
drien manieren al ist dat die twee
ierste die beste schijnen te wesen. noch
tan hebben wi vanden derden die die ne
derste en die lauweste schijnt te wesen
herde volmaecte en vuerighe mannen
in den gheest ghesien **Den ghelijc die** ^{gene}
in den iersten roepe gheroepen waren
en al hoer leuen in groter vuerichheit des
gheest volheerden **En** oer mede in den
ouersten grade hebben wier oer voel
sien vertraghen. en derwile tot enen
lasterliken eynde gheromen **Den enen**
en hondert niet dat hi niet mit vrien
wille mer mit ghewalt ierst ghetogen
woert. en den anderen en vorderde
hoer niet begijn niet want si niet en
pinden totten eynde toe te volheerden
Wat hundertet den abt moyses die in
deser woelstinen plach te wonen totter
verdienten der volcomenre salichheit
te romen. dat hi ouermits vreise der
doet om eenre manslacht die hem bete
ghen was ierst totten doester liep. want
hi den noet der ierster beheringhe alsoe
in vrieheit des willen verwandelde dat

hi totter hoehstter volcomenheit quam
Alsoe en heestet oer den mēnighen die
ic niet noemen en wille dat edel begy
nē niet ghenordert. die ouermits haer
dicheden en onedellheden des herten
in die femjnde lauchheit vielen. In der apol
telen roepinghe sien wi openbaer exē
pel. Want worderet in das dat hi in der
sehuer orden mit sūte petez en mitten
anderen apostelen den hoghen gruet
der apostellap mit sinen vrien wille
outfinc. En hi die edel beghīne sūns
roeps mitten femjnden eynde der vzer
lichheit en der gheuerheit besloet. Alsoe
dat hi in der verradingen sūns meisters
zen alte wzeet manslachte waert. Of
wat scadet sūte pauwels dat hi onver
sienlic waert bliūt ghemaect. en redit
onwillichlic totten weghe der salicheit
scheen ghetogen te wesen. die daer nae
den here mit alre vuerichheit des herten
volghede. En dat bedwonghen beghīne
mit ghewilliger vūicheit vol eynden. en
zen gloriose leuen mit alsoe voel doerly
den tot enen edelen eynde bracht. daer
om zest al in dat eynde ghelegē. Want
ouermits verzūmelheit mach men nae
den gueden beghīne tot enen magherē

eynde comen **E**n me dat men souwtijt mit
 ghewalt tot enen gheschickeliken staet coet
 doe machimen ouermits der vresen gods
 en vlticheit tot enen edelen volmerten
 eynde comen **Dat lesde capittel.....**

Die heilige scriftuer en der vnder lezin
 ghe bewisen ons datter drierhande
 versakinge sijn die een yeghelic monic
 mit alre vlticheit moet verinllen **D**ie
 ierste is als wi alle rijdome en weelden
 deser werelt lichaemlic versaken **D**ie an
 der is als wi onse ghebreeken en alle on
 se alde seden in gheest en in natuer ver
 wandelen **D**ie derde is als wi onse ghe
 moede van allen teghentvoerdighen sien
 liken dinghen aftrecken. en onsielike
 dinghen beghezen en alleyns nensien en
 schouwen datter toecomende is **A**lle dese
 drie waren abraham vanden here ghe
 boden doe hi seide **W**ant wt dinen lande
 en wt dijne maegeschap en wt dijne va
 ders huys **W**t dinen lande dat is wt al
 re eerticheit substantien deser werelt **W**t
 dijne maechschap dat is wt dijne alder
 wanderinghen en seden en ghebreeken.
 die van onser ioncheit recht als een ghe
 sichte aenhanget **W**t dijne vaders huys
 dat is van alre gheljoedjenisse deser we

reft die men mitten ghesichte der ogheu
beromen mach **V**an twee vaderen den
enen te laten en den anderen te beghere
sprickt god doer den phiete dauid **H**oer
dochter en sich en weyghe din oer en ver
ghete din volc en duns vaders huys
Want die daer sprickt hoer dochter dat
is een vader. en dien hi sijn huys en sijn
volc raet te laten dat is oer der dochter
vader **D**at geschiet als wi mit xpm ghe
stornen sijn en nae sunte pauwels leuen
ghe vanden elementen deser werelt ge
toghen werden **E**n beghinnen te sijn
wen niet dat men siet mer dat men niet
en siet **D**at men siet is tijtlic dat men
niet en siet is ewich **D**an ghaen wi mit
ter herten wten tijtliken siendiken huise.
als wi die ogheu ons ghemoets in dat
huys stieren daer wi ewelic in bliuen
sullen **D**at wort veruult als wi in den
vlesche wanderen. niet nae den vlei
sche beghinnen te leuen. en segghen mo
ghen mitten apostel onse wanderinghe
is in den hemel **Dat leuende capittel.**

Dier om en vordert niet voel die
ierste verlatinge mit groter yu
melheit des gheloefs aen te grijpen. ist
dat wi die ander mitter seuer vlitighe

40
vuerichheit niet en volbreughen. En alsoe
moeghen wi dan nae deser totter derde
rouen. wt ons eyghens vaders huys te
gaen daer wi van onsen ionghen daghe
nae den alden mensche in wanderde doe
wi van natueren kinder des toerns wa-
ren als alle die ander. Van dien vader
seet dat ewangeliū. ghi sijt vanden va-
der den diuel en in wes vader begheerte
wilt ghi volbrengen. Dien vader begy-
nen wi ierst te kennen als wi al tyghelijc
te ons ghemoets tot hemelschen dingē
blyghen. En laten die dinghen die men-
schen mach en ghaen ouer totten onsen
liken dinghen segghende mittan apos-
tel. Wi weten al ist dat onse zetsche huys
deser woeninghen te broken wort dat
wi een woeninghe van gode hebben
een ewich huys in den hemel dat mit
gheynen handen ghemaect en is. Daer
om verbeiden wi den behalder ihesum
xpm. die dat lichaem onser verworpe-
heit weder vermaken sal mede ghelijc
den lichaem sijner claerheit. Die yphoet
Ic ben vreemde en een pelgrim als alle
mijn alders. en dan moghen wi den ghe-
nen ghelijc werden. Daer die sone tot-
ten vader af spriect in den ewangeliō

En sijn van deser werelt niet alsoe
als ic oec van deser werelt niet en ben
Der seide hi totten apostelen. heddy
van deser werelt gheweest die werelt
hedde en trouwen dat hoer ghemynt
mer ic heb v verzoen wt deser werelt.
en want ghi van deser werelt niet en
sijt daer om haet v die werelt **D**an sij
ken wi die waerelijche volcomenheit
derder versakinghe veruighen **D**oe
winneer onse ghemoede mit gheenre
vlecken der vleischeliker vetticheit ver
grouet en is. mer mit behendighe wt
rodighen van alre eertlijcher begheerte
en ghedaenten van bynnen ghereinicht
is. ende dat ouermits der stadigher aē
denckinge der heiligher scriftueren en
der gheesteliker godschouwinge al tot
dien dinghen toe die onsihent sijn **E**n
daer alsoe in ouerghenomen woert dat
hi die broesheit des vleische daer hi mede
behangen is niet en benoele. noch mit
ten wttwendighen oren gheen stemme
en vernemen. noch van den voer bi hiden
den beelden niet betrommet en si **D**at
hi oec gheen mateerlike dinghen die hē
voer die oghen des vleische gehalten
werden nen en sie **E**gheloue ende die

vrucht van desen dinghen die hier ghe-
 seet sijn en sal nyement outfanghen dan
 die dat mit onderuyndinghen en mit be-
 noelen vernomen heeft. En dien die here
 die ogghen des herten van allen teghen
 woerdighen dinghen alsoe afghetogen
 heuet. dat hijs niet en acht als dinghen
 die vergaen sullen mer die nu te hants
 recht vergaughen sijn en te ghegaen als
 een roet. Aldus mach dan enoch mit go-
 de wanderen als hi in alle sijnen seden.
 en in alle sijn mensdijliche hanteringhe
 ouergheuoert is. En voert aen niet meer
 in der teghenwoerdigher werelt ydelheit
 ghenouden en woert. als in moyses boer
 ghescreuen staet. Enoch wanderde mit
 gode en men en vants niet want god had
 den ouergheuoert. Paulus in den ghelo-
 ue was enoch ouergheuoert op dat hi
 die doet niet sien en solde. van welker
 doet die here in der ewangelien secht.
 Die daer leuet en in mi gheloeft die en
 sal die doet in der ewichheit niet sien. Daer
 om sijn wi sculdich te haelen begheeren
 wi die waerrechtige volcomenheit te ver-
 crighen. Bercht alsoe als wi mitten lichaem
 van buten die alders onse lantschap rijc
 dine en weelden der werelt versmaet

hebben. dat wi alle dinc oec alsoe mitten
herten laten. en tot gheynen dinghe die
wi ghelaten hebben mitten begheerten
weder en keren. als die gheue deden die
moyses wtleiden niet mitten lichaem. mer
mitten herten weder in egypten keerden
en lieten den here diese mit alsoe groter
crachte der mirakelen wt brachte. ende
anbeden die afgode van egypten die si
eens versumet hadden als die scriftuer
seet **D**y keerden mit hoeren herten we
der in egypten en seiden tot Aaron make
ons gode die ons voezghen **D**at wi den
ghenen oec niet en gheliken die in der
woeshenen woenden. en nae dat si dat
hemelste broet gheten hadden. die stic
kende sijde der vyylre snoedicheit ende
der sunden. en mit hem schijnen te mir
mireren **I**n egypten voeren wi waer doe
wi saten opten potten mitten vleische
en aten vren en loer en ra woerden en
hofblade. **I**n waest dat die figuer voez
ghint in dien volke. wi sient dat si in
sonder onsen schijn alle daghe veruult
wort **W**ant soe wie nae der ierster verla
kinghe deser werelt weder totten alden
begheerten hoert. die roept dat selue
mitten werken en mitten begheerten

mit dien luden. en seet in egypten voer ic
 wael **Ic** dichte dat deser lude ghetael al
 soe groet is en alsoe voel sijn alser ouer
 treders onder moyses waren **Des** hon
 dert dusent gheuynder mannen waf
 ser gheteelt die wt egypten ghinghen.
 derre niet meer dan twe in dat beloue
 de lant en quamen **D**ner om staet ons
 te haesten dat wi van den cleyuen ghe
 tale die exempel der doersiden nemen
 nae der sentennen der ewangelien. voel
 icker gheroepen luttel vercoren **D**ner
 om die lichaemlike versakinghe en ste
 den te verwandelen en vordert ons
 niet **Ic** dat wi die versakinghe des her
 ten die hogher en nutter is des gheinc
 niet en conuen behalden **V**ander lichaē
 liker versakinghe dner wi af ghespro
 ken hebben seet sunte paulus **A**l waert
 dat ic al mijn guet den armen gane.
 en ouergaue mijn lichaem alsoe dat ic
 bornde hadde ic gheen myne het en vor
 derde mi niet **D**at en hadde die heilige
 apostel niet gesecht hadde huyt in den
 gheest niet voerghesien. datter somich
 alle dinghen laten solden en nochtan tot
 ter volcomenheit der ewangelien. ende
 totten hoghen staet der caritaten niet to

men en solden. want si hoer alde gebre-
ken van wanfledicheiden. van houerdien
en van onghelatenheiden niet wt en pur-
gerden. mer in hoeren herten behielden
Duer om en mochten si totter caritaten gods
die minnermeer af en valt niet comen. Ver-
staet dat nochtan mit blithheiden dat hi
niet slethtelic en seide. al stroyede ic al mijn
guet sonder meer duer toe. hi solde licht-
ghestenen hebben te segghen vanden ghe-
nen die noch dat ewangelii niet en ver-
mullen. mer tot sijns selfs behoef vinner
wat behalden. als voel traghert lauwer
menschen doen. **M**er al gane ic sprac hi
alle mijn guet in der armer lude sijnse. **D**at
is al versakede ic volcomelic alle dese eert-
sche ruydom. nochtan volget duer een meer-
re. **E**n al gane ic in mijn lichaem dat ic bor-
de ehad ic gheyne caritaet ic en waer niet.
Want bliue ic onlydesam toernich nydich
houerdich. en ic alle mijn onrecht wre-
ken wille. en ic altoes dat mijn sucke en
dencke quaet. en al dat my bepeghent niet
lydesamlic en gheerne en lide. soe en vor-
dert mi alre wtwendigher dinghen ver-
sakinge niet. **O**m des willen dat ic al-
leyne die wtwendighe substance der we-
relt. die noch guet noch quaet te rekenen

en is in mijne verster vierthent verfundē
 En die femnde ruydom des boesen herten
 niet mede en punde ewich te werpen En
 alsoe der caritaten gods te ghenaken die
 daer gnedicheit is. niet en benyt niet
 houerdich en is niet verzoert en wort
 niet verheerdelt en wirt dat hoer niet
 en suet gheen quet en denit. alle din
 ghen verdraecht en alle dinc luyt En
 ten lesten hoeren mijne onder die ver
 schallange der sunden nimmermeer val
 len en laet. **Dat achde capittel. . .**

Oer om sullen wi mit alre weert
 heit haesten dat onse inreke
 mensche. alle die ruydom sijne ghebre
 ke die hi in den alden leuen vergader
 den af werpe en verstroye. die den luy
 nem en der sielen alsoe scadelic aen de
 nen dat si eyghentlic onse sijn En het
 en si dat wylse bynnen onsen leuen
 niet af en snyden en af werpen sy vol
 ghen ons nae der doet. Want alsoe als
 die doerhden en die caritiet selue die
 een fonteyne der doerhden is. die in
 desen leuen verzeyghen werden hoe
 ren mijnes nae der doet scoen ende
 bluckende maken. Alsoe maken die
 ondoerhden die siele in der ewichheit

mit leliker swartere veruuen ougheden
Want scoenheit en lelicheit der sielen wez
den of van oudoetiden ghebneet **D**ie
sonnighe sullen alsoe scoen blinckende
verue outfanghen. dat si vanden yphē
te sullen verdienen te hoeren die rouuc
sal dijn scoenheit begheeren **D**ie sonnige
sullen allulke swarte verue outfanghē
dat si hoers selts misnaetheit belien
sullen en segghen. mijn lyttenken **S**ijn
der wonden sijn veruuyt en verrot van
den aensichte mijne onbekentheit. **A**lsoe
die here oer selue seet waer om en is die
wonde der dochter mijns volcs niet ver
bouden **E**n daer om sijn dit onse rycdome
die mit onser sielen ewelike bliuen. die
ous gheen rouuc of wederlake ghenen
of nemen en mach **D**it sijn onse eyghen
rycdome die die doet van onser sielen niet
scheiden en mach **D**at negende capittel

On der heiligher scriftueren vint
men drierhande rycdome gnet
en quaet en in die myddel mate **D**at sijn
die quade rycdome daer af ghescrene
staet **D**ie riken hadden ghebreec en
verhougherden. en wee v riken die
inuen troest al hier outfanghen hebt
En al wezptmen dese rycdome ewelich

dat en is die hoedijste volcomenheit niet
Teghens die rijke sijn die arme in der
 ewangelien gepriist **S**alich sijn die ar
 me van gheest want dat hemelrijck is
 hoere lude. en in den spalme staet daer
 af **D**ese armē riepen en die here hoerdet
 en die arme en die behoefstige sullen di
 nen name louen. dat sijn guede rijdome
 soe wie se verrijdt ghepriist woert **D**
 u dat gheslachte der rechtster sal benedijt
 werden glorie en rucht in sijnen huise.
 en fferedichheit blijft van ewen tot ewen
En verlossinghe des mans siel sijn sijne
 eyghen rijdome en in apomiphli staet her
 de verwiltic ghescreuen totten ghenen
 die se niet en heeft. du bist arm en naect
Ic sal di beghinen te spien wt mijnen mon
 de. want du seggeste dattu rijk biste ende
 onueruloedich en nyements en behoefst.
 en en weestu niet dattu onsalich en arm
 en bliut en naect biste **I**c rade di van my
 te ropen gheloeyt en ghepriest golt op
 dattu rijk wortste. en trecke witten clader
 nen op dat die rouflicke dijne naectheit
 niet en blikke **D**at sijn rijdome in die mid
 del mate die niet of quaet moeghen
 wesen nae dien dat mensse ghebruycet
Daer af spriect sijn te panwels **S**hebiet

den ryken deser werelt niet vermelt te
sinalen. noch in dat onseker der ryckdome
niet en hopen mer in gode die ons alle din
ghē oueruloedelic gheest. **O**hbet hien wel
te doen lichtelic te gheue mede te deilen
En een guet fundament teghens hier na
maels te vergaderen. op dat si dat waer
rechtige leuen vertrigghen. **E**n want dit
die ryke man in der ewangelien niet en
dede. en den behoefighen niet en gaf en
den armen lazarus die voer die doer lach
die trinnen vander tafelen niet ghebru
ken en mochte. dner om was hi den onli
deliken vuer der hellen en den ewighen
brande toe gherijst. **Dat tiende Capittel**

Als wi deser werelt ryckdom laten loe
en hebben wi dat onse noch niet ver
suerkt. mer dat ons niet toe en hoert. al
ist dat wi ons daer in verheffen dat wi se
mit onsen arbeide verueghen hebben. of
dat si ons van onsen alders gheerit sijn
Want als ic hier voer geseedit hebbe wi
en hebben niet dan dat alleyne dat in der
herten is. **E**n alsoe nen onser sielen cleest
dattet ons nyement benemen en mach.
vanden matzeeliken ryckdome der werelt
die die somighe alsoe eyghen halt dat hise
den behoefighen niet mede deylen en wil

44
te. **Ist** dat xpus al berispende spriect **Of** ghi
in den vreemden dinghen niet ghetrouwe
en waert wie sal v dat uwe gheuen **Het**
was van desen boelen vreemden rijdome
daer luite peter onsen here af sprac **Dich**
wi hebben alle dinc ghelaten en sijn di uwe
ghenolget wat sal ons daer om werse. die
nochtan niet meer dan suoede gheswoerde
netten en heten **En** daer om is in hoeren
laten die versakinghe al hoere ghebreke
te verstaen **Want** anders en hadden die a
postelen niet voel ghelaten gehad daer
hem onse here alsoe grote glorie der ewiger
salicheit voe belouede doe hi seide **In** der
ander gheboerten als die soue des men
schen in den stoel sijne moeghentheit sit
ten sal soe suldi op die twelf stoel sitten
en oerdelen die twelf gheslecht van isel
Ist dat sake dan dat men allepne om alle
eerfche rijdome te laten totter apostelen
grade niet comen en mach **Noch** op ten
hoghen derden graet der versakinghe
die van luttel menschen op ghescommen
wort niet en roemt **Wat** sullen die van
hem seluen oerdelen die denersten lich
ten graet noch niet volcomelic begonen
en hebben **En** die alde vuylenisse der dingē
en des gheslts mit eenre ongheloenicheit

besitten. en alleyn in den bloten name
des monits hem verheffen **D**aer om hoert
die ierste versakinghe den vreedē din
ghen toe en mach den monit gheue
volcomenheit ghanen. het en si dat hi
totter andere versakinge come die in
ons selfs dinghen ghelegen is. als wi di
in al onse passien verdreuen hebben **D**oe
moeghen wi totter hoedheit der derde
versakinghe op chynen **D**aer wi niet al
leyn in al dat in deser tijt en van de men
schen beseten is versmaden. mer oec me
de alle die firmamenten en die ouerste
dinghen hoe groot dat sy sijn en ouer dy
men wi mitten ghemoeude en schouwen
alleyn als sinte pauwels seet. niet die
dinghen die men sien mach mer die men
niet sien en mach. dat men sien mach is
tijtlic dat men niet sien en mach dat is
ewich **E**n ten lesten verdienen wi aldus
te hoeren dat abraham toe ghesproken
was **C**ome in dat lant dat ic di wisen sal
daer noch doene noch dijstel der passien
in en wast dat in bloter puerheit des her
ten te besitten is **E**n dat ons niet ghewijst
en wort dan in den wtgange der drier
hande voerseider versakinghe. dan seet
hi come in dat lant dat ic dy wisen sal. niet

dattint van dms selfs arbeit of doerheit
 moeghelt vinden. mer dat ic dies niet al
 leyne en weetste. mer oer niet en soekeste
 wisen sal **H**ier wt merken wi dat recht als
 wi vander ingheestingen des heren bewe
 ghet werden en totten weghe der salichheit
 tijden. alsoe behoenen wi van sijne lezin
 ghen en van sijne iulichinghe gheleit
 te werden sullen wi totter volcomenheit
 der ouerster salichheit comen **De. xj. Cap**

Oermannus waer mis dan die vrie
 wille ghelegen. en ment onser vli
 tichheit betydt als wi doen dat te prisen
 is. is dat sake dat ons god alle dinghen
 die tot onser volcomenheit hoeren begyt

Dafimus **De. xij. Cap** Ten eyndet
 dat hadde icht te rechte beweerdit.
 waer in den werken en in den voertganghe
 niet meer dan een beghinne en een eynde
 ny is daer oer een wyddel **Recht** alsoe als
 wi kennen dat god die oersake onser sa
 lichheit in menigher wisen werckt. Alsoe
 staet dat aen ons dien oersaken die god
 verleent eerustelic of truedelic wner te
 nemen **Want** alsoe alst gods roepen en
 voerlegghen was doe hi seide ganc wt
 dinen lande. alsoe hoerdet oer **abrahams**
 ghehoersaulheit toe dat hi wt ghinc **Al**

aus stont die ghenade des belonens ende
des voerleggijens in gode. en dat wercke
der gehoersaamheit en des vernolgen in
abraham **V** behoert des seker te wesen al
doeffende wi alle doechden mit groten ar
beit sonder ophalden **S**ochtan en mochtē
in gheenreys mit onser vlijtheit. ende
mit onser verdienē des arbeids tot diez
volcomenheit. en tot dien hoghen loue
der salicheit niet comen **H**et en waer dat die
here onse mede werker waer. en onse herte
tot dien dinghen stierde die ons daer toe
vorderlic waren **D**aer om sullen wi alle
tijt mitten psheet dauid bidden en segghe
Volbrenghē mijn voertganc in dinen toe
paden. op dat mijn voetschappen niet be
woecht en werden. en hi heeft mijn voete
opten steen gheset en hi heeft mijn voert
ghangē gheleit **D**at ons vrie wille die
meer nederwaerts tot arandheiden ghe
neicht dan opwaerts tot doechden. vande
onsienliken regiere der menschen totten doech
den ghetoghen wort **D**at bewijst die pro
pheet daer hi seet **I**c bin aenghesloten ende
om gheworpen te vallen. en die here heeft
mi outfanghen **A**l is die vrie wille te val
len gheneycht. als ons die here waggheleu
de liet toe onderstueret hi ons mit sijne

hant **E**n op een ander stat seet die gheest-
 hedde mi die here niet gheholpen mijne
 siele hedde in die helle gheuoent **E**n op
 een ander stat als die gherechtighe valt
 en woert hi niet ghequetst. want die here
 set daer sijn hant onder. **A**ldus en mach
 gheen gherechtich mensche in der gherech-
 tichheit bliuen staende. **H**et en si dat die god-
 like gueder hereuheit den waggelende en
 den valleuden te hulpen come. **Dat. xij.**

Doch die heilighe mannen en **capit**
 hebben die weghestueringhe daer
 si mede totter volcomenheit der doed den
 quamen hoers selfs vromicheit yet toe ge-
 seuen. **H**er biden den here en seiden **l**eit
 my in dijne waerheit en stuez mijne wech
 in dijne tegheuoerdicheit. en make mi
 den wech koudich daer ic in wanderen sal.
Domich ander en hadden dit niet alleme
 in den gheloue mer oet mede in den onder-
 mynden beuoelt doe si seiden **H**ere ic hebt
 bekent dat in den mensche selue sijn wech
 niet en is. noch en staet in des mans mach
 te niet te wanderen en sijn weghe selue te
 regneren. **E**n god sprac tot israhel **I**c sal len
 leiden als enen groenen boom. **E**n de ouer-
 wits my is sijn vrucht ghenonden. **Dat**
veertende capittel

Oet en vertrighen die heilighe
mannen dat verstant in der ewe
gods niet mit lesen. mer ouermits der
lezinghen en der inlichtingen gods be-
gheren sint dagelics te outfanghen. en
segghe tot hem here make mi dine we-
ghe kont. en leer my din toepade **O**ut-
derke mijn oghe en ic wil die wonderli-
ke dinghen van dijne ewen merken en
leer my dinen wille doen. want du bist
mijn god en here. du leerste den mensche

Die heilighe **Dut. xv. vii** Die wetelheit
dauid en vermat hem niet dat ver-
stant daer men die ghebode gods mede
bekennen mach. van nyement moeghe
te outfanghen dan van den here als
hi seet **H**ere ic ben din knecht gheef mi
verstant op dat ic din ghebode lezen
mach. **A**l hadde dauid naeder naturen
een verstant daer mede en mochte hi
die ghebode gods niet verstaen **D**aer
om badt hi om die dagelike inlichtinge
des heren om die ewe gods gheestelike
te verstaen **D**it selue dat wi segghen be-
wist ons dat verloren vnt **D**umte pau-
wels noch daerliker daer hi seet **G**od
wirckt in ons den wille en dat volbreu-
ghen om des wils willen **E**n verstant

dat ic di segghe want god sal di verstant
 ghenen. **H**oe mocht hijt daerliker segghe
 dan dat ons die guede wille en dat vol
 brenghen **W**erck van den here ghegeuen
 wort. en noch op een ander stat. **H**et is v
 ghegeuen om xps wille niet alleyn
 in hant te ghelouuen mer oec mede om hē
 te luden. **D**it verstont oec die propheet da
 ind doe hi seede. **O** here make dat vast dat
 tu in ons ghewracht heuet. dat hi ons die
 beghīne der salicheit gheest en is ons
 niet genoedh. het en si dat huse witter sel
 uer outfermherticheit en mitte daghelichhe
 mede werken volbrēngē. want onse vrie
 wille niet mer die here onthint die ghe
 bonden. **N**iet ons selfs moegentheit mer
 die here werck op die neder gheworpen
 sijn. **N**iet ons selfs wijsheit mer die here
 verlicht die blinde. en die here inuert die
 en die blinde. **N**iet ons voerwaeruyngē
 mer die here behoet die minne vzeemde
 nigheromen lude. **D**it en segghe ic daer
 om niet dat ghi v vliticheit en arbeit te ver
 gheefs vet dnet. mer dat wi weten dat wi
 sonder die hulpe gods tot sijne vrientchap
 niet en connen comen. **E**n dat onse arbeit
 en vliticheden niet genoedh en sijn sonder

die hulpe gods dat ouer grote loen der puer
heit mede te verrijghen. en dattet ons vā
outfermherticheit woert ghegeuen. **W**ij
moeghen dat peert zadelen en berident
tegens den stryt. mer die victorie is van
den here. dat peert is bedriechlic totter
salicheit mer die hem in den here vhoedst
die sal verhoedst blyuen. **D**aer om moe
ten wi mitten ysheet dauid segghen. **D**ie
here is mijn sterckheit en mijn lof niet mij
vrie wille. **P**aulus niet dat wijs yet merch
lich sijn van ons seluen. als van ons selue
yet te ghedencken mer ons vermoeghen
is van gode die ons bequaem dienas des
ninnen testaments heeft ghemaect. **Dut. xvi.**

Als die apostelen gheuoeldent. **en**
dat hem alle dinc die tot hoerre sa
licheit hoerden alsoe vanden here ghege
uen waren. dat si oer onit gheloue biden
en seiden here vermeerre ons tygheloue
en screuen dat hoeren vrien wille niet
toe mer der ganen gods. **en** die meester
ouzer salicheit bewinst dat onse geloue
cranc en flat is. en ouermits hem seluen
sonder sijn hulpe niet staende blyuen en
mach daer in seet. **J**ymon sich sathanas
heeft begheert dat in y solde hieuen

als terrine. mer ic hebbe voer di ghebeden
datty dijn geloue niet en beswikke. **A** des
ghelijc vadt een ander den here in den ewa
ghelo **D**oe hi vanden gheluen des ongeloues
began te verdrencken. en seide here helpe
mijn ongelouicheit **O**f die apostelen ende
die mannen der ewangelen dat ghenoeel
den en behiden dat dat gheloue in die vrie
heit hoers willen. en mit hoers selfs crach
ten niet volstandich en mochten blynen. en
sinte peter dat ghebet xpi daer in behoefde.
wie sal dan alsoe vermetel en alsoe blint
wesen dat hi die dagelike hulpe des heren
hier niet in en waent behoeven. wanttet
die here selue in der ewangelen betuydht
daer hi seet **K**erht als een wyngaerts ranc
ke van hoer seluen gheen vrucht voert
breughen en mach het en si dat si aen die
wyngaert stock bliue. alsoe ist oet mit v
het en si dat ghi in my blyft **E**n op een ander
stat seet hi sonder my en moegedi niet doe
. **A**lre soe en moeghen wi sonder sijn ingeel
tughe en sijn medewerkinghe gheen gheef
telike vrucht werken als sinte iacop seet
. **A**lle guede gauen en alle volcomen ghyften
sijn van bouen vanden vader der lichten
neder dalende **Z**acharias die ysseet **A**lre yet
niets dat is sijn. en isseet yet vanden besten

dat is van hem **E**n alle dese synne bestryt
sinte pauwels daer hi seet. wat hebstu du
en hebste ontfanghen en hebstmit ontfan
ghen. wat verheftu di als oft u dz niet ont
fanghen en hadts **Dat. xvij. 2. Capittel**

Die doerht der lidenheit daer wi die
betoringhe mede moeghen liden is
beide in onser machyt. en in der gauen der
ontfermyerticheit gods ghelegen als sinte
pauwels seet **O**hoen betoringhe en sal v
toecomen si en si lidelic. want ghetrouwet
en en sal v niet laten betoren bouen dat
ghy vermoecht. mer hi sal v mitter betori
ghen een hulpe doen alsoe dat ghyt sult
moeghen liden **D**at god oer onse ghemoe
de tot allen gueden werken bequaem en
stantastich maect en sijn waerbehagghen in
ons wurdt. dat leert ons die selue apostel
God des vreden die den groten heerde der
scapen ihu xpi wten dwylstermissen in den
bloede des ewichs testaments wt gheleit
henet **D**ie moet v in allen gueden bequē
maken en werken in v dat velsaechst is
voer hem **E**n op een ander stat seet hi oer
selue die here ihu xpi. en god onse vader
die ons ghenyut henet en ewich troest
en guede hope inder ghenaden ghegeuen
heest. die moet v herte lezen en in allen gue

den werken sterck maken **D**at ons die vrese
 gods dner wi hem eernstelic mede moeghen
 halden vanden here inghesort wort. dat be
 wijst ons die pphheet heremyas dner god al
 dus doet hem spriect **I**t sal hem gheuen een
 herte en een siele op dat si my altoes onthien
 en hem sal wel wesen. en hoeren kinderren
 me hem en it sal een ewich sien mit hem
 maken. en it en sal niet af laten hem wel
 te doen en mijn vrese sal it in hoeren herte
 gheuen op dat si niet van my en scheiden.
Ezechiel en it sal hem een minne herte ghe
 uen en enen minnen gheest sal it in hoeren
 inghedoemten setten. en dat steyne herte
 sal it hem af nemen en een vleisich herte sal
 it hem gheuen **O**p dat si in minnen ghebode
 wanderen en mijn gerechticheden behoede
 en werken si en si my een volc sijn en it hem
 een god wese **Dit achtende Capittel.**

Her in soe werden wi gheleert dat ons
 dat beghin des grients willen van des
 heren ingheestinge ghegeuen woert **A**ls
 in ouermits hem seluen of vermanninghe
 eniche mensche of ouermits enigerhande
 bedwangt ons totten weghen der salicheden
 treckt. en die volcomenheit en dat volbreu
 ghen der doechden gheeft in ons des ghehijr
 het staet in ons dat wi die vermanninghe

en die hulpe gods traedhtic of eerustelic ver-
volghen moeghen. en ouermits dien loe hul-
len wi loen of pinne meesusen werken out-
fanghen. dat is ons daerlic in **Deuteronomie**
bewijst daer aldus ghescreuen staet. Als dyn
here dyn god di in dat lant dattu belitten sals
gheleit henet. en voel heydenē die meerre
en stercker sijn dan du verdeluwen wil. **G**od
henet si di ouerghelentert staetse al doet en
en make gheen sijn noch bruloffen mit hem.
Dat die kinder van isrl' uit lant van beloeste
gheleit woerden dat voel heydenē voer hem
verdeluwet woerden. dat die gheslechten die
meerre waren en stercker dan si in hoeren
handen ouerghelentert woerden dat stont
als die scrijtuē secht inder gracen gods.
Mer offe die kinder van isrl' doet wolden
slaen of ophalden en sparense. en offe mit
hem verloenen wolden en bruloffen maken
of niet dat stont in hem. **H**ier mede wort daer
liche betuycht wat men onsen vrien wille
wat men der gracen gods. en wat men
der daghelicsher hulpen des heren schuld-
dich is toe te scrijuen. **H**et hoert der grane
gods toe oersaken der salichheit en victorie
en die vruchte des wercks ons te verlenen.
En het staet aen ons die verleeide granen
lanvelic of vuerichlic te vervolghen. en

dit selue bewisen ons die twe blynden in
 der ewangelien Want dat ihesus voer by
 hem ghinc dat hoerde der godliker voer
 sichtigheit toe. mer dat si riepen en seiden
Ihesu here dancks soen ontferme di onser
 dat hoerde hem toe **Dat** si dat gesichte der
 oglien ontvinghen dat vruchtlo die gane
 der godliker ontfermherticheit **Dat** nae ey
 re iegheliker gauen gods die grane des
 heren en die vrie wille etc in sijne vriheit
 blijft **Dat** bewyst ons dat exempel vande
 tien malaetschen mannen derre een mit
 sinen vrien wille weder af quam en dancke
 des gode **En** die here vranghede nae den
 anderen negghen en prusden den enen. wāt
 hi sijne hulpen in der danckbaerheit der ga
 nen een mede werker was **Dat. xij. c. xij.**

Ons behoert mit gansen gheloue
 te geloenen datter buten gode in de
 ser werelt niet ghevracht en wort. want
 al datter gheschiet dat comt wt sijne wille
 of van sijne verheuckenisse **Die** goede din
 ghen werden wten wille en wter hulpen
 gods ghevracht **En** die quade dinghen
 verhenghet hi als ons om onser quaetheit
 of om die haerdicheit ons herten. die die
 godlike beserzmenisse beghoeft en verhen
 ghet dat die viant en die schandelike pal

lien des lichaems ons verheren Als sinte
pauwels bewijst Daer om loue dese god
in den schandeliken passien ouer. want si
god in hoere kennisse niet en hadden ende
hetse vallen in enen verkeerden syue alsoe
dat si deden dat niet en betaemde **¶** In die
here se hie seet doer den pphheet mijn volc en
hoerde mijn stemme niet **¶** In isrl en merkede
niet op my daer om het ic se nae den mynve
vindinghen hoere herten en daer sulken
si in wanderen **¶** In dit is dat hi verlaecht
doer den pphheet ysayns. **A** den dach heb
ic mijn hande wt ghezert totten volc dat
mi niet en ghelouet mer dat mi weder
spriet. hedde my mijn volc ghelooert ende
hedde isrl in mijn weghie gheuandert **¶**
Ic solde om niet sijn vanden vernedert heb
ben en mijn hant ghesteken opten ghenen
die se druckeden **¶** Mit alle den redenen die
wi voer gheseyt hebben en meynē wi den
vrien wille des menschen niet af te spreke
¶ Mer proeuende mede dat die hulpe en die
grane gods alle dachse en in elcken ny noet
trostich is **D**oe ons die abt pasianus in de
seer rollanen aldus ghelooert hadde leyde hi
ons voer der middernacht. niet alleynē bly
de mer van herten beweecht wt sijne tellen.
en gaf ons een sunderlinge grane in sijne col

lanen. want wi hadden die volkomenheit
 der versakinghe der dinghen daer wi mit
 alle onsen vlyte om arbeiden ghewent ver
 neghen hebben. en me dien dat wi van hem
 verstonen soe begau ons tot noch toe me
 der rechter moniken voetslappen namme te
 dromen. Hier beghint die vierde collane des
 heylighen abts daniels en haldet van der
 beghheerticheit des vleis. Dat ierste mppittel.

Onder die mannen der kerste
 liker oeffeninghe soe saghe
 wi den abt daniel. den ghe
 nen die in der woestine woen
 den in allen doethden ghelir.
 en daer bouen soe was hi mit
 linder lughet ghemden der oetmoediche
 den veruert. die ouermits doethden sijne
 puerheit en sijne snedhtmoedicheit. al was
 hi iour van den heylighen pasquins een dyn
 ken was ghemaect en die heylighe pasquins
 was sijne doethden alsoe verblyt dat
 hi en ghelir hem seluen totten priesterliken
 staet verhoegede. en beghoerde als sijns ge
 brak dat hi sijn stede bewerde. Mer dese
 abt daniel al was hi tot priesterlike orden
 verheuen nochtan en liet hi die ghewoen
 te sijne ierster oetmoedicheit niet af. want
 soe wanneer die abt pasquins die gheeste
 like offerhande offerde soe was hi altoes sijn

dienre Dese daniel was van allulker gheua
den dat hi voel toeromender dinghen wille
En hoe gheerne datten die ayt pafincius
in sijne stede ghelaten hadde. het en mochte
hem niet ghesliden want tot hier nae seyn
de hij en totten here. **Dat tweede capittel**

Wirragheden hem hoe dat wesen mocht
te dat wi souhtyt in onsen tellen mit
alloe groter vroelicheit des herten. en mit
alloe onsprekeliker ouerstortender vroet
heit der gheesteliker synnen veruult wor
den. dat wise mit gheuen woerden en
mochten wtspreken In een puer ghebet
sonder arbeit is ons bereit en dat ghemoe
de vol gheesteliker vruchten. en die begoe
ten sijn alloe rechtich en alloe weerdich dat
si al slapē wi den here duncken ghenaken
En souhtyt sonder enich sake die wi weten
soe weerden wi onverschent mit groter
banghheit veruult. en mit reure onredel
ker droenicheit des herten bedruet dat wi
niet alleynē in onsen beuoelen en verdorrē
en verdroeghen. mer ons gruwelt voer die
relle Dat lesen der scriftueren sicut ons neu
dat ghebet is onghestadich en waggheelt vā
den euen tot anderen recht oft droncken
waer In al versuchten wi al screyen wi. en
al pijnē wi ons totten versten staet weder te
keren onse ghemoede en heues gheen mach

te. en hoe dattet eerusteliker totter aensou
 wuighen gods weder ghebracht woert hoe
 dattet ghewel deliker totten onstedighen on
 lopuighen in glatten weghe vertraecht wort
 En wort aldus van alre gheesteliker vruch
 ten bezoelt dattet noch vander beghheerten
 des hemelrucs noch vander vresen der hel
 len van dien doethiken slaeye ghewerkt mach

Hier toe aut *Dat derde capitel* *Overde*
 woerde ons die heilighe abt damel
 dat ure lezinghe der vaders allulke ovrucht
 baerheit des ghemoets ouermits drierhan
 de saken quamen Die ierste is onse verlu
 melheit Die ander is nenverhtinge des
 viants Die derde is die verghendrenisse
 gods en geschiet om ons te priuenē Van
 onser versumelheit geschiet als wi mit
 voergaender laulheit in ghebreken ontbli
 nen en ons seluen niet en merken Ende
 ouermits traechheit en laulheit noch ver
 sumelre werden Alsoe dat die onnutte
 schadelike gedachten ons spise werden.
 en doen dat eztrijt ons herten dystel en
 doerne draghen. als die beghinen te bloy
 en soe werden wi onvruchtbaer. en van
 alre gheesteliker vruchten en schouwin
 ghe gods uuert en ydel Van der nenverht
 inghe des viants gheschiet somtijt als

wi in guedendinghen vlitich sijn. dat ou
se weder sake mit sijne scilcker behendich
onse ghemoede doer boert dat wi van ou
ser goeder meyninghe derwile al onbeten
de. en al onwillens afghetogen werden

Ten derden male ghe **Dat vierde sij**
schiet van der verhenckenisse gods
om ons te pruenen en dat om twe saken wil
te Die eerste op dat als wi een luttelkin van
den here ghelaten sijn en die armdheit ons
ghemoets oetmoedeliken aen sien vander
verloender puerheit des herken vinner ons
niet en verheffen Want si van ons niet mer
van des heren ghenade ghegeuen is Ende
als wi ons van hem aldus ghelaten vinden
dat wi ouermits onsen suchten en lieken
dien staet der puerheit en der vroelicheit.
en der voerledene begaenpige niet en mo
ghen vinden. mer dat wi verstaen solden
dat dat van sijne ghenaden ghegeuen is
en sullen wi sijne ghenaden ghebrucken
dat moet van sijne teghenwoerdigher in
lich gheschien Die ander sake der proenp
ghe is. op dat onse volherdinghe en die vol
stendicheit ons ghemoets en die begheerte
gheprueft woerde en op dat in ons gheo
penbaert woerde als ons die vindinghe
des heilighen gheest ghelaten henet. mit

wat meyninge des herten mit wat volstendicheiden des ghebeets wi dat dan weder sieckē.

En op dat wi die gheestelike vroude en die blifftap der pierzhet. als wise ghenonden hebben te vlteliker behoeden en behalden als wi weten mit hoe groten arbeit dat dat te vanden is want wat men lichtelc waent verz

crighen dat pleechtuen verzimelic te huede *Dz*

*H*er moeghen wi daerlic in verstaen. *v. en*

dat die grane en die outfermhertichs gods altoes dat goede in ons wurdt. en als wi daer af ghesloten sijn soe verzmarck onse vltichheit. en onse doechheit sonder die hulpe gods den alden staet niet weder verzcrighen. en dan wort in ons vermits datter ghescre

nen is *H*eten toemt niet alleque nen den ghenen die daer wil en daer loept. mer nen

den outfermhertigen god *O*er mede soe ghevallet dat die selue ghenade southyt die verz

simende. en die lictstuedige mit dier heiligher oueruloyender ingheestinge daer wi

af ghesproken hebben. begneft en ingheeste gheestelike gedachten den ghenen dies

ontwaerdich sijn *E*n verwerckt die slapende en verlicht die blijnde en verzispt en tirstreit ons

mederhertiken. en stort hoer seluen in onsen herten op dat wi doch alsoe vanden slaep

pe onser traechheit van sijne beweghinge

verwercht woerden en op stouwen. ende
derwile soe weerden wi oer mit gheesteli-
ker roeke die bouen alre menschen makē
ghe sueticheiden gaet in desen ouerlieni-
ken vandiugheuen begaest. Alsoe dat ons ge-
moede in deser neu lochinghe hem seluen
outghidet. en woert in een ouertreet des
gheest ontrickt en verglyt sijns selfs dat
noch in den vleische woent. *Dat selde capitel*

Die heilighe dauid kande dat dese ver-
ghekenisse gods daer wi aldus in
ghelaten werden. alsoe orberlic was dat
hy niet bidden en wolde in gheynen din-
ghen van gode ghelaten te wesen want
hy wiste dat. dat hem en der menscheliker
untueren die tot enigher volcomenheit to-
men solde niet mitte en was. mer hy badt
hem dat hyt lieuer middelen wolde doe hy
seide here laet mi niet in allen dinghen
recht of hy segghen wolde. Ic weet wael
dattu den heilighen om hoers orbers wil-
le plegheste te laten op dattu se proeueste.
want waren si niet een luttel van di ghela-
ten si en mochten van hoeren wederaken
niet ghetemptert werden. en daer om en
bidde ic niet dattu mi gheen tijt en laetste
want dat en solde mi niet vorderen. Mer
als ic mijn trancheit benoele soe mach ic

mitten **p**phoet segghen **H**ere et is mi guet dat
 tu mi vernedert hebst en als ic mijn arandheit
 voel soe heb ic oersake te stryden **D**it en sol
 de ic soudertwivel niet moegghen hebben en
 waer ic gheen tijt vander godliker bescher
 minghe ghelaten. want die viant en dezre
 mi noch nyement temptieren het en si dat
 ghyt hem verhenghet **E**n al verzwitelic ple
 ghet die viant te verwiten als hi seide tot
 iob **D**eseut iob god niet te vergheefs. hebstu
 hem sijn huys en alle sijn substance al om
 en om niet belegghen. mer ic bidde heuer
 dattu mi niet in allen dinghen en lateste
Want alsoe voel als mi mitte is een luttel
 kijn vau dy ghelaten te wesen op dat die
 volstendicheit minre begheerten ghe
 proest woerde. **A**lsoe voel ist mi oer sin
 delike dat ic om minre verdienen ende
 verboernisse wille alte seer vau di ghela
 ten woerde **W**ant gheen menschelike
 crachte en mach sonder dijn hulpe in on
 ghez temptaie langhe volheerden. si en
 moet te hants de machyt en der scalcheit
 des wederstaecks wiken. het en si dattu
 selue die onse crachten kemes. en die
 stride machts ons niet en laette bezore
 wonen dat wi vermoegghen. en ons in der
 temptanen alsoe te hulpen roemste dat

uyt moeghen lyden. **A**lsulcs wat vanden
wi inden olden testament datten kinde
ren van isrl' een deel hoerre vianden al
soe blienen ghelaten. op dat si in der ghe
woenten des strydeus mit hoeren vian
den solden blyuen. **E**n oer mede op dat si
van den here gheproeft solden werden.
weder si sijn ghebode hielden of niet. **D**e
sen stryt en het hi hem trouwen niet om
hoer scanden wille want hi wiste dat
sij niet outberen en mochten. **O**p dat als
si van hoeren vianden bedruet woerden
keimen solden dat si der hulpen gods mit
mermeer en mochten outberen. **E**n op dat
si die ghewoenten des stryts niet en ver
gaten en op dat si die oeffeninghe der doest
den niet en verloren. **E**n op dat si in der
nenoepinghe der hulpen gods van hoe
re traetheit woerden bescheynt. want
het gheualt dewyle dat si in vreden en
in gheluckheiden verwonnen woerden
die gheen wederstoet verwinnen en mochte

Wlesen in sijnre pauxels **Dat. viij. cap.**
Weringhe dat aldusdanghen stryt
herde middellic oer in onsen leden gheseyet
is daer dat vleischje teghens den gheest be
gheert. en die gheest teghen dat vleischje
malander contrarie op dat ghy alle dinge

niet en doet die ghy wilt. **H**ier hebste van
 der ordonnance des heren enen strijt altoes
 in dyn ingheddeente blyuende. **W**ant soe
 wat int ghemeyne nyement wtghenomen
 allen menschen in is. hoe sal men dan anders
 oerdeleu dat dat. dat der menscheiker natie
 ren naeden val desersten mensche recht
 wefelic is ghegeuen. **E**n dat allen mensche
 natieelic ingheloren is. hoe soldemen dat
 anders nemen dan dattet witter voersicha
 den gods die ons vorderen wil en niet hinde
 ren waer ghetomen. **D**ie sake des strijts tus
 schen den gheest en dat vleische is op dat wi
 niet alle dinc en deden die wi wolden. daer
 om heeft dat god voersorghet. **W**ant het
 wner ons herde sandelic deden wi al dat wi
 begheerden. en daer om ist ons een orber
 lic strijt want hi dwinghet ons en verwerkt
 ons tot enen beteren staet. **E**n sonder twiuel
 had wyse niet daer solde een sandelic vrede na
Ofrmannus al. **D**at. **v**in. **d**e. **e**ns. **v**olghen
 ist dat ons wat verstante al hier in
 schijnt toe te lichten. nochtan want wi sun
 te pauwels seutenne niet rlaerlic doersien
 en moeghen. soe beghezen wint wael wat
 bat verdaert te hebben want hier in sijn
 die dughen gheroert. **D**at eerste die strijt
 des vleische teghens den gheest. **D**at an

der die beghheerte des gheeste ierghans dat
vleische **D**at derde onse wille die recht in
dat myddel gheset is daer aldus af staet. op
dat wi alle dinghen niet en doen die wi wil
len. **A**l hebben wi van desen dinghen wat
verstante ghegrepen. nochtan beghieren
wi want dit aldus in der rollanen cout wat
clerlibers daer af te hoeren **Dat. w. Cij**

D **A**nuel questien wysheit te vraghen
is een groet deel der verstandelheit
En het is een groet stuc des wetens te we
ten wattu niet en weetste **D**aer om staet
ghescreuen dat wort en en omvifen men
sche voer wysheit gherekent dat hi vragē
can. want al ist dat die ghene die vraghet
den synne der questien niet en weet **D**u
dat hijt wyslic onderstiet en verstaet wat
hi niet en verstaet. soe las dat selue hem tot
ter wysheit gherekent werden. om dat hijt
wyslic bekende dat hijs niet en wille **D**oe
myer onderstedinghe soe sijn hier drie din
ghen als voerseit is van sinte pauwels ghe
roert **M**er daer is noch een vierde sake die
ghit tot noch toe niet ghemerckt en hebt
als daer nae volghet. dat ic niet en wille
doe ic en dat ic wil en doe ic niet **D**u is
ons noet den sijn vanden twee begheer
licheide des vleische en des gheest eerste te

behemmen **O**p dat wi daer nae onderſcheyde
moeghen wat onse willes die luttelken beide
gheset staet **D**aer moeghe wi des ghelijc on-
deruynden wat dat is dat wi teghens onsen

Wlesen inder **Dat. x. c. iij.** **W**ille doen
heiligher scrift dat dit woert vleische
menschsins wort ghenoeent **D**outijt betey-
kenet enen ghelen mensche mit hinc en mit
siele te gader als al hier **D**at woert is vleische
ghemaect. en alle vleische sal die salicheit ons
gods sien **D**outijt beteykenet sunders ende
vleischelike menschen als al hier. mijn geest
en sal in den mensche niet bliuen ewelic want
si sijn vleische **D**outijt beteykenet sunden als
al hier. ghi en sijt in den vleische niet mer in
den gheest **E**n vleische en bloede en sulden
dat rijk gods niet besitten. en verzghendichot
en sal die onverzghendichheit niet ghebruken
Doutijt beteykenet een maedtschap als al hier
wi sijn din vleische en din been **E**n sinte pau-
wels seet **I**c hebe ghepynt of ic mijn vleische.
dat is mijn maedtschap mochte bekeren. ende
icker somich van hem mochte behouden **E**n is
te besien in welker bedudinghe van dien vie-
ren wie dat vleische dat daer teghen den geest
begheert saldich sijn te verstaen **Dat. x. de. c. iij.**

Onderhwiuel het en is van des mensche
substantie des vleichs en des bloets n;

te verstaen. mer van den wille des vleischs
en van den boesen begheerten die daer in
regneren. **R**echt alsoe mede en beduyt die
gheest gheen wesselike substancie. mer die
guede gheestelike begheerten der sielen. **D**e
sen seluen syne bedude sinne pampels daer
licke hier te voeren doe hi seide. **W**andert
in den gheest en die begheerten des vleischs
en suldi niet volbrenghen. want dat vleisch
begheert teghens den gheest. en die gheest
teghens dat vleische. **D**ese sijn teghens mal
anderen op dat ghi alle dinghen niet en doet
die ghi wilt. want beide dese begheerten des
vleische en des gheeste in enen veggeliken
mensche sijn. soe illex een eenpaerlic strijt
in onsen inghedoenen besloten. **A**ls die
begheerlichkeit des vleische der teghewoer
digher genoedichheit ghebrucken wil. **E**n
wort gheweldichlic totten ghebreken ghe
necht. **D**aer teghens staet die begheerte des
gheeste bereit wederheit en contrarie te lyde.
en mit allen gheesteliker oeffeninghe aen te
hanghen. **A**lsoe dat si denwile noet trostigher
dinghen des lichaems begheert biken te slu
ten. en begheert daer in alsoe betoemert te
wesen dat si grancke sorghe voer hoere broef
heit drecht. **D**at vleische begheert nae sin
re waellust en ghenoechlichkeit te leuen. **D**ie

57
gheest en wille den natuerliken begheerte
niet volghen. **D**at vleischige begheert van sla-
pen en van spisen versniedt te werden. **D**ie
gheest wort niet waken en niet vasten ghe-
uoedt dat hi den wile noet trostighen slaep
en spise wederseet. **D**at vleischige begheert
alle dinghen oueruloedelic te hebben. **D**ie
gheest laet hem daghelix mit luttelkijn
broets ghenueghen. **D**at vleischige begheert
te baden en te blincken en daghelix tuit tot-
tinghe en vermakinghe te hebben. **D**ie geest
verblift hem in verworpenheden en in die
dorre enichheit der woestinen. **D**at vleischige
begheert eer en lof der menschen. **D**ie geest
verblift hem allinen onrecht en veruolginge
duet. **T**ulsdien desen twee begheerlic-
heiden soe is die wille in dat middel ghe-
set. **D**ier hi der gemuechten der sunden niet
alleyn en consentiert. **N**och die arbeit die
totten doedden hoeren niet mit geheelhen
den aen en grijpt. **H**ier begheert of hi mocht
te die vleischelike passie alsoe te matighen
dat hi vanner die noet trostige arbeit niet
en lede. **S**onder welke die begheerte des
gheest niet veruueghen en moeghen wer-
den. **D**ie wille des menschen begheerde wel
sonder misinghe des vleischige raynichheit
des lichaems te behalden. **E**n sonder arbeit

des waerens puerheit des herten te ver-
wighen **E**n mit alre rustelicheit des vles-
sche van gheesteliken doerden te ouer-
uloyen. en sonder yements verispinghe
die doerht der lidenfameit te besitten **E**n
hi begheerde wael die oetmoedicheit xpi
na to volghen sonder enich verhes van
tytliker ezen **E**n die afgescheiden sijn-
heit des gheesteliken leuens mitter werelt
eer te ghebrucken **E**n xpo mitter mensche
lofen en eer te dienen **E**n die strengicheit
der waerheit te besteruen alsoe ver als
dier niemant verdoent en worde **E**n al-
soe wil hi die toetouende guede verrijge
dat hi die teghemvoerdige vinner niet
en verhes **A**ldus danighen wille en sal
ous minnermer totter waerrechtigher
volmaectheit doen comen **H**er halden
ons in een verduysterde lanchheit. en ma-
ken ghelijc den sonighen die in apocalipsi
vanden here lasterlic bespjt sijn dier hi
seet **I**ch kennz din werken wael dattu noch
rait noch heet en biste **E**n vergaue god
dattu raft of heet waerste. mer wanttu
lau biste soe sal ic di beghinen te spien wt
minnen moude **H**er en si dat die stryde die
van synen op staen desen verlaiden staet
veranderen. want als wi ons seluen yets

58
wat verlichten willen en dienen onsen ey-
ghenen wille **B**erchtenoert sijn die preke-
linge of die anghelen des vleische teghen
ons op. en wonden ons alsoe mit hoeren
ghebreken en passien **E**n en ghehenghens
ons in gheewerwijs in der puerheit staende
te blyuen daer wi die ierste mynne toe had-
den. mer trecken ons totter tander weel-
den daer ons ierst voer gruwelde en tot-
te weghe die vol doeruen is **E**n ist dat die
gheest weder mit vuericheit ontfleken
wort. en die werken des vleische sonder e-
nich op gesicht tot onser menscheiker crancht
doeden wil. en wi ons seluen mit allen mit-
verkenenen herten totten doechden weder-
gheuen willen **H**oe wedersept ons die nür-
heit des vleische van den opset des gheest
en wederhalt ons recht oft alte onbeschei-
den waer **E**n aldus staet die wille des me-
schen tusschen den tweem begheerlicheide
als midden in enen stryde **E**n en heeft
hem selue den vleischeliken begheerten
noch den arbeit der doechden niet mit
allen ghegeuen. en is dien strit sculdich
mit rechten oerdel aldus te freiden **D**ie
begheerlicheiden des vleische te verdelu-
wen en die vuericheit des gheest te sterke
Als aldus danighen strit daghelius tot

onsen orber aldus in ons gheschiet. soe
werden wi salichlic ghedwongen te romē
tot dien vierden dat wi niet en willen
daer hier voer af ghesproken is. **D**at is
dat wi die puerheit des herten niet mit
ledicheden noch mit sekerheit wanen te
wesen sner mit stadighen sweeltighen
arbeit en mit bedruutheden des gheest
moet vertrighen. **E**n dat wi reynheit
des vleisches mit vasten mit hongher
mit dorst en mit wackerheden moete
behalden. **E**n dat wi die weghelstoerin
ghe des herten mit lesen mit waken mit
stadighen ghebede. en mit eendich te we
sen moeten outfanghen. **E**n dat wi lijde
santheit in der tribulacien mit oeffeninge
moeten behalden. **E**n dienen onsen here
mit blasphemien en mit laster deser we
relt. **E**n beschermen die waerheit mit uy
de en ondanc der menschen. **E**n ouermits
desen strijt in onsen lichaem soe werden
wi gheruyt van der scadeliker sekerheit
totten arbeit die onse wille niet en wil.
daer men die doechden in dat middel al
re beste mede veruyticht en behaldet. **D**at
Op dat die lambe staet. **xix. Capittel**
ons willen die die vuerheit des
gheest aen die een syde. **E**n die veruoren

milthoit des vlesche aen die ander syde mit
 ghestadicheit ghetempert werden. **D**at die
 vuericheit des gheest dat ghemoadde totten
 onghelueidelden begheerte niet trecken en
 laet. **N**och dat die trauchheit des vlesche den
 gheest niet verheffen en laet. **I**n dat een die
 sünden te blyen. **I**n dat ander die houer die
 opte staen. **S**oe sal die ridder vñ in des to-
 nius wanden en en halden in allen dinghen
 dat middel. **A**l des ghelijcs soe vinden wi
 in die tyneringhe des toerus van babilo-
 nyen dae die confuselike screidinghe der
 toughen die sintlike vermetelhe der mēsthen
 swant. **W**ant in hem solde een sintelic op-
 set teghen gode vne teghens hem seluen
 ghebleuen hebben. en hadde se die godli-
 ke voersienicheit mitter mēngerhande
 sprake niet ghedwongen tot enen betere
 staet. **E**n daer in beggomen si hoer men-
 schelike trauchheit te bekennen die si te
 voeren in hoers selfs vermetelheit niet
 en wisten. **N**ot desen strit soe comt ons een
 witte salighe verbedinghe. dat wi dervri-
 le vanden dinghen die wi touwerit voer
 ghenomen hebben afghetogen werden.
 en verwandelen onse opset in een betere.
Die vanden die in hoeren wille te ver-
 volghen mit gheeuwe trauchheit des vlei-

sche gehijndert en werden. al sijn si van
den ouersten hoer der engelen. sy sijne
boeser en meer te lalteren dan die mensche
Om dat si boeslic eens begrepen te doen
dat si dat mit omveder roepeliker boeslicat
met en outfien te volbreughen. Want alsoe
als hoer ghemoeude snel is in den ouerdē
ken. alsoe ist oer boese en sonder ophal
den int volbreughen. **E**n in hem is een gro
te wreethheit te volbreughen dat si willen
en gheen salich vermet dat voerghenomen
quaet yet te verbeteren. **Dat. xij. cap.**

Want die gheestelike substancie en
is een gheene vleischelijchheit ge
bonden. alsoe dat si in den opset des qua
den wille gheen outfhouit en heeft. **E**nde
en woert van der aenverdinghe des vlei
sche ghelijc als wi tot gheuen sunden ge
toghen. mer alleen comtet wt hoere qua
den wille en daer om en staet daer gheen
gheende toe. **W**t desen dinghen moeghe
wi claerlic merken dat die stridinghe
des vleische en des gheests die in ons ver
wecht wort niet alleen niet stadelic en is
mer voel orbers in bringhet. **Dat. xij. cap.**

En versten dat die strijt ou. **cap.**
se traetheit en onse verlimelheit
rechtenoert verispt. **E**n recht als een eenul

60
tich meester en laet hi ons nimmermeer van
der rechter lynen onser aenwysinge dwa-
len. **E**n ist dat onse vermetel sekerheit ver-
wat ouer die rechte mate trit rechten oert-
prekelt hi ons mitten gheselen des vleische-
liker neustottinghe en berispt ons en weder-
roept ons. **T**en anderen male als wi in der
puerheit en in der reynicheit des lichaems
ouermits **D**e ghenaden gods langhe tijt vā
allen pollucien vrye en reyne hebben ghe-
weest. **I**n alsoe dat wi voert aen veruoe-
den van gheure beweginghe des vleische-
ghenoyt en woerden. **E**n ouermits dien in
die heymelicheit onser conuenen ver-
houerdicht worden. **K**edht als of wi van
alre vleische liker broessheit ghevriet wa-
ren. soe coemt die voerseide strijt die on-
se meester is en visentert ons. al ist mit
eenre synpeltre beuleringhe der polluc-
en sonder enighe aendachtte der beelden.
en wederstnet ons mit sinen prekeleu dat
wi noch menschen sijn. **A**l pleghen wi in
mēngerhande ghebreke te vallen die
noch voel sware en scadeliker sijn. noch
tan en werden wi in hoerre gheen alsoe
licht bedruet. mer in desen wort onse con-
uenen mit sonderheden veroetmoe-
dicht. **E**n vanden ouerdencken der verge-

ghetenre suodicheit ghebeten **E**n die
mensche verstaet claerlike daer in dat hi
van sijns selfs natuer onreynhe is **E**n al
was hi in gheesteliken ghebreke noch
onreynhe hi en wist des niet **E**n voert
aen en derre hi op sijn voerleden puerhe
niet betrouwen. want hijs mit enen cleyn
nen afkeer van den here alsoe lichtelic
mach beulcken **E**n vint dat hi die ga
ne der puerheit van nyement dan allene
van der granen gods besitten mach **D**it
leert ons dat onderbinden der dinghen
wille wi gheheelt des herten ewelic
verzighen. soe laet ons pinen die doecht
der oetmoedicheit oepaerlic te behalden

Vermetelheit **Dat. vifftende cap**
van deser puerheit die is di scha
deliker dan enighe ander sinde. en be
roeft ons van alre gheesteliker vrucht **D**ie
doechden daer wi hier te voeren af ghespro
ken hebben sijn al ghetuge der reynicheit.
en en hebben gheen beweeghen des vleisch
mer allene om die vermetelheit des herten.
soe werden si vanden hoghen hemelstien
staet mit enen ewighen valle neder ghewor
pen **W**i solden oec hadden wi desen strijt
niet mit allen sonder ophalden **veringhen**
verzighen **A**ls of wi gheuen richter onser

consequen en hadden **E**n wistolden totter
 volcomenheit minnemeer pinē te comen
 soude sekerheit noch wate te halden. het en
 wner dat ons allulle trauchheit des vleischē
 verdoet woedijde en vernederde **E**n make
 de ons hier mede wakker en blitich iegheue
 die ander gheestelike gebreke **Dat vijfhende**

Winden dat die menschen die **vijft**
 inden lichaem van naturen niet vrucht
 baer en sijn daer om in grotter lausheit staē
 want si van aldusdanghez vleischelike
 bewegunge outromert sijn soe en want si
 gheueu arbeit om puerheit te vertrighen
 noch weemoedichheit des herten behoenen
En in deser sekerheit staen sy alsoe ontbou
 den en alsoe lichtuordich dat sy totter vol
 comenheit des herten. en totter rediter puer
 heit minnemeer en haesten. noch en pinē
 hem die ander gheestelike ghebreken in
 der waerheit niet te verwinen **D**ese vee
 lic staet daelt vanden vleischeliken staet
 neder. en is sonder twyfel van dien twee
 die egher graet want sy vander trauchheit
 tot lausheit coemt **Dat landende capit**

Oermanus vanden oerber des strits
 tusschen dat vleischē en den gheest
 als ons duunt is daerlic genoeth ghesproke
 In dat wyl selue mit onsen handen moe

ghen tasten. en daer om begheren wi des
ghelijc dese reden verstaet te hoere wat
onderscheit daer is tusschen den vleischelij-
ken man en den veeliken man **Of** hoe
dat een veelic mensche ezgher mach we-
sen dan een vleischelic mensche **Dat. xvij.**

Daniel nae sinte pauwels te **Capittel**
ringhe vinden wi duerhande staet
der menschen Die ierste is vleischelic Die
ander is veelic Die derde is gheestelick
Van den vleischeliken staet spriect hi op
een stat **Ic** hebbe vnielc te drincken ghe-
geuen en gheen spise. want tot noch toe
en mocht ghuise niet en noch en moechdi-
se niet want ghu sijt vleischelic **En** op een
ander stat alsoe langhe als der onder v-
byuinghe is si di dan niet vleischelic Van
den veeliken spriect hi aldus **En** veelic
mensche en verneemt die dinghen niet
die den gheest gods toe hoeren. want het
is hem een dwaesheit Van den gheesteli-
ken staet seet hi **En** gheestelic mensche
oudervindt alle dinghe mer hi en wordt
van nyement onderuonden **En** op een
ander stat ghi die daer gheestelic sijt leet
aldus dainghen luden inden gheest der
sachthichheit **De** wanner wi den vleische-
liken staet en die werlike hantieringhe

beghynen te laten. soe behooven wi mit alre
 tracht totten gheesteliken staet te haesten. **O**
 dat wi als wi na den wtersten mensche die we
 velt. en vleischelike beuelinge sijnen ghe
 laten te hebben niet te seer mit ons seluen sijn
 nen te smeken. recht of wi totter ouerster
 volcomenheit gheromen waren. **E**n in diez
 traerheit gehalten werden dat wi totten gra
 de des gheesteliken voertgangs niet bequaem
 en moeghen werden. **W**ant wi wanen dat
 tet ons al genoegh is totter volcomenheit vā
 der hanteringhe en vander woelden deser
 werelt ghescheiden te wesen. en werden wi in
 den lamven staet die erghez gherekent is ge
 houden soe werden wi wten monde gods
 ghespogen. en oer niet tourecht. **W**ant die
 die here in die inghedoente sijnstaritaten
 ontfanghen hadde. en aldus stadelic verlan
 wet sijn en hem een salighe sijnse gheweest
 mochten hebben. en arghez gheworden sijn
 dan die nye in den monde gods en quamen
Aldus dan ghe wil hi mit eenre opruspinge
 wt sijnen monde spien. **S**oe wat raet is en
 in den monde roemt dat wort verwent
 en mit suetigheden ghesmaect. **M**er dat opus
 ouermits walginge wten monde ghesvor
 pen wort dat en lust ons mitten lippen niet
 te rueren. **J**a het is ons hatelic mitten oghē

te sien. daer om is die lambe staet die
ezgheste gherekent **W**ant een vleischelic
weerlic mensche of een heyden is lichteli
ker totter saligher bekerunghe gebracht.
en totter hogher volcomenheit gheraden
dan een monic of een verlammet mensche
die vanden weghen der volcomenheit. en
vander ierster buerichheit af gescheiden
is **W**ant hi seet in sijne herten als in
apocalypsi ghescreuen staet **I**c ben ruy en
oueruloedich en ic en behoeue nyemets.
en dan wort hem gheantwoert datter
in den text volghet **D**u bist onsalich en
arm en ontfermlic en blyut en naect **E**n
daer in is hi argher dan een weerlic me
sche. want hi nyemets vermaninghe
of leringhe en beteringe en waent be
hoenen **E**n want hi hem seluen niet arm
noch naect noch blyut en bekent te wesen
En het solde hem sandede duncken en hi
solde wauen sijns monics name. en sijn
gheestelic gezuychte te verliesen weert
dat hi nae yemets leringhe hoerden.
en als hi aldus vanden menschen heilich
gherekent is en gheoert als een knecht
gods soe meynt hi oec selue dattet alsoe
is **E**n daer om moet hi hier eens meerre
oerzels verwachten **W**at willen wi hier

inden die wi derwile onderhouden hebbe
 langhez in meeren. wi hebben menichwer
 ne ghesien dat alde weerlike menschen en
 heyden tot groter gheesteliker buerchheit
 quamen. mer van den lauwen veeliken
 menschen hebben wyt selden vernomen

En daer om verbiet die here doer den pph
 te den gheesteliken leerres dat si alsulke
 menschen te vermanen ofte lezen solden
 schryuen **E**n in gheenre wys in dat onbrucht
 vaer lant vol dystel en doerne dat saet der
 heiligher lezinghen en solden seyen. mer
 laten se en wyunen lieuer een mitve lant
 in als heyden en weerlike lude **E**n leggen
 daer aen dat saet des salighen woerts te
 rost alsinen seest **Dit** seet die here den ma
 nen van in da en den woere van iherusa
 lem **Wynt** mitvelant in en en wilt niet sey
 en op die doerne **Dat. xv. de capittel.**

Wschamens ons te segghen dat wi
 den manighen sien en merken **Dat**
 si voersedenen ghebreken en alde sedē niet
 verwandelt en hebben dan alleen die wise
 van buten. want si pijn en gheelt te vergade
 ren en dinghen die si te voeren niet en had
 den **W**f dat si hadden daer en willen sy
 niet af scheiden en dat noch dageliker is
Di segghen dat sūt daer om doen dat si hoer

wise

ren en die ghene die hem nen ghenen daer
wude moeten voeden **Of** dat si bruederen
vergaderen willen en doesters maken en
verzmeten hem vaders en abten daer in te
wesen **Mer** waer dat si den wech der volco
menheit sochten. si souden billiker niet al
lene hoers gheelts mer alle hoers wils verste
versaken. en setten hem seluen naect ende
bloet onder ander menschen goetduncken
alloe dat si hoers selfs sorghe niet en droe
ghen **Mer** woumet anders als si leyders
der brueders willen willen wesen dat si
nimmermeer den alden vaders gehoersam
en willen sijn noch leringhe van hem ont
faughen **En** nochtan ander lude willen le
ren. en dan geschiet na des heren senten
cie **Datter** blinden leiders blint sijn ende
beide in den sloet vallen **Dat. x. st. sijnt**

Dat is spottelc dat die sounghe me
der vuericheit der verster versahunge
daer si hoer huyszaet en voel ruydom. en
weerlike ridderscap en hem seluen in ghela
ten hebben. en noch nen cleynen snoeden
dinghen alloe ghebonden sijn. dat hoer
begheerten en passien daer in meere sijne
en onverwouneure dan si te voeren in grote
dinghen waren. **Al** sulken luden en vordezt
niet voel grote ruydom en voel substancien

64
verſmaet te hebben want ſi hoer begheerlic-
heden daer die rijdome om te verſmaden
lijc weder in cleyne ſnoeden dinghen ſette
Want ſi die paſſie der gheneyheit die ſi in col-
teliken dinghen plaghen te hebben ende in
niet oeffenen en moeghen die en verwyuen
ſi niet mer verwandelenle . en blyuen daer
mede aen ſnoeden materien ghebondē. Als
nen een mandelkijn of een buyſcken of een
ſerkelkijn en al des ghehic cleyne dinghen en
behoeden en beſcrmen dat mit alſoe gro-
ter blynder vlichtheit dat ſijs hem niet en
ſcrmen teghens hoer beneders toezicht te
werden en daer om te blyuen. En daer in mo-
ghen ſi die ſierte hoers ghemoets en hoers
herten greechheit in kennen . want die dingē
die hem ſchynen toe te hoeren die hoeden ſi
ſoe nauwe dat ſe nyement handelen en moet
En willen dan beſcrmen dattet gheen ghe-
breer en is om alſoe cleyne dinghen te bel-
ghen. Want onderſcheit is daer in weder
die menſchen die paſſie der hebbechheit
behalt in coſteliken dinghen of in ſnoede
materien . dan dat hi daer in alſoe voel
te verſpeliker is . dat hi grote dinghen
verſmaden can en aen cleyne dinghen
blyft ſtaen ghebonden. Daer om aldus on-
inghe verſakinghe en verrijcht die volto-

menheit des herten niet. want al heuet
hi den scit eens armen mans hi heuet den
wille eens rijken mans noch behalden.

*Hier beghint des abts Serapions collacie van
den achten principalen sündē die vijfde collacie*

Die schaer der alder vnderen
was een man en hi et Serapion
edelic mitter ghenaden der ou
derstedenheit verniet. wies
collacie wi nu scriuen willen *Wat*
doe wi hem baden dat hi ons vander aen
vechtighe der sunden. van hoeren oerspro
ghe en van hoeren saken onderschiet ver
claren wolde. doe began hi ons aldus te
segghen *Het sijn achte principael sünden*
die dat menschelijke gheslechste plegghen
te moyen. als gulsichheit. onsuuerheit.
gherichheit. toern. droenichheit. tuedheit.
ydel glorie. houerdie *Dat ander capittel*

Deser sunden sijn twe manieren *Hi*
sijn natuerlic in der naturen als
gulsichheit. of si sijn buten der naturen als
merichheit. mer dat werken daer af is vier
relynde *Want sonighe als gulsichheit en*
onsuuerheit en moegghen sonder vleischeli
ke werkinghe niet gheschiden *Sonighe als*
houerdie en ydel glorie moegghen sonder
enich werck des lichaems volbracht werde

Die soninghe als gherichheit en toern die ne-
men soninghe saken hoere beweghinghe
van buten Die soninghe als traechheit en
droenicheit die werden vanden inwend-
ghen strijden verwecht **Dat derde Capitel**

Dese dinghen willen wi in alsoe voel
als wi verinoeghen mitten ghetuge
der heiligher scriftueren noch bat verda-
ren Die gulsicheit en die onsmeecheit sij
natuerlic in ons gheleghen. en werden
sonityt sonder enighe verwekinghe des
ghemoets. alleynne van der inligginghe
en vanden broesheit des vleisches ghe-
baert **N**ochtan sullen si volbracht werde
soe behoeven si materie van buten. ende
comen alsoe mit lichaemliker werkinghe
te werke **H**aut een yeghelic wort van sij-
re eyghenre begheerlicheit ghetemptert.
en doer nae als die begheerlicheit outfa-
ghen is baert si die sunden. en als die sun-
den volbracht sijn baert si die doet **D**ie er-
ste adam en mochte vander gulsicheit niet
bedrogghen hebben gheworden. en heb-
bi die materie der spisen niet reghelndt
en die ghemystruyt **N**och die ander adam
en waert sonder die aenlokinghe der sel-
ner materien niet ghetemptert **D**oe hem
toe ghesproken was bistu die soue gods

Soe segghe dat dese steen broet werde
Het is alle menschen kindich dat die on-
sinerheit anders niet dan ouermits den
lichaem volbracht en mach werden. **D**aer
om behoenen dese twe sünden die ouer-
mits den vleische volbracht werden tot-
ter gheesteliker sorghe der sielen. dat si
sunderlinghe toesien en lichaemlic out-
haldinghe hebben. **D**ie meyninghe des
ghemoets alleen en is niet genoegh deser
tweer sünden prekelinghe te wederstaen.
als wael teghen den toern tegen die drie-
michheit en teghen ander des ghelike pas-
sien plicht te wesen. **D**ie men sonder e-
ninghe castinghe des vleische mitter eer-
tichheit des ghemoets wederstaen mach.
Mer dese twe behoenen lichaemlike casti-
nghe en vasten en waken en werken. ende
die wederworpe verre te schuven. **W**ant
alsoe als dese twe ouermits broelheit
der sielen en des lichaems ghebaert
werden. **A**lsoe en mach mensche oec niet
verwinnen het en si datter beide siele
en lichaem arbeit om doen. **M**ist dat sin-
te pinxels alle sünden ghemeynlic vlei-
schelic niet te wesen. **E**n viantschap ende
toern. en oughelone onder die werken
des vleische mede telde om hoer natuer

te bat te kernen. en die medenijne te bat
daer toe te vinden. soe moeghen wise al
dus ondersteden datter somich gheeste
lic en somich vleischelic sijn **D**ie vleische
like sünden behoeren sinderlinge en sijn
ghelegen in der neyghinge en in den benoe
ten des vleisches **D**aer dat vleische alsul
ke lust af heuet en af gheuoedt wort. dat
dat vredesamige gheuoede derwile be
lust. en trechtse teghen hoeren wille en
tot hoers ondancs totten consent sijns on
pueren wils **H**ier af screef sinte pavvels
den somighen en seide **W**an alle hebben in
den begheerten ons vleisches ghewandert.
en deden den wille des vleische en der ghe
dachten. en waren van wtueren kinder
des toerns als al die ander **D**at heeten goef
telike sünden te wesen die alleyn in den
bedryf der sielen ghebaert werden. en en
maken den vleische gheen waelluste noch
genuedte. mer pijnt se mit swaren qualen
en voeden alleen die sieke siele mitten
voetsel der onsaligher ghenuedten **E**nde
daer om behoeren die gheestelike sün
den alleyn die medecine des herten. mer
die vleischelike sündē sullen si ghenesen
worden daer moet beide die medenijne des
lichaem en der sielen toe **H**et vordert den

ghenen die om die puerheit arbeide her
de seer dat si die materien . en die weder
worpe daer die vleischelike passien af ro
men hem alre ierste onttreden en sinnen.
op datter sieker sielen gheen oersake of
ghedenckenisse daer af ghebner en werde
Den lichame is noet dat die materie daer
die begheertheit af roemt hem ontoghe
werde **E**n der sielen is noet een wacker
forduoldichheit en eerustighe aendachte
der scrifueren en ephuz op dat si niet fe
nius in den ghedachten daer af en ontfan
ghe **I**n den anderen sinnen en scaden der
menschen hantieringhe en gheselstap niet
Ine si vorderen den ghenen herde voel die
se in der waerheit begheeren te verwonen
Want hoer heymelike ghebneken en pas
sien werden derwile vander menschen ghe
selstap . en mede hantieringhe gheopenbaert
en bezist en in oede ghemaect . en werden
alfoe verwonnen mit eenre sielre mederijne

Dier om seet sunte **Dat werde egypt**
pauwels dat onse here ihu xpus ghe
tempteert liet wesen in allen dinghen na
onser ghebreuisse . notwithstandinge sonder sin
de . dat is sonder beulekinghe deser passien .
dat hi die prekelinge der vleischeliker be
gheerten ny ghebner en waert . daer wi der

67
wile omwetende en teghen onsen danc van
noede af ghemoyet werden. want hi en was
na gheene ghelikenisse als ander menschen
mer vanden heilighen gheest outfanghen

In dien passien was *Dat vyfde capitel*

In sculdich selue ghetemptoert te we
sen. die die ghelikenisse en dat onbeulette beel
de gods hadde. daer adam in ghetemptiert was
doe hi noch inder onnoeselheit stont **D**at
is gulsicheit ydel glorie en houerdie niet in
dien sünden daer hi na den ouertriet des ge
boets in viel **D**at was gulsicheit doe hi die
vrucht des verboden holtz at **D**at was ydel
glorie. doe hem toe ghesleit was in ve ogen
sullen opgheloken werden **D**at was houerdie
die daer hem in ghesleit was. ghi sult wesen
als gode wetende guet en quaet **I**n desen
sünden lesen wi dat die behalder ghetemp
tiert was **I**n der gulsicheit doe hem van
den boelen gheest toe ghesprokē waert
Begghē dat dese stien broet werde **I**n der
ydelre glorie doe hem gesleit was bistu
die sone gods soe val neder **I**n der houerdie
dien doe hi hem alle die rijke der werelt
en hoer glorie verdoende. en seide al dit sal
ic di gheuen ist dattu neder valste en my
nenbedes **H**ier mede soe heinet hi ons een
exempel ghegeuen. soe winoer wi in al lid

ken sünden ghetemptiert werden hoe
dat wi den tempiere solden verlyfuen
Duer om is xps die ander adam gheheten
Die ierste adam was totten vat en totter
doet **D**ie ander was totter verzlyfuisse
en tot enen lenen. ouermits den iersten
was al dat menschelike geslecht verdoet
Ouermits den anderen is alle dat men
schelike geslecht verlost. die ierste was
van der ruder onghelouder eerden gemaet
Die ander is vander maghet marien ge
boren en en was nae den verzlyfuen der
gulsicheit vander onsiuerheit die daer
wt spruyt niet ghetemptiert **E**n daer
om en seet men niet dat die soue gods
slechtelich in den vleische der sünden ghe
rouen is. mer in der ghelkemisse des vleische
der sünden **W**ant al was in hem warech
tich vleische etende en drinckende en sla
pende. en dat daer slaen der nagelen in
der waerheit lydende **N**ochton en hadde
hi die sinde van adams ouertredinge niet
mer een ghelkemisse daer of **W**ant hi en
hadde gheen vuerighe prekelinghe der
vleischeliker begheerten. die ons die na
tuer nendient teghens onse wille **D**oe
hi al dat volbracht hadde dat ons toe hoer
de. en alle die menschelike arandheit ghe

dringhen hadde was hi ghewent dese passie
 oer te ~~he~~ hebben. en schoen of hi se mede in
 sijnen vleischje gedragen hadde **It**er die vi
 aut temptierden alleyne in die sunde daer
 hi denersten adam in verwonen hadde. en
 rehende als een mensche in anderen sunde
 des ghelijc te verwonen. had hi en in dien sin
 den weder gheworpen daer hi denersten ada
 m verwon **It**er want hi daer in wederstande
 was soe en dorst hi gheen stride meer beghuen

Wanden werken der **Dat** **14de** **capittel**
 Andere sunden alsoe wylt beghouen
 hadden. al hiet ons die bedudinghe der
 gullichheit en ons heren temptatie wat lau
 ghe ghesalden soe willen wylt voert aen
 verclaren **Die** ydel glorie en die houerdie
 plegghen sonder enighe dienst des lichaems
 volbracht te werden. want waer in solden si
 lichaemlike werke behoeven. die alleyne
 mitten wille der ydelre eeren te vernighen
 en mitter begheerlichheit der menscheliker
 glorie te ontfanghen die gheuingen siel
 doen vallen **Of** wat lichaemlic werc had
 des voerseide luifers alde houerdie dan
 dat huise alleyne mitten ghemoede ontfinc
 en in der gedachten greep doe hi seide **It** sal
 in den hemel dymmen en mijnen stoel sette
 bouen den sterren gods **It** sal bouen die

hoedheit der wolken op d'ynen en den al-
ren ouersten ghehijc wesen **En** alsoe als
hi tot deser houerdien gheynen toerader
en hadde. alsoe volbrachte allene dat
gedachte die sijnde sijns ewichs vals al
wneest datter gheen wert nae en volghe
den **Die** gheertheit en die toern al en sijn si
niet van eenre natueren. want die ghe-
richheit neemt hoer oersake van buten
en die toern van bynnen **Nochtan** staen
si in eenre gheheker wisen op want si bei-
de die sake hoere beweghinge derwile
van buten ontfanghen **Die** noch tran-
sin plegghen derwile te dagghen dat si ouer-
mits verzoerninghe. of toe lock inghe der
dinghen in gheertheiden en in toernicheide
Dat die **Dat. vij. ca.** ghemalle sijn
gheertheit buten der natueren is dat
machmen claerlic hier in merken **Want**
si en haet gheen oersprongelic beghinne
in ons. noch si en wort vander materien
die der sielen of den lyne toe hoeren niet
ontfanghen **Want** totten ghebruken en
totter noettrouff der ghemeyne natueren
en mach niet comen dan dagghelike noet-
trouffige spise **Alle** die ander materien mit
hoe groter mynen en vlichtheit dat si gehaloe
worden. nochtan behoenen wise in der tege

woerdichheit niet buiten onser natueren brae
 de blyuen. En daer om dat en al dat buiten
 der natueren is en pleecht nyement dan die
 lauwten en die qualic ghesondiez de wouur
 ken te verwynen. Mer die linden die der na
 tueren sijn en laten niet af die alre vroemste
 wouwen te moeyen die in der woestijne sijn.
Dat dit waer is priestmen hier bi want wi
 somige heyden kennen die van deser passien
 der ghezichheit te male vrie sijn. want si die
 sierte deser linden in der ghewoenten nye
 en outinghen. En die ierste werelt die boer
 die dyluipe was en wiste langhe tijt van
 der verwoetheit deser begheerichheit niet
 te segghen. En dit wort enen ygheliken
 vans ons die te rechte verfuert houet dat
 hi enen penninc mit eyghen scap niet be
 halden en wil gheproeft dat hi mit deynen
 arbeit in korter tijt dese passie alsoe wt roe
 de. dat hi voert nen van hoer luttel of niet
 ghemoyet en wort. Mer ieghens die gul
 lichheit die in onser natueren is behoeren
 wi alle die daghe ons leuens te striden.
 en sonder grote voersichtichheit des herte
 en soberheit des leuens en moeghen wi
 minnemeer van hoer ghevriet werden.

Dkoemichheit ende **Dat achde capittel**
 Truedheit en pleghen van gheynen

wtwendighen dinghen hoer oersaken te
ontfanghen Want die eenedelen die in
der woestinen wouen en mit gheene me-
schen gheselschap te doen en hebben. plegtse
daer den wise bitterlike seer af ghequelt
te werden. En dat ghetighen alle die ghe-
ne die hem tot eenvoldicheden hezen.
en die stride des inwendighen menschen
van bynnen ghewaer sijn ghe worden.

De te acht prima **Dat. ix. de. Capit. l.**
pael sünden al hebben si meniger
hinde oersprout en onghelike werken
Nochtan sijn die selse ierste als gulsichheit.
onsinerheit. griezichheit. toern. droeuidheit.
en traechheit. recht als een maechtschap on-
derlinghe en te gader gheroppelt. Alsoe
soe wanneer die ierste in ghebroken is
soe volghen die ander nae. die ander die
derde en alsoe voert die ander selse. Want
nae der oueruloedichheit der gulsichheit
coemt onsinerheit. nae der onsinerheit
volghet griezichheit nae der griezichheit
volghet toern. Na den toern volghet droe-
uidheit. Nae der droeuidheit moet van no-
de traechheit volghen. Daer om soe moette
wi om dese reden wille teghens die beghin-
ne. en teghens die oerspronghe der sünden
ierst beghinen te striden. want die stride

70
like vroetheit en hoerheit eens yeghelics
boems verdooret en verdroecht lichtelick
Ist dat sijn wortelen daer hi op staet outdect
worden of op ghehouwen **E**n die vloyet
des waters werden te hants verdroecht **I**st
dat die fonteyne en die vloyende nderen
daer si wt roumen mit behoudicheiden ghe
stopt werden **D**aer om wilt men die traerth
verwynen soe moet die droechheit des her
ten ierst verwonnen wesen **W**ilt men die
droechheit verwynen soe moet die toern
ierst wtgheroedt wesen **W**ilt men den loer
doeden soe moet die gheerichheit ierst onder
die voet ghetreden wesen **W**ilt men die
gheerichheit verwynen soe moet men die
onsuerheit ierst bedwinghen **W**ilt men
die onsuierheit onder die voet werpen soe
moet men die sinde der gullicheit ierst taf
ten **D**ie ander twe als ydel glorie en ho
uerdie sijn oer aen malanderen alsoe ge
bouden. dat dat opwassen des eens wort
een oerspront des anders. want dat opstaen
der ydelre glorien gheeft der houerdien een
voetsel hoer te volghen **M**er dese twe en
gheliken den ses ierste sinden in voel din
ghen niet. want si van hem die oersake hoer
re gheboorte niet alleme en ontfanghen.
mer oer mede als die ses ierste sinden ver

wonnen sijn **D**oe beghinen dese twee te bloy
en en te wassen en brenghen van hoer
re doet alre meest vruchte voert **E**nde
hier om werden wi van desen twee en
ders aen gheuochten dan van den sesten
Want dan vallen wi in een yeghelic van
dien sunden als wi van elcs voergaender
sunden verwonnen sijn. mer in desen twee
soe sijn die verwinnes une der victorien
alre meest ghebreest **E**n om deser reden
wille sal men die houerdie verwinen soe
moet men die ydel glorie onder die voe
te werpen. want mitter doedinghe der
oersaken plegghen die ander passien mit
cleynen arbeit te niet te gaen **E**n al sijn
dese achte principael sunden als wi ghe
seet hebben aen malanderen ghebondē.
nochtan sijn si in vier ropelen geschende
twe en twe tegader ghebonden **D**ie mil
sicheit mitter onsuuerheit **D**ie gheertheit
mitten toē **D**ie ydel glorie mitter houerdie

Alre wy willen wi hi **D**at tēde **E**n
sunderlinghen van eene yegheliker
sunden manier segghen **D**er ghesichte
sijn drie manieren **D**ie ierste dwinghet
den mouit voer die ghesette tijt der mael
tijt totten te haesten **D**ie ander diēt hem
mit menigerhaude spise sijnen buyt te vol

len en in vrachtheden verbliden **D**ie derde
 doet hem lekker spise begheeren en mit sin
 der lighheit die bereiden **D**ese drie quetsen
 den mont herde seer het en si dat hi hem vā
 allen desen mit gheliker vlitichheit en ghewoē
 lichheit hem seluen pinen te ontromieren **W**āt
 alsoe als men dat vasten voer die rechte
 ghesette vze niet breken en sal **A**lsoe sal
 men oec die gulsichheit des buyts en der rof
 teliker spisen scruwen **V**an desen drie sa
 ken comen menigerhande en boese siechhei
 den in der siele **W**ant vander ierster roet
 een weder segghen . en daer nae een gru
 welinghe en een onlijdelichheit in die stede
 en mitten bruederen te wonen . daer der
 wile een smdelic afscoldinge nae coemt.
 vander ander saken werden derwile vā
 dinghe prekelinge der onsumicheit ghe
 werkt **D**ie derde sake bijt die halle der
 gheuangene moniken mitten stricke der
 gheendheit . en en laet den mont nimmer
 meer op die volcomen bloetheit xpi ghe
 foudiert werden **D**ese passien werden wi
 ons ghewaer als wi gheuoedt sijn en ons
 die ghemeenye spise der bruederen niet en
 gheuoecht **M**er begheeren mit eenre on
 behoerliker vriheit wat puluers of vet
 anders daer op te werpen . dat om drie

saken wille in gheenre wys gheschieden en
moet **D**ie eerste is. want des moets ghe
moede is in alre oefeninge der lydesam
heit en der sparsicheit. het en dede hem
die noet sculdich staende te blyuen en lee
ren als sinte pauwels seet lyden mit noet
trost **S**oe wie van een luttel mynsaerthat
der spisen verzoert wort en die weelde
lijre kelen tot gheure tijt verwynnen
en wil. die en mach winnemer lijre gro
ter ghebreken en lijre heymeliker ghe
breke meester werden **D**ie ander sake is
dat onse bruederē in dier tijt niet en heb
ben dat onse sunderlingeheit van hem
opschiet. en dan doen wi hem schamen in
dien dat si hoer armoede moeten open
baren die si liever hadden dat gode allene
condich blone **D**ie derde sake is dat som
tijt die smake die wi beghezen den ande
ren bruederen niet en smaect **E**nde doen
hoere voel ongenoedite in dien dat wi
onser begheerten en onser gullichheit win
mer ghenoech willen wesen **D**ier om en
sullen wi aldusdange vrucht sonder noet
in gheenre wys ghebraken **H**et sijn oer
drie manieren der onsuuerheit **D**at eerste
gheschiedt en wort volbracht tusschen man
en wijf **D**ie ander gheschiedt sonder bi we

72

ten of geselschap des ongheliken persoen.
daer men afleest dat **Quas** des patriarche
in das soen van den here om doet ghesla-
gen waert. en is in der scriftuere oueruyndich-
geheten daer sinte pauwels afscrijft **Ic**
seggheden ghenen die buten echte sijn en
den weduwen bleuen si soe als ic ben dat
waer hem beste. mer ist dat si hem niet en
onthalden soe laet si echtscap doen. want
het is beter dat si echtscap doen dan te
bornen **Die derde** geschiet allinen die on-
sinnerheit mitten ghemoede en mitter
meyninghen begrijpt en rouwenheit **Daer**
onse here in der ewangelien afleest **Doe**
wie een wijf liet om hoer te begheeren die
heuet altehants in sijne herten onsin-
nerheit ghednen **Deze drie** manieren raet
ons sinte pauwels te doeden daer hi seet.
doet uwe lede die op der eerden sijn als
onsinnerheit oueruyndichheit en die quade
begheerten **En** op een ander stat seet hi
Onsinnerheit en oueruyndichheit en sal in v
niet ghenoeint werden **En** noch seet hi
wet dat elc onsinner mensche en oueruyndich
of gheerich mensche datter afgoden dienst
is en heuet gheen ezue in dat rijke xpi en
gods **Der gheerichheit** sijn oec drie manie-
ren **Die eerste** en verhenghet niet dat die

moniche van der rijdom en vander weel-
den die si eens verlaecht hebben mit
allen beroeft werden **D**ie ander raet
ons mit groter ghezicht weder te ver-
righen dat eens ghestroyt is ende ar-
men ghegeuen **D**ie derde dwinghet
ous te beghezen en te verrighen dat wi
te woeren niet en besaten **H**et sijn oec drie
manieren des toerns **D**ie ierste werct
en boert alle yue van hymnen **D**ie an-
der coemt en buert hem mit woerden
en mit werken wt. daer sijn te pammels
af seet **D**iet ghy nu af alle toern en al-
le onuerdicheit **D**ie derde is daer die
toern niet licht verduwet en wort niet
langhe tijt ghedrighen **A**lle dese drie
manieren sullen wi in gheliker wys pij-
nen te veruinen **D**er dreefheit des her-
ten sijn twe manieren **D**ie een die coemt
van toern. of als ons schade ghedaen is.
of als onse begheerte niet volbracht en
wort **D**ie ander coemt van eenre onre-
deliker onuoldicheit of van hope des
ghemoets **D**er traechheit sijn twe manie-
ren **D**ie ierste werpt ons neder in den sla-
pe **D**ie ander dwinghet ous die talle te
laten en te vlyen **A**l is die ydel glorie me-
nuuoldich en in menighen stucken ghe-

deylt. nochtan en sijn hoere maniere mer
 twe **D**ierste verheft ons in vleischeliken
 en openbaren dinghen van ~~huten~~ huten.
Die ander outliet ons mitten begheerten
 des ydelen loefs van gheesteliken heyme
 liken dinghen van hymen **Dat. xij. cap.**

Nochtan is die ydel glorie den beghin
 nenden mensche de wile vorderlic.
 en sunder luge den ghenen die noch van
 vleischeliken sünden beroert werden **W**ant
 als si te rade werden dat si priesterlike wer
 dichheit outfanghen willen. of van voel me
 schen heilich en onbeniert ghezehent sijn.
 en in diez tijt vanden gheest der onsinne
 rheit beroert werden. en die ouereyne pre
 kelinge der begheerlicheit voelen. dan val
 len si daer af **E**n en dorren daer niet by bli
 uen en verdryuen aldus dat meeste quaet
 mitten mynen **W**ant het is myne van
 der ydelre glorie beroert te werden dan
 te vallen in den brant der onsinne
 rheit. **D**aer sijn af op te staen is nae den val **E**n
 desen sijn spriet god doet enen ysheet **D**u
 mijns selfs wille sal ic mijnen toern verre
 van di doen **E**n om mijns lofes wille sal
 ic di weder breedelen dattu niet en verdez
 neste **D**at is dattu ouermits doetliken lij
 den in den afgront der hellen niet en loep

ste alſu mitten priſe der ydelre glorien ge
bouden ſtaes. **D**ie ydel glorie hauet men
uighen meuſche van den val der onſiner
heit gehalten en dat en is gheen wonder.
Want die ydel glorie is van alſulker mach
te dat ſi den ſonighen twe daghe of drie
daghe vaſtens nauwe diet benoelen.
Als die ſonighe in deſer woefinen ghe
het hebben dat ſi in den cloeſter en alle
den dach ſouder arbeit plaghien te vaſten.
en doe ſi allene in der woefinen quamen
hadden ſi terz terne tijt groten hongher en
en mochten nauwe der noenen verbeiden.
Hier op antwoerde ſinerhe die abt **Za**
charius enen dies hem vraghede **W**aer
om dat hi terz terne tijt in der woefinen
groten hongher hadde. en doe hi in den
cloeſter was doe plach hi heel weken te
vaſten en mocht en benoelde hi gheyne
hongher. **D**it is die ſake ſprac hi want
hier in der woefinen gheen ghetughe di
re vaſten en ſijn. daer du hoeren ydelen
loue af gheuoedt moegheſte werden.
Hier in den cloeſter plach di dat lof der me
ſchen en die ydel glorie te voeden en bet te
maken. **A**ldus gheuaſſet derde als die ydel
glorie rouit dat die ſunde der onſinerheit
wt gheſloten wort en al iſt nyntz quaet

der ydelre glorien dan der onsiuerheit te
 dien en **N**ochtan ist siuare van der ydelre glo
 rien te streiden mit allen want si vaughet
 ons en leyt ons vorder van huys. alsoe
 dat wi tot onsen vaderlande en tot ons
 selues vriheit mit groten arbeit weder
 moeten keren **V**an deser wechleydinghe
 spriet god doerden ysaet **W**an om bistu
 veraldet in dat vzeemde lant **D**ie is recht
 in dat vzeemde lant veralt die van den
 eertfchen sunden niet verminuet en wort
 der houerdien sijn twe manieren **D**ie ier
 ste is vleischelc **D**ie ander gheestelic ende
 dat is die scadelicste. want die pleecht die
 houerdie meeste nen te verhten die in som
 unghen doerhten meest gebordert hebbe

H ist dat dese acht **Dat. vij. de sijt**

H principael sunden al dat menscheli
 ke gheestelcste aenverhten. nochtan en be
 striden sise niet al ghelijc **W**ant die som
 ghe werden alre meest bestreden vande
 gheest der onsiuerheit **D**ie somghe van
 der ghezichheit **D**ie somghe van der ghul
 sicheit **D**ie somghe van den toern **D**ie so
 mighen van der ydelre glorien **D**ie somghe
 van der houerdien **E**n al werden alle men
 schen van allen sunden aenghenochte **N**och
 tan niet enen ghelijc mer in menigherhande

wisen nae dien dat die sijn soe moeten wi
ous mit menigerhande arbeit verwerken

Dier om sal een ye **Dant. xij. d. capitul**
gheht van ons alsoe teghens dese
sunde die stryde aen nemen. dat hi die su
den daer hi meest af aenghenorhten wort
ierst leer kennen. en mit alre sorgghen en
vliticheit des ghemoets teghens die sun
de enen sunderlinghen campe bestaen.
Teghens die somighe salmen voel vasten.
teghens die somighe salmen die wile ver
suchten. teghens die somighe salmen wa
ken en arbeiden. teghens die salmen be
den en spreken. en verschien die victorie sijn
derlughe van hem **Want** het waer enē
mensche dwoegheht enighe passie te ver
winnen. het en waer dat hi ierst wiste dat
hys mit sijns selfs wysheit. en mit selues
arbeit gheen macht en hadde **Noch** kan
sal hi verwynen soe ist noet dat hi nacht
en dach mit alre sorgghen en mit alre vli
ticheit hem selue pinne te helpen **en** soe
wannoz hi van dier passien outromert is
soe sal hi noch aenderwerne alle die hey
melike hoercken sijns herten door soekē.
en onderuynden wels van al sijnen passi
en hem die swaerste is. en schynken alle
die wapenen des gheestes daer teghens

En als die meeste ghebreken aldus verwō-
 nen sijn sal hi seer lichtelic en snellie die
 myulle moeghen verwynen. want dat
 ghemoede des menschen vertricht in el-
 ker victorie een minve cracht **N**ochtan ist
En seer te verhoeden wanneer een mensche
 sonderlinghe teghen een strijt sūde dat hi
 overmits onbenuetheden vanden andere
 ghebreken niet verwōnen en wort **K**onut
 het waer enen mensche die voer die drey
 richheit des herten strijt smoegelic te verwō-
 nen het en waer dat hi teghen alle sunden
 mede ghewapent waer. want hoe solde hi
 van eyne passien dōtōmēt moeghen wer-
 den dies hem overmits benlekinghe van
 anderen sunden onverdich waert **A**ldus
 sal hi tegen alle sunden ghewapent staen.
 mer mit eenre sonderlingher weyninghe
 des herten soe sal hi tegen sijn swaerste pas-
 sie striden en bidden daer af verloest te wer-
 den **D**ese manieren van striden en op ons
 seluen niet te betruwen leerde ons moy-
 ses doe hi seide **D**u en salc dijn viande niet
 ontsien want dijn here dijn god is midde
 in di **D**ie grote en vermeerlike god sal selue
 die heidensche gesterichte al aleynselken en
 bi stucken daer diēt nen salc sien verdin-
 wen du en moeghe se al tēffens niet verwō-

uen **O**p dat die beesten der eerden teghen
di niet vermeenchuoldicht en werde **D**oe
salte dyn here en dyn god in dijne tegen
woerdicheit ouergheuen en doeden se
tot dat si te male verdelinuet sijn **Dat. viijde.**

Oet leet hi ons dat wi in **Capittel**
den verzynen onser vianden niet
suldich en sijn te verheffen en seet **O**p dat
alstu gheten hebbs en sat biste. en siden hi
se ghetymerc hebste en daer in woenste.
en voel beesten osten en stryden en golt en
siluer **E**n alre dinghen oueruloedicheit
hebste din herte niet verheuen en woerde.
en dijns heren en dijns gods verzgheteste
die di wten lande van egypten en wten huse
der eyghenscap gheleit henet. en dyn ley
der henet gheweest in deser veruēhker
grote woestinen **E**n salomon seet oec ist
dat dyn viant valt en wilter niet in verbl
den. en in sinen nedernaffen en wil di niet
verheffen **O**p dattet die here niet en sie en
hem unshage en sinen toern van dinen vi
ant trecke. en op die vermetelheit dijns
herten werpe. en du dan van dier passien
weder beghinste ghequelt te werden die du
te voeren ouermits der granen gods ver
wommen hadde **W**ant die propheet en
hadde niet ghebeden doe hi seide. here en

76
liener die sielen die di behien den beesten
niet ouer. **H**et en waer dat hi gheweten
hadde hoe somich mensche om die ver-
metelheit hoers herten op dat si veroet-
moedicht werden. en weder vallen in die
sinden die si eens verwonnen hadden
En ouernits onderuynden der dinghen
en ontellike ghetuge der heiligher scriftue-
ren soe sijn wys seker. dat wi alsoe mo-
te viande niet veruynen en moeghen
niet ons selfs crichte. het en si dat wi
van der hulpen gods ghestercht werden
En daer om sijn wi suldich alle die vits-
rie hem toe te scriuen. **D**at selue seet
god doer moyses op een ander stat. als
dijn here dijn god dijn viande verdeluuet
heeft en seg dan niet in dijne herten.
dat die here om dijne gherechticheit wil
di niet laut gheleit henet en ghegenē heeft
te besitten. **W**ant die heydenische gessichte
sijn om hoers selfs quetheit te niet ghe-
minecht. **E**n du en sals om dijn gerechticheit
wille en om die ghelijchheit dijns herten
in dat laut van belouften niet ghaen en
besitten dat staer want si boesheit ghe-
wraecht hadden doe du inghynste doe ver-
derude se die wrake gods. **I**c bidts di hoe mocht
te die here daerliker ghesproken hebben te

ghens onse houerdighe vermetelheit,
die al dat wi werken onsen vrien wille
of eyghenre cloerheit toe scrijuen willen
Heestet die here in desen dinghen niet daer
liken bewijst. In den ghenen die die oghē
der sielen claezlike op gheloken hebben
en oren te hoeren hebben. **Soe** wanneer
dattet di in den stride der vleischeliker sin-
den gheluckelic en wel bi haet. en du sieste
dattu van hoeren slyme en van deser we-
relt hantieringhe verloest biste. dat en
scrijft dijne doediden noch dijne wijsheit
noch dijne victorie niet toe. want ende dat
tu om dinen arbeit en om dijn vliticheit of
ouermits dinen vrien wille verloeste biste
Want du en hadste sonder twyfel in ghy-
nen dinghen verwynnen moeghen en had-
de dy god niet ghelolpen. **Dat. xv. cap.**

Der heydenscher gheselichte waren
senen wies lant die here den kinde-
ren van isrl' beloest hadde doe si wt egipten
ghinghen. dat hem als sante pammels
seet in figuren gheschiede. **En** ons ter lezin-
ghen ghescreuen is. Als god dijn here di in
dat lant ghelept haet dattu belitten sijste.
en voel heyden voer dy verdeluwet heeft die
woel meer van ghetake sijn en sterker dan
du dan saluse al doet slaen. **Dit** is die re-

77

den dat die heyden menichuoldigher by ge-
tale sijn dan die kinder van isrl. want het
sijn voel meer ondoeliden dan doeliden
Juder ierster bescrijvinghe der heyden wor-
den seuen gheslechten ghenoeent. In der
wtuertstinghe en in der verdryuinghe wor-
den si sonder ghetael gheset. Want dat volc
dat in den vlescheiken passien staet. is voel
meer by ghetale dan die kinder van isrl. sijn
die gode schouwen. van den seuerder hande
oerspronghe en wortel der seuenhoest sinde
soe wassen dese sünden. **S**traf-
ghe. ongheloue. diefte. valsche ghetinghe.
blasphemie. etinghe. dronkenchap. achter-
sprake. bespottinghe. lelike woerde. loeghe.
besweringhe. **D**wase sprekinge. boeuicheit.
en duruicheit. **w**ijchheit. bitterheit. roe-
pinghe. ontveerdicheit. luachheit. murme-
ringhe. tempteringhe. wanpope. ende
voel andere die te langhe te saynen ware
Als dat deser som licht van oys ghereket
sijn. laet ons hoeren wat sinte pauwels
daer af beuoelde en wat sentencie hi daer
af ghegeuen ~~ghes~~ heeft. **V**ander murme-
ringhe seet hi brueders en murmeert niet
als die somich van hem ghemurmeert
hebben en sijn vanden serpent verdoemt
Vander temptaen seet hy. **E**n temptoert xpm

niet allen die somighe van hem ghetemp
teert hebben en sijn vanden serpente ver
derst **V**ander achterspraken seet hi. en wilt
ma lander gheen achtersprake doen op dat
gij niet wt ghezoeft en wert **V**an der wan
hopen seet hi al wanhopende hebben
si hem seluen der onschemelheit ouer ghe
gheuen in den werke alre dwalinghe ende
der onreynicheit **D**er mede is die roepinghe
ghelijc als die onverdichheit en die blaffeme
van sinte pauwels ghelastert. daer hi seet
Alle bitterheit en toern en onverdichheit
en roepinghe en blaffeme laet verre van v
wesen mit alre quaetheit **D**ese sunden en
deser ghelijc is veel meerre ghetael dan
der doechden **N**ochtan als dese seuechoeft
sunden daer alle die ander wt wassen ver
wonnen sijn soe sijn alle die gheslechten
der sunden verdeluuet **V**an der gullicheit
werden ghebozen **S**tinghe en dronkenstap
Van der onsiuerheit werden ghebo
ren lelike woerde. boenicheit. besnyppinghe
en dwase spreken **V**ander gheueicheit wort
ghebozen loeghen. verstaclunge. valsche
ghetunge. diefte. versiveringhe. onrecht neman
ghe. gheuolt. onghenadichheit en ripichheit
Vanden toern werden ghebozen manslach
te. roepinghe. en onverdichheit **V**ander droe

uichheit werden ghebozen twyftinghe. cleij
 moedichheit bitterheit. wanthope **V**ander
 traerheit werden ghebozen. ledichheit. fla
 perichheit. onrustichheit. wtdwalinge van
 den enen totten nuderen **O**nghestadichheit
 der sielen en des lichaems. volwoerdichheit
 en mitwe vzeemde dinghen willen te verne
 men **V**an der ydelre glorien werden ghe
 bozen stridinghe. heytisen. bezouynghe
 en vermetelheit in mitven dinghen **V**ander
 houerdien werden ghebozen ander lude te
 versmaden. nydichheit. en ongehoersamheit
 blaffeme. murmerizinghe. achterspanke
Dat dese onsalighe siecte sterker sijn dan die
 doechden beuoelen wi openbaerlike in der
 aenverhinge onser natueren **W**ant die
 aenlochinghe der vleescheliker passien en
 sünden stridet voel sterkeliker in onsen
 leden. dan die toetrekkinghe totten doech
 den die sonder groten arbeit des herten
 en des lichaems niet verregghen en moe
 ghen werden **D**uer dat sake dattu die
 onghetelge staren der vianden mit gheef
 teliken ogghen stouwen mochtet. dner sijn
 te pannel'afsect **D**us en is gheen mede
 striden teghens vleishe en bloet. mer te
 ghens die prinypaten en potestaten teghens
 die regeres der werelt deseer duysternisse

Teghens die scaldheit der gheoosten en dat
van den ghezechtighen manen in den psal
me ghescreuen staet. Dusent salre van dij
re syden vallen en van dijre rechter syde
tien dusent. dan salstu daerlike sien dat die
sinden meer van ghetael sijn ende sterker
dan die doechden. **Dat leshende v. ijittel**

O Erinnans hoe toemt datter acht pri
ncipael sinden sijn die ons aenvechte
en moyses mer seuen gheslechten en noemt
die teghens den kinderzen van isrl waren

S Erapion het sijn achte **Dat. xvij. li**
principael sinden die den moirt
bestriden. Die in eenre figure onder den
name van der heidenschex gheslechten
nu niet alle die achte ghenoeit en staen.
dan die kinder van isrl wt egypten ghega
ghen sijn en vanden van egypten veruol
ghingen sijn. Dese figure toemt recht op
ons die vanden stricken der werelt ver
loest sijn. en die sinden der gullicheit ver
wonen hebben. en teghen die ander se
uen noch striden moeten. **Mer** nochtan
en is ons ont veruynnen dier sinden
dat lant van beloeften niet ghegeuen
Daer om sullen wi die soberheit alsoe ma
tighen en alsoe vasten. dat wi ouermits
swate des vastens dat vleische niet en

verderuen en in sieten daer af vallen **Op**
 dat wi in egypten dat is totter gullichheit des
 vleisches begheerlicheit die wi eens veruō
 nen hebben van noede niet weder en moe
 ten heren. **Als** nae der figuren den ghenen
 geschnede die in die woestijne der doerijden
 ghingen. en daer nae begheerden die potten
 mitten vleische daer si op saten in egypten.

Wax om dat die **Dat achtende vōp**
 kinder van isrl' dat gheslachte in egypten
 daer si onder ghebueder waren niet
 en doeden mer mit allen lieten **En** die seue
 gheslachten daer si onder stamen niet en
 lieten mer versloegen **Daer** is dit die rede
 af **Want** mit hoe groter buerichheit des gees
 tes dat wi in der woestinen der doecht tredē.
 soe en moeghen wi nochstaen der listiker woet
 trost daer die gullichheit nae ghebuerē hi is
 niet ontberē **Want** altoes sal een inghebo
 ren en een natuerlike begheerte der sussen
 in ons leuende blyuen **Al** ist dat wi al dat
 ouertuldich is en onnoettroffich is gheerne
 af solden syden **Wi** en moeghen dese be
 gheerte mit allen niet doeden. mer mit een
 re afuerghinge ons als wi best moeghen
 daer voerden **Hier** af seet sūte pauvels
En en sult niet volbrēghen die sordnich
 heit des vleische in der begheerten **Als**

wi aldus der forghen des vleische niet
mit allen en moeghen ontberzen **M**er mit
eenre voersichtichheit ons van der oueruloe
dichheit en van lederezen spisen scheiden. soe
en doeden wi dat gheslechthe van egipten
niet mer wi laten se en sijn veruoecht als
sainte pauvels seet mit daghelischer spisen
en mit cleidunghen daer wi onse lede mede
moeghen decken sal ons ghenoege **D**it
was oer in der alder ewen gheboden **D**u
en salste den man van egipten niet verwer
pen. want du waerste een pelgrime in sijn
lant **E**n hier om en machmen noet trost
ge spise sonder snode des lichaems of der
sielen niet ontrecken **M**er die seuen ghe
slechthe der heydenen daer die kinder van
isrl' onder quamen. dat sijn die seuen an
der snode sunden die sullen wi alsoe
verre alst ons moegheht is mit allen pi
nen tedeoden als sainte pauvels seet **A**l
le bitterheit en toern en ontverdichheit
en roepinghe. en blasphemie sal mit allen
v of ghenomen wesen mit alre quetheit
En op een ander stat seet hi **O**nsuerheit
en alle onreynicheit en gheerichheit en sul
len in v niet ghenoeuit wesen. of lelichheit
of dwase sprekunge of boenicheit **A**ldus
moeghen wi dese seuen gheslechthe der sin

den witter grannen gods doeden **H**ier dat
 gheslachte van egypten dat is wortel der ^{die}
 gulsicheit en moeghen wi ingheentre wys
 mit allen te gronde wt roden **W**ant hoe voel
 dat wi vorderen wi en moeghen dat niet. niet
 wesen noch mit allen af doen dat wi wesele
 van natueren ghebozen sijn **D**at dit aldus
 is bewijst ons selfs leuen al sijn wi snoede
En oer alre volmaecte menschen leuen daer
 wy noch af vernomen hebben **A**l vernou
 nen si die prekelinghe hoere alder passien
 en mit groter vuericheit des herten en bloet
 heit des lichaems totter woestinen toeghe
Rochtan en mochten si vander sorgghen der
 daghelischer noettrasten. noch van der
 bereidunghe des broets niet verloest werde

De gheslachte hoe **Dat. ry. d. capit.**
 groet hoe hoghe een mont gheslo
 men is. hi moet van van noede van deser
 passien beladen blyuen **C**redit als die aern
 al vliecht bouen alle wolken hoghe ende
 verbercht hem van den aensichte der eerde.
 dats gheen sterflic aentuer sien en mach **R**och
 tan dwingheten die hongher sijn buyckes di
 hi weder ter eerden moet **I**ne indat nederste
 der dalen en siicken daer die dode bulken
 sijn noettraste af te nemen **H**ier in wort be
 wijst dat die inghebozen wortel der gulsicht

ghelyc anderen sünden niet afghelue
den en mach werden noch gheleste. mer
sijn anghelen en sijn ouerulopghe be
gheerten mach men wel eens deels bedwi

Onder natue *Dit. xylk. cap. ghen*
vren deser sünden disputeerde een
heilich vader mit philosophen. die hem
om sijne kersteliker sympeelhet willen
voer enen ruden man hiesden. en ouder
ander woerde seide hi hem aldus saunge
ghelikenste *Mijn vader liet my veel
suldennaren achter. en ic heb hem allen
betrielt alsoe dat ic hem afverloest ben.
sonder van enen daer ic ic alle daghe
betale. nochtan en mach ic hem niet vol
doen* Doe die philosophen die questie
niet en verstonden baden si om die be
dudinge. doe seide die alde vader *ic was
mit menighen natuerliken sünden in der
werelt bestrickt* *Mer ouermits der ghe
naden gods heb ic die werelt versuert.
en alle die substance die my van mynen
vaderliken erue comen mochte heb ic
ghelaten. en alle mijn lasteliken mannes
heb ic daer mede voldan en ben daer
af ghenriet. sonder allene den preke
tinghe der gullichheit en mochte ic nye vol
doen. hoe luttel of hoe veel dat ic neme*

en hoe seer dat ic my wachte. **N**ochtan
 moet ic van noede hoer strepe manynge
 alle daghe wachten en hoer scattynghen
 betalen. recht offer nimmermeer eynde
 af en solde comen. **D**oe seiden die philo
 sophen dat dese onghieleerde man die si
 ouer enen grouen ghebuer hielden dat
 beste deel der philosophien edeliken ver
 neghen hadde. en verwonderde hem
 hoe hi die hem tot gheure wezlike
 clerken lezinghe en gaf dat ghelezen
 mochte dat si mit groten arbeit en mit
 langher lezinghe dat alsoe edeliken
 nye verrijghen en konden. **H**u is genoegh
 van der gullichheit gheset. laet ons we
 der heren totter onderlingher aenhan
 ghinge der sundē die wi inden beghine
 deser rollen en beghonnen te beduden

De die here tot. *Dit. xxvste. Cap*
 abraham vanden toetomenden
 dinghen sprac daer ghi noch niet nae ghe
 waecht en hebt. en seide hi niet allene
 van seuen gheslechten der heyden mer
 van tien. **W**es laut abrahams gheslecht
 gheloest was te ghenen. **A**fgodie ende
 blasphemie vermullen dit ghetal. **D**aer
 si eer si gode kenden en eer si die ghewa
 de des doopsels ontfanghen in stonden

went si in dat verstedelike egypten woen
den **I**st dat yement alle dinc verstaet en
ouermits der ghenaden gods egypten der
gulsicheit laet en totter gheesteliker woef
tyuen gheromen is Die wort vande drie
heydensthen gheselchte verloest en stryft
allene teghens die seuen daer moyses

Dat ons de **Dat. v. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.** **Dat** seet
ser scadeliker heydenen lant salich
lic gheboden is te besitten. dat is aldus
te verstaen **A**lke sunde heeft in onser her
ten hoer sunderlinghe eyghen stat die
si in den afwyken onser sielen hoer sel
uen eyghent en verdrift die kinder van
isrl **D**at is dat scouwten der ouerster sa
ligher dinghen en is hem altoes contrarie
Want die doechden en moeghen altoes
mitten sunden niet wouen. wat gheli
kens soe ist die gherechticheit mitter
ongherechticheit en dat licht mitten duyl
terusse. mer als die sunden vanden vol
ke van isrl. dat is vanden doechden die
teghens hem striden verwonnen sijn. soe
besit voert aen die reynicheit die stede
in onser herten. die die gheest der onsu
uerheit plach te besitten **D**ie hysdesam
heit besit die stede die die toern berom
Dat die entburchen Capittel.

moet hadde **D**ie salighe d'ichelichheit
 en vol vronde besit die stede die die on-
 salighe droevichheit plach te besitten
Die sterchheit beghint hem te oefenen
 dien die traechheit verwoeste hadde.
 die oetmoedichheit verheft hem dien
 die honerdie onder die voete ghewor-
 pen hadde **E**n nae dat alle die sunden
 alsoe verdreuen werden soe sullen die
 doechden hoer stede besitten **W**elke doech-
 den israhels kinder dat is eenre sielen
 die god schouwet wel te rechte gheheten
En als si alle die passien des herten ver-
 dreuen hebben soe en hebben si nyement
 vreemders sijn lant af ghewonen. mer
 hoers selfs besittinghe vercreghen **D**at

Want als die **drie entwindste capit**
 alse historien halden **D**at lant
 daer die manneische in woenden ende
 die kinder van isrl' in gheleit wordē **D**at
 was voertijts in der freydinghe sems lan-
 der te sote gheuollen **M**er d'ams kinder
 en geslechte verdreuen se mit ghewalt
 en belaten dat lant mit onrecht **A**lsoe
 dat si mitten rechtten oerdel gods wten
 lande dat si mit onrechte belaten ver-
 dreuen worden **E**n die kinder van isrl'
 die van sems geslechte gheromen warē

woerden weder tot hoers vaders rijns
zue ghewist. Dese figuer wort oer recht
in ons bewijst. want die wille gods heuet
die besittinghe ons herten niet mit sinde
mer mit doechden ierst beset. Al ist dat
onse herte na Adams ouertredinghe ouer
mits den gheslachte vanden quade cham
Dat is vanden sunden beseten wort. en
die doechden die wt hoeren eyghenen
ruke verdrueuen sijn ouermits der ghe
naden gods en hoers selfs arbeit. ende
vliticheit daer weder ingheset werden.
Soe en besitten si gheen vzeemt laut mer
dat hoers selfs was verneghe si weder. **dat**

Un desen achte sunden. **xxijste. capit.**
staet aldus ghescreuen in der ewan
gelien. Als die onreynne gheest wten men
schen gheganghen is. wandert hi doer dwe
ghen steden en suert ruste en en viut gheen.
dan seet hi. Ic wille weder keren in dat huys
se daer ic wt ghegangen bin. en al come
de viut hiet ledich en mit bessenen ghezei
micht en verciert. Dan gaet hi en neemt
seien ander gheesten tot hem die boeser
sijn dan hi en gaen in en wonen daer. en
die leste dinghen des menschen werden
argher dan die ierste. **Sich** alsoe als wi
daer van seien geslachten lesen. wt ghe

nomen dat volc van egypten daer die kin
 der van israhel wt ghingen. **A**lloe vanden wi
 oer hiez datter seuen onreynne gheesten we
 der heren. wtghien omen den ghenen die
 ierst wt dien mensche gheganghen was
Van desen seuen derhande oerspront der
 linden seet salomon oer aldus. **A**l ist dat
 hi dnu viant mit luder stemen bidt en con
 sentier hem niet. want daer sijn seuen boef
 heyden in sijne herten. **D**at is te verstaen
 als die gheest der gulsichheit eens deels ver
 wonnen is. en beghint mit sijne oetmoe
 dichheit mitty te sineyken. **E**n bidt dattu va
 der beghinnender vuerichheit wat af la
 tes. en hem mede deelsz alsoe dat hi bo
 uen der mate der soberheit eyschet en
 consenteert sijn sineykinghe niet. **O**p dat
 hi van der toe lachender sekerheit daer
 du in schijnste van vleescheliker toelordan
 ghe te vreden te staen. totter ierster gul
 sicheit niet weder ghetogen en werdes.
 want daer in seet die gheest dien du ver
 wonnen hadste. **I**c sal weder keren in dat
 huys daer ic wt ghegangen bin. **E**n die
 seuen gheesten die van hem comen sul
 len di bitterre wesen. en sterper dan die
 passie der gulsichheit die in den iersten ver
 wonnen was. **Dat. xviii^{ste}. Capittel.**

Dier om als wi vallen en in soberheit
den staen en die passie der gullichheit
vervounen hebben. Soe moeten wi haest
telic onse siele mit noettrouwen doerhden
vermullen en en laesse niet ledich staen. op
dat ons die gheest der begheerlicheit
niet ydel en vinde. en niet allene weder in en
come. **M**er dese seuen der hande oerspron
ghe der sunden mit hem in onser sielen brē
ghen. en make onse leste besittinghe meer
re dan die ierste. Want na desen sal die sie
le leliker en onreynere wesen. en swaere pē
werdich die dese werelt schijnt ghelaten
te hebben. en van desen achte sunden ver
heert is dan si te voeren was doe si in die
werelt stont. doe si noch moets oefenn
ghe noch moets name en hadde. Want
daer om heten dese seuen boese gheeste boe
ser dan die ierste. om dat die gullichheit oner
mits hoer seluen alsoe stadelic niet en is.
Het en waer dat si die ander swaer passien
der onsmoerheit. der gheerichheit. des toerns.
der traechheit. der houerdien. een inghaer
in der sielen maecte. **E**n daer om en mach
nyement die volcomenheit en die puerheit
vertrighen. diese allene mit lichaemliken
vallen meent. het en si dat hijt kerne dat
hi hier om sculdich is te vasten. Als dat vlei

sche mit soberheiden veroetmoedicht en
ghetemt is. dat te lichteliker teghen die
ander sunden te stride gae. *Dat. xvij. lte.*

Nons willen niet eenrehande manier
van stride en is want alsoe wi gheest heb
ben soe en werden wi niet alle in eenre
wijs nengheuochten en daer om moet
een yegheit in dien dat hi ghemoyet
wozt hem te striden setten en na den ver
wynen des stridens soe sullen wi totter
puerheit des herten. en tot volheit der vol
comenheit moeghen comen Tot hier toe
leert ons serapion vander natueren der
achte principalen sunde. en bewijst ons
hoe hoer maniere en passien in onsen herte
verborghen laghen. dat wi te voere niet be
kennen noch onderscheidē en mochten en
hoe wi dagheliks daer af verouet werde
daer bewysde hi ons alsoe daerhike die sa
ke af. dat wise recht als in enen spiegel
voer onsen en onsen oghen mochte srombe

Dier beghint die selte collane Serenus.

Dier nae vonden wi enen man
van groter heilicheit den abt
sereni die den spiegel sijn
naems voer hem droecht daer
ons bouen anderen vaders

af verwonderde die wi mit sunderlingez
reuzeren en eerden. en begheerden den
vlitghen ghemoede van sijne lezinghe
te openbaren. Want anders en hedden
wi onse begheerte niet volbrachte. wa
ren sijn rollanen in onsen boekekens met
mede ghescreuen. **B**onen allen anderen
doerden die niet allene in sijnen werke
of in sijnen seden. **H**er oer mede onermits
der ghenaden gods wt sijnen aensichte
schenen. was hem mit sunderlingher ghe
naden die gane der reynicheit alsoe inghe
stort dat hi hem seluen in ghenen in ghebo
ren natuerliken dinghen noch slaepende
noch wakende ghemoet en voelde. **T**ot wel
ker puerheit des vleische die bouen der
menschen moeghelicheit gaet. hoe hi mit
ter ghenaden gods dier toe gherouwe was
dat willen wi ierst bewisen. **Dat ander ei.**

De vader serenis plach om die in
relike puerheit des herten en der
sielen sonder ophalden nacht ende dach
te bidden. en te vasten en te waken. **D**oe
hi sach dat hi die begheerte sijns ghebeets
verneghen hadde. en en alle die be
gheerte des vleische in sijne herten wt wa
ren gheleest. **D**oe waert hi mit enen sueten
sinner der puerheit tot enen meerren dorst

van mynen der reynicheit ontfunckt **en**
 beghin doe noch inreliker te vallen en
 te beden **Op** dat die doedinghe deser pas-
 sien die den iura mensche alleue van go-
 de ghegeuen wort totter puerheit des wt-
 tersten mensche eens deels mede mochte
 comen alst gheschiede **Want** van sympeleu
 natuerliken verwerkinghe die in deynen
 kinderkinus **In** die noch siken pleghet te
 gheschieden en waert hi voert nen met ghe-
 moyt **en** hi bekende wel dat hi dese gane
 niet van verdiente sijn selfs arbeit mer
 van der ghenaden gods ontfanghen hadde
Doe dese man in stadigher bedinghen en
 tranen was. quam die enghel gods des
 nachts in enen visioen tot hem en dede sy-
 nen buyt op. en schoerde een stukke gegloyt
 vleischje wt sijnen inghedoemte en werpt
 ewerch. en leechde alle sijn inghedoemte we-
 der in sijn stede en seide **Sich** nu is alle die
 ontfunckunghe duns vleischje af ghesnede.
 en weet dattu huden op desen dath die ewi-
 ghe puerheit des lichnems daer du ghekrou-
 welc om hades ontfanghen hebste **Nu**
 hebben wi vander sunderlingher doerhede
 die den voerseiden man vander granen
 gods ghegeuen was ghenoech gheset **van**

86
lezinghe wort daer om daghelixe ghesef-
fant. op dat men vander onbekentheit
tot stadigher wetenheit mochte comen.
en beghinen te kennen daer men te voe-
ren een tryuvelde. of dat men mit allen
niet en wiste. En alsoe in der lezinghe
van grade tot grade voert te gaen. Alsoe
en ist mit my niet al ist dat ic om die puer-
heit langhe ghearbeit hebbe. ic en heb
niet meer ghenordert dan dat ic weet
wat ic niet wesen en mach. Daer ic niet
anders af en benoele dan wem oedicht
en sreyinge. alsoe dat mi reestap der
trauen nimmermeer en ghebziet. Nochtā
en laet ic niet af te wesen dat ic niet we-
sen en solde. wat batet dan die hoediste
dinghen gheleert te hebben. Ist dat men
datter bekent is niet vertrighen en mach.
Want als ic die meyninghe des herten
totter hoedister volcomenheit gheerne
keren solde. soe ghelidet dat ghenoe-
de daer af totter ierster wtdwalinghe
mit sterker gheuvalt dat ic daer niet
hulden en mach. en wort daghelix son-
der ophalden recht als in voel vencke-
nisse daer af gheleit. dat ic by na wan-
hope te vertrighen dat ic langhe hebbe
beghoert. en my dunt dattet te verghoefs

is dat ic doe Want als dat ghemoede
totter vresen gods of tot enigher gheef-
teliker srouwinghe ghebracht woert.
zeert daer ghenesticht woert soe ist weder
van darme ghescheiden En als wijs ghe
waer woerden dattet van dier meyninghe
ghedwaelt is. en van dier godschouwin-
ghe gescheiden is en wylt daer weder toe
stueren willen. soe vinden wylt mit tayen
banden ghebonden en het ontglidet ons
noch haestliker dan een nel Daer om
al arbeiden wi hier om alle daghe ende
onse herte nochtan tot gheene stadichet
en comt. soe si wi recht wt wansjopen tot
desen vermoeden gheromen. dat die on-
ghestadige wtdwalinghe der sielen ouer
mits onser schont niet en comen. mer wt
tranchheit ghesapene natueren **Dat**

Streem is het is een vierde capittel
vreselike vermetelheit van der
natueren enichs dinghes sentencie te ghe-
uen. die niet wael ondersocht en sijn en
bewijst mit reden. en allene wt aensien
ouser tranchheit een ander ghelikenisse
daer af te nemen. en by ander lude lezin-
ghe en ondervindinghe niet te bliuen
Want wat mensche die niet swymen en
tan noch nye swymen en sach. solde sen

87
teuue rouuen gheuen dat een swaer lichaē
opt water dryuen mach. het en wner dat
luit selue ghesien of besodjt hadde. **D**aer
om en sal men gheen sentenue van vermoē
den gheuen mer van onderuynden. **D**at ge
moede des menschen is altoes beweetlic
en seer bezoeht. als in een voer der wysh^t
ghescreuen staet. **D**at lichaem datter bez
derflic is beswēert die siele en verdrūkt
dat ghemoede en dū et om voel dinghen
dencken. **D**aer om en maecht van sijne
natueren wegghen nimmermeer ledich we
sen. mer het moet van woede in sijne ey
ghenre ongestadicheit om lopen en vlie
ghen ouer al. het en si dat ment te tude
wīse daert sijn werclicheit oeffenē mach
en daer in stadelike in berōmert blyue.
tot dattet mit langher oefennghe en da
ghelischer ghewoenten en arbeit. die
ghu voer niet en rehent ghewoen wort.
en leez mit onderuynden wat materie
dat men hem bereiden sal. daert sijn on
rustighe omvlieghinge in oeffenē mach.
Alsoe woerdet ten lesten ghetēmet en
in der tēpnyghe woerdet ouermits den
ghebede ghestert. dattet alle wtloek in
ghe en menichuoldicheden daert toe ge
toghen wort verdryuen mach. en blyuē

stille staen in dien staet diet langhe begeer
ze **D**aer om en sijn wi alduslanghe wt
swalunghe ons herten der menscheiker
natueren. of gode den sceppe niet schuld
dich toe te scrijuen. want die seutenne der
heiligher scriftueren en hiedit niet daer hi
seet **G**ode heuet den mensche recht ghesca
pen. mer hi heuet hem mit onghetel den
questen vermenghet en heuet quade
ghedachten ghesocht **Z**onder gedachten
en moeghen wi niet wesen. mer hoe sult
die ghedachten sijn daer sijn wi een sake
af **D**ie wise man seet een guet gedacht
maect den ghenen wys dies begheert en
die wise man sult vinden **Z**oe wat dat
gheuonden mach werden dat is onser wys
heit en onser vltidheit onderdanich **E**n en
wordet niet gheuonden dat is sonder try
uel onse traechheit en onser onwylheit scelt.
en niet der natueren als die prophzet seet
Het is een salich man wies sijn hulpe van
di is here hi heuet die opchynunge in sinre
herten ghesackt **H**iet ghi nu wael dat si
in onser machten staen **D**ie opchynunge
dat sijn die ghedachten die tot gode gaen
of die neder dalen. dat sijn die gedach
ten die totter eerden gaen **D**ese moeghe
wi in onsen herten eens deels na onsen

wille sachen stonden hi in onser machtten
 niet. die here en hadde phariseen niet
 daer af verispt. dier hi seide. wner omme
 dencht ghi quade dinghen in uwer herten
 Noch hi en hadde biden pheet niet ghe
 boden doe hi seide. **D**u et af dat quade uws
 gedachten van unnen ogghen. en hoe lan
 ghe sullen die sunthike gedachten in di wo
 nen. In den daghe des oerzels soe sullen
 die gedachten mitten werken van ons ge
 eyscht werden. **A**s die here doer ysayam
 dreicht. **D**ich seet hi ic come om te verznde
 ren die werken en hoer gedachten mit
 allen menschen en tonghen. **P**aulus in de
 daghe des oerzels als god die heymelike
 dinghen der menschen oerzelen sal nae
 mynre ewangelen. dan sullen die ghe
 dachten onderlinghe malcander wroeghe
 of beschermen. **Dat vyfde Capittel.**

An aldusdanighen als der voerleest
 is volcomen stadighe ghemoeede heb
 ben wt een figuer in der ewangelen her
 de sinnerlic in den ridder senturio bewyft.
 die alsoe stadich en alsoe volcomen was.
 dat hi vanden onghestadighen invallen
 den ghedachten niet verstroyet noch verzo
 ghen en waert. **H**er na sijnen goetdun
 ken behielt hi die goede. en verdreef die

quade doe hi seide **I**c bin een mensche die
ouder die macht van ander luden gheset
bin. en hebbe ridderen onder my den enen
segg ic gaet en hi gaet. en den anderen soent
en hi soent. en mynen knecht segg ic doe di
en hi diet **M**ochten wi dan alsoe manli
ke teghens alle verstueringhe des ghemoeft
striden. en alsoe in onsen sterflichen vleische
die passien doeden. en die onghestadighe
scharen onser ghedachten onder dat ghe
bot der reden dwynghen. en mitten sal
gher banjer des heilighen cruce ons heren
Die sterke scaren onser wedersaken wten
lande ons herten verdryuen. soe mochten
wi alsulke gheestelic renturio werden en
hebben macht den wtleydenden ghedach
ten te ghebieden dat si siene gaen **D**en ghe
den gheesteliken gedachten die wi beghe
ren dat si by ons blyuen. en den knecht ons
lichaems te ghebieden al datter reynicheit
en der puerheit toe hoert te hanteren. en
hi salt sonder wedersegghen doen en die
nen ons nae den gheest en niet nae den
vleische **W**at wapenen en oeffeninghe der
striden aldusdaughen renturio toe behoert
bewijst sunte pauwels daer hi seet **D**ie wa
pen onser ridderstap en sijn niet vleycheit.
mer die moeghentheit gods die vestinghe

89
der ghedachten mede te reynighen. ende
alle hoedheit die hoer teghens der wijsheit
gods vermet mede neder te werpen. en al
le verstant te vanghen en in der gheloesa
heit xpi te brenghen **W**illen wi onder der
ewangelien gheestelike renturionen sri
den. soe moeten wi ghewapent gaen als
sinte paulus seet **N**eemt den schilt des
gheloefts daer ghi alle die vuerighe sachte
des boesen gheests in leschen moecht **T**ghel
oue is die schilt die die bornende sachte
der onsuuerheit ontfanghet en doesse
ouermits vrese der hellen en hope des
hemelrijs **D**aez toe trect aen dat halse
borge der caritaten. want die caritiet
bedeckt en bewert ons ouer al en ont
fanghet die slage. en en laet gheen sachte
des viants den inren mensche wonden.
want si verdranghet alle dinghe si hoeyt
alle dinghe **D**aez nne neemt den helm
dat is hope der salicheit. die helm bester
met hoeft **E**n want xps onse hoeft is soe
sullen wi hem altoes ouermits hope des
toeromender dinghen als een onberwy
he helm in allen temptacien. en in allen
vervolgingen op onse hoeft setten. en
sunderlinghe sijn gheloue geheel en on
ghequetst in ons behalden **A**l woerden

enen mensche somighe ander sode af ge
houwen **N**ochtan al ist armelic blift hi
somighe tūt te hinc mer sonder hoeft en
mach nyement leuen **D**aer na gordet een
sweert des gheeste dat dat woert gods
is **W**ant het is doer saydender dan enich
sweert dat aen beiden siden sint. ende
comt totter scheidunghe der sielen en des
gheest. der vergaderinghe der lede en der
mezghe **E**n is een onderscheider der ghe
dachten en der meyninghe des herten.
scheidende en aflydende soe wat dattet
in ons vleischelics en eertliche vint **D**oe
wie mit desen wapenē gheuapent is die
is voer die vianden beschermt. ende en
woert niet gheuangen noch ghebonden
noch hene ghelept **N**och en sal die verwi
tinghe vanden yphete niet hoeren daer hi
soet **W**aer om bistu verzoldet in dat vreen
de laut. mer hi sal als een veruure in soe
wat gheestelicheit der ghedachten dat hi
wille stadich blyuen staen **W**ilstu noch van
der cracht aldusdanighen tenturoens die
sijn wapen die hi draecht niet vleischelic
en sijn. mer moeghentheiden van gode
bekennen **D**oe hoerden rominc selue die
die sterke manne totter gheesteliker rid
derstay wner mede dat hise teykent ende

proeft. die ghene die crant is sprac hi die sal segghen **Ic bin sterck.** en die lydesamich is die sal een strider werden **Diet ghi nu wael dat die stride des heren up oment striden en mach dan die lydesamighe ende die cranche** **I**ne in dier cranchheit dner onse gheestelike rentur is op ghesondeert was doe hi op dat betrouwen gods sprac **Als ic hier bin soe bin ic sterck en machtdich en op een ander tut seide hi. die doecht wort in dier cranchheit volmaect** **D**ner om wil ic gheen ne in mijne cranchheit verbliden op dat god al in al si en die eer allene hebbe **D**ie lydesamighe strijdt oer dese stride van welker lydesamichheit ghescreuen staet. die lydesamichheit is vnoet op dat ghi den wille gods duet en dat loen dner af outfan

Un ons selts **Dat vij. de capittel** ghet **V**onderuydinghe soe werden wijs ghewner. dat wi den here sculdich waren altoes aen te cleuen. en soldent oer vermoeghen hadden wi die weelden des vleische ghedoet. en die begheerlichheit deser werelt af ghesneden **A**s nu van den sonnyghen lezen die mitten here vrihc spraken en seiden **Mijn siele heuet achter aen di gherloest. dijn redster hant heuet my outfanghen** **E**n op een ander

stat seyter een **H**ere dijn ghebode heb
ic aen ghehangen. en noch gode aen te
hanghen is my gnet **P**aulus die den
neulhanghet wort een gheest mit hem
Daer om en sullen wi om gheen onghet
stadicheit der sielen. noch wtdwalinge
des ghemoets alsoe wederlaghe wer
den. dat wi in onser vlticheit en voert
ghant daer om yet verflappen **W**ant
die wise man seet **D**ie dat lant bouuet
die sal van den brode eten. mer die der
ledicheit volghet die sal mit armoede
verzinkt werden **E**n daer om en laet
ons gheen schadelike wanhope van
deser meyninghe trecken. want dat
rijc der hemel lyt ghewalt en die mach
te doen gripen dat **E**n gheen doecht en
mach sonder arbeit volbracht werden
Het en is nyement moeghelic tot deser
stille staende stadicheit des ghemoets
te comen. het en si dat hi mit groten ouer
draghenden arbeit daer toe op dymen.
want die mensche is tot den arbeit ghe
boren als die voghel totten vlieghen
En op dat hi in enen volmaerten man
teghen lopen mach in der maten vander
altheit der vollicheit xpi. soe behoeft hi
in stadigher sochmoedicheit en in vuer

91
gher meyninghen altoes wacker te wesen
Nochtan en mach nyement totter vol
licheit sijne maten hier naemels an
ders moeghen comen. het en si dat hi die
mate sijne ghelikenisse die wile hi in de
ser werelt is aentretke en een voersuener
daer af hebbe. en een mede let xpi ghe
worden is En den trouwen schat sijne
oemverdinghe ouermits welken hi aen
den lichaem xpi gheroppelt werde in de
sen leuen verrighe En allene beghoe
rende nae enen dorstende. tot enen niet
alleyn. allene alle sin werke mer oer al
toes die ghedachten stuer Op dat hi dat
selue een datter toeromende is nu in de
sen teghewoerdighen leuen ghetrouwet
hebbe. en dat hem god al in allen dingē si

Oermans. men *Dat. viij. cap.*
solde licht dese onghestadicheit
des ghemoets een deels bedwinghe. waert
datse alsoe menich wederlake met ome
belegghen en hadde. en dwynghense tot
dien dinghen daer si niet en wil En om
dattet alsoe menighen sterken vreislike
wederlake heuet. soe vermoeden wi dat
tet hem alsoe langhe alst in desen broe
schjen vleische is omoeghehr waer weder
te staen. het en waer dat wi van uwer le

ringhe die wi ouer hemelſche ſentenne hal
den wat bat daer in ghemoet worden **Dat**

Sermonis **S**oe wie die ſtride. **11. d. cap**
des uren menſchen ghewoer ſijn
ghewoerden. en twyuelen daer niet
nen onſe wederſaken en legghen ons
laghen. mer ſi en moeghen ons tot ghey
nen quaden dwinghen dan alleen ſtoe
ken. Anders en ſolde nyement die ſin
den moeghen ſchrijven. wner hem al
ſoe wael die macht ghegeuen ons daer
toe te dwinghen als hi is ons daer toe
te raden. **D**aer om alſoe als in hem die
macht ghegeuen is ons tot ſunden te
ſtoeken. Alſoe is onſe die macht in den
vrien wille ghegeuen dat te wedſtaen
of te conſentieren. **I**ſt dat wi hoer macht
en hoer aenverſtinghe vzeien ſoe laet
ons die beſcherminge en die hulpe gods
daer teghens ſchicken. **D**aer af gheſcre
uen ſtaet. hi is meerre die in ons is dan
die in deſe werelt is. ſijn hulpen ſtriden
voel ſtercker voer ons dan die we
derſaken teghen ons moeghen verchten.
Want god en is niet alleyne een toe in
der der gnedighe dinghen. mer oer mede
een perter en derwile oen dwengher.
Alſoe dat hi ons onwetende en teghens

92
ousen danc der uile totter salicheit treckt
Hier om en mach nyement vanden vian
de bedrogghen werden. dan die gheue die
ousen heren god dat mede consentere hinc
willen niet bieden en wil. want god ghest
den wille als sinte paulus seet en dat vol
brenghen des willen Daer om soe misdruet
een yeghelic daer in als die boese gedach
ten comen dat huse recht enoert niet af en
wyft. want daer staet ghestreuen weder
staet den vian en hi sal van v vlien. **Dat**

Oermanus ic bid **hende capittel...**
de v wat is dat onversteden en ver
menghet gheselschap dat tusschen desen boe
sen gheesten en der sielen is. daer si mit hē
niet allene toegheuoert **Mer** veremacht
in mach werden dat si hoer onvernemelic
toespreken en sepen en in gheesten daer
in wat dat si willen. en ouermits hoere
wisen vernemen si hoer ghedachten. en
die enicheit tusschen den boesen gheesten
en den ghemoede des menschen is alsoe
groet dat ment sonder die grane gods
wel nae niet ondersteden en mach. we
der dat somighe wt hoere aen stoekinghe
of van ousen wille comen **Dat. xi. capitel**

Serenus. het en is gheen wonder
dat ghoelt mit gheest vereynighen

mach. en in hoymelike crachte der inradu
ghe tot den dinghen die hem gheorlofte sijn
mit malanderen te hanteren Want tusschen
hem als tusschen den menschen is recht een
maechtsap. en een ghelijcheit hoers wesens
Mer mit malander en in malander alsoe
vereyncht te werde. alsoe dat een des an
ders outfendelic wort dat is te male onoe
ghelic Want dat wort alleyne der godheit
die een oulchaemlic en een sympel natuer
is recht toe ghesaenen en nyement anders

O Hermans. dese reden *Dat. vij. en*
schijnt contrarie te wesen dat wi
in den besetenen menschen sien geschien.
daer die boese gheeste wt spreken en wer
ken dat die beseten menschen selue niet
en weten *En* en sijn die boese gheesten mit
hoeren sielen niet vereyncht als si hoer in
strimenten ghewoerden sijn. en laeten
hoeren natuerliken staet en doen hoeren
wille. alsoe dat si niet mit hoers selfs stem
me mer mitter menschen stame spreken

S Hermans. het en *Dat. dertiende capittel*
is der voerseeder reden niet contri
rie dat ghi segt dat in den besetenen en men
schen pleecht te geschien. als si spreken of
doen dat si niet en willen. of ghedwongen
werden te segghen dat sy niet en weten.

Want dit en gheschiet altoes niet in een
 re wijs **D**ie somyghie sijn alsoe beseten
 dat si daer niet af en weten wat si doen
 of spreken **D**ie somyghie en wetens in diez
 tyt niet alst gheschiet mer naemels toe
 ghedencken sijn **D**it en werken alsoe die
 boese gheesten niet dat sy in der sielen
 wesen yet comen en daer mede veremicht
 werden. recht of lysse nengetogen hadde
Of dat si die sielen in enighen deel vermy
 ren moeghen. dit is onmoeghelic ende in
 gheenre wijs te gheloeuen **M**er dit ghe
 schiet ouermits cranchheit des lichaems.
 als die boese gheest in dien leden is daer
 die cracht der sielen wt wirken solde. soe
 belast hi die lede mit sijne besittinghe
 mit enen swaren ondrachtliken last. ende
 mit eenre swarter doemsterheit soe beuult
 hi en verduystert die verstandelike synne
Aldusdanighe verduysteringhe der synne
 plegghen oer somtijt wael vanden saghe.
 of van groter calde of van smate sietse
 te comen **D**ese verduysteringhe hadde die
 diant in den heilighen man iob gheerue
 ghezwacht. doe hem iobs vleische in sijn
 re macht ghegeuen was en heddet hem die
 here niet verboden daer hi seide **D**ich ic
 leuere in dijnen handen omer mer en doe

siure sielen niet Dat is en makes niet on
synnich siure sielen huys. en siure verster
tenisse te verduysteren daer hi di mede mach

Hist dat die *Dat. xij. v. d. w. eders taen*
gheest der grouer materien des vlei
sche toe gheuoecht wort Nochtan en mach
hi mitten vlesche alsoe niet vereuicht we
den dat hijt siure natueren ouffendlich
maect Want dat ^{is} alleyne moeghelic der
heiligheer drienoldicheit. die allen verstaude
like creatueren alsoe doerga ende en doe
lidende is. dat sijse niet allene ombanget
en ongaet *Hier* daer in ghelijet oec mede
alsoe dat in den wesen der sielen niet en
mach dan die heilighe drienoldicheit. al
is dat wi segghen dat die gheestelike sub
staancen als enghelen en sielen. ende die
locht gheen lichaem en hebben nochtan
en sijn si niet al sonder lichaem Want si
hebben by hem seluen een lichaem dat si
selue sijn al ist voel dunner dan wi sijn *Als*
suute pampvels seet *Het* sijn hemelsche lich
ame en het sijn eertliche lichaem en dat vee
lick lichaem sterft. en dat gheestelike lich
ame sal weder op staen *Hier* in moeghen
wi merken datter niet sonder lichaem en
is sonder god alleen *en* daer om mach hi
allene *In* allen gheesteliken en ver stende

94
liken wesenē ghiden. want hi alleyn en al
gheheel en ouer al en in allen dinghen is. Al
soe dat hi der menschen ghedachten en hoer
inrelike beweghen. en al verborghenheit
des herten in siet en doersichomvet. Als sinte
pauwels seet Dat woert gods is leuende
en crechtich en sterper dan enich sweert dat
nen beiden syden sijt. en comt al totten ghe
stede der sielen en des gheeste en is een ou
der stender der ghedachten en der meyning
ghen des herten. en gheen crechtuer en bly
uet onghesien voer sijn aenlicht. Want alle
dinghen sijn sijnen ogghen naert en bloet. Job
du hebste allene die herten der menschen
kinderen bekenet. *Dat. xvde. capittel.*

Oermanis nae deser reden die du
segste soe en solde die boese gheeste
onse ghedachten niet bekenen moeghen.
en die scriftuer seet doch. Doe die viant in u
das scariothi herte gheseynt hadde dat hi
den here verraden solde. hoe mach mens
dan gheloeuen dat si onse ghedachten niet

Stremis. Dat. xvde. capittel.
Snaer en is gheen twyfel nen dat die
boese gheeste die manier en die ghedachte
onser ghedachten niet en moeghen weten.
mer wt onsen gheschichteden en wt onsen
woerden. en wt onsen werken. en wt onsen

dighen teken van buten soe vermoeden si
dat wi hier toe of daer toe mit onsen ghe
dachten ghenecht staen. **M**er dat noch wt
messen der sielen niet wtghebaert en is daer
en moeghen si niet af weten. **E**n die selue ge
achte die si ons in seyn den en moeghen si
ouermits der sielen natuer niet veruemen.
hoe si outfaughen sijn van bynnen. mer si
moeghen wt somyghen wysen des wtwen
dighen mensche aldus of alsoe vermoeden.
Exempel. **H**oe wann'er si totter gulsicheit
ghestoecht hebben en dan sien dat die mo
me ten vinstet wt klyt en den vyle naeder
sonnen siet. of voel nae der vren vraghet.
soe bekenet hi dat die mouic die begheerte
der gulsicheit heuet outfaughen. **O**f als
si totter onsinerheit stoeken en veruemen
dat die mouic alsulke scutte souder onde
licheit outfaughet. of dat hi in den vlesche
outslucht wort. **O**f dat hi teghenus alsul
ke onreynen wandinghe niet en stryt. of
alst wael behoerlic waer niet en versudite.
Daer wt verstaen si dat dat heymelike der
der sielen mitten scutte der onsinerheit
doersloten is. **E**n is dat si tot droevicheit
des herten of tot toern of tot verwoetheit
stoeken. **O**f si daer in yet ghenordert
hebben dat veruemen si wter wysen en

wten ghebaar des lichaems Als die
 mensche wt onverzadicheit versucht.
 of al stille swijghende gr̄met. of onbe-
 schiedelike roept. of als die verwe in
 den aensichte verwandelt. en bleet of
 roet wort. en daer wt cōuen si subtilike
 vernemen tot welker sunden oer men-
 sche meest gheuecht is Want daer ken-
 nen si elcker malc meest bereet te we-
 sen als hi uae der toe stoekinghe rech-
 tensert mitten beweghen des lichaems.
 of mitten weucken der oghen hem sel-
 nen derwaerts biedt Dit selue comen
 oer wise mannen dierwile doen. dat si
 den staet des inwendighen menschen
 wten aensichte en wter ghedaente van
 buten merken. wat wonder ist dan dat
 tot die boese gheesten vernemen die
 boel subtilre en behendighez sijn dan
 die menschen **Dat leuentende Capittel**

Men vint sonnyghe behendighe
 dienen. als si diefliken in den
 husen comen en niet en weten wat gne-
 de daer in sijn. soe plegghen si in der duyf-
 ter nacht dierne sandekijns hier en daer
 in den huse te werpen. en wt den ghe-
 lude en wt dier dinkinghe soe verne-
 men si wat gnede in elken windel ver-

verzghen is **K**echt alsoe plegghen die boese
gheesten suidelike inradinghe recht als
sant in ons te sayen. op dat si wt dien
ghelude vernemen moegghen wat in den
hemelste des iure mensche verborghen
is. en dan alsoe den schat ons herten stelen

Dochtaus is te **Dit onthende capittel**
Weten dat alle boese gheeste tot al
ten sunden niet ghelijc en raden. want el
ke heuet hoeren sunderlinghen vrant Die
sonnyghe stoeken tot onsuuerheiden. die
sonnyghe tot blasphemien. die sonnyghe
tot toern. die sonnyghe tot verwoetheden
des herten Die sonnyghe tot droeuidheit
des herten. die sonnyghe tot houerdien en
elc pynt hem die sunden daer hi onder ge
set is in des menschen herte te sayen ende
niet al teffens. mer by vlagghen die een
voer en die ander na. uue dat stede ende
stonde eysschet **Dit. xix. de capittel.**

Oriuanus Doe ist te vermoeden
datter onder hem een ordinaune
is in der boesheit **I**t hadde ghemeynt dat
ordinaune en mate allene onder den grie
den gheueest hadde. **A**ls sinte pauwels
seet Die van gode sijn die sijn ghezordneert
en vanden anderen staet ghescreue Daer
en is gheen wijsheit Daer en is gheen stes

96
heit. **N**och raet onder den boesen. en in
der hellen en is gheen ordinantie mer
een ewighe vernederticheit. **Dat. xx. llo.**

Strengs. onder die boesen **Capit.**
en mach gheen volcomen een
drechticheit stadelic ghedueren. **N**och stan
somyghe boese gheselschap alst noet eyst.
of hoer ghewyne daer een lecht of een
wert te gader doen hebben soe moeten
si van noede ouerdraghen. **A**lsoe ist on
der die boese ghesellen die niet alleyne
die tijt. mer oec mede die steden mit
malander ondersteden. **S**omich die een.
somych die ander. **D**y dat si hoer wert on
der den menschen te bat vorderen moege
En dat si aldus by ordinantien en bi stonde
hoer temptanen oefenen. dat moeghen
wi hier in merken. **W**ant nyement en wort
vander ydelre glorien en vander onsu
uerheit teffens. en tot euen male aenge
nochten. **N**och vander gheesteliker opge
blasender houerdien. en van vlescheli
ker gullicheit teffens tegader verwon
nen werden. **N**och nyement en wort van
dwasen ydelen lathen. en van toerniche
den of van droemicheden des herten in
seure tijt beroert. **A**ldus moet elc boese
gheest in der beroringhe den anderen ver

wachten **E**n ist dat die een verwonnen en
conuys van den mensche sicheit soe seput hi
noch enen anderen daer toe. en ist dat hi
den mensche verwinnt soe leuert hi en noch
enen boeseren ouer **Dat. xijste. Capittel.**

O fse staet oec te weten dat si niet alle
van gheleker wreetheit en van eenre
stercheit en boesheit en sijn **D**en begheuen
den menschen en den cranchen werden die
cranchste gheeste toe gheschicht te bestriden
En ist dat dese niet en vorderen soe werden
der dan noch sterker toe gheseput en alsoe
vaste voert **W**ant een ridder xps moet al
sijn daghe binne enen strijt behalden.
en na dat sijn cracht wassen en sterckel
ker voert gaet soe wort hem die strijt ver
meerret **G**heen heilich en mocht die boes
heit alsulker vianden liden. noch hoer
laghen noch hoer wreetheit ghenesen
en waer die griederhoeren xps niet mit hē
in den stride. en dede hem een hulpe dat
hijt mochte liden **Dat. xijste. Capittel**

D en strijt en moeghen die boese
gheeste niet oefenen sonder hoeren
grooten arbeit **W**ant si hebben selue als si
ten stride sullen gaen groot ancrholdichheit
en groot druefheit en scheemte **E**n dat
sunderlinge als si van hoereu sterken we

der sake, dat is vanden stercken volcomenē
 mannen verwonnen werden. want an
 ders en mocht gheen strijt heeten mer een
 slechte seker bedrieghinge **E**n hoe solde mē
 anders verstaen dat suinte pauwels seet
Dus en is gheen striden teghens vleischje
 en bloet. mer teghens die principaten ende
 potestaten. en teghens die regieres der we
 relt deser duysternisse en teghens die gheest
 telike boesheit **E**n op een ander stat seet
 hi **A**lsoe stride ic niet als die socht slaende.
 en noch seet hi **I**c heb enen grieden strijt ghe
 striden **W**ant soe waer een strijt is daer moet
 aen beiden siden sweet en arbeit en socht
 noldichheit wesen. en si moeten ghelike con
 fusie liden soe wie van hem verliest. en
 vroude outfaughen vander victorien soe
 wie der verwynt **A**ldus moeten si die con
 fusie en die fraude verwachten ist dat si
 verwonnen bliuen. die wi ghadt solden
 hebben hadden si ons verwonnen. als
 daer ghescreuen staet **H**oer seerichheit sal
 weder tot hoeren hoefde keren. hem sal
 comen een strijt daer si niet af en weten.
 en die vaughinge die si verberchden sal se
 gripen. en die grane die si selue groenen
 sijn si ughemallen. **A**ldus bedroemen sy
 hem van hoeren verlies en hebben con

fulie niet myn dan wi als wijt verliesen
Dese dinghen sach die jphoet mitten oghe
des inre menschen doeth den here bat en
seide **V**erlicht mijn oghe dat ic nimmer
meer in der doet ontslagen en moet werde.
en dat mijn viant gheen tijt en segghe ic
was hem te sterck ic hebben verwonen **D**ie
my vervolghen sullen verbliden ist dat ic
beweercht werde **M**ijn god en laet si niet
op my verbliden noch segghe in hoere he-
ten **E**y ey onser sielen wi sullen verfluden.
mijn weder sake leecht my dat heymelike si
laghen als een leuwe in sijnen neste. op dat
hi den armen mocht gripen **D**at hem die
boese gheesten stamen en confusie hebben
als si niet en vorderen en verwonne sijn
Dat bewijst ons die jphoet **D**y sullen con-
fys werden en stamen hem die mijn siel
sueken om hoer te nemen **D**i sullen mit
sacramte en mit scanden onbehanghe wer-
den die mi quaet denken **H**eremyas **D**i
sullen gheschiet werden en ic niet. si sul-
len van vresen beuen en ic niet **H**ere bre-
get op hem den toern der verwoetheit.
en mit twynoldigher verdeleuinghe maect
se te niete **D**aer en is gheen twynel aen
si en hebben tweezhonde confusie als si
verwonne werden **T**en iersten male

want die mensche die salicheit behalden
 ende besitten die sy verloren hebben Ten
 anderen male dat sy die van gheestliker
 substantien siue. van vleischeliken eert
 sche menschen verwonnen werden Dese
 victorie sach die propheet doe hi totten he
 re sechde Ic sal mijn. vande vvolgē ende
 vangen se en is weder here went si te niet
 genwerde sijn Ic sal se verdeluwe en si en
 sullen is moegē staen Sy sullen onder
 mijn voete vallen here neem die wapē
 en den schilt en stant op uit te helpen.
 Trecke wt dz sweert en beslytse die my
 vervolgē en seg mijne sielen ic bin dijn

Dat liguen **Dat xviii^{de} cap^l** salich
 mensche macht en hebben te de
 ren bevijsst ons dz exempel des heilige
 mans iobs Dien sy is vorder temptere
 en dorsten dan hē god georloft hadde
 Der hebben wijt i der heiliger enwinge
 lien dat die boese gresse baden weystru
 ons hier wt. soe laet ons in den verken
 gaen Ende ist dat sy in den stōmen onwey
 nen beesten sonder gods orlof niet en
 mochtē gaen. voel te bat ist te gheloe
 uen dat si uue hoerē wille in ghernien
 mensche en moeghen comē die uue den

beelde gods gelycē is Want ghy ue
longhe lude ya volcomen mānen die mit
alloe menige schare alfulker vande om
beseten sijn in deser woestine allene te wo
nē solden moeghen volherde. hadden
die boese geesten die macht en die veyheit
te tempteren nae hoere wille Dit bewijst
ous noch daerliker ous behalder sentēne
die hi wtz oetmoedichit der neugheno
meure mēscheliker natuerē voer pilatū
voert bracht en seide Du en hadde geen
macht in my ten waer di van bouē gegheue

Ons selvs onder *Dat xijij. capit.*
wirdige en der alder vaderen le
ringhe bewijst ous genoegh dz die boese
geeste die selue macht in niet en heb
ben die si hier voerhts in den beghīne by
der eenledelen tijde hadde Doe nochtan
niet voel moniken in der woestinen en
woenden Want hoer wreethit was doe
alloe groet datter luttel mānen die noch
tan stadich waren. en alt in doethde van
hem in der woestine nauwelike mochtē
wonen en in den cloesterē daer der acht
of tiene te gader woenden worden
alloe van hoere wreeder aenverhtinge
der uile gemopt dat si se sagen en beuoel
den. Alloe dat sy in al des nachts tesseus

99

Slapen en dorsten. mer alster een deel sleep
soe waerten die ander in lesinghen in bedin-
ghen en in psalmen. **E**n als die niet langhez
waken en mochten soe werkeden sy die an-
der op die des ghelike deden. **S**onder twy-
uel om tweer saken wille is niet alleyne
ons die ouermits altheit sterz solden we-
sen. mer oer mede dien ionghen dese liden
tenisse der temptacion ghelidhet. **W**ant
die crachte des heilighen cruce is nu meer
in die woestijne gheromen. en der vian-
de boesheit wort ouer al van sijne ghe-
naden wederlagghen. **O**f het mach onser
traghez versinnelheit sijn dat wesen dat
si ons ghelike den riddersen xpi die doe
waren niet en bestriden. **D**u dat wi son-
der strijt van der eenre traetheit in die
ander solden vallen. en dat is ons der-
wile scadeliker dan of wi in groter bero-
ringhen stonden. **W**ant wi sien datter so-
nighe in alsoe groter laulheit ghesallen
sijn dat men van noede herde offen en
suetelic mit hem smeken moet. op dat
si hoer tellen niet en laten en al onghes-
tadich omelopende in swaren sunden
vallen. **H**et waer een groet wonsche van
hem mocht mensche nochtan mit al hoere
laulheit allene in die woestijne behalde

En om dat si niet arghes en solden. dō.
soe wort hem derwile om hoere trauc
heit wille van hoeren vaderen toe ghe
sproken en ghebeden **Sittet** in v cellen
et alsoe voel alst v luste en drinck dat
gh wilt. en slaept alsoe langhe alst v ge
noecht op dat gh vmer in utvē cellē blyft

Die onzeyne **Dat. vrulle. capittel**
gheesten en moeghen anders nye
ments lichaem moeyen het en si dat si ierst
hoer ghemoede en hoer ghedachten be
seten hebben **En** als si se ierst van der
vresen gods en van sijne ghedencken
se. en van allen gheesteliken ghedachten
veroeft hebben. dan bestriden si dat hys
wauket onghewapent is en wyment
lichter. en besittent als hoer eyghē gnet

Alst dat dese voel **Dat. vrulle. cap**
suaerliker ghemoet sijnen te wesen.
dan die ghene die niet lichaenlic beseten
en sijn **nochtan** sijne voel vreseliker be
seten die van hoers selts weelden en sin
den verwonnen sijn. alstz ghescreuen
staet **Van** wien dat elc verwonnen is
dies knecht is hi. en alsoe voel te wauho
pigher is die besittinghe **Want** om dat si
hoer knechte sijn soe en benoelen si hoer
aenverclightinghe en hoer heerstrayne niet.

niet lichaemlike den vanden ouerghelē
 next te werden of in groten herten te val
 len **D**at viutuen wel van souyghen he
 lighen mānen dien om cleynre sunden wil
 le dat geschiede. om dattet oerdel gods die
 lude alsoe te gronde solde pūgieren dat
 ter gheen vlesche in den oerdel gods van
 hem ghenonden en worde. **A**ls god doer
 den ijsheet seet **I**c sal di alle roestheit
 afnemen. en dan saltu heiten een stat des
 gerechtighen **E**n die wise man seet **A**lsoe
 dat siluer en dat golt in den ouen geproeft
 wort. alsoe verkuest god die herten **D**incke
 pauwels seet **D**ien god mynt castet hi en
 gheiselt elc kinnt dat hi ontfanghet **I**n der
 roungheuen boec staet ghescreuen **D**atter een
 ijsheet gods om eenre cleynre sinde der
 onghoersaunheit. die hi nochtan niet wt
 scaldheit noch wt geygheure wille en de
 de. niet van enen ander en daer toe ghe
 bradit waert. datten god daer om onerle
 werden en man leuwe dien verstroerde niet
 hi en ater niet af **D**aer in is bewijst dat
 god die sinde mit diez tijtliker pūnen
 wraet. op dat luse in der ewicheit niet wre
 ken en solde **Dat laetende Capittel.**

Ende des ghelijc hebben wy bi ou
 ten tijden van twee heilighen va

deren ghesien. die een hiet die abt pau-
lus die om die puerheit des herten te
behueden. gheyne wyne noch oer der
wyne cleyder sien en wolde. **O**p een tyt
doe hi mitten abt arselio tot eens alts
vanders selle solde gaen quam hem ouer
sienlic een vrouwe te gemoete. daer vloec
hi voer en liep weder om ter sellen. recht
of hem een leuwe of een drake bepegent
hadde. **A**l dede hi dit wt mynen der rey-
nichheit hi en ghebruyte gheen bescheide-
heit daer in. **W**ant hi meynde dat men niet
allene dat scadelike geselschap der wyne.
mer oer mede hoer natuer en hoer en per-
soen sculdich hedde gheweest te haten.
Daer om waert hi om deser onbescheidenheit
alsoe verzicht dat hi noch hant noch voet
noch tonge en mocht ghebruyken. noch
en hoerden noch en sich en daer toe waert
hi alsulc dats geen man en mochte ha-
uenen. en waert gebracht onder een ghe-
selschap van heilighen meechden die hem
teten en te drinken gaen. en hanteden
recht als den ghenen die eens leets niet
gheweldich en was vier iaer lant went
hi sterf. **N**oditan vrachte onse here god
dese ghenade doer hem. dat soe wt siet
mensche mitter ophen bescreken waert die

dat sinen verwoepelden lichaem geuert hadde die ghenas van wat sierte dat hi oer berouert was. Alsoe dat die heilige gheest tot enen ghetige sijne puerheit en sijne verdieneten. niet allene onder die gheloengige mer oer mede onder die heide ouermits hem dese ghenade vrachte **Dat**

Die ander vader *achtende capittel.*
 Het die abt moyses en plach in der woestinen in groter afgeschiedenheit te wonen. en was van heiligen lenen sker want hi den abt machariu in eenre tollaen te haerdelic en te wredelic weder voer. Soe waert hi enen boesen gheest ouergeleuert die hem mit eenre sware misquaenliker sierte tasterde. dat hi alle die spise die hi nam niet beneden mer bouen ten monde wt lozede. Dese gheisel verhengeden god ouer hem van sunderlinger ghenaden. op dat in hem niet alsoe voel als een doyne vleckke en solde blyuen. Dier na bat die abt macharius voer hem. en ouermits sijn ghebet waert die boese gheest weder van hem verdreuen. **Dat**

Hier wt mach *negenhede capittel*
 Men kenlic merken. Dat men den ghenen die ghetempteert sijn en in men gerhande betoringhe staen. Of oer mede

dieden boesen gheesten ouerghelenert sijn
niet en sullen versinaden of verwerpen.
want dese twe reden sijn wi schuldich sonder
twiuel te gheloenen **Die ierste is dat dese**
dinghen buten der verheuenisse gods
niet en gheuallen **Die ander is dat al dat**
ous beueghent in deser tyt. het si lief of
leit dat sullen wi alsoe outfanghen dattet
van onsen guederheren hemelschen vader.
en den meester onser sielen om onser salich
wille toe gheschicht wort **En** daer om we
den die menschen derwile den boesen ghes
ten in menigerhande gheselinge ouerghel
euert **Op dat si in deser tyt te myn ghepij
nicht werden. of na der tyt te myn ghepijnt**
Als sinte pauuels seet **Op sijn in der teghe**
woerdigher tyt den vianden ouerghelenert
in der rastijnghe des vleischs. op dat die gheest
in den daghe des heren behalden woerde
O **ermans. en Dat. 22. l. Capitul**
hoe comt dat dat si dan in onsen lan
de niet allene van den menschen versinnet
en sijn. mer dat men hem daer toe dat hei
lige sacrament outuert. **Als dat ewangeli
bewijst** **En** wilt dat gheheilichde den houden
niet gheuen. noch en werpt die margriete
voer die verken **En** du seggeste dat mens
gheloenen sal dat hem allulke rastijnghe

oerberlic is **Dat zentvintichste capittel**

Stremis. hadden wi die voer gesechide sentenue wael verstaen. en gheloueden wi dat alle dinc ouermits gode geschen **W**om onser sielen salicheit ghehenger werden. wi en soldense in gheenwijse versuanden mer voer hem als voer ons selues leden sonder ophouden bidden. en mit alle onsen meeste mit hem lyden **Dat. vijftste**

Want soe wanneer een **capittel. . .**
Wit in liden is soe medeliden alle die ander lede. wi solden oer mede wete dat wi sonder hem. als sonder ons selfs lede in der glorien niet volcomen en moghen werden. als sinte pammels seet **D**aer hi spriect vanden heilighen die voer sime tijt waren **A**lle dese sijn mitten ghetughe des gheloefs gheproeft. en en hebben die beloeften noch niet ontfaughen **O**m dat god wat beters tot onser behoef voersien heeft. op dat si sonder ons niet volmaect en werden **E**n ons en ghedenckes niet dat onse vaders al sulke menschen dat heilighs sacrament daer om ve weder seiden **I**n haddet behoerlic gheweest si hadden hem heuer alle daghe mede ghedeelt **E**n dat ghi vander ewangelien segt **E**n wilt dat geheilichde den honden niet gheuen

dat bringhet ghu tourecht tot desen syne
Want mit diez saligher spisen en wort die
viant niet ghespult noch ghestert. mer
des menschen siele en lichaem diese out
faect. Alsoe dat hi derwile den boesen geest
die hemelike in hem werct daer mede
pleecht te verdynen. Als wile sen vanden
abt andromani en van voel anderen die
wi daer afghenesen hebben ghesien. wat
hoedie mensche seldene die hemelche me
denne outfaenghet. wie dat die boese geest
meer machts henet hem te betoren. **Dat**

Mer dat sijn te male. **xxijste capitel**
onsalighhe en onfermelike lude te re
kenen die gheen betrounghe noch gheselinge
der boeser gheesten ghewaer en werden. en
nochtan mit voel sünden die verdoemlich
sijn beulert staen. Want si sijn deser edelhe
suelke medianen die in deser tijt ghegheuen
wort niet werdich. En om hoer haerde onbe
rouwelike herte daer die pijn der teghen
woerdigher tijt te deyū toe is. vergaderen
sy enen stat des toerns en der onwerdicheit
in den daghe des rechten oerdels gods. daer
hoer worm niet steruen en sal. noch hoer vuer
niet in gheest en sal werden. Daer om riep
die jphet. en was verueert doe hi die heil
ghen in menigherhande gheselinge en be

zorghen en onsaligheden ghequelt sach **en**
 die sunders niet allene ongheselselt ende
 sonder pijn deser werelt ghebraken **Mer** oer
 mede mit groter oueruloedigher ruydom
 en mit groter geluckheden verbliden. doe
 waert hi mit ondeliker vuericheit sijn
 gheest beweecht en riep **Mijn** voeten sijn
 bi uae verzaggelt. mijn voertgange sijn
 bi mi wtghesort. want ic hate den vrede der
 sunders sach en hoere doet dat ic gheen
 toeghesicht en is **Hy** en sijn in den arbeide
 der menschen niet en en sullen mitten men
 schen niet. mer mitten vianden nae deser
 tijt gegheselt werden **Jeremias** al wist
 hi wael dat alle die oerdelen gods ghe
 rechtich sijn. nochtan wten verwonderen
 vraghede hi hem **Waer** om is der onghen
 rechtiger werck alsoe gheluckich. hem alle
 is wel die onertreden en boeselike werke
Du schijntse gheplant te hebben si vorde
 ren en maken vruchte **Du** bist hoere mon
 de na hy mer verre van hoeren leden **Die**
 engelen die die sorghe der menschen sa
 licheit beuolen is **Doe** si hoer haerde on
 bezouwelike herte saghen antwoerden
 si recht al wanhopende en seiden. wi heb
 ben babiloupen ghemeystert en si en is niet
 gheuesen. laet se ons laten. en een yeghelic

hoer weder dan hi ghetomen is Want hoer
verdoemnisse is totten hemel toe ghetome
en verhauen totten wolken Des ghelick
sprict god oer doer den jphheet **Nayns** tot
ihesu. vanden oudersten des voets totten
ouersten des hoefs en is niet ghesonts in
hoer. hoer wonden. hoer siveren. hoer vilen
en sijn niet verbonden. noch ghemeestert
noch mit ghestreken **Dat. xvijste. capittel**

Hoe menigerhande officien sijn in den
voesen gheesten **Alst**er hanteringhe
sijn in den menschen **Want** der sonnyghe of
ficie is den menschen onredelic en onnate
lic te doen lachen **Die** sonnyghe die mensche
machts te bedrieghen **Die** sonnyghe die men
te den vernooden **Die** sonnyghe die mensche
doet slaghers te maken. en in stridunghe en
in bloetstortinghe te verblyden **Die** sonnyghe
den menschen in groter houerdien te ver
heffen **Die** sonnyghe die menschen te doen
lieghen en valsche blasphemie te lezen **Als**
wi selue gehoert hebben en ghetyghen hoe
hem een boese gheest veroemde dat hi enen
man voel verdoemlics ongheloue gheleert
hadde **Des** ghelycs vanden wi in der conyn
ghen hoer dat hem een vermat en seide **It**
sal wt gaen en wesen een loegen dithich geest
in alre jpheten woude **Hier** af verispede pan

welc den somyghen die hier af bedroghe
 waren en seide **I**y volghen den bedroghe
 gheesten en outfanghen der vianden leer
 die in ghenepultheden spreken **D**ie souwge makē
 den mensche stou. die somyghē doef. **A**s dat
 ewangeliū seet **D**ie somyghē stoect hi tot
 ter onsiuerheit. als die yhu seet seet **D**ie geest
 der onsiuerheit heeftse bedroghe en sijne
 van gode ghescheiden **D**ie heilighe scriftuer seet
— oer datter nachts dumeleu sijn. en daechs
 dumeleu en middaechs dumeleu **A**n om hoer
 menigherhande onderscheit soe is hoer somygh
 om hoere wreetheit willen leuuen gheheitē
Die somyghē serpenteu om hoers fenix
 wille en alsoe elc na sijne officie **Dat vijf**

Oermans. van deser **en twintichste** sijn
 manieren en twynelen wi nu niet **H**et
 en is van desen seluen dat sijnthe pauwels seet
 hoe ons teghens vleische en bloet gheen stri
 den en is. mer teghens potestates en prinipa
 tes **D**at sijn die enghelen die wt dien thoren
 ghemallen en regneres deser duysternisse sijn
Rochitan willen wi gheerne wan dat grote
 onderscheit en die grade der quaetheit onder
 han ghetomen sijn **E**f si daer toe ghescreuen
 sijn in der ordinaue der boessheden aldus

Seremis. iuwe **Dat. xviii. ste. lieste** striden
 braghen hebben ons alle die nacht wa

kende gehalten. **A**lloe dat wi die dagheraet
hoe na dat wies sijn niet en beuoelen. en on
verladelic solden wi totter sonnen opgaue
toe in deser rollanen gehalten werden. **B**e
goume wi dan dese questie te outbyuden.
wi solden in alsoe widen diepen zee van an
deren questien daer mede comen. dat wise
in deser torter vren niet ouer en solden moe
ghen seplen. **D**aer om waen ic dattet beter
is dat wise teghen deser naester nacht hadden
op dat ic vander oersake deser questien. en
van inder laugher mede sprake wat vroude
en wat gheesteliker vruchten te bat verangē
mach. **E**n op dat wi ouermits den winde des
heilighen gheest. **D**ie see der voer gheleech
der questien te vriliker moeghen doer seplen
Daer om laet ons om der vakerijde wille
die inder dagheraet die oghen meest plegen
te moeyen. een luttel sijn slaeps nemen en
dan te gader te herken gaen. en doen als
die hoedtyt des teghen uoerdighen sonne
dnechts ons vermaent. **A**s alle die dieuste
volbracht is en weder gheromen sijn. wat
dan die here om inder begheerten wille tot
ter ghemeyne stichtinghe geuen sal willen
wi mit ghedubbelder vrouden verallen.
Hier beghint die ander rollacie des sel
uen vaders. **S**eren vander ordinantie

Der hoefse engelen die seiuende rollans

De alle die ghetiden van der hoestijt volbracht waren. lieten wi die vergaderinghe der bruederen en keerden weder totter sellen des alts vaders. En waren

tezt in wel onthalden. en bat teten ghegeuen dan in dighelics plach te hebben. en na den eten vermaenden wi hem die ontbindinghe der questien die hi ons be loeft hadde. Doe seide die alde segget op v vraghinghe die wi in deser vren vertogē

Ofrmannis. **Dat inder en** hebben wi begheeren te weten van die meuchuoldighe onderscheidinge onser wederzaken gheromen is. die teghens den mensche stryt daer sinte pambels afleet. Dus en is gheen stryt teghens vleischje en bloet. mer teghens principaten en potestaten en teghens die regneres der werelt deser dypsternisse. en teghens die geestelike hoesheden. En op een ander stede soet in **Noch** nederste engelen. noch onerste engelen. noch principaten. noch virtuten. **Noch** gheen creatuer en sal ons moeghen verscheiden vander caritaten gods die daer is in xpo ihu onsen here. **Van**

is dit wederrechtten gheromen. sijn dese
in eegentheden daer om van gode ghegeue
of van gode ghescreuen dat si teghen die
menschen solden stryden **Dat derde Capitel**

Scriften. die heylighe scriften daer si
ons in lezen wille. heuet den ghenen
die niet sterke van synne en sijn sonnyghe din
ghen alsoe bewiselic en alsoe claerlic wt ghe
sproken. alsoe dat si niet allene mit eniger
stemme heymeliker synnen verduyfster is.
mer sonder enighe bedudinghe brenghet si
hoer sententien en hoer verstant van buten
in der letteren voert **En** sonnyghe scriften
is mit sonnyghen heymeliken synnen verzo
ghen. en alsoe verduyfster dat si ons in hoer
re outbundinghe. en in hoeren begripe ene
grotten ramp der oeseninghe en der sordwol
dicheit gehalten heeft **En** dat heeft god om
voel laten alsoe gheordneert **Ten** versten
male op dat die godlike sacramente gheen
benantelinghe des gheestelics verstants
en hadden **En** alle menschen gheloenghen
en ongheloenghen in gheliker wetenheit
en kennisse gheopenbaert solde werden **En**
ouermits dien tusschen die vlitighe en die
traghe en solde gheen onderscheit der doech
den en der wysheit wesen **En** oec mede op
dat onder die huysegenote des gheloefs al

ser grote ghezuime der verstaende voer hem
 gheloecht sijn. dat die traechheit der tragheer
 daer in berispt werde. en die vroelicheit
 der vlitigheer daer in ghepriest woerde. En
 hoer om is die heilige scriftuer recht proper
 lic den gueden vruchtbaren acker ghelijc
 daer voel dinghen op wassen die sonder eni
 ghe kokinghe des viers den menschen oz
 bealt sijn en mitte **S**ompyghe dinghen waf
 sen daer in woerden si niet ghekoekt en
 bereit vander hitten des viers. en hoer
 luerdicheit en alle hoer rauwichheit daer
 mede af te doen. gheen mensche en mocht
 ter tot sijnen goede ghebruken **S**ompyghe
 vruchten wassen daer op die men roe en
 onghekoekt mach eten. mer tweerden si
 vander hitten des viers ghekoekt sy sijn
 voel te beter **V**oel dinghen wassen daer
 oer op die nyement te goede en moeghen
 werden dan den voghelen en den onrede
 liken beesten. en sonder alle kokinghe
 werden die beesten mede gheuoedt **D**e
 ghelikenisse vinden wi openbaer ende
 properlic in desen vruchtbaren paradise
 der heiliger scriftueren **D**aer sompyghe
 dinghen inder bloter letteren alsoe slech
 telic en alsoe daerlic wt schynen. dat si
 gheenre hogher bedudinghe en behoene

mer allene mitten ghelude der letteren die
hoerres oueruloedelike voeden. als dit is
Hoer is't d'ijn here d'ijn god is een Ende du
sals d'inen here d'inen god van alle d'ijne her
ten van al d'ijne sielen. en van al d'ijne nach
ten mynnen **E**n voel ander scriffen des ghe
lijc **S**ompyghe ander scriffuer is. waert dat
mensche niet en bedude en vanden gheesteli
ken viyze geroedet en woerde. si en solden
den inren mensche gheen salich voetsel ghe
nen mer quetsen. als al hier. in ve leynden
sullen ghegort wesen en bormeude lantee
nen in inwen handen. en dit **D**oe wie gheen
sweert en heuet die verrope sinnen tot en
roep een sweert. en dit **D**oe wie sijn cruce
niet op en boert en volghe my na die en is
mijne niet weerdich **D**at verstonde somy
ghe strenghe moniken die myne hadden.
mer niet na onderfcheit alsoe symelic en
alsoe rudelic. dat si holten cruten maecten.
en droeghense op hen scolderen stadelike
daer si ghingen **D**aten maecten gheen stich
ticheit mer een bespottighe alle den ghe
nen diet saghen **S**ompyghe scriffueren
machmen na der historien der letteren.
en na eurre gheesteliker bedudinghe al
soe godlic nemen dat die siele van beyden
lenende voetsel mach outfanghen **A**ls de

se scriftuer. **S**oe wie di aen dijn rechter hyn
 nebar slaet biet hem oer die ander. en dit
 Als si v in een stat veruolghen vliet in die
 ander. En dit wilken volrouen wesen. **D**an
 en verroep al dattu hebs en greeft den aruē.
 en du salste een stat in den hemel hebben
 dan come en volge my na. **A**lle die rampen
 der heiligheer scriftueren sijn vol weyden in
 die spijpel en die niet subtil en sijn in der
 sterker hystorien. en die subtilz in den ver
 borgghenen spijuel te weyden moeghe ghaē
 oer na den staet sijne maten. **Dat. iij. d. d. iij.**

Win dien dat die scriftuer openbaerlic
 beduyt. daer moeghen wi wel onse gnet
 duncken af segghen en boudelec onse senten
 tie afghenen. **I**der dat die heilige gheest
 onser oefeninghen en onser aendacht ver
 borgghen henet. en wil dat wij lieken. **D**at
 sullen wi alsoe behoedelic en alsoe tastenoe
 kende voertbrengghen. dat dat weder aldus
 is of dattet alsoe is. **O**p dat ment ten grie
 den syn brengghen wach in onsen vrien
 wille staende bliuen. **W**ant derwile wort
 menigherhande sententie op eyuen syne
 der scriftueren ghegeuen. die alle redelic
 en sonder hinder des gheloefs moeghen
 staen. weder dat men den enen syn outfa
 ghel. of den anderen daer en salmen niet om
 stride

Ende daer om **Dat vyfde capittel**
want v queshen niet decke onder die
menschen gewaecht en is noch onthonde.
en voel menschen niet kindich en is **Daer**
om salt den sonnyghen hywelochtych dinc
ken dat wi segghen **Wi sijn schuldich onse sen**
tenne alsoe te matighen en int myddel te
sotten. dat si den gheloue niet en hinderē.
en niet wt vermoeden mer wt openbare
ghehige der scrijtuere alle dinc te proeven

Het si verre van ons **Dat sesde capitel**
te segghen dat god enich dinc gestapē
heest. dat wesele quact is **Want die scrij**
tuer seet **God sach alle dinghe die hi ghe**
maect hadde en si waren seer guet. waren
si dan van god allinc ghestapen **Of daer**
toe ghemaect dat si dese grade der boes
heden moesten halden. en die menschen
altoes bedrieghen. soe lasterden wi gode
teghen die sentenae der voerseider scrijtuere.
recht of hi een vijnder en een streper
des quaets waer **Want si den boesen wil**
le en die natuer selue daer toe ghestapen
hadde **Dat si altoes in der quaetheit moes**
ten blyuen en nimmermeer totter begaer
ten eens guets wille te moeghen comen
Den oersprong en die sake deser ander
heit. hebben wi ouermits den vaderen wt

fonteynen der heiligher sacramente ontfange

Die god die dese **Dat leuende cap**
 lieulike dinghen maerte. soe hadde
 in gheestelike hemelsche creatueren ghe
 strafen die daer om allene gode enelic sol
 den dancken. en sonder op halden in sijne
 loue loue hanghen want si wisten dat si
 van niete ouermits guetheit des streppers
 tot alsoe groter glorien der salicheit ghesla
 pen waren **H**et en is niet te vermoeden dat
 in inden beghyne deser werelt makinghe
 sijn eerste steppinghe yet began **R**echt of hi
 daer te voeren nyement en hadde gelijdt
 sijn waeldaden en sijn guetheit nen te be
 wisen **A**lsoe die here selue van desen en
 ghelen spriect **D**oe die sterren te gader
 gheslagen waren loueden my alle mijn
 enghelen mit luder stemmen **A**lsoe dat
 alle dat enghelen voer theghin der werelt
 daer moyses af seet lange waren geslage

Die bescreyninghe **Dat achtde cap**
 ozethiels en ysaye der ysheten lezen
 ons openbaerlic datter vanden ghetale
 diez enghelen somyghie princen sijn ghe
 vallen. daer naer die diez voer gebaert
 was en viel weenlic in bedroecht wort **D**u
 die daer bist een littenken of een zeghel der
 ghelikenisse gods vol wysheiden volmaect

in scoenheiden **D**u waers in die weelden des
paradys gods. **A**lle costelike ghescheyte is
dijn omdreit **I**c hadde di in den daghe dijn
re scoppinghe gheset in den heilighen berge
gods midden onder die glijvende staen **E**n
in dien daghe wanderstu volcomelic in di
nen weghen went datter boesheit in di ghe
houden was. in der menichmoldicheit dijn
re ueringhe **D**ijn wreste sijn mit boesheide
verzint **D**u hebste ghesindicht en ic heb di
van den berghe gods gheworpen en ic heb
di verloren **S** cherubin die daer in dat mid
del der gloyender stenen derkende waerst.
in dijne scoenheit is dijn herte verheuen **V**a
dijne scoenheit hebste die wijsheit verloren
Ic heb di in der eerden gheworpen **I**c heb dy
voer dat aensichte der conynglien ghegeue
dat si di solden vrouwen in voelheit dijne
boesheit. en in boesheden dijne onleden
hebste dijn heilicheit beulect. **y**saas seet
oer van enen anderen luifer **H**oe bistu van
den hemel ghenallen die daer vroech ghe
baert waerste **D**u vielste in der eerden die
dat volc plaghette te wonden. du sprakeste
in dijne herten **I**c sal in den hemel dynen
en setten mijnen stoel bouen die sterren gods
Ic sal in den berch des testaments aen die
noert syde sitten **I**c sal bouen die hoedisse

der wolken rymen en den alren ouersten
 ghehyt wesen. Die scriftuer seet. datter so
 nydich vanden ouersten salighen hoer ghe
 uallen sijn. Die drake toech dat derde deel
 der sterren mit hem neder. En een der apos
 telen seet noch daerhker. Dat die eughelen
 die hoer hoer niet en hielden. mer hoer wo
 stat lieten in den oerdel des groten daghes
 mitten ewighen vanden onder die duyster
 nisse gehalten worden. En oer seet een pro
 pheet tot ons. Si sult steruen als mensche
 en vallen als een vanden prunten. Wat
 beduyt dit anders dan datter voel prunne
 gheuallen sijn. die na den onderseide der
 ordinauntien en die si in den hemel had
 den hjer noch in der locht en op der eerden
 hoere boeshheit in ghebrucken. **Dat derde**

Oermans. wi hadden tot noch **Sij**
 toe ghewaent dat sinderlinghe
 die nydicheit doe si adam en enen mit hoe
 re behendicheit bedrogken. die sake en
 heghin hoers vals gheweest hadde. **Dat**

Srens. dat dat **elcke capitel.**
 heghin der verwerpinghe niet en
 was bewist ons dat ierste boer der bibe
 len. Daer die vrant voer adams val des
 serpens name om sijne feyntheit ont
 faughen hadde. daer aldus af staet. **Dat**

serpent was salcker dan enich beste der
eerden die god ghemact hadde **V**erstaet
ghi nu wael dat hi voer die boesheit van
den heilighen engelen ghescreiden was.
want hi om sijns afkeeris wille den beel-
ten der eerden ghelijc was **E**n mit desen
naem ghenoeut daer men gheen goede
engel. als gabriel of miichael yn of goede
menschen mede pleecht te noemen **H**et was
een sake sijne updicht en sijne bedrie-
ghinge **W**ant den mensche die hi vande
lijm der eerden ghemact sach tot die
glorien daer hi wt viel gheroeven was.
en daer om volghede sijnen versten val
der houerdien daer hi een serpent om
ghelien was **D**ie ander val der updich-
die noch wt rechts in hem vant. alsoe
dat hi mitten menschen wt gheselcapes
van mede sprake en rade mochte heb-
ben **D**oe wnext hi mitter sentene gods
neder gheworpen **A**ls dat hi niet recht
op en mocht gaen en sien in dat hoghe.
mer allene crupen op die borste en voe-
den sijnen buyt van der eertscher spisen
den sunden. daer woert die heymelike
viant gheopenbaert en een orberlike
viantcap. en salighe twilkinghe tussche
hem en den mensche gheset **W**ant als

een scadelic viant openbaer is soe en mach
hy den mensche mit heymelike niet ver-
schalken. *Dat elfde capittel...*

Dit leert ons dat wi quade rade
schynen. **A**l ist dat die quade raet
man niet rechte sijn pijn der verdoeme-
nisse verwacht die daer mitten rade ver-
leit wort. **A**l ist wat wyure hy en gaet niet
quyt dat wi hier daerlic moeghen merke
Want adam die bedrogghen va solde ic
mit sante pauwels woerde spreken.
soe en was hy niet bedrogghen. mer hy
roufentherde in den sindeliken roufente-
renre die verleit was. **D**aer om waert
hy alleen in den sweet sijns aensichts. en
mitten arbeit sijne hande sijn broet ghe-
wilt teten. **E**n hy niet mer die eerde waert
vermaledyt dat si distel en doerne solde
voertbrengghen. **H**er ouer dat wyf die
deser dinghen raetghenerse was ghinc
die sentence. dat si mit arbeide en mit
droefheden en in voel verlichtens hoer
kinder solde wyuen. en ewelic onder dat
iort des maus solde blyuen. **H**er dat serper
deser sunden die ierste onderstoeker was
waert ewelic vermaledyt. **D**aer om moe-
ten wi mit groter vltichheit die boese ra-
de schynen. want die daer verleit wort.

en die een verleyder is werden beide elc
na sijne verdiensten ghepint **Dat. xij.**

Die lucht tusschen hemel en **capitel**
erde is al vol mit desen boesen gees
ten beset. daer si niet rustich en ledich w
en vliegghen dattet ons mit is dat ons
god hoer gesichte ontoghen heeft **Want**
die groetheit hoers heers of die verma
kinghe hoere aensichten solde die men
schen alsoe vermeerren **Dat** sise behalde
lic hoere synen mit hoere vleischeliken
oghen niet en solden moghen sien **Of** die
menschen solden van hoeren stadighen
quaden exempel daghelics seer verar
ghert werden **Of** het solde tusschen den
en den ouerinen gheesten een seer scha
delic gheselichheit werden **Want** in die
boelheiden die si nu onder die menschen
bedryuen. werden si ouermits den van
den of ouermits auerheit der steden van
schaemten verhuedt. mochtuense open
baerlic schouwven en dner gheen tijt noch
stoude tusschen en waer si solden den men
schen tot meere verwoetheit verwerke
Want si mit anders ghenen dinghen be
comert en sijn noch mit vleischeliker swaer
heit. noch mit fordmoldichheit des daghe
lics colts als wi moeten. en dner om bly

uen si altoes ouerwonnen. en pinnen hem
hoeren wille sonder op handen te voldryue

Dese nennelinge **Dat. xviij. cap**
Daer si den mensche mede moopen.
hebben si oec des ghelijc onder malcander
Als in gabriels Daniels boec wael bewist
is. doe hem gabriel die engel gods seide **Da**
uiel en wil niet outken **Want** vanden ier
sten daghe doe du din herte setteste te ver
staen. en di seluen te calsken in die teghen
woerdicheit dijns heren gods. soe sijn
dijn woerde gehoert en ic bin om dijne
beden wille ghetomen **Mer** die printe des
conyngs van persien wederstont di. **xvi.**
daghelanc **En** sidi mydijnel een van den
iersten printen quam in mijn hulpe. ende
daer bleef ic bi den conyng van persien. mer
wy ben ic ghetomen om dy te leren wat
dinen volke in den lesten daghe toecome
de is **Daer** en is gheen twyfel aen die
printe des ruyts van persien en betekent
die macht eens printen der booser ghees
ten **Die** mitten volke van persien die der
kinder van isrls viande waren partiede
En die onthindughe der questien daer da
mel den here om badt. en daer hem gabri
el dat onderscheit af brenghen solde ghez
ue ghindert hadde. op dat die salighe at

woerde tot daniel met te haestelic en spij
me **H**ier in merken wi dat die boese en
gheil een prince van persien was **E**n die
guede engel gabriel een prince van den
volke gods was **E**n ouermits der onder
lingher strudinghe .xxj. daghe van den
anderen gelyndert was dat hi tot daniel
den ysheet met en quam **D**aer na volghet
dat die guede engel seide. weetstu niet
dat ic totty gheromen byn en nu sal ic we
derkeren teghens den prince van persien
Want doe ic wt folde gaen schein die prin
ce van grieken te comen **N**ochtan sal ic di
candich maken dat in der scrijturen der
waerheit bewijst **E**n in allen desen en is
uement mijn hulper dan mychael vprin
ce **E**n op een ander stat staet ghescreuen
In dier tit sal mychael die grote prince die
voer die kinder dyns volcs staet mede op
staen **D**er lesen wi dat die prince van grie
ken die mitten volke dat hem onderda
nich was partiede. en en anderen name
hadde en was een wederfakke. beide des
volcs van israhel en des volcs van persien
Wt desen mach men haerlike merken dat
die twyninghe. die die herden onderlinghe
hebben wt desen prince comen. die met al
leen teghens die guede hoer strudinghe

en oefenen mer oer onderlinghe teghens
 malcander. en als si veruynen soe sijn si bly
 de en die daer verheft sraent hem en wort
 gherouffyst. Hier om en moeghen si onderlin
 ghe niet eendrechtich wesen. alle een veghe
 lic voer die ghene daer hi ouergheset is te
 ghens den prince die ouer ander volt ghe
 set is. altoes mit onrustigher nydicheit pūt
 te stryden.

Dat veertende capittel

Here souyrti lieten principatus po
 testates. dominationes Want sy
 printen en heren ouer alrehoude volt en
 alrehoude lantscap. en ouer die nederste
 eughelen gheset sijn. Alst wel bewyft is in
 der ewangelen. Doe die pharizeen xpm
 wolden blasphemieren en seiden In belsebub
 den prince der viande wort dese die viande
 wt. Die souyrti lieten in dat regneres de
 ser duysteruiste gheiten sijn. sult ander of
 prince van deser werelt. Nochtan bewyft
 sinte pauwels dat alle dese grade hier na
 maels te niere sullen gaen. als alle dinghe
 xpm onderworpen sullen wesen. en in dan
 ouergeleneert heuet gode den vader dat
 vnt. en wt gheydelt heeft alle principate
 en potestaten. en dominationes. dat an
 ders niet geschien en mach. Het en waer
 dat si van hoeren ghebode verloest wordē.

daer si nu hoer moeghentheit in die werelt
ouer oefenen **D**ie selue name die die boese
enghelen hebben. hebben oer die guede en
dat ouermits hoere officien. of hoere ver
druten. of hoere werddicheit **W**ant daer ou
hoeten sy enghelen. dat is alsoe veel te seg
ghen als boden. om dat si die officien hebbe
boetschappen te draghen en souyghje heiten
archangelen. want sy ouer die engelen ghe
set sijn **S**ouygh heiten dominaciones. want
hem heerstrappen beuolen sijn **S**ouygh heiten
prinapaten. want si prinzen sijn **S**ouygh he
ten throni. want si gode alsoe aen hanghen.
en also na huysegenoten sijn dattez god in hiet
sitten als in euen stoel. ende recht of hi daer
sunderlinghe opruste **D**at vijftiende vnpittel

Wen vndeut met alleen in der ewan
ghelen. dat souyghje ouerue gheel
ten onder die macht van anderen boelen
gheesten sijn gheset. mer oer mede in der
heiligher vaderen leuen **W**ant op een tijt
doe een van onsen bruederen in dese woel
tijne solde wanderen. veruachte hy in een
grote woeste stede die hi daer vout **D**oe hi
sijn ghebode na sijne ghewoenten als hi
plach ghedaen hadde. en na der inderuacht
quam en solde wat eten. doe sach hi haestelic
een outelike schaer der vanden die van al

len syden quamen mit eenre langhez proressi
 en **D**ie somyghje ghingen voer hoeren printe
 en die somyge volgheden na **T**en lesten qua
 hoer printe die die meeste en die verneerlic
 ste van hem allen was **E**n doe hi op enen ho
 ghen stoel te rechte was gaen sitten. wolde
 hi van enen yegheliken weten wat werz hi
 bedreuen hadde **S**omygh die hoer wederza
 ke niet versalken en mochten. gheboet hi
 als traghe onbetende knechte mit roufusie
 van sijne tegghenwoerdicheit te ghien. en
 verwoet hem mit verwoetheit dat si in al
 soe voel tijts niet ghenordert en hadden.
Die somyghje die die be bedrogghen hadden
 daer si toe gheseynt waren prysde hi en ver
 lieffe mit groten dancke. en loefde se als
 sterke striders voer hem allen **D**oe quam
 daer een boese gheest en wolde een blyde
 boetstrap brengghen. want hi enen monic
 noemde die wi sijnen name wel kennen
Dien hi .xv. mer ghelaghet hadde. ende in
 der seluer nachit in den val der onsinerheit
 gheworpen. want hi roufenteerde en was
 te rade gheworden mit eenre heilighez ma
 ghel. niet allene sinde te doen mer dat hi se
 tot enen wyue wolde behalden **D**oe worde
 si alle seer blyde en waert vanden printe der
 duysternisse seer verhamen en gheeeert ende

mit groten vordel waert hi voer alle die
ander gheuoent In der dagheraet freiden
si van dan En dese brueder hypnelde ofte
waer waer mocht wesen. want si van alder
ghewoenten te lieghen plegghen En gedachte
der ewangelien die seet Dat hi in der waer
heit niet en stont. want in hem gheen waer
heit en is. Als hi loegghen spriect soe spriect
hi wt sijns selfs monde. want hi is loeggen
achtich en sijn vader En quam tot diez stat
daer hi wiste dat dese gheualten brueder dient
hi wael kende woenden Doe hi hem ghe
uonden hadde vernam hi dat hi dat hi in
der seluer nacht. doe die boese gheest den
prince dieu val boetsapte sijn eyghen doch
ter ghelaten hadde. en in een dorpe mit
dier ionfrouwe tot enen outfermelike val
gherom en was **Dat seluende capittel**

Die scriftuer tydyt dat een yeghelic
van ons twe enghelen een goet en
een quaet altoes na by sijn Van den goede
seet onse behalder in der ewangelien Niet
dat ghy een van desen deynen niet en ver
sinaet Want ic segge v dat hoer enghelen
altoes mijns vaders aensicht sronwen die
daer in den hemel is En die ysheet seet die
enghel des heren sal guede ghedachten in
ghenen. in der omganc der gheuren die gode

ontfien en salte verloen **J**uden werke der apof-
 telen staet oer van sinte peter doe hi wten
 vande verloest was. en voer die doer dopte
 datter sounghe leiden het is sijn eughel van
 den boesen enghelen viut men datter oeu was
 die den heiligen man tob altoes laghen leide.
 en niet tot sunden en mocht tredken en daer
 om bat hi orlof vanden here. want hi in sijns
 selfs moeghentheit niet verwyneu en modt
 te om dat hi altoes vanden here beschermt
 was van iudas leestmen oer. die viant sal
 staen tot sijne rechter syden. *Dat. xvij. c. cii*

W hebben oer voel onderfreite der vi-
 anden ontfaughen. van dien twe phi-
 losophen die mitter swarter rousten plegghen
 sine te gaen. en hoer sterchheit en hoer wrede
 boesheit dede vernamen **D**ese twe philoso-
 phen vermaden sinte **Anthonyus** als enen on-
 wijten man en die sonder letter was **S**ien
 mochten si hem niet meer doen si wolden
 hem ten mynssen mit hoeren viantliken
 konsten verneeren en wter tellen iaghen
 en want daer grote staren des volcs tot
 hem. als tot enen knecht gods plaghen
 daghelics te vergaderen. dat beynuden si.
 en seynden den boesen gheest wt om den he-
 lighen man te betoren **D**omtijt soet riken
 de hi hem sijn borste sijn voerhoeft mitten

teiken des heilighen cruce. en somtijt badt
hi oetmoedelike. Alsoe dat die boese gheest
hem mit allen niet uaken en dorsten. en
keerde sonder ghetwin weder totten ghe
nen die se gheseynt hadde. **D**oe seynden si
hem noch boeser gheesten toe. die oer te ver
gheefs daer om arbeiden en ghingen ydel
weder heen. **D**erde werf seynden si noch boe
ser gheesten totten ridder xpi die hi al ver
wan. **H**ier in merkten die philozophen hoe
grote cracht des heilighen kersten gheloeft
is. want si meynden hadden si se totter son
nen of totter manen gheseynt si solden se
moeghen hebben verduysteren. **E**nde desen
heilighen man en mochten si in nyuren noch
in meerren quetsen of verueeren. **Dat. xviii.**

W T desen verwonderen ghingen **en**
die philozophen rechttoert totte
heilighen abt anthoni. en ghelideus dat
si wt heymeliker nydicheit die sake der gro
ter anberchtighe hadden gheweest. **E**nde
begheerden sonder verbeiden kersten te wer
den. **E**n doe si hem vragheden om den dach
der aenuedstinge ghelide hys. dat hy doe
mit bitteren prekelinghe der ghedachtten seer
was ghemoyet. **D**at desen ondernynden
soe hene sunte anthonijs. onse sententia
die wi ghylsteren in der collation voerbrachtē

ghesterck dat die viant nyemants siele,
 of lichaem in gheene wijs gheweldich
 en moghen werden. Het en sy dat si ier-
 te van allen heilighen ghedachten, en
 van alre gheesteliker trouwinghen ghe-
 bloet en gheydelt staen. In twee manye-
 ren plegghen die boese gheesten den me-
 sche gehoersom te wesen. Overmits her-
 licheit gheloengher. Of ouermits soup-
 ghe vleischelike sacrificien daer si die
 ongheloenghe mede besmeeyken. En
 dat was dat die phariseen vermoeden
 doe si seiden. In bezehub den priure der
 vianden werpt hi dese viande wt. want
 mit sulker sacrificien plaghjen hoer meis-
 ters en hoer kinden die viande te verdy-

O Ermannus. *Dat. xv. de. cap. 4. uen*
 hier voer is gheseyt dat wi altoes
 begheert hebben te lezen en daer ome
 willen wi nu daer na vragghen hoe dat
 te verstaen is dat die viant loegenach-
 tich hiet en sijn vader. En des ghelijc be-
 gheren wi te hoeren wien men voer sij-
 nen vader verstaen sal. Der soe staet
 daer ghescreuen in denersten boec der
 bibleu. *Dat die kinder gods der men-
 schen dochteren sagghen, en namen daer-
 naft te wyne dien sy wolden.* *Dat. xv. de. cap.*

Streunis. Iner af is te weten **Doen**
Caym abel verflaghen hadde. waert
set in sijner stede gheboren. die abels sijn
vueders gezethtichheit en goddienslicheit
eruede en al sine ghesledite na hem. ende
bleuen van des quinden **cayms** ghesledite mit
allen langhe tijt ghescheiden. **Want** **seths**
ghesledite was gherethtich. en cayms ghe
slechte seer boese. **Daer** nae ouer langhe
tijt saghen die kindere gods als die bibel
haldet. **Dat** waren **seths** kindere der me
schen dochteren. dat waren die van **caym**
gheromen waren. en begheerdeuse en na
mensse te wyne. **Daer** waert die sympel in
gheboren heilichheit van **abel** mit **cayms**
boesheit vereynicht en vermenghet. Iner
af staet ghescreuen. **I** heb gheset ghi sijt
goede en alle kindere des ouersten. **I**ker
ghi sult steruen als menschen en vallen
als een vanden prieten. **Alst** wel schein
Want **seth** en alle sijn ghesledite dat van
hem quam tot dier tijt toe. waest natuer
liker en gheesteliker wysheit en den gheest
der pphenen alsoe vol en alsoe begaest.
Dat hi al dat god ghemackt hadde nae
dat sijn wesen eylichede noemden. en ken
den die crachten van allen cruden en van
allen steynen. dat sy wel segghen woerhte

datter ghescreuen staet **G**od heuet my wae
 rechtige wetenheit ghegeuen van al dat
 is. op dat ic kennem solde die sackinghe der
 werelt **D**ie crachte der elementen. hegrin
 en dat eynde en dat myddel der tijt. der ster
 ren ordinantie **D**ie natuer der dieren. die
 wreetheden der beesten. die crachte der
 gheesten. die gedachten der menschen **D**at
 ondersteit der bomen. die crachte der crude.
 en datter verborghen is heb ic al bekent
En alsoe als sijt salichlic outfanghen had
 den. alsoe oefenden si dese gauen in der
 oefenynghe gods. of tot nuttichheit des
 ghemeynen leuens **D**aer si in der vermen
 ghinge en in der verenynghe diez onghel
 liker gheslachten mit allen wt vielen. en
 verlorent ewelic als die hoese enghelen
 den hemel **E**n daer uae ouermits hantie
 ringhe mit dien ongeredhtigen cayms ghe
 sachte wt des viants inradinghe **A**lloe si
 den ghewaren god plaghden aen te beden.
 alsoe beghonnen si nu die elementen te
 oefenen en aen te beden **V**oert van seths
 soene en van cayms dochteren worden
 boese kindere ghebozen. dat sterke va
 ghers waren en wrede onghewandige man
 nen. die ouermits groetheit hoerre licha
 men en wreethheit hoerre boesheden gynn

ten waren gheheten *Dat. xij^{te}. capittel.*

Die begonnen alre ierst onder den menschen rouwinghe en stridinghe te hantieren. en hadden hiener alsoe dan van arbeit en van siveet des weers te leuen. Daer na begonnen die boesheden van hem alsoe groet te wassen. *Dat die werelt anders niet dan mitter dykuppen ghereinicht en mochte werden.* Hier om die ewe gods die vanden beghinne der werelt seths kinder langhe tijt uatuerlic in gheplaut was. en gehalden waert ouermits dier vermenglinge nitten boesen geslachte mit allen verloren en ouerghetredē waert. Alsoe dattet noet was die ewe gods mitter letteren en mitter scrift te veruinen.

Dat
Oermans. mit rechte. *xij^{te}. capittel*

mochten si dier ouertredinghe in der edictfap wel outgorden hebben haddet hem verboden gheweest. Hier want si daer gheen ghebort aen outfinghen. soe en solden sijs billic alsoe si waerlic niet outgorden hebben. want die ewe en pleecht die voer leden sinden niet te wreken mer die men in den ghe

Strennis. doe. *Dat. xij^{te}. en. sbode diuet*
god dien mensche saep plante hi alle wetenheit der ewen uatuerlic in hem. En hadde die mensche als hi began na den wil gods gehalden. het en hadde gheen noet gheweest

een ander ewe in der schrift te ghebieden.
 want het hadde te vergheefse ghewoest
 van buten by te brenghen. dat noch van
 binnen leuende waer. **H**ier want die ewe
 als wi gheseyt hebben ouermits vriheit.
 en ghewoente te sundighen mit allen ver-
 derst was. soe waest noet dat mensche van
 buten weder veruante. **E**n dat die wrede
 ghebiedinghe moyses ouermits vresse der
 teghentwoerdigher pinen een hulperse we-
 sen soude. dat die mensche mit allen niet
 en verdwelden datter ghescreuen staet
God heuet my witeredtinghe wetenheit
 ghegeuen. als die propheet seet. **G**od gaf
 die ewe tot eunre hulpen want si is als sin-
 te pauwels seet. **A**ls een meester den iongen
 kinderen ons toe gheschicht. **E**n leert ons
 en behoet ons van buten daer wi van bin-
 nen ierst natuerlic in gheplant stonden
Dat vanden iersten beglyme den men-
 sche alle wijsheit der ewen van sijne ier-
 ster streppinghe inghestort was. dat moeghe
 wi hier in merken. **W**ant alle heilighen
 hielden die ghebode der ewen sonder eunth
 gheschrift. of lesen der letteren eez moyses
 die ewe ghegeuen was. **I**n voer die dylu-
 nye. **W**ant hoe mocht abel weten die noch
 vander ghescreuenew ewe niet gelhoert en

hadde **D**at hi van al sijns ierster bester vrucht
ten gode sculdich was een offerhande te
doen. het en waer dat hi van der inghebo
renre ewe natuerlic hadde gheleert ghe
woest **O**f hoe solde noe die reyne dieren
en die onreynre dieren hebben comen on
der screiden **O**f van solde enoch gheleert
hebben mit gode te wanderen dat hi van
nyement van buten gheleert en hadde **O**f
waer hadde sem en inphet ye ghelaten dat
si hoers vaders sghemelheit sculdich waren
te denken **O**f wie hadde abraham veruuet
dat hi dat vanden gheroeft was niet ont
fanghen en solde. op dat dat sijn loen niet
en waer **E**n dat hi den priester weldijse
dedij die tiende van sijnen goede sculdich
was te offeren **O**f van haddent abraham
en lotij gheleert der armer pelgrymen voe
te te waldien alst in inder ewangelen ge
boden is **O**f waen hadde iob allulke yndich
allulke puerheit. allulke reynicheit. allul
ke oetmoedicheit. allulke ghelatenheit ghe
leert **D**ie in luttel yement oefent. die noch
tan nae der ewangelen sijn te leuen **H**et
en waer dat alle dese voezghenoemde vrie
den gods die ewe van bynnen ontfanghen
hadden **V**an wat heilighen lesen in die voez
die ewe moyses was hi en heuet die ghebode

der ewen gehalten **E**n god te soffenen
 gheen ghemerte gode **N**och gheen gheli-
 kenisse die in den heemel of in eerde, of in
 water of onder der eerden is nen te beden
Vader en moeder te eeren **H**eyment te doe-
 den **G**heen ouerspeel **G**heen valsche getuge
 te dringhen **G**heen diefte te doen **E**n niet
 alleue die ghebode der ewen, mer oer me-
 de der ewangelien die meere sijn hadde
 si eer si gheboden waren **Dat .xxvijste .Capit**

Nez in verstaen wi dat god vanden
 iersten beglyme alle dinghen vol-
 tomen hadde ghestapen, en dat gheen moet
 en hadde gheweest yet tot sijne ierster
 principael ordinaunce te doen, als oft on-
 volcomen gheweest hadde, waer dat sake
 dat alle dinghen in dien staet, en in die
 sackinghe daer si ierst in ghestapen ston-
 den ghebleuen waren **E**n daer om die voer
 moyses ewe **I**ae voer die dyluive sundich-
 den woerden mitten rechten ordel gods
 ghepyncht, want si die natuerlike ewe
 van bymen ouertraden **M**ons hebben
 wi datten gherechtigen gheen ewe van
 nuwes gheset en is, mer den ongerech-
 tighen, en den onghoersamigen, den on-
 genadighen, den sunders en den beuelte
Want die gherechtige behielden die na-

merlike in gheseyde ewe grans en ghe
hael, en en behoefden der wtwendiger
ewen in der letteren niet. **D**ie allene der
natuerliker ewen tot eenre hulpen ghe
geuen was. **W**t desen reden merct men
claelic dat des gheen moet en was dese
ghescreuen ewe in der letteren te gheuen.
alfoe langhe als die natuerlike ewe stout
en mit allen niet verderft en was. **D**ie vol
comenheit der ew angheuen en mochten sy
oer niet ontfanghen eer die ghescreuen
ewe een wile gehalten was. **W**ant si en
mochten niet hoeren. **D**ie di slaet nen die
een kynebachre biet hem die ander, die
hoer eyghen ourecht wreken wolden.
lyt ou lyt luf ou luf. **E**n si en mochten
niet hoeren, mynt uwe viande dien dat
een grote heilichheit dochte die vriende te
mynen, en die viande te haten, op dat
men se allene hate en niet doet en sloech.

Dat ander daer v. **Dat. xviii. cap.**
aen hymelde hoe dattet te verstaen
is. **D**ie viande die is loegenachtich en sijn va
der, al wort dat een vleische van den ande
ren vleische ghebaert. **D**ie een gheest en
wort vanden anderen gheest niet ghebo
ren, mer god is alleen een vader alre ghees
ten. **A**ls sinte pampels seet, wi hebben va

ders onses bleysch gheladit die ons leer
 den en wi eerdense. voel te meer sullen
 wi den vader der gheesten gehoersam we-
 ten en lenen. **A**ldus en is nyement der
 gheesten vader dan god allene diese bin-
 niet schiept als hi wil. **E**n al is god een scep-
 per der vande en der boeser gheesten in
 hoerre ghescrepenisse. hi en is gheen va-
 der der hoers afkreers en hoerre boesheit. **W**at
 doe luifer in sinen houerdighen afkreer
 van gode sprac. **I**t sal dymmen vonden die
 hoerheit der wolken en wesen den alren
 ouersten ghelijc. **D**oe waert hi loegenach-
 tidj en en stont in der waerheit. mer witten
 satte sijne eyghene broesheit bracht hi
 loeghen woert. en en waert niet allene loe-
 genachtich mer oer mede een vader der
 loeghen. **D**oe hi den mensche die gotheit be-
 louede en seide tot adam en euam. **E**n hi
 sult wesen als gode wetende goet en quaet
 en stont hi in der waerheit niet. mer waert
 mauslachtich in den begheue doe hi adam
 totter sterflichkeit bracht. **O**f doe hi cayu-
 daer toe stoerde dat hi abel sinen broeder
 versloech. **H**et is nu by der dagheraet en
 onse disputane heuet by na twe machte ge-
 duert. het is tijt dat onse plomphheit dat
 eynde onser rollanen wter dieper see der

questien totter sekerre hauen der stillen
trecke Want hoe dat yement dieper in die
afgront der questien gheleit wort. hoe dat
hi in een meere onghemetere verstrooe
inghe comt. Als salomon seet **Ic** sodite wijs
heit en is vorder van my dan si was. het
is een grote afgrondicheit en wie salse vin
den en hier om laet ons bidden den here
dat sijn vrese of sijn caritiet die niet val
len en tan onbeweethic in ons blyue. en
make ons in allen dinghen wijs Ende be
scherme ons altoes voer die snitte des vi
auts dat wi onghequett blyuen Want
tusschen desen twee behoeders waert on
moeghelic yement in die stricke der doet
te lopen **Onder** die volcomen is die cari
taet vast en alsoe te segghen rijp en vast
cleuende. en duetse vasteliker en lichteliker
in puerheden volheerden **Onder** die onvol
comen veralt die caritiet lichtelc. dat sy
derwile en haestelike in die stricke der sin
den vallen **Doe** wi dese collane gehoert
hadden worden wi alsoe verzwermt dat
wi mit meere vuerichheit des ghemoets
wt des alts vaders telle ghinghen. dan
ons eer wi daer quamen na der vollichts
sijne lezinghe dorste **Hier** beghint des
abts **Theodorus** collane vander doet

Der heilighen en is die achtz collaie...

Den dorpe daer Amos
 die pphet wt gheboeren
 was is een grote woelshy
 ne die al tot arabien en
 totter zee toe gaet Hier in
 woenden langhe wyl wo
 niken van hoghen leuen en van groter
 heilichheit En worden derwile vanden
 sarasinen die daer doer liepen onverschie
 liche verflaghen En al wisten wi wael
 dat hoer lichamen vanden bisscoppē des
 lants. en vanden ghemeynen volke in
 arabien mit groter weerdichheit worde
 ghehaelt en onder die martelners be
 grauen In alsoe dat si somtijt byna daer
 om genodsten hadden Als si wt twe ste
 den quamen en een yeghelic die uuelle
 totten heilichdom wesen wolden Doch
 tau en waren wi niet luttel hier in berō
 mert en bragheden. wazer om dat die
 heilighen mānen alsoe van die moerde
 iners werden verflaghen. en wazer om
 dattet god verheugheede dat alsoe won
 derlike heilighen lude in diez boeser lu
 de hande woerden ghesleuert En qua
 men al droemich totten heilighen vader
 theodorū. en vnechten hem om die sake

en om dat onderfcheit van desen dinghe
Sunte theodorus **Dat ander capittel**
antwoerde **Dese** questie pleecht
der gheure gheuoede te veromeren die
luttel gheloefs en onderfcheit hebben.
en meynen dat die verdienen ende dat
loen der heilighen in desen tithken leue
vergolden wort **Dat** alsoe nochtan niet
en is. mer wi die niet allene in desen le
uen in xpo hopen de sijn op dat wi alre me
schen onsalichste niet en werden. soe en
laet ons niet daer in dwalen al sijnmet
dat god sijn vriende niet en achtte. alle hi
se in der veroringhen niet en beschermt **God**
die guede mitten gueden. noch die quade
mitten quaden in deser tijt niet en loent
Op dat wi in dier blasphemie niet en val
len als van souyghen ghescreuen staet.
wi hebben ghesindicht wat is ons daer
om gheschiet **Die** quade doet henet ghe
lic en die wael doet is gehaet. waer is
die god der gherechtichat hi is te vergeefs
die gode dient **Wat** batet dat wi sijn ghe
bode gehalden hebben en droemich voer
den here ghewandert **Daer** om dat wi de
se onbekentheit die een wortel en een sa
ke deser boeser dwalinghe is outghaen
moeghen. soe sullen wi ten versten male

merken. wat in der waerheit guet ende
quaet gheiten is. soe en sullen wi niet
lichtelc van der ongheloeinger menschen
dwalunghe verlet werden. **Dat derde en**

H dat in deser werelt is staet **pittel**
in drieshande onderreit. het is guet
of quaet of een middel daer tusschen. dat
totten guede of totten quade nae dat die
mensche is dienen mach. In menscheliken
dinghen en is gheen diuc in der waerheit
guet te rekenen dan alleen doersiden des
ghemoets. die ons mit reynen gheloue
tot godliken dinghen leidet en diuet ons
die onwandelbaren guede stadelike nen
deien. **E**n gheen diuc en is in der waer
heit quaet te rekenen dan allene die sin
de. die ons screidet vanden gueden gode
en inuert ons mitten boesen vanden een.
Dat middel hier tusschen dat aen beiden
lyden na dien dat die man is dienē mach.
It ruydom machit. eer sterchheit des lichaes.
ghesoutheit. scoenheit. leuen. steruen. ar
moede. siecken. en ongeredichheit. ghe
walt en deser ghelijc. moeghen ons tot
guede en tot quade dienen. **W**ant die ruy
dome sin voerderlic als men daer mede
diuet na dat sunte pauwels leert. **D**ie den
viken deser werelt ghebiet lichtelcke te

ghenen. den behoefthghen mede te delen.
en maken alsoe een guet fundament dat
waerrechtghhe leuen naemaels te verri
ghen. **E**n na der ewangeliën sijn si den
ghenen guet die van den statte der boef
heit vriende pleghen te maken. **M**er den
ghenen dienen die ruydom totten quade.
diese allene vergaderen of tot hoer selfs
woelden en waelhist wt legghen. en den
armen behoefthghen niet mede en delen.
macht en eer en stertheit. ghesouthheit des
lichnems moghen tot beyden dienē. **W**ant
voel heilighen inden alden testament wa
ren rijt en ster. en in groter eren gheset
en nochtan gode behaggheden. **M**er die
dese dinghen niet wael mer qualic ghe
brucken. sijn derwile van gode onverschien
like gheplaghet. **A**ls der rompighen boer
wael tycht. **D**at leuen en dat steruen
staen oec int myddel. **A**ls die gheboerte sijn
te sijn te iohannes bapstien en indas scari
oths wael bewysden. **V**anden enen staet
ghescreuen. **I**n sijne gheboerten sullen veel
menschen verbliden. **V**an des anders leuē
staet. **H**et hadde hem betes gheweest had
de die mensche nye ghebooren gheweest
Van sijn te iohannes en van alre heiligen
doet staet ghescreuen. in die teghenwoer

dicheit des heren is die doet sijne heilige
 roffelc Van indas en van sijus ghehyc seet
 die pphcet. die doet des sunders is alre
 quaetste **H**oe mitte die sierte des lichaems
 onder tyden is. bewist ons die arme laza
 rus die vol siveren was. daer anders gheen
 doecht of ghescreuen en staet daer hi abra
 hams soe mede verdiende. dan dat hi al
 lene sijn armoede en sijn sierte verduldelic
 leet. Armoede en vervolghinge en ongher
 rechtich ghewalt die int ghemeyne voer
 quaet gherekent staen **H**oe mitte en hoe
 noettroffich dat si sijn dat machmen hier
 by merken. dat si die heilighe mannen
 met alle nye sinnen en wolden. mer
 begheerden se begheerlic en leden se man
 lic en worden daer in vriende gods. ende
 soudeuers en erfghenime des ewighe
 leuens. **A**s sinte pauwels seet **D**aer om be
 haghe ic my seluen in sierten. in standen
 in ghebreec van noettroffe in vervolghin
 ge in banghicheden om xpin. **W**als ic hier
 binc dan bin ic ster **W**ant doecht wort
 in traucheden volwaet **E**n hier om die
 in deser werelt in groter ruydom ende
 en eren en moeghentheden verhuie wer
 den. en en hebben dat waerachtige goet
 dat allene in doechden staet daer af niet

vertrugghen mer een middel **Want** alsoe
dese dinghen den gerechtighen die sere
rechtē. en noet troffelē ghebrucken voer
derlic sijn. en gheuen hem een oersake
des gueden wercks en baren hem vruchtē
des ewighen leuens. Alsoe sijn si den ghe
nen diese qualic ghebrucken ommitte ende
hinderlic en gheuen hem een oersake der
sinden ende der doet **Dat vierde capittel**

Da desen onderstende soe moeghen
wi weten datter gheen dinc in der
waerheit quet en is dan allene doecht die
wtter vresen. en wter rippen gods ghe
wracht wort **Noch** datter gheen dinc in
der waerheit quet en is dan allene die
sunde en dat gestheide van gode **Sonder**
twyfel du en sals uerghent vinden dat
god selue. of ouermits yement ye sijn en
heighen quet heuet ghedaen **Want**
nyement en mach den anderen vumet
meer quet doen diet wederstaet. ende
niet ontfanghen en wil dan den gheuen
allene. die dat quade wtter onedelheit
sijn herten en mitten verderuenden wil
le al willens ontfanghet **Want** doe die
viant mit alle den rade sijne boesheit
den heighen man iob dat quade der
sinden wolde in bringhen en hem niet

allene van alle sijnen guede bezoest en
 hadde. mer oer mede sijn seuen soenen
 ghedoedt en hadde. **Doe** leechde hi noch
 rouwe op rouwe en wondene mit sijn
 re qualen van den uedersten sijns voets
 tot dat ouerste sijns hoefs. **Prochtan** en
 mochte hi in alle desen aruinghen gheen
 vletke der sunden in hem werken. want
 hi volheerd ende onbeweerthlic bleef en
 dankede gode in allen. **Dat vyfde capi**

O rimumis. wi lesen derwile in der
 heiligher scriften dat god dat quade
 gheschapen heeft en den menschen quaet
 ghedien. **Alst**er ghescreuen staet sonder
 mi en is gheen god. **It** ben die here en we
 ment anders. en make dat licht en scype
 die duylsternisse en make den vrede ende
 scype. dat quade. **Dat selde capittel**

T heodorus. die heilighe scriften ple
 ghiet dicwile dat quade voer die
 castighe en vs die wreke te setten. niet dat
 die castighe gods van hoer selfs natuer
 quaet sijn. mer na dat si van den somy
 ghen qualiken ontfanghen werden. daer
 se god noditan om hoers besten wille op
 verhenghet. **Als** dat godlike voutylle
 mitten menschen totten oerdel gaet. soe
 moetmen daer mit menscheliken woer

den en moeyninge spreken **W**ant sterke
plaesteren die die meester van outferm
heerticheiden op die siveren leecht om die
te ghenesen. diunt den sieken dirwile
quaet **D**ie spoere en is den peerde niet
genoechlic. noch die penitentie en is me
uyghen sunder niet suet **A**ls suute pau
wels seet **A**lle castijnghe en sijnt in der
teghenwoerdicheit niet blide te wesen
mer druckich **H**er naemnels gheest si
een vrede singhe vruchte der gerechtichs
den ghenen die ghesoefent sijn **E**nde
dien god mynt bezijst hi want hi ghey
felt elc knut dat hi outfanghet. wat soen
ist dien die vader niet en castet **A**ldus
pleecht dat quade derwile voer castijn
ghe ghenomen te werden. die ons om
onfer sunden wille plegghen te ghesien
als die pphoet seet **H**ere vermeerre dat
quade op die merchtighe der eerden **D**ie
pphoet en benyde hoer salicheit niet. mer
hi wilst dat hem al sulke quade orberlic
waren **E**n die here spriect selue op een
re stat **I**c sal dat quade op hem bringen.
dat is seicheit en druc. daer si in der te
ghenwoerdighe tijt salichlike inghetal
tiet werden. en ghedwoungheu my ten
lesten te sieken die my in die voerspoe

dicheit verluaden **H**ier om en moeghen
 wi niet segghen dat dese dinghen in der
 waerheit na hoeren wesen quaet sijn.
Want si den menighen tot gueden dingē
 vorderen. en gheuen hem oersake der
 ewigher vrouden **E**n hier om laet ons
 totter ierster questien weder hoeren **A**
 dat op ons van onsen wederfaken of
 van yemēt anders ghewacht wort en
 is niet quaet. mer een wyddel tusschen
 dat quade en dat guede **W**ant het en
 sal in dat eynde niet alsult gheuonden
 werden. als die ghene waende die dat
 mit enen verwoeden ghemoede op ons
 vrachte. mer alsult salt wesen na dattet
 die lidez gheleden heeft **E**n hier om als
 een heidij mensche ghedoet wort het
 si hoe dattet si. soe en wort niet quaets
 ghedaen. mer een middel wort op hem
 ghewracht dat den sinder quaet is. en
 gezichtighe een ruste en een ontrom
 meringhe van allen quade. want wies
 leuen verborghen was dien is die doet
 een ruste **A**l die en lydt die gherechtighe
 man gheuen stade noch niet nutwes. wāt
 hi moest doch van noede stemmen. ende
 die doet ouermits boesheit sijnre vian
 de brenghet hem een groet ewich leuen i

O Firmanns ist dat **Dat leuende eijf**
een gherechtich mensche die doet
gheslagen wort niet allene gheslaghe
waert niet allene gheen quaet en lijdt.
mer groot loen van sijne doet die hy
doch sculdich was ontfanghet. wat ver
boerde hi dan die hem doet sloech of hi
hem niet en hinderde mer vorderde **Dz**

Theodorus. van **achde eijffte**.
den wesen des guets en des quaets.
en des middels dat daer tusschen staet
hebben wi ghesproken. en niet vander
meyninghe der gheene diese doen **Da**
om en blijft die boese niet onghelycht
om dat hi den gherechtighen mit sijne
quaetheit niet schaden en mochte. mer
om dat hi hem staden wolde **Want** die
lidelicheit en die doecht der heilighen
en vordert den vervolghers niet. mer
den ghenen diese verduidelic lijdt en
coemt hem tot enen voertganc eens be
teren staets en totter salicheit des ewigē

Want iobs **Dat. v. de. vijft. stevens**
lydesamheit en vorderde den boe
sen gheelt niet die hem tempteerde en
stroen sauerde. mer hem seluen. want
hi die betoringhe malike leet **N**och
udas en sal daer om die ewighe pijnē

niet outghaen. om dat van sijne ver-
 radens den menschelike gesselste voel-
 heyle ghespede. **W**ant dat eynde dat
 vanden werke rouw en is in desen niet
 neu te sien. mer die meyninghe des werks
Hier om ist sekerlic te weten dat nye
 ment den anderen quaet doen en mach
 dan die dat mit ouedelheiden sijne her-
 ten tourecht outfanghet. **O**nse iure me-
 sche heeft twe hande. een rechter hant
 der ghelindicheit. **E**n een lichterhant der
 temptanen en der wederheit. **G**heen vriet
 gods en mach deser lichterhant daer wi
 af spreken ontberen. **M**er daer in wort
 die volromen doecht bekent. **I**st dat hi
 al dat hem bevegghent totter rechter
 hant wart keert en te recht daer ghe-
 bruyket. **O**p dat wi dat daer wi nu af
 spreken te dnerliker moeghen verstaen
Hoe heuet die geredighhe dan die rech-
 ter hant der gheesteliker voerspoet. **A**s
 hi in vuericheden des gheeste alle vlei-
 schelike begheerlicheneden verzwint. **A**s
 hi van alre vianthiker beroungghen ghe-
 vriet is. en sonder grote sijnzheit die
 ghebroke des af sijndet en onder die
 voet tret. **A**s hi van alle eertshen din-
 ghen van bynen verhoenen staet. ende

alle teghenwoerdighe tijtlike dinghen
nensiet als een roet en een ydel sijnne
en versmet als een diuc dat schep bez
ghaen sal. Als hi mitten ouertriede des
ghemoets die toekomende guede niet
allene vuerichlike en begheert. mer
oer mede daerlike srouwet. Als hi nach
telike mitten srouwenden gheesten van
binnen ghespijt wort. Als hem die he
melsche verborgheden daerlike ont
deckt werden. Als hi puer ghebet en vroe
lic ghebet tot gode stuert. Als hi mittes
vuericheit des gheest alsoe ontsteken
wort en mit alre vroelicheit des gemoets
alsoe totten ewighen onseuliken din
ghen tijdet. dat hi vermoedt in dier tijt
in den vleische niet te leuen. Des ghehe
lienet hi oer een lichter hant der weder
heit. Als hi mitten stormen der beroringe
besinghelt wort. Als hi totter begheerlic
heit des vleisches mit brandighen aenslo
kinghe ontsteken wort. als hi van der
oprisinghe der houerdien of der ydelre
glorien aengheporret wort. Als hi van
der droemichheit die die doet pleechit te
werken neder ghedruct wort. Als hi van
der traedheit verdwyflet wort. En als
hem alle gheestelike vuericheit ontoghen

wort en in eenre laulheit verbruedyt. **A**lloe
 dat hi niet allene van gueden gedachtē
 en vuyzigen begheerten ghesluten wort.
 mer hem gruwelt voer die talle en voer
 tighet en voer die psalmē. **E**n mit een
 re onlideliker en dypsterre verdrietelichs
 mismaken hem alle oefeninge der doesh
 den. **A**ls die monic hier mede herōmert
 wort soe mach hi weten dat hi totter linc
 ter hant gheset is. **D**oe wie in dien dingē
 die der rechter hant toe behoeren als wi
 gheset hebben staet. en vander ydelre
 glorie niet verlynen en wort. en totter
 rechter hant wart alsoe menliche stryt
 dat hi van gheene wanhope neder en
 valt. **D**er die wapenē der lydesamheit
 daer wt neemt. **D**ese monic ghebruyct
 beide die hande gheslyt der rechter hant
 en is een verwyne aen beiden syden.
Al des gheslyt lesen wi van iob dat hi tot
 ter rechter hant verdiende ghenōent te
 wesen. **D**oe hi een ouerit man was en
 oen vader van sēen sōnen. en alle dage
 voer hoer ghebreke den here sacrificie
 dede. en begheerden dat si niet allene
 hem mer den here behagheyt worden.
Doe sijn doren nyement voer gesloten
 en stout. hi was een voet der roepelen

en een oghe der bluden. **D**oe hi mit sine
snaeps vellen der sieker scolderen plach te
verwermen. **D**oe hi een vader der wedu
wen en der wesen was. **D**oe hi van sijne
vriande wederspoedicheit niet en plach te
verbliden. **D**ese selue ioh waert daer nae
totter luytzen hant voel edeliker ghemoent.
Doe hi van sinen seuen sonen in eenre vre
bezouet waert. en huse niet en bescreyde
als een vleischelic vader. mer verblide he
in sijns treppers wille als een warechtich
gods knechte. **D**oe hi van ruydom tot armoe
de quam. en van ouertollichheit tot behoef
lichheit en siet en tranen en verworpen en
versmaet. en alsoe ongeacht dat hi in der
mysten moeste ligghe. daer hi die vuyle
nisse van sinen sivezen mit staerden van
tellen moeste scrabben. **I**n allen desen el
lendicheiden behelt hi die stercheit des
ghemoets onghebroken. en en wanho
pete niet. **N**och en murrureerde teghes
sinen trepper in gheynen dinghen. mer
bouen al dit hadde hi een cleet en dat haer
op sijn hoeft onghesquette gehalden. **D**at
cleet scoerde hi en dat haer suet hi af en
werpt van hem. om dat hi niet heels be
halden en solde datter witterster armoe
de onghelijc waer. **E**n sprac teghen sinen

117

wederfakke mit eenre hemelstjer stēnen
aldus **I**st dat wi dat guede vander hant
des heren ontfanghen hebben. waer om
en solden wi dat quade niet lyden **I**t was
naect van mynre moeder lichaem ghebo
ren **I**t sal weder naect van hier. die here
gaest die here naent **A**llt den here beha
ghede alsoe ist geschiet die name des
heren si gheboedyt **J**oseph was oer ouer
beide hande ghenoeent. want in der ghe
luckyheit was hi den vader ghenamē **T**er
sammich onder sinen bruedere. en gode ot
fentlicste van hem allen **I**n den wederstote
bleef hi reyne sinen here ghebrouwe **H**i
was die guedertierenste gheuanghen
in den kerker. dat hem misdauen was en
gedacht hi niet. die hem beyden dede hi
griet **E**n sinen bruedere die hem ghedoet
wolden hebben. en was hi niet alleen gue
dertieren mer hi gaf hem oer grote gauen
Dese en des ghelijc ghebruken beide han
den ghelijc der rechter hant en gaen daer
tullchen heen **A**ls sinte pauwels seet **I**n
ere en mit scanden mit gueden geruych
te. en mit quaden geruychte. als bedue
ghers en waerestige lude **A**ls droemich
en altoes blide **A**ls behoestighe lude
en dien voel ouerloeyt **V**an desen twee

handen sijniet die bruyt vanden bruy
gom **S**ijn lichter hant is onder mij hoeft
en sijn rechter hant sal my ombeuangen
Beide sijn si mitte wederstoet en voer
spoet allinen des conincs pat in den staet
der effenheit doer wandert **W**ant voel
vreet is den ghenen die dinen name
mynen en hem en is gheen stotinghe **A**l
ter ghescreuen staet **D**en ghenen die go
de mynen werden alle diut mede ghe
wacht int guede **V**anden ghenen die
gode niet en mynen staet daer teghens
ghescreuen. den onwissen mine sijn al
le dinghen contrarie **Dat tiende capitel**

Aldus moeghen wi ouerbeiden syde
leren steruen **A**ls ons die ouer
uloedicheit of dat ghebreet der teghen
woerdigher dinghen niet en verwande
len **A**lsoe dat ons die oueruloedicheit
niet en doe vertragen. noch die armoede
en doe mirwerezzen noch dagen. uer
in ghelijamoedicheden van beiden gode
louen **A**ls sinte pauwels seet **I**c hebbe ge
leert oueruloedich te wesen en armoede
te liden **I**c mi sat wesen en hongher heb
ben **A**lle dinghen vernacht ic in den ghe

Dnen die mi ster maect **Dat. xi. d. en**
le menschen werden in drierhande

wise in der betoringhe ghetemphert **D**om
 tit wille god prienen **D**ie sonnyge wille
 in veruyghen **D**ie sonnyge hebben hoer
 sünden verdient **D**ie sonnyge werden in
 der betoringhen gheproeft wie sulc hoer
 gheloue en hoer myne is **A**lsem en leest
 van abraham en van ioh en van voel an
 deren heilighen die onghetelde tribula
 ne hebben gheleden **A**ls men leest in een
 van moyses boeken. dner hi den volc van
 isrl toe sprac **D**u salc alle sijne weghe
 ghedencken **D**ner di dijn god dijn here
 vierlich inel laut dner die woestijnen
 leyde om dy te castien en te proeuen. en
 van buten andich te maken dat in di ver
 borghen was oftu sijn ghebode hielte of
 niet **E**n god seet op een ander stat doer
 die propheet **I**c heb di gheprouest in den wa
 ter des wederleggheis **E**n ioh was toe ge
 seet. wneustu dat ic di anders toe ghespro
 ken hebbe dan dat dijn gerechticheit solde
 openbaren **D**omtit temphert god die ghe
 rechtighen op dat si gheroyndicht moeghen
 werden **A**ls in se om sonnyge cleen lichte
 sünden in betoringhen laet vallen **O**p dat
 in alle vlesken der ghedachten die hi in dat
 hemelric hoers herten liet vergadert in
 deser teghentwoerdigher tijt ghelike den

pueren golde af schueren mach. **O**p dat
dat vuyze des oerdelts in hem niet en vin
de te boruen. **A**llez ghescreuen staet. **D**ie
gherechtighe hebben veel tribulauen. wāt
die ic mynne spriect die here castere ic. **I**he
rempas. **I**c sal di castren op dattu di selue
niet en schynste sonder misdnet te wesen.
Din dese salighe studeringhe vat dauid doe
hi seide. here pruef my en tempteer mi. bor
no mijn leynden en mijn herte ysayas. **H**e
re berepne mi mer niet in din verwoetheit.
Ic sal di behen want du my toeznich biste.
Din verwoetheit is om ghekeert en du
hebste mi ghetroest. **D**ontyt werden die so
nyghe om die verdiente hoere sunden ghe
plaecht. **N**e god doer die pphete seet. **D**ie
tanden der beesten sal ic op hem leynden
diese mit verwoetheiden sullen trecken
opte eerden. **E**n vergheefse heb ic inwen
kinderen gheslaghen. **W**hi en hebt die casti
ghe niet outfanghen. en der sunders ghey
selen sijn voel. **E**n in der ewangelen staet.
Dich du biste ghesont ghemuert voert aen
en wil niet sundighen op dat di niet arghers
en ghesche. **N**och vinden wi die vierde sake
dat die sonyghe gheplaecht woerden om
die glorie gods te openbaren. **N**e vanden
māne die blint ghebozen was in der ewan

geliken staet. noch dese noch din alders en
 hebben ghesindicht daer hi blint om ghebo-
 ren is **I**tz om dat die werken gods in hē
 gheopenbaert solde werden. en op een an-
 der stat staet **D**ese sierte en is niet totter doet
 mer op dat die loue gods ouermits hoer ge-
 glorificeert werde **H**et sijn souynghe ander
 manieren van wraken **D**aer die souynghe
 om die ouer groetheit hoere sunden hier
 in der tijt hoer plaghe der verdoemenisse
 beghint **A**ls **dathan** en **abyron** dien die
 eerde verstant **En thore** dien dat hemel
 sche vuyr verbornde **En** sunderlinghe
 daer sinte pauwels af seet. dat god die
 souynghe ouerleuert in die passien der
 scandelichheit en in enen verkeerden sijn
Want sijn niet werdich en sijn vander
 medennen der vergenliker plaghen te
 gheuesen **A**ls die **psheet** seet **S**i en sijn
 in die arbeide der menschen niet en
 sullen mitten menschen niet ghegeiselt
 werden **T**ot desen sijniet oer die here doer
 enen anderen **psheet** **I**c heb v ome gekreert
 als god sodoma en gomorra ome kreerde
En ghi sijt gheworden als een stucke holte
 dat witten brande gheruikt is. nochtan en
 kreerdi niet weder tot my **heremyas** **I**c

verfloecht en verderuede mijn volc en
nochtan en lieten si hoer weghe niet **D**y
sijn ghelaghen en en sijne niet af be
droeft **I**n zijn vertreden en versuaden
tshinghe te ontfanghen **D**y hebben
hoer aensichte haerder ghemaect dan
een steen. en en wolden niet weder here
En want hoer boelheit alsoe ouer moet
is ghewoerden. soe wort die here recht
daer toe ghedwonghen dat hi se laten
moet **R**echt als een wijs meester die de
sieken al ghedaen heeft dat hi vermomd
te en ten eynde sijns wercs gheromen
is **W**ant hi gheen medenijne en weet
die die sierte ghenesen mochte. en diet
hem noch te weten en seet **V**oert aen
en sal ic niet toernich werden op dy wat
mijn nyne is van di ghescheiden **V**an
sonnyghen anderen die hoer herte van
ghewoenten der sunden niet alsoe seer
verhaert en is. en der streper medenijn
niet en behoeven seet hi aldus **I**c sal se
reynighen in den hoeren hoers druts.
want een vermaninghe des salighen
woerts is hem genoeg tot hoere salich
Dat binden oec dat sonnyghen menschen
sin lichte mysdaden in deser teghewoer

dicheit die sentencie des doets ontvinghe
 Alst geschiede in den alden testament
 van enen man die op enen saboth hol
 terkyns vergadert hadde. en daer om
 ter doet was ghewijst En in den nuwe
 testament van ananyas en saphyra sijn
 wif die een luttelken van hoeren guede
 behendelic al heymelic wolden gehaloe
 hebben Niet dat die sunden alsoe groot
 waren. mer want si een exempel der
 nuwer ouerhedinghen en der sunden
 waren Alsoe moesten si oer een exempel
 der pijnen en der wraken wesen En dat
 een yeghelic voert aen die hem volghen
 wolde in die gheneynstheit bekennen
 mochte dat na der seluer formen ghewro
 ken solde weerden En al wordet vertogen
 in deser teghenwoerdigher tyt In den toe
 comenden ordel is hiet verwardstende.

Eus gherech **Dat twelfde capittel**
 hghen mans ghemoede en is niet
 schuldich ghelic te wesen den walle. of
 enigher ander weyker inaterien die al
 toes voer wijdt. en ontfant soe wat for
 me of beelde dat men daer op druckt dat.
 haldet in hem alsoe langhe thent men hie
 een ander teken ander werne in prentet
 Mer hi sal wesen recht als een adamats

stzen. dat hi die figuer en dat beelde gods
onghequelt halde. en richten sijn leuen
en al dat hi doet daer na **Dat. xij. cap**

O Hermans. mach onse ghemoede
eenpaerlic enen staet behalden.
en in der seluer ghedaente altoes bliuen

Theodorus. die **Dat. xij. cap**
mensche die in den gheeste sijn ge
moets verminnet is **Moet** als sints seet **pa**
wels alle daghe voertgaen tot dien dinghen
die voerwaert sijn. daer hi hem seluen al
toes toe treet. of verslymit hi dat soe
moet hi van noede achterwaerts ghaen.
en in een argher gliden **En** hier om en mach
onse ghemoede in gheenreynis in eenre
ghedaente langhe dueren **Kedst** of yemet
een streep teghen den stercken stroem voert
wolde sloten. soe moest hi mit trachte sijn
re armen den stroem mitten strepe verwin
nen en voerwaerts gaen. of hielde hi sijn
hande stille soe moest hi van noede achter
waerts ghaen **Dat vijftiende capittel. . .**

Hier om sal dit een openbaer teken
ous souden wesen **It** dat wi verstaen
dat wi niet meer vercreghen en hebben.
en in soe wat daghe wi niet voerwaert
ghegaen en sijn. soe sijn wi achterwaerts
ghetreden. want dat ghemoede des men

schen als voersee is en mach in enen smet
 niet bliuen **N**och nyement en mach in de
 sen leuen die hoerheit der doechden alsoe
 besitten. dat hi onbeweestlic woerde. hi
 en moet van noede wynen of verliezen
Noch in ghepen creatuer en mach allit
 ke volcomenheit wesen. si en moet der
 passien der wandelbarheit onderdanich
 bliuen. **A**ls men in iobs boec leest **W**ant
 is diemensche dat hi onbeulert solde bli
 uen die vanden wyne ghebozen is **E**n
 der sijn heilighen en is nyement outvan
 delbaer. en die hemele en sijn in sijn
 aensichte niet reyne. wi behen dat god
 allewe onwandelbaer is **A**ls hi selue seet
Ic bin god en ic en werde niet verwardelt
Die pphet. du biste altoes dat selue die
 van naturen altoes guet is. altoes vol is
 altoes volcomen is **D**ien men niet toe wer
 pen en mach noch ontnemen **D**aer om
 sullen wi sonder ophalden ons seluen altoes
 wt vliticheden tot doechden bereiden. en
 berouwen ons stadelic mit hoerre oeffe
 ninghe. want in hoer niet te voerders
 is adsterwaerts te ghaen gherekent **D**at
Men sal stadelic **seluende enuttel.**
 dat wouen in der tellen mynnen
Want alsoe menichwerue als die mensche

die tulle laet en wederkeert. soe is hi recht
als een minne beghynnende in woene
der tullen. twyuelachtich en onghesacht
Want dat hi in der tullen vergadert had
de en mach hi nae den verliese sonder ar
beit niet weder vertrighen. En als hi we
der ter tullen coemt en ghedent hi niet om
dat verlies des tijts dat hi versuynt he
uet. mer waer blide dat hi tot dien staet
mocht comen als hi was doe hi wt ghint.
want alsoe almen die voerleden en die
verloren tijt voert aen niet wederroepē
en mach. Alsoe en mach men oer die ver
suynde vruchte niet weder halen wie see
datmen daer om arbeit. **W**ant elke tijt
waer saildich hoer vruchte en hoer verin
ghe mede ter rekeninghe te braen ghen.

Die natuer der en **Dat. xvij. de. capif.**
ghelen sijn oer der wandelbaerheit
suder gheworpen. **A**ls wel schijnt vanden
ghenen die af vielen. **S**ien sijn oer niet
ontwandelbaer die dner bliuen staen. **W**at
het is een ander dinc ontwandelbaer van
eyghenre natueren te wesen. en een ander
dinc ouermits eersinghen toe sien. en ouer
mits gracen des ontwandelbaren gods
niet ghewandelt te werden. **D**oe wat men
mit vlihdheit verrijcht of staende halt.

dat mach men mit verſimpeniſſe verheſen
Daer om ſeet men heilich den menſche
 niet voer ſijn doet, want alſoe langhe
 als hi in den ſtride is en is hi vanden ver
 heſe niet verſekert. **E**n hier om is god al
 leue onwandelbaer gelieken. **W**ant hi
 die gietheit niet mit toeſien mer natuer
 licken beſit en ſelue is. ſoe en mach hi an
 dere niet weſen dan goet. **E**heen doecht
 en mach die menſche onbeweghelic be
 ſitten, mer op dat liſſe mit partikelen
 en mit deſen behalden mach. ſoe iſt noet
 dat hi altoes mit ſtadigher vltichheit be
 hoede datter verſteghen is. **Dat. xviii.**

De wannmeer yement wtter **Capit**
 doecht vallet ſoe en iſt niet te ver
 moeden dat hi mit enen onverſienlike
 val gheualen is. **M**er allenſekijn ouer
 mits langher onachtſamheit ſijns ghe
 moets. ſoe ſijn die ghebreecken die een
 na die ander inghebroken. recht als ey
 alt huys niet redtevoert en valt. **H**et en
 li dat hem dat fundament allentekijn
 beſwijckt. of dattet die mwoenes mit
 langher traedheit verſimpen. **D**at lijt ier
 ſte een luttel laten in leken. daer verderft
 dat alſoe af dattet ten leſten daer in re
 ghent. en alſoe coemt dat huys ten leſten

ten groten val **D**it bewijst salomon mit
anderen woerden dattet der sielen gheeste
lic pleecht te vallen **D**ie dringinghe seet hi
daghen den mensche in den winterschen da
ghe wt sinen huise **D**aer ghehijt hi die ou
arlsamheit des ghemoets den verslypnde
verzallen huise **O**uermits welker versumel
heit ierst in dropelen der passien totter
sielen dringhen **E**n acht men dier niet
hoe deen dat si sijn . die spannen en die
latten der doechden rotten daer af **E**nde
daer in valt die reghen der ghebrecken
mit allen daer in **O**uermits welken in
den winterschen daghen . dat is in der
tijt der bezoringhen dat ghemoede witter
woewinghe der doechden ghestoten wort.
daert te voren als in sinen eyghenen hu
se plach te rusten **D**oe wi dit gehoert had
den ontfinghen wi onspreekelike weelde
der gheesteliker spisen . Alsoe dat wi van
deser collaen mit meere blijfscap des
ghemoets vermilt worden . dan wi te voe
ren vander heiligher doet bedriest ware
Want wi en waren niet allene gheleert
daer ons aen tyuvelde . mer oer mede daer
wi om cleynheit ons verstante niet na bra
ghen en ronden . woerden wi wt vraghen
en antwoeden dier queshen kennende

Hier beghint die .w. rollane vñ is des
 abts ysayas rollane vnu der bedinghe

In den stadighen ghebede
 daer wi hier voertijts af
 voersproken hebben. dat
 willen wi mit des abts ysayas
 rollane. mitten rofften
 woerden die wi moeghen pinē te volbrō

Eens yeghelics **dat .v. capit .v. ghen**
 monis voertijant en eynde des
 herten pleghet tot eene oempnelikoz en
 onghelokenre volstendicheit des ghe
 boets tē tiden en pleghet hem alsoe verze
 allt der menscheliker manheit verhenget
 wort te pinen. om die onbewaerdlike stil
 heit des ghenoeets en die ewighe puercht
 te vertrighen. daer wi alle arbeit des licha
 mens en bedruithheit des gheeste sonder
 ophouden sieken en stadelike hantere.
 Alsoe dat die voer seide oefeninghe en
 ghebede onverschaidelic te gader genoecht
 staen want alsoe diet ymeringhe alre
 doehden totter volcomenheit des ghe
 boets tijdt. Alsoe en mach die volcomen
 heit des gheboets in gheenrewys vast
 en stadich blyuen. Het en si dat dat ghe
 bet mit oefeninghe des lichaems ende
 des gheest vergadert en ghebonden sta

En verlijt als men die stilheit des ghe
beets daer wi af spreken niet verrighē
en mach die voerseide doeddelike oefe
ninghe. **A**lsoe en mach men die doedde
sonder stadighe ghebet niet verrighen
Daer om en moeghen wi vander waer
ōme en vander vanden des ghebeets te
rechte niet spreken. **N**och tot hoerē rech
ten eynde daer alle doedden toe stre
ken mit eene haestigher disputeringhe
comen. het en si dat wi eerst alle dat daer
toe hinderen mach af sijden. of vorde
ren mach by brenghen en onderscheiden
En na der ewangelien. **A**l dat tot dier ho
gher hymneringhe des gheestelike toerns
behoert eerustelc vergaderen. **N**och stan
en vordort die bereydinghe niet noch mē
en mach gheen fundament der volcomen
legghe. het en si dat die wortelen der ge
breke en der passien wt ghevoedt en ghe
doet sijn. **E**n dat men een vast fundamēt
der sympeelheit en der oetmoedidheit op
die lenende haerde eerde ons herten yn
op die leye der ewangelien die cristus is
erst legghē. daer men desen toern der
gheesteliker doedden op hymeren mach.
en ontbeghelike vestighen en totten hemel
toe doen oprysen. **D**oe wie op allulke

fundament leent al valt daer voel regens
 der passien op hem. al comen die veruol
 ghinge op hem en grote tempeeste der we
 dersake. In en salre niet af vallen ya In
 en sal vander stotinghe niet beweert
 werden *Dit derde Capittel.*

Dese dinghen saluen in den ghebe
 de halden Ten versten mael saluen
 die sordhuol dichheit vleischeliker dinghen
 af syden Daer na gheens dinghes sake
 of sorghe noch gehoedenisse toe te late
Of achter sprake ydelheit en onnutte voel
 sprekingshe al des ghelijc af te syden
Die versterkinghe des toerns ende der
 droevicheit mit allen af te doen Ende
 die fenijnde wortel der vleischeliker be
 gheerten en der ghenichheit mitter worte
 len wt te roden En als men dusdanighe
 ghebreef en des ghelijc die men mitten
 ghemerke van buten ghebaer mach w
 den wt gheroedt heeft Dan sal men ver
 ste die fundamenten der sympheliden en
 der onnoesellheit legghen Daer men
 den toern die totten hemel toe gaen sal
 op sichten mach. dan mach men die gheef
 telike tymeringhe der doerden daer na
 op maken. en dwinghen dat ghemoede

van alle onghestadigher wtdwalingen.
en beglynnen alsoe allentelken totter
strominghe gods. en des gheesteliken
ghesichts verheuen te werden. **Want**
soe wat onse siele voer der vren des ghe-
beets ontfanghen heeft. dat moet als wi
beden van noede ons beueghene. **Daer**
om alsoe sulc als wi biddende ghevon-
den willen werden. Alsoe sulc sullen wi
voer der tijt des ghebeets ons bereiden.
Dat ghemoede outfant een forme van
den voerledenen staet in den ghebede.
en heuet een voerspoelende beelde voer
sijn ogghen in den woerden. of in den syn-
nen der voerledene dinghen. **Somtijt**
worden wi in den ghebede toernich. som-
tijt droemich. **Somtijt** dwaesliche lachen
de dat staude is te segghen. **Somtijt** wer-
den wi van voerledenen boerdelike
dwaesen dinghen gheketelt. dat wi onse
ghemoede van wtdwalinghe niet op en
comen halde. **En** daer om soe wat wi
niet en willen dat ons in den ghebede
beueghent. dat laet ons voer den ghe-
bede witten heymelicheiden ons herken
wt roden. op dat wi sinte pauwels le-
ringhe moeghen veruullen. **daer** hi seet

Bidit sonder onderlaet en in allen steden
 boert reyne hande op. sonder toeren en son-
 der kynnighe Want wi en sullen sunte pan-
 wels ghebot niet vermillen moeghen het
 en si dat onse ghemoede ghesuvert si. en
 allene in den doechden als in natuerlike
 guede ghewesent si. en vander nen stou-
 winghe des almechtighen gods stude-
 like werden ghenoodet. *Dat. vij. Capit.*

Der sielen ghednente is gheliker
 oenre subtylke lichtster plumen.
 ist dat die plume niet nat ghemaerkt
 en is mer droeghe Dan machse een
 deyne windekijn lichteliken opwaerts
 wepen. mer is si mit engher natheit be-
 stort en beswaert soe en vlieghe se niet
 op. mer nederwaerts ter eerden alsoe
 die natuer der vodsticheit eyschet Alsoe
 is oer onse ghemoede Ist dattet mit ghe-
 nen toe vallenden sunden noch weerlike
 sorgghen verswaert en is Noch mit ghey-
 re vodsticheit der schadeliker begheerlic-
 heit verderuet en is. soe salt mit enen
 lichteliken windekijn der gheesteliker
 ghedachten tot hemelschen dinghen ver-
 hauen werden Want sijn eyghen natuer-
 like stat is en sal dese nederste eertliche
 dinghen laten. en totten hemelschen din-

liken dinghen gheuoert werden hier
toe vermaent ons die here selue daer
hi seet **N**iet dat v herten gheen tijt ver
suaert en werden van gulsicheden
van dronckenscap en van sorgghen deser
werelt en hier om willen wi dat onse
ghebode niet allene doer den hemel
en gaen. mer oer mode doer dat dat
bouen den hemel is **D**oe laet ons onse
ghemoede van alre heffen der eert
sijer passien reyn maken. en brenget
tot sijre natuerlijker subtylheit **A**lso
dat sijn ghebode sonder enich hinder
tot gode opwaerts dymen mach. **Dat**

Let ons mer **vijfde capittel.**
ken van wat saken die here seet
dat dat ghemoede versuaert wort. hi
en seet niet van ouerspeel noch van
onsuerheden. noch van rounghe
noch van manslacht. noch van blas
phemien **D**aer nyement aen en twy
uelt sy en sijn doethic en verdoemlic.
mer hi seet vander gulsicheit vander
dronckenscap en van der fordooldicht
deser werelt die luttel menschen alsoe
wachten dat sise verdoemlic halden
In dat rounghe dat fraude is te seg
ghen die hem seluen moniken heite

in dien alsoe verdomeren. recht of si niet
 scadelic mer orberlic waren. **D**ese drie
 verswimen die siele en scheidense van go-
 de. en druckense neder totten oerfchen
 dinghen. **A**ls dat alsoe. nochtan mach
 mensche lichtelic sanven en sonderlinghe
 wi mouken. die aldus verre van alre
 oerfcher hantieringe gescheiden sijne.
 en tot deser wtwendigher sorgghen deser
 werelt. en drenckenstappen. en gulsicheit
 den mitgheentre oerfche ghetoghen en
 den. **N**ochtan illez oer een ander gheeste-
 like gulsichheit en dronckenstap. en wer-
 like sochtmoedicheit die swaerre sijn te
 scawen. **W**ant si ons wader verlakinge
 alles weerlike gnet. en na der weer-
 scappinge des wijns in der woestinen
 daer wi wouen stadelic na plegghen te
 volghen. **D**aer die jylheit af seet. weert
 ontwaerelt die daer droncken sijn niet
 niet vanden wiju. **D**ie wijn allutker
 dronckenstap als die jylheit seet. is gal-
 le der draken die opten wijngaert van
sodoma en gomorra walse. **D**ie druck-
 to des wijngaerts is een drume der
 gallen. en die alre bitterste drume. **E**n
 het en si dat wi vander gulsichheit en
 vander dronckenstap alre besittinghe.

en toeloyender dinghen ghepurgeert
en ghesobert staen. onse herte blijft mit
eenre schadeliker gullichheit verswaert
Want dat weerlike sochtuoldicheit ons
die mitten werelt werke niet te doen en
hebben dicke wile verswaren moeghen.
dat bewisen ons die vaders daer si seg
ghen **Soe** wat bouen daghelics noet
trost gaet en bouen des men niet out
beren en mach besorghen wil. dat seg
ghen si hoert der weerlike sochtuolicheit toe
Exempel Als wi van enen saltinghe
des daechs te wynen die noet trost ons
lichaens moeghen hebben. en wi om
die wyninghen van twee saltinghen
of van drie ons seluen mit meerren
arbeit bedriuen **En** als wi mit twee
rodren nachts en daechs ghenoech heb
ben. en wi daer bouen drie rodren of
vier pinen te ruyghen. **Als** ons een m
mer of twee ghenoech is in te wonen.
en wi daer bouen drie mueren of vier
wel veruert willen hebben. die die noet
trost niet en eyfchet **Soe** sijn wi van wer
liken begheerlicheit verswaert ende
droncken **En** dat dit sonder inradinge
der boeser gheesten niet en gheschiet. dat
lozen ons openbaer exempel en

En alt vander ghinc voer hi eens
 brueders talle. die van desen onel
 der sielen berōmert was als die om ouer
 tollighe hīmezinghe daghelic seer berō
 mert was. **D**oe hi enen groten steen mit
 enen groten hamer te stukken solde slaen.
Doch hi dat een swart morinen bi hem
 stont en hulpe hem mitten seluen hamer
 slaen. en prehelden mit hornender vrie
 richheit dat hi seer solde haesten. **E**n als
 die brueder vermoyet was en rusten wol
 de. waert hi weder vanden boelen geest
 mit onghesactheden tot dien werke ge
 togen. en waert seer ghemoyet en noch
 tan en merite sijt selue niet. **D**oe die alde
 die swaer verleidighe des viants lange
 ghelien hadde. ghinc hi tot des brue
 ders talle en grueten en seide **B**rueder
 wat wer is dit dattu hier werkes. hi
 antwoerde wi arbeiden teghen desen
 haerden steen. en wi en mochten nauwe
 ten lesten breken. dner toe seide die al
 de **D**u hebst wel gheseet wi mochten
 nauwe. want du en waerste niet allene
 die den steen sloech. mer mitti was een
 ander dien du niet en sagheste die di in
 desen werke niet allene hulper was. mer
 oec mede een toe halder en een dwenger

En hier om dit onel des werlken beha-
ghens scaylt w onsen ghemoede. **A**l ist dat
wi van al sulker ouertollicheit ons hie-
den. ist dat wijt gheerne volbrachten en
niet volbranghen en moeghen. **O**f al ist
dat wi die dinghen van buten schijnen
te verstaen als men se ons weyghert
Ist dat wi dan onverdich werden. en
van bynnen verarzet. en halden een sy-
ne wise van buten recht of wijs niet en
acht. **E**n in der waerheit al ist dat voel
dinghen in der ghedaenten herde deyn
schijnen te wesen en onghedelic. **I**st dat
men se niet en haedet sy verduysteren. en
verswaren in der voerseider gullidj-
tghemoede. als of sy voel meerre wme.
en en laten den moit die werltliche heften
af doen en totten here lijne toeganc ma-
ken. daer al lijn meynunge altoes ghe-
streckt solde staen. **E**n een deyne af liden
dinge vanden ouersten guede is hem ey-
tegenvoerdige doet en een scadelic hinder
te rekenen. **D**oe wanneer des moits ghe-
moede in al sulker stillheit gefondeert
staet. en van allen banden der vlescheli-
ker passien ontbonden is. en den ouerste
guede mitten meynungen des herten een
paerlic aen deelt. dan mach hi sinne pau-

wels woerde vermillen dner hñ seet
 Bidt sonder ophalden en boert reyne han
 de op in elker stede Want als dat benoe
 len des gemoets in deser puerheit. mocht
 men seggen verflonden en mede gewe
 sent. en van alre eertstent mitter gheeste
 liker en engeliker gelikenisse mede for
 mich geworden is. soe wattet dan in hē
 ontfangot. soe wattet hantiert. soe wat
 tet duet het sal al een reyne puer ghe
 bet wesen. *Dat. vii. Capittel.*

Oermanus vergaue god dat wi dat
 haet der gheesteliker gedachten al
 soe eenpuerlich mochten gelyalden. als
 wijt derwile lichtelic vertrigen Want als
 wijt ouermits inprintinge der heilighe
 scriftueren. of ouermits ouerdenkinge
 eniger geesteliker werken. of ouermits
 een aengesichte der hemelscher sacrame
 ten in onsen herten ontfangen hebben.
 eer wi toe sien en gemerken kunnen. soe
 ist ons haestelic weder ontghyt en al vin
 den wi ange ander oersake der geesteliker
 synnen wi werdens anderwerf des ghe
 lics quyt. Alsoe dat wi gheen vastidheit
 noch volstendicheit der heiliger gedachten
 mit ons selfs macht en moegen behalden
 en hoe mach men beginne der gueder ghe

dachten onsen vrien wille toe sarynen. of
dat volherden daer nen ons niet en staet
Mer op dat ons dese questhe van den ierste
opset niet te verre en leit. soe begheren
wi van der gednente des eenpaerliken
gebeets geleert te wesen. want men geen
tijt aflaten en moet als sunte pautwels
verzmaent. bidt sonder onderlaet Ten ier
sten begheren wi te weten hoe sulc tyebet
wesen sal Ten anderen male hoe wijt be
houden moghen. en oefenen sonder onder
laet Want men en machs niet deynre mey
ninge des herten niet volbrengen. als die
dingeliche snderuindige. en dijn onder
scheit waer bewijst. die dat eynde des wo
rds en dat hogeste van alre volcomenheit
in dat volbrengen des gebeets seggeste te we

Dat ic ver **Dat achde capittel** of ten
moede dat men alle maniere van be
dinge sonder grote bemoringe des herte
en puerheit der sielen. en inlichtinge des
heiligen geest niet en mach verzorigen Want
het sijn alsoe menigerhande maniere als
die sielen in menigerhande state sijn en al
ist dat wi om die plompicheit ons herten al
te gednente des gebeets niet doer sien en kon
nen Nochtan wille wijt puen te onderken
den in alsoe veel alst onse deynheit onder

houden heeft **W**ant nae maten der puer-
 heit daer een yegheleer gemoede in voert
 gaet. en nae den staet daer die mensche in
 winnet of verliest soe wort dat gebet in
 elker tijt verwardelt **E**n daer om mach
 ment sekerlic weten dat nyement altoes
 in eenre wijse en bidt **W**ant hi bidt an-
 ders soe wanneer hi blide is **A**nders als
 hi mit drucke en mit last der wanthopen
 belast is **A**nders als hi in geesteliker ghe-
 luchdheit voert gaet **A**nders als hi seer
 aengenonjten wort **A**nders als hi sine
 verlatenisse sijne sunden bidt **A**nders
 als hi enigerhande genade of doehden
 begheert **A**nders als hi van enigerhan-
 de gebreke gheerne verloest ware **A**nders
 als hi ouermits aensien der hellen ende
 des toetomende oerdels van vresen
 beweert wort **A**nders als hi mit hopen
 en begheerten des ewigen leuens verbar-
 kert wort **A**nders als hi in noeden en in
 vresen is **A**nders als hi in vreden en in
 alre stilheit is **A**nders als hi ouermits
 ontdeckinge der hemelscher sacramente
 verlicht wort **A**nders als hi mit onbrucht
 baerheit der doehden. en mit dorrichheit
 der synnen beschrict is **Dz negende Caput**

Want die wifen des geboets alsoe
mengerhande sijn. soe en ver-
macht die plompichet ons herten niet
al beduden. **D**inte parabels heuet alle
manieren des geboets tot vierē gebraecht
dier hi soet. Ic bidde dat tenersten male
geschien begheeringe. bedinge. eyschinge.
dancbarich lof. Tenersten willen wi onder
soeken wat hi hier mede meent. Ten an-
deren male of een bedeleer dese vier ma-
nieren teffens tot enen male sal aen ne-
men of geschieden. die een voer en die an-
der na. **O**f dat die een bedeleer die een wi-
se sal aen nemen. en die ander die ander
en alsoe voert na maten hoere altheit.
dier een yegelic gemoede sijnen voert
ganc in verriecht. **Dat tiende Capittel**

Eerst wille wi merken dat onder-
scheid tusschen der begheeringen en
der bedinghen. en der eyschingen. en den
dancbarigen lof. en of dese ordinaune
die vanden apostel gesait is anders iet in
heeft. Want ten is niet te vermoeden dat
die heilige geest doer den apostel sonder
merkelijke reden yet gesproken heeft. **Dat**

Ic bidde datter ten. **alsoe Capittel**...
ersten begeringe geschiedt. **Begeringe**

sijn aenlegginge en beginnel daer die men-
sche genade van lijnen woeledenen, ende
van lijnen tegenwoordigen sünden mit be-
rouwe in begheert. **Dat. xij. de. capitul. . .**

Bedinge sijn daer wi gode wat in op-
fferen en louē. Als die propheet
seet. **in** mijn lofften sal ic gode betalen
Dat is mijn bedinge sal ic den here ver-
ghelden. Die wise man seet loefftu den he-
re een gebet soe en merre daer niet me-
de dat te voldoen. **Dat** wort van ons ver-
milt als wi biddende die werelt verlaten
en gelouen mit gheheelie meyninge des
herten alre wereltliker hantieringe te ster-
uen en den here alleen te dienen. **Wi** bidde
als wi eer en niet der werelt gelouen te
verluaden en in alre druckelijchheit des her-
ten en armoede des geest den here allene
nen te hangen. **Wi** bidden als wi reynicheit
des lichaems louen. en onbewoerthlike lij-
samheit ewelike willen halden. **Wi** bidden
als wi die wortelen des toerns en droemich-
die die doet werct wt onser herten te gronde
louen wt te roden. **It** dat nu verdingen ende
totten alden ghebreken weder heren en dit
niet en doen. **Doe** sullen wi onschadich onser
bedingen en onser beboesten wesen. **En** men

sal van ons seggen. het waer betex niet ge
loeft dan telouen en niet te doen *Dat. xij. de. vii*

In die derde stede staen die eyschinge
die wi voer ander lude plegen te leyden
als wi in vuerichheit des gheest staen. Of als
wi voer onse naeste. of voer alle der werelt
vrede bidden. Als sinte pavinels sa seet. Bidt
voer alle menschen. voer coningen en voer
alle die gene die in die hoerheid geset sijn

In die vierde stede *Dat. xij. de. viii*
staen die danckbare loue geset die
die mensche gode offert. als hi die voerledē
of die tegen oerdige weldaden gods aen
schouuet. Of als hi aen liet hoe sulc of hoe
voel dingen god den ghenen die hem myn
nen hier nae bereit heeft. *Wat dies meyni*
ge plegen den vyle die vuerichtheit gebede
te romen. Als men dat toeromende loen der
heiligen mit clare oghen aen liet. en men mit
grotes vrouden des geest gode daer af loeft
Wat desen vier maniere plegen voel versta
ken der eyschinge wt te romen. Want van der
werlt manieren die van den berouwe der
sunden geboren wort. en van der anderen
maniere te louen en te gelden die wt puer
heit der conincen comt. en wtter der
der voer ander lude te bidden die wt vuer

richat der mynne coemt **E**n witter vier
 der die voer die waldanden gods witten
 nensien sijne guederherzheit coemt. ple
 ghen derwile herde vierige gebede te
 comen. **A**lsoe dat alle dese maniere alle
 menschen seer mitte en orberlic sijn. en
 werden somtijt alle in enen man vol
 bracht. **A**lsoe nu te begheeren nu te beden
 nu te yschjen. nu gode te louen nae dat
 des menschen begheerte verwandelt. **N**och
 tau behoert die ierste maniere alre meest
 den begheerēden menschen toe. die noch
 van den angelen en van den ouerdenke
 hoere sūde gepijnich werden. **D**ie ander
 hoert den ghenē toe die in enen geestel
 ken voertganc wt begheerte der doerhē
 staen. **D**ie derde den ghenen die mitten
 werken hoer geloesten vermullen. ende
 voer ander lude manchet wt mynen te
 bidden. **D**ie vierde hoert den ghenē toe
 dien die pyulike doern der consciēnen
 mit allen wt getoffen is. en ouerdenke
 mit enen pueren gemoede die mylde ga
 nen des heren. en sijn ontfertheitichheit
 die hi derwile bewijst heeft en noch dūet.
 en sijn mit wadzeren herten tot dien vie
 riggen gebede geromen. dat men witter mē

sdjen monde noch spreken noch begripen
en mach **E**n derwile pleecht een gemoede
dat tot dier puerheit getomen is en daer
in begint te wortelen. Alle dese vier ma-
nieren taffens en tot enen male te begri-
pen en doergaense alle. recht als een ou-
begripelike vlame en seydt onspreekel-
gebet eens reyne herten tot gode. Die hei-
lige gheest selue mit onspreekeliken lichten
daer wijs niet en weten tot gode voert en
voert ons bidt. In dier vren doer gr'neft en
outfanc dat gemoede alsoe onspreekelike
dingen inden gebede dat hijs mit monde
allene niet wt spreken en mach. mer op
ander tyden en mach hijs oer mitten ge-
moede niet begripen. In elken sinet wer-
den die menschen na mate hoere meyn-
gen dicwile begaest. Alsoe voel die ierste
en die nederste die om verlatenisse der
sunde bidt na sijne maten. Als die ghene
die in puerheit des herten die wneldden
gods ouerdenke na sijne maten. Want
hoe die ierste merket dat hem meer gege-
uen is hoe hi meer den vergaer mynt.
Dochtan willen wi **Dat. xv. cap.**
totten voertgaur des leuens en tot
ter volcomenheit der doedden comen.

soe moeten wi den iersten gruet alre ier-
ste op dymen. en bidden om dat af doen
der sunden en om dat in planten der doed-
den. en louen gode beteringe. en alsoe voert.
of wi en mochten totten hoedisten gr. nede
niet comen **Dat selhende capitel...**

Die here heuet ons selue mit sijnen ge-
tempel dese vier maniere van bidden
bewijst. die bageringe doe hi seide **Vnder**
oft moegelic is soe laet desen kelt van my
voer by liden **en** daer hi doet den pphoet
aldus in den salter spriect **I** Rijn god mijn
god sich in my waer om hebstu my gelaten
en voel ander woerde des gelijc **Die** be-
dinge doe hi sprac tot sijnē vnder **Ic** heb dy
geglozificiert opter eerde **Ic** heb dat waer
volbracht dattu my graues te doen **en** op
een ander stat. voer hem heilige ic mi sel-
uen op dat si oer in der waerheit gelijchijc
moete sijn **Die** oyschinge bewijst hi ons
daer hi seide **Vnder** die du mi gegene heb-
ste wil ic dat selue mit mi sijn daer ic bin.
op dat sy mijn glorie sien die du my gegene
hebste. of daer hi soet **Vnder** vergeef hem
want si en weten niet wat si doen **Dat** danc-
barige lof bewijst hi daer hi sprac **Ic** behie-
di vnder heer des hemels en der eerde die

dese dingen den wiser en den broeden ver-
borgten hebste en den heynen gepēnort
In vander want alsoe waest behaerlich voer
di. of doe hi seide vnder ic dankedi ome
dattu my hoerste. en ic wist wael dattu my
altoes hoerste. Al heuet hi ons dese vier ma-
nieren tot voel tijden verscheiden bewijst.
nochtan vint mense in den sermoen vande
aentuael in enen gebede besloten **Dat**

Desen vier manieren. **xviii. capitul**
des gebedts volget noch een hogher
edelre wise die wtter stouwinge gods al-
lene. en wtter brande der mynen ghefor-
maert wort. daer men gode als den eygen
vander heymeliken in toe spriect. dat wi die
wise verzustelic sullen begeren bewijst ons
die maniere vanden **pentenoster vader**
onse. En daer om want wi onsen vader
enen god en enen here alre dingen behen
en ons Van der eyghenscap des knechts in
der verkielige der kinder weten toe gezeket
Doe seggen wi daer na die daer biste in den
hemden **dy** dat wi des teggen oer diche lene
gedanden. en latens ons verdrictē dat wi
recht pelgrime alsoe verre van onsen vader
geschieden sijn. en haesten ons mit groter be-
ghaerten tot dien rike daer wi seggen dat

onse vader in woent **E**n niet en doen dz
 ons ontwerdich maken mach der edel
 heit alfulker verlueninge. op dat wi in
 sijnen toerne niet en vallen en van onsen
 vaderliken erue ontterst en werden. **A**s
 wi in dien graet der kinder genomen sijn.
 soe sullen wi die goddienslicheit die den kin
 deren toehoert hanteren **D**at wi ons
 seluen niet en sieken. mer om die glorie
 ons vaders alle dinge doen en segghen
Ghehelicht si din name **E**n betigen dat
 die glorie ons vaders al onse begeerte
 en al onse vroude is. en wesen nannolgers
 des gheens die seide **D**ie van hem seluen
 spriect die suet sijn eygen glorie. mer
 die des gheens glorie suet die hem ghe
 lant heeft die is waeredstich. en onghe
 redstichheit en is in hem niet. **A**l des ghe
 lijf dede dat wttertoeren vat vol mynen.
 soe hi een verwerpelic van xpo begeer
 den te werden **O**p dat hem voel gelyns
 worde getregen en die salichheit des volcs
 van isrl totter glorieu sijns vaders mocht
 vermeerren **H**i begheerde sekerlic te ver
 deruen om xpo wille. want hi kende dat
 niemant en mochte steruen om des leuens
 wille **E**n op een ander stat spriect hi. wi

verbliden ons als wi cranc en ghy sterck
sijt En wat wonder ist van sinte pauwels
als mycheas die jphreet loegenadstich be
gheerden te werden. en vreemde vander
ingheestinge des gheest Dy dat die kinder
van isrl die plagen en die ellendicheit die
hi hem te voeren geprofitteert hadde ont
gaen mochte **Vermaene god sprac sprac hi**
dat ic die man waer die den geest niet en
hadde en loegen gesproken hadde **Des**
gelyc myne hadde moyses doe hi mit sy
nen bruedere die verderuen solden niet
en ontsadi mede te verderuen doe hi seide
Here ic bid di dit volc heuet een grote sin
de gedaen vergeef hem dese misdact. of
en diestu dat niet soe verdeluwe my wtte
boecke dien du gescreuen hebste Behalichyt
sy dijn name. mach men aldus nemen. die
heiliginge gods is onse volcomenheit Be
halicht si dijn name dat is. vader maer
ons allide dat wi dijn heilicheit verstaen
moegen hoe guet si is of ontfangē **Of dat**
tu in onser geesteliker wandelinge ghehe
licht salijste te wesen **Dat wort in ons vol**
bracht soe wānaer ander lude onse guede
werken sien ende glorificeren den va
der die in den hemel is **Dat. xvij. de caput**

Die ander begeerte des reynen ghe-
 moets begeert dat dat rijc sijns va-
 ders alleynsken toe come **¶** **A**ls hi meynt licht
 dit tegē woerdige rijc dner xps nu dagelics
 onder sijn heilige in regneert **D**at gesdijet
 ouermits wtrodunge der sturkender sinden.
 als des viants heertrappie wt onsen herten
 wort verdreue. en god in ons ouermits roe-
 ke der gneder doehden begint te regneren
¶ **A**ls hi in der gesetter tijt allen volcomenē
 kinderē gods sal seggen **E**oemt ghi gebēdi-
 de mijns vaders outfauct dat rijc dat v vā-
 den beghine der werelt bereit heeft geweest
Dese tweerhande riike mogen wi begeren
 als wi seggen **T**oetomende si dijn rijc. geen
 boese mensche en sal dit begheren dorren.
 want soe wie in sijne boerdemst noch danc
 noch loen. mer pijn outfangen sal die en be-
 gheert des rijsters vierster niet te sien **Dat**

Die derde wysdunge **iii. d. sijttel.**
 der kinder is **D**ijn wille geueerde in
 der eerden als in den hemel **H**et en mach geen
 meere gebet wesen dan te begheren dat in
 der eerde is gelijk moet werden dien dat in
 den hemel is **W**ant wat ist anders te seggen
Dijn wille geueerde in der eerden als in den
 hemel. dan dat die mensche gelijk den en

718

len moeten sijn. En alsoe als die wille gods
van hem in den hemel wort veruult. Dat
alsoe oer die menschen die in der eerde sijn
niet hoeren wille. mer al den wille gods
moeten doen. Dit en mach nyement mit wa
heiden seggen dan die ghene alleen die ge
loeft dat god alle dinge die men sien mach
si sijn ons mede of tegen. dat hijs om onser
nutticheit wille alsoe despenliert. En dat hi
meer om onse salicheit en nutticheit socht
dich is dan wi selue. Of men maecht nemen
dat die wille des heren alre mensche salicheit
is. na dat sinte paubels seet. Hi wil dat alle
menschen behalden werden en totter henn
nisse der wnerheit comen. Iudas seet van
desen wille in den persoen des vaders. Alle
mijn wille moet geueerden. Als wi dan seg
gen. Dijn wille geuerde in der eerde als in
den hemel. Dat is alsoe als die ghene die
in den hemel sijn behalden sijn. vander alsoe
moekt alle die ghene die in der eerden sijn
ouermits dijne hennisse behalden werden.

Dier na volcht. Deef ons onse dage
lics broet. En ander ewangelisse seet
Deef ons liden dat ouernatuerlike broet
daer hi dat wesen sijne edelre substancie
mede bewijst. die onser alle wesen en sijn

stantie mit sijner heidheit onergnet **B**y den di-
 gelickhen brode betekent in dat wi op ghyne
 dach sonder hem geestelic leuen ontfanghen en
 mogen **E**n dat hi d'angelus te ontfangen is **D**at
 men gisteren ontfinc en is niet genoech, het en
 si dat hi ons huden des gelijc gegeven werde

Duse d'angelus noettroosticheit vermaent ons
 alle tijt aldus te bidden. want het nimmermeer
 dach en is wi en behoeuen deser spisen dat herte
 des inren mensche mede te sterken **W**i mochten
 oer hy deser woerde huden alle dese tegenwoer-
 dige tijt ons leuens by verstaen **D**at is **G**heef
 ons dat broet alsoe lange als wi in deser werelt
 wonen **W**ant hemmen dat hem hier na van dy
 gegeven sal werden dies verdienen. mer wi
 bidden dattint ons huden gheueste **W**ant soe
 wie dattet in desen leuen niet en verdient die
 en sal in den anderen leuen niet doelledijdig
 moeghen werden **D**at **z**enēt wīchtē vīpittē

Ende vergene ons ouer stolt als wi onsen
 sculderen vergenen **D**on sprekelike me-
 derneeren hat gods die ons niet alleen een forme
 des biddens heuet gegeven. en een wise ouer
 seden die hem ontfandic is heue geset. en in der
 forme des gebets daer hi in geboden heuet
 altoes van ons gebeden te wesen **D**ie wortel
 des toerns en der droemichat wt rodet. mer hi

huet ons oec een oersake gegheuen ende den
wech geopent. Daer wi sijn strenge oerdel tegge
ons medefatigen moegen. En eens deels die
macht gegheuen daer wi die sentencie ons rich
ters tot veelatwisse onser sunden in verwande
len moegen. en dwingen mitten exempel onser
beloesten en seggen tot hem vergene ons onse
scolt als wi onsen sculdnaers doen. Soe wie sij
sculdnaers quijt laet die mach sekerlic om ver
latenisse sijre sundē bidden. Dies wyge plegen
tegen gods sculdnaers al sijn die sunden groet
soer mederherē te wesen. mer tegens hoers salts
sculdnaers al is die mildaet derne sijne soer
wraet en ongenadich. Daer om willen wi gena
delic geordelt wesen. soe moeten wi den ghenē
die ons myden hebben genadich wesen. Want
alloe voel als wi vergenen wort ons vergeuen
Die wise man seet een oerdel sonder ontfermhē
tichheit sal hem gesaen die geen ontfermhē
tichheit en heeft. *Dat. xxiij. capittel.*

Daer na volghet en en leyde ons niet in
betoringe. Hier af mochte een questie op
staen. want ist dat wi bidden dat wi niet betoert
en werden wan sal dan die wecht der volcomē
heit in ons comen. Altes gescreuen staet. Soe wat
man die niet getemptoert en is die en is niet
geproeft. en op een ander stat. Het is een salich

man die temptane lydt. want als hi gepruet
 is sal hi die croen des leuens ontfange. Aldus
 en luden dese woerde niet. **En** leide ons niet
 in berozinge. Dat is en verhengz niet dat wi
 in der berozinge verwonen werden. Job is ge
 tempteert mer hi en wasser niet in verwonen
 want hi en weter gode niet. Abraham was ge
 tempteert mer hoere geen en was in der bero
 ringen verwonen. want si en consentezden
 den temphere niet. Ten lesten volchtz **3**re
 verloesse ons vanden quade. Dat is en laet
 ons vanden viant niet getempteert werden
 bouen dat wi vermogen. mer doe oer een hul
 pe daer toe dat wi moegen liden. **Dat. xxijste**

Olet ghi wy wael hoe sulken ma
 nier des gebeets ons voer geleecht is.
 vanden richter selue die van ons gebede wille
 wesen. Daer hi geen rijdom. geen hoedheit. geen
 macht. geen sterheit. geen gesontheit des lich
 aems. niet vergendics niet tijtlics. die makz
 der ewichheit in gebeden wille wesen. **En** daer om
 soe wie die ewige dingen ahterlaet. en meer
 om yet vergendics bidt. die diet sijne waelen
 dieheit en sinen milden gauen groet onrecht. en
 sal eez des richters toern dan sijn genade mit al

Hulben ghebede verwerpen. **Dat. xxijste**
 List dat dit gebet alle volicheit der **capit**

volcomenheit in hem schijnt begrepen te heb-
ben. **N**ochtan wortet sijn heylichste huysege-
noten tot dien hoghen staet daer wi hier te voere
af gesproken hebben. en leydtse tottse vuerige
onsprekeliken gebede in den hoedsttan grade dat
luttel menschen bekent is. **W**ant het ouer gaet
alle menschelike syne. en men en machs mit gey-
nen gelude. mit beroeren der tongen. noch mit
gheene wtsprekinge der woerde lezen. **D**er wāt
dat gemoede van der instortinghe des hemelschen
lichts verlicht is. so een maecht mit gheene me-
scheliker wtsprekinge bewisen. mer die synnen
sijn al te gader gewonde en recht in een gesmol-
ten. dat si recht als wt oenre oueruloyender fon-
teynen myldeht en onsprekelic te gode waerts
vloyen. en ontfangē alsoe voel in eenre toeter
hij dat niet lichtelic te spreken en is. **N**och oec dz
gemoede al waert in hem seluen verzadert ouer-
zenken en mach. **D**ese manier des gebeds had
de onse here doehi allene in den berch ghint.
en hem van alle sijnen iongerē scade. en doehi
in sijnen gebede vernadhte. **E**n doehi aen dē berch
van olyneten in sijnē gebede droepelen bloets
ende waters siveette.

Dat. xxvste. capittel
Wie solde alle die oersake der beweginghe
in den gebede. hoe besodht dat hi waer
te vollen mogen beduden daer dat ontfuchede

ghemoede totten vuerigen gebede mede ver-
 werkt wort **W**y moegenre sonich wter tijt
 tot exempelē setten. want sonicht roent die
 vuerichheit des geberts wt enen verken des
 psalmis die wi singen **S**onicht wt aendrechtigen
 gelude der bruederen in den siige **S**onicht wt
 swaerheit der stemen van en^māne **S**onicht wt
 gueder vermaningen en wt geesteliker collaten
 die wi hoeren **S**onicht als yement van onsen
 lieften bruederen sturft **S**onicht een ouerdenc-
 ken onser verlumelheit en des verlopen tijts **A**l-
 dus sijne ongetelde oersaken die ouermits der
 gracen gods die die lauchheit en die slaperichheit
 ons gemoets verwecken mogen **Dat. xvijle**

In wat manieren of hoe dat dese **capittel**
 beweginge wtter iurester heymelicheden
 der sielen voert gebraucht werden dat en is niet
 licht te onderzuynde **W**ant derwile pleghet die
 vloet ouermits onspreekeliker blytscap en vroe-
 lidheden des gheest wtter saliger ymichheit op te
 riken **A**lsoe dat die mensche ouermits groetheit
 der onideliker vroude mit roepen wtberstet.
 dat men die blytscap sijns herten in der maester
 tellen gewaer wort **S**onicht soe wort dat ge-
 moede mit soe groter stillen in dat heyme-
 lic des afrondigen swigens alsoe verborgen.
 dat dat verwonderen der onverschere inlich

tinghe alle geluyt der stemen beluyt en op halt.
alle die synne des geest van bynnen tot enen
verwonderen. of hi stort sijn begheerte wt tot
gode mit onspreekeliken sijnsten Doyntijt wort
hi mit rouwen en mit alsoe groter oueruloe
dichheit der yuiger beweginge veruult. dat
hijse anders niet dan mit screynghe der tra
nen verdinwen en mach *Dat. xxvijle. cap.*

O vinnans dese beweginge na mijne
cleynheit bekene ic waer eens deels.
Want derwile comen tranen als ic om mijn
sunden dencke. en bin althi geseyt hebste mit
alsoe onspreekeliker vonden vanden here ge
maudt en begaest. dat my die groetheit diez
blijtscap van mijne sunden te misshopen verbiet
En dat halde ouer een hoge staet mocht hi nae
mijne wille dueren En somtijt begeer ic mit
beweginge der tranen mit allen trachten mi
seluen te verwerken. en ic sette alle mijn dwa
linge en alle mijn sunden. en alle mijn outbluue
woer mijn oghen En ic en mach nochtan die be
wenginge der tranen niet weder nigen En dan
verdwoegen en verhaerden mijn oghen gelijc
en en haerden steen. diez een traen mit allen
niet wt en mach En alsoe seer als ic my in der
iester ymichheit verblide. alsoe seer bedroene
ic my dat ics niet weder nigen en can *Dat. xxvijle. cap.*

Daac alle wtstortingē der tranen en romē
 niet wt enen oerspront, noch van eenre la-
 ken. Want hi screyt anders die sijn herte vande doer-
 nen der sunden geprekekt wort. **D**aer die pphoet af
 seet. **I**ch heb gearbeit in mijnen sichten. **I**t sal alle nach-
 te mijn bedde wasschen en makent mit mijnē tra-
 nen nat. **E**n die here seet doer enen anderen pro-
 phoet. leyde wt die tranē als een rouwe bi d'oghe
 en by nacht, en en gaef di seluen geen ruste en en
 liet dijn oghen niet swigen. **H**i screyt anders die
 wt enen aensconwen der ewiger gueden, en wt be-
 geerten der boeromender caritaten bewoerdjt wort.
Daer die vruchtbaer fonteynē der tranen van der
 onthelichheit der vrouden, en ongemetenheit der
 vroelichheit om wt gestort werden. **A**ls onser siele
 tot gode der levender fonteynen dorstet en seecht,
 wāneer sal ic comen en openbaren voer dat nen
 sichte gods. **D**ijn tranen hebben my vroet gewest
 nacht en dach, we my want mijn arbeit is ver-
 lenget en mijn siel is alte vreemde. **H**i screyt an-
 ders die niet ouermits rouwe van sunden noch ho-
 pe des hemelrijs en screyt, mer die sijn tranen
 van vresen des vernederliken ordels en der hellē
 comen. **A**ls die pphoet seet, here en ganc niet int
 ordel mit dinen knechte, want al dat lenet en sal
 in dinen aensichte niet gerechtuerdicht werden.
Hi screyt noch anders die voer hem seluen geen

tranen en stort mer voer ander lude sinden en
haerdichheit. **Als** samuel die propheet deu ro
nuit saul bescreide. en onse here die stat van ihe
rusale **en** des gelijcs leestmen dat iheremias
dede doe hi seide. wie sal minne houede water
ghenen en minnen oghe en fonteyne der tranen
en ic sal die verslagen der dochtere myns volcs
nacht en dach bescreyen **en** als die propheet seet
Ic hebbe als die gegeten als broet en minnen druc
mit screyen gemenget **Dit** sprac die propheet van
amyt en banghede en onsalicheden des leues.
daer die gerechtige in deser werelt af gedruet
werden **Hier** af screiden die tranen voel die wt
seure verhaerder herten. en droegen oghe ghe
perst werden. nochtan en sijn dese niet al sonder
vruchte want si comen wt gueder meyningen.
en sinderlinge van den genen die vander vles
ken hoere voerledene sinden noch niet gepur
geert en sijn **Dat negen en twintichste capittel.**

Dochtan die ghene die totter mynen der
werelden gesomen sijn en sullen na den wt
wendigen mensche in dier wilen die tranen niet
wtpersen Want si benemen die vruchte der ge
williger selue comender tranen van hinnen. en
vertrecken hemoede en werpent vinder hemel
sches hoedheit neder **D**ner dat verwonderende
gemoede des bedelners sonder weder biegen ge

stwert solde staen **Dat dertichste v'ijnttel.**

Ande op dat ghi die vrucht des rechten
biddens ontfangen moeghet. soe hoert n;
die myne mer sicutz Anthonis sentencie hier
of **D**ien wi soucht in den gebede te wonen on-
derganck wilken dat hi outgheestet waert. en
bleef in die **i**n den gebede te wonen op ganc toe
en sprac al daggende **W**onne waer om hinderstu-
my. risestu uy daer om op dattu my vande dner-
heit des gewaren lichte wild trecken en hi plach
vanden eynde des gebedes meer een hemelsche
dan een menschelic sentencie te gheuen. en seide
dattet gheen volmaect gebet en waer daer die
monic selue in verstonde wat hi bade **Dat xxxijste**

Als wi bidden en beuoelen datter geen **v'ij**
twyuel noch wanhope mede gemenghet
en is. wi en sullen in den behouwen des gebedes
vercrigen dat wi eylden. soe en laet ons niet
daer nen twyuelen onse gebede en sy van gode
gelhoert **W**ant in alsoe veel als wi geloouen dat
god op ons merct en ons geuen mach. in alsoe
veel sullen wi verdienē gelhoert te werden **W**ant
die sentencie ons heren en mach men niet we-
der roepen. daer hi seet **D**oe wat wi biddende ey-
schen gelooues dat ghijt ontfangē sult en het

Oer mannis. **Dxxxviijste** **A**ls v ghelchmen.
dit behouwen gelhoert te wesen meynen

wi dat wtzar puicheit der coustrenten roemt.
dien mer wi die doerne der sünden noch prekeleu
en des niet verdient en hebben. hoe soldē wi dat
betruwen mogen veruigen **Dat. vryijste capte**

Daar. die heilige scriftuer der ewangeliē
en der ppheten getugen ous datter meniger
hande oersaken sijn na den menigerhande staet
der sielen daer dat gebet in gehoert wort **D**om
tijt ouermits eendrechticheit twee lude als dat
ewangeliū seet **I**t datter twe van v ouerdragen
opter eerden van eniger dinc. soe wat si bidden
het sal hem geschien van mynē vader die in den
hemel is **D**omtijt ouermits vollicheit des ghe
loues datten molterladeliū gelycht is. want
heb di geloue sprac hi als een molterladeliū. ghy
sint seggen desen berch ganc van hier en hi hene
gaen. en gheen dinc en sal v omoegelic wesen
Domtijt ouermits standicheit des gebets daer
men sonder op halden in volheardt. **A**ls die he
re selue in der ewangeliū rnedt daer hi seet **I**t
segge v voerwaer. **A**l en gheest hys hem niet
om dat hi sijn vrient is. hi sal om der ourustichs
wille opstaen en geuen hem alsoe voel als hi
behoeft **D**omtijt om der almissen wil **A**ls da
niet tot nabugodonosor seide. verloes dijn
sünden mit almissen **E**n verberch die nelmissen
in der armer menschen scoet. en si sullen in der

tijt der tribulanen voer di bidden **D**ontijt ouer
 mits betezinge des leuens en werken der ontfey
 herticheit. **A**ls god doer den jphoet seet **O**ntloes
 die bande der ongerechticheit. ontbint die ne
 der druckende bondeluyne. breke den honger
 gen dijn broet leet die vzeemde in dijn huys.
 dan saltu bidden en die here salt verhoeren. du
 salt roepen en hi sal seggen. sich ic bin hier **D**on
 tijt ouermits groetheit des drucks. **A**ls die pro
 phoet seet. doe ic gedrukt was riep ic totten
 here en hi verhoerde my **E**n op een ander stede
 seet die jphoet. diuet den vzeenden luden geen
 gewalt want roepense tot my ic sal se hoeren
Ic bin ontfeyhertich **D**iet my dese menigerhan
 de oersake en nyement en wanhope in sijre
 consciencien om sijn salicheit te bidden **W**ant
 al en heddē wi anders geen oersake noch toe
 nerlaet die here heeft ons daer in vrilheit ge
 noech gegenen. dat hi wille dat wi hem mit
 ourulhigen druythigen geweldde bidden son
 der aflaten als die weduwe den rickster badt.
En dit staet sonder twyuel sonder verdiente
 in onse nuadige geket ist dat wi willen. dat mē
 den here sonder ophalden bidden sal **D**at is
 ons bewijst in des heiligen daniels exempel.
 die opten iersten dach doe hi begon te bidden
 ghehoert waert van den here. mer na den

een en twintich dage verzeerly hi verst dat hi
begeerde. Alsoe en sullen wi biddende niet
af laten al beydet lange dat wi begeren. Want
die here onthaldet ons licht om onse beste. of
die engel diet ons brengen solde woert licht
getoelt onder wegen. en viut hi ons in den ge
bede verlaunwet. soe en sullen wi niet ontfange
moegen dat hi bringet als hi roemt. **D**at sou
der tympel den voerselden ysheet daniel wnel
genallen mocht hebben. en hadde hi mit gro
ter volstendicheit niet volheerd. **E**n laet ons
van desen betrouwen niet tympelen noch wan
hopen. al en ontfangen wijs niet na den be
noelen dat wi begeren. Want hi is wnererly
lich die gesproken heeft wat ghi in den gebede
eylschet geloenes ghi sullet ontfangen. **D**omtijt
woerdet ons gervergert wanttet tegen onse sa
lichheit waer dat wi begeren. **D**omtijt woerdet
ons vertogen wanttet ons noch niet mit en
waer. **E**n des gelijce geschiedet sinte pauwels.
doe hi sathanas engel begeerde quijt te wesen
Die hem diet. **I**n die here om dat hi en halflange
solde om sijne nuttichheit wil hadde by geset
doe hi driewerf doer om gebeden hadde wnext
hem geantwoert. **W**ijn genade is di genoedij
Want doest wort in crautherden volmact
Desen seluen syne is ons tot enen exempel be

wijst van xpus selue inden gebede de hi sa-
 de **V**ader oft moegelic is soel niet desen helde
 van my liden. nochtan niet als ic wil mer als
 tu wils. **N**iet dat die wille xpi ye vandes va-
 ders wille gesceide was. want hi was gero-
 men om te behouden datter verloren was. en
 sijn siel te geuen in verloessinge voer voel me

Over alle dingen **Dat. xxxij. ^{te. 4.}** slyen
 sulken wi dat gebot der ewangelien neerst-
 telike hadden. dat wi in onse tamen gaen en
 onsen vader in bescloeture doeren bidden. **D**an
 bidden wi in bescloeture doeren als wi onse
 herte van alre druyshheit der gedachten. en
 der sochtuoldichheit outromeren en onse begeer-
 ten den here al heymelic ontdekken. **D**an bid-
 den wi in bescloeture doeren als wi mit beslo-
 teture slyen. en mit alre stillheit den herten der
 herten onse begeerte openbaren. **D**an bidde
 wi int verbergen als wi alleen mitter herten
 en mitten yuigen gemoede gode alleen onse
 begeerten te kennen geuen. **A**lsoe dat onse
 wederfaken die boese geesten die manier
 ons gebeds niet vernemen en moegen. **D**ier
 om salmen in stillheiden bidden niet alleen
 dat onse bruedere die hi ons sijn van onsen
 gelude niet gelyudet en werden. **M**er dat
 der die boese geesten die ons in onsen gebe-

de alre moest lagen leggen van der meynin-
gen onser begheerten niet te vernemen. En
alsoe sullen wi des wilsen mans woert ver-
nillen daer hi seet. behoet die sloze dijs
mouts vanden genen die in dine scoet sleet

Hier om salmen **Dat. xxxvste. Capittel**
decwile beden en tot. op dat die vrant
als wi lange daer in merren daer niet in en
sape. Gebet is die warechtige sacrafic. wat
een bedruet geest is gode een offerhande. Dit
is die salige offerhande het is een sacrafic des
loefs. Dit sijn die warechtige vette offerhande
die daer vanden bedruckeden en vanden ver-
oetmoedichden herten geoffert werden. en
moegen mitten ysheet lingen. Here mijn gebet
moet in dinen aensicht geuoert werden als
een vrant. dat opboeren unijre hande moet
welen een auontlic offerhande die wi dach en
nacht suldich sijn te betalen. Al hebben wi na-
der maten onser cleynheit hier voel af gespro-
ken. en die tollane om sicutijheit en sijnreheit
der materien lange vertogen. notwithstanding al
cleyn datter af gedisputiert is. Van deser he-
liger seunge worden wi meer verwondert
dan veruult. En vanden auont gebede gingen
wi een luttel slapen. en waren blide van dat
wi dies daechs gehoert hadden. En des moz

gens vroech als wi weder tot hem quamen na
lijure beloefzen noch hoeren solden Want ons
die hoedijet des gebeets alleen gewijst was.
mer die ordinantie. en die wedij hoe men die
ewichheit des gebeets vertragen mocht ende al
toes behalden. en hadden wi noch in deser dispu
taae te vollen niet veruomen **Hier beghint die
ander tollane des seluen vnder van den ge
bede ende dit is die neghende tollane. d. 7. cap.**

Onder die monken van egip
ten om hoere sympellheit wille
was een grote ongeloeuighe.
dwalinge van langer tijt ghe
weest Dner den hersten gelone
een grote blaspheme mede was
gednen. want si seiden dat die natuer en dat
wesen gods na mēscheliker formen. en men
scheliken leden waer gestapen en dat hadden si
ontfangen na hoere grofheit. wt dien dat in
genesi gescreuen staet laet ons den mensche
maken na den beelde en in onser gelikenisse

In egypten was een **Dat ander capittel**
gewoente van alts gehalden. dat die
bisscop van alexandrien na der hoedijet van
dertendage alle den kerken. en den cloesterē
van egypten epistelen seynde dner hi hem in te
weten dede dat beghinne van der vasten. en die

hoechtijt van paesthen en anders dies sy be
hoefden en luttel tijts nae dat wi mitten
voerseiden abt ysaac die voersaene rollane
hadde. quamen die voerseide epistelen dier
hi dat voerseide ongeloue mit voel redene
en scriften in weder proest hadde en gedel
truceert **D**at van meest van alle den mo
niken dies lants. om hoere sympelheit wil
le alsoe swaerlic genomen was dat si den
bisscop om dies wille selue te vantage hielden
en ouer ongeloenich en oer waren alle die
vaders van eenre andere woestijne in dier
dwalinge alsoe verleit. dat nyement wt
gheuomen **p**afinius onsen abt die episte
len in sijne cloester en wolde sien of hoeren
Onder dese **D**at derde **v**ijntal **s**lesen
was een alt vader en hiet **d**ezapion van
langer strengere penitencien mede verlost.
alsoe dat sijn sentencie om eerlamheit en
altheit sijns tijts bouen alle der andere mo
niken sentencie meest gencht was **D**oe
die vader **p**afinius desen alden man mit
gheene vermaninge totten rechten gelo
ue bringen en mochte. gaeuelt datter quam
van antiochien een dyaken om die brue
ders inder woestijne te videnteren en hiet
fouus **D**esen outfinc **p**afinius om die die

meere valschheit des rechten geloenes mit
 groter vronden en weerdichheit En brachtē mid
 den onder die brueders des voerseiden bissops
 epistel voert. en vragede hem hoe dat die heilige
 kerke in oest eynde van der werelt verstonde.
 dat in denersten boec der bibelen gescreuen
 staet. laet ons den mensche maken totten beel
 de en tot onser ghelikenisse Hi antwoerde dat
 alle die heilige kerke gheschelic verstant. en
 niet nae den snoeden geluyde der letteren En
 bewijsdet mit voel reden der scriftuerē dat
 men die onsiemlike en ongemeten. en onbegri
 pelike moegentheit gods mit des gheliken
 menschelijke forme. en gelikenisse der lede niet
 sine sinnen en mochte Want sijn wesen ende
 sijn natuer waer onlichsnemlic en sympel. en
 alsoe alsment mitten oghe niet gesien en
 mocht. alsoe en mochtment oer mitten herte
 niet begripen Ten selken waert die alde man
 mit voel sterker bewisinge des heiligen dyn
 kens totten rechten geloue gebracht. dat die
 abt palmarus en wial mit groter vronden
 worden begneft. dat die alde veroefende man
 die om sijne sympelheit wille tot dier dyn
 kinge gesomen was. weder onermits die ghe
 uade ons heren totten rechten geloue quam
 En van groter vronden om den here dier af

te lonen stonden wi op en ghingen alle gader
ten gebede en want die alde man onsen here
god in sinen gebede in menschelijker forme plach
voer hem te setten en oeffenen hem daer in en wy
ghewoer waert dat dat gewoentlike beelde mit
allen wt sijne herten gheplacemt was. soe waert
hy in hem seken soe roufys dat hy neder op der eer
den viel en weende bitterlic en versucht de wile.
en riep mit groter weenicheit **Wae** we wy onsalich
man sy hebben wi minen god ghenomen. wy en
hebt ic wement wy aen te halden. wy en hebt ic we
ment aen te beden. en wien ic aentropen sal en
weet ic niet **H**ier af woerden wi seer beweeghet
en vander voerledere tollanen hadden wi me
winge meer te vragen en quamen totten abt vnaer

Auden niwen dinge **Dit vierde capittel**
Daer wi af hoerden en vander ander tolla
rie die van den gebede was hadden wi wille te
vragen **H**ier af noch een ander toegerouen. hoe
dat die alde abt serapion alsoe swaerlic vander
vian den staldheit in dwalinge ghewallen was. dit
en neder slaet ons niet een luttel dat hy in deser
woestinen alsoe voel arbeids **xl.** in erlant alsoe
loefflic heeft volbracht en mit deser dwalinghe
wiet allene den arbeit verloren en heuet. mer
oer mede die ewige doet heeft verdient **H**ier af
begheeren wi eerst te weten waer af en waer ou

dat hy in diez swaere dwalinge quam Daer nae
begheeren wi geleert te wesen hoe wi tot sulken
gebede daer du hier te voeren af geleert hebste

Dnaet het **Dut. v. Capit. 1** **S**romē moegen
en is niet te verwonderen dat een sympel
mensche vanden wesen en vander natuer der god
heit. die mit allen daer niet in geleert en was **V**n
der gewoente der alder dwalingen ouermits
slechtheit bedrogen mocht werden. en noch daer
in staen **E**n dese dwalinge en is niet mitve als
ghy meyt. mer van alts wt der heydenstap gero
men. die die viant in figuren der menschen pla
gen aen te beden **E**n daer wt vermoeden sy dat
men die moegentheit gods onder die manier
van enen beelde suldich is aen te beden **E**n heb
ben si dat voezgenomen beelde in hoeren gebede
niet eenpaerlic voez geset. en aenbedent en dra
gent mit hem in hoer gemoede. en haldeut altoes
tegemvoerdich voez hoer ogen soe dunct hem dat
si niet geuordert en hebben **V**an dese dwalinghe
waest dat sinte pauwels seide **S**y hebben die glo
rie gods verwandelt in die gelikeuulle eens beelde
des vergheudiken mensche **H**eren was. mijn volc
heuet sijn glorie in enen afgod verwandelt **E**n al
ist dat dese dwalinge daer wi af spreken nae alder
gewoenten in soniger menschen synnen is gewent
Nochtan want si mitter alder heydenstap nye be

ulect en waren. soe en is hi in hoeren herten
ouermits hoer sympeelheit niet gewortelt. **N**och
tan sal een yegelic die te redste in den kersten
geloue geleert is allinlike dwalunge gelijc der
heidenescher afgodien sanven. **E**n alsoe mach
hi dan tot diez puerheit des gebeds comen daer
hi niet alleue enich materiel of enich beelde dat
sinde waer te seggen. mitten godliken wesen
in den gebede mengen en sal. mer hi en sal geen
ghedreute noch forme enichs dinghes noch ghe
hoerheuisse van woerden of van werken in den
ghebede behalden. **Dat selde capittel.**

Die maten der puerheit als wi in der an
der collaue ghesproken hebben. soe sal
eens yegelic ghemoede in sinen gebede ghe
schickt werden en verhanen. en afscheiden hem
alsoe verre van allen eertschen materielken din
gen als die staet sijne puerheit verhenget. **E**n
sal hem somtijt den oetmoedigen ihu. **S**omtijt
den menscheliken ihu. **S**omtijt den glorifioerde
ihu in der moegentheit sijne glorien comende.
die mit daren oghen der sielen doen schouwen
Want nyement en mach ihu in sijn rijc sien co
mende die noch in der loedscher oefeninghe
staet. en mit sunte pauwels niet en segghen
W hebben wi a' istum nae den vleischge bekent
ny en kennen wys niet. **D**er die allene moge

sijn godtheit mit pueren ogheen vrouwen. die
 van den nedersten eerteliken dinghen en werke
 en gedachten mit hem in den hogen berch der
 eemoldicheit op rhimen en die in den pueren
 geloue in dat heymelike der hoedstet doech
 den verhanen staet. dien verdoent hi die glorie
 sijns aensichts en dat beelde sijner daerheit **Der**
 wort ihesus geschoutet van den gheneen die in
 den steden in castelen en in dorphenes wone **Dat**
 is die in den weerliken leuen der outfermhertich
 staen. mer niet in alsulker daerheit. **Als hi sinte**
peter sinte iacob en sinte iohan die mit hem op
 ten berch van thabor gescomen waren. en moy
 ses in der woestinen openbaerde en mit ely
 as den jhuet sprac **Dit** wolde ons die here sel
 ue bewisen en laten ons exempel der volcomē
 der puerheit aetser. **Al** was hi selue een fonteyne
 der onverwinkeler reynicheit. en gheen hulpe des
 op rhimens en der enycheit van buten in sinen ge
 bede en behoefde **Want** die volheit sijner puerheit
 die alle dinc reynicht en herlich maect. die en mocht
 te van der menichuoldicheit der scharen en van
 ghewnen geselschap der menschen in sinen gebede
 gehindert werden. nochtan ghuet hi allene bid
 den in den berch **en** bewijsde ons mitten exem
 pel sijner enycheit. willen wi gode mitten ouer
 mengeder herten bidden dat wi van alre onrush

gher druyftichheit der saren des ghelijcs schar-
den. op dat wi ons in desen leuen eens deels
moghen voegen nae der gelikenisse der hei-
lichheit die den heiligghen voloest is daer god
al in al sal wesen **Dat leuende capittel. . . .**

Ande dan sal in ons volcomelic volbracht
worden ons behalders gebet. daer hy
den vader voer sijn iongeren in badt en begaer-
de dat die myne daer du my in genuyt hebste
in hem si en si in ons en dat si al den sijn alstu va-
der in my biste en ic in di op dat si oec een sijn
Soe wanneer die volcomen myne gods daer hy
ons ierst in genuyt heuet. in der mynen ons
heren gheromen is dan wort sijn gebet veruult
en dat sal aldus gesdijen Soe wanneer al onse
myne alle begheerte alle vltidheit. al onse ghe-
dachten al dat wi sien al dat wi spreken en al dat
wi hopen god sal wesen en als die enytheit die
my die vader mitten soen heuet. en die soen mit-
ten vader heuet in onsen gemoede. en in onsen
benoelen doer groten wort **Dat is alsoe hi ons**
in puere onderscheideliker caritaten mynt. dat
wi hem alsoe weder in ewiger liefden weder toe
geuoercht staen. dat soe wat wi hopen soe wat wi
verstaen soe wat wi spreken gode toe behoer dan
comen alleynselken totten eynde dat die here in
ons begheerde veruult te werden doe hi badt

dat sy alle een moeten sijn als wi een sijn **I**n
hem en du in my op dat sy al in een volbracht
werden **E**n vnder ic wille die du my ghegeuen
hebt daer ic bin dat sy oec uit my sijn **D**it sal
eens yeghelics menschen wedt en al sijn meyn
ghe wesen. op dat hi een gelikenisse der toers
mender salidheit. en een pant des hemelschen
leuens in desen leuen. en een voersmaet der
glorien moegen verrigen **D**it is dat eynde
alre volcomenheit op dat dat gemoede van al
re vleischelijchheit tot gheesteliken dingen dage
lic verlyen worden. hent al sijn leuen en al
die bezinghe sijns herten een eenpaerlich ghe
stadich ghebet woerde **Dit is de vinttel**

O **S**crimanus wy sijn wi noch meer tacht
want alsoe voel als wi ouermits deser
lezingen totter begheerten der volcomenre sa
lidheit gebogen werden. alsoe voel te meer wan
hopiger vresen hebben wi **W**ant wi niet en we
ten hoe men die lezinge deser groter hoestijt
verrigen mach en behalden. en vresen dat voel
heit der woerde die wi hier in gebruiken di laste
lic mochten wesen. mer wi bidden di dattu ons
ludeste **W**ant onse vermoeden is dat ic houft en
ellic ambadit van sonige cleynre lezinge ende
aenwisinge verghuenen moet. en alsoe totter
volcomenheit dier consten comen **W**ant hoe

Solden ionge kinder spellen het en waer dat
si ierst die letteren kenden. of hoe solden si leze
lesen het en waer dat si ierst boeckstauen roudē
Daer om en tytuelen wi niet in deser hogher le
ringen daer men gode stadelic in aen leert han
gen daer en sijn souyge beghine en fundamentē
hoe men gods ghedeucken sal **en** daer om bege
ren wi enigerhande matere der memorien te
weten hoe men gode begripen en behalde mach.
daer wi ons weder moegen toe keren en nemen
se voer oghen als wi daer af geleden sijn **Dit**
ghenalt ons daer om want wi gheen sinder
linge regel en weten. als een forme voer onsen
oghē te halden. **Al**soe dat onse dronken dwa
lende gemoede van gheesteliken dinghen noch
beghine noch eynde en weet **Dat. 12. Cap.**

Daer v vraghe is alsoe cheulic en al
soe subtyl dat sy een bewisen der maester
puerheit in hoer heuet **en** van desen en sal nye
ment moegen vragen ic swige vanden insien
en van te onderseiden. het en si dat hi zernstich
en waken de si die grondicheit deser questhen
te ondersueken **en** dat die menyngē zens be
teren leuens aen die doer der puerheit drophe
en daer om dinct wi dat ghy buten der doerē
des warechtigen geboets daer wi af spreken
niet en staet. mer mitten handen der onderuy

Dingen eens deels daer bynnen gheromen sijt. en
 beghint dat yuuste alleynselken te beuoelen. En
 ic en behoene niet voel daer om te arbeiden v die
 alrede in den sael wandert totten heymelicken ste-
 den nae dat god gheuen sal in te leyden. en wisen v
 sonder hinder daer te stromen dat daer is. Want
 die is der kennemisse alre naest die wijslic vraghen
 nu dat hi suldich is te weten. En hi en is niet verre
 vander wijsheit die beghint te verstaen dat hy is
 en weet. En daer om en wille is nu in niet schame
 voert te halen dat ic v in der ander collaen daer
 wi vanden gebede disputerende onthelt. **K**rodstau
 hope ic dattet v god ouermits sijne geuaden sonder
 onse toe doen om inder eerlichheit wille wel solde

Daer om nae **Dat. x. d. cap. 4.** **S**openbaren
 dier ghelikenisse als die hinder ierst plegen
 te leren nae dat ghi selue gheroert hebt. **D**oe
 mach men v een forme der gheesteliker sijnou-
 wingen setten daer ghi v gelidst altoes op halde
 moecht en devile ouerleggen. en leren alsoe
 mit dagebrscler aelstouwinge tot hogeren ghe-
 dachten dymmen. **D**at ellic monic die totter
 kenemisse gods comen wil suldich is te pijnen
Want het en si dat hi alle onnoettrouffige sondy-
 uoldichheit ouer dyme. en menichuoldichheit der
 gedachten verwyne hi en sals niet moegen ver-
 arigen. En alsoe die naeste volcomenisse werly

ons van luttel vinders is gewinst. Alsoe en plege
wi niet veel menschen die hoestste volcomenst
te openbaren dan den sonygen die in der waer
heit daer nae mit dorst verlanget. **D**in een ewi
ghe ghesoethenisse gods te behalden. soe sal dese
forme der goddiensdijet altoes voer ons geset
staen. **G**od wilt dencken in mijn hulpe here tot
my te hulpen. **D**it veersten is wt alle
der heilige scriften ghenomen. want het al
le die begreert die in den menschen comē moe
gen in hem heuet begrepen. **E**n men maecht
tot alle staten en tot allen opnallen properlic
en begunstelic voegen. **H**et heuet in hem een
aenroepē gods yeghens die tribulatie. het
heuet in hem een oetmoedichheit des gnediche
ren behens. **H**et heuet in hem een waerheit
der sochtuoldichheit en der ewiger vresen. het
heuet ouermits enen aensien der trauchheit een
valt betrouwen ghehoert te wesen. **E**n dat die be
stermenisse gods altoes teghenvoerdich is. wat
hi altoes sijnen bestermers aenroeyt soe mach
hijs seker wesen dat hi hem stadelic by is. **H**et
heuet in hem een vuerichheit der mynen en der
caritaten. het heuet in hem een openbaringhe
en verueringhe der vanden lagen daer hem die
mensche nacht en dach mede belegen liet. **E**nde
dan behet hi dat hi sonder sijns bestermers hul

pe niet en vermacht. Dit veersken is alle den ghe-
 nen die vanden boesen geesten nengenochten waer-
 den een valke miere, en een starcke halfberch en
 een wel versekerst schilt. Dit veersken en laet
 niemant van sijne salichet wanhopen al wylt
 in traancheyden, en in anetholdicheden des ghe-
 moets genallen, of al wner hi mit droenichei-
 den of mit euigen gedachten seer ghesdruct, wat-
 het bewijst ons dat die ghene dien wi aenroepē
 onse strijde eenpnerlic aensiet en die sijne niet
 en laet. Het vermaent ons dat wi ons niet
 schuldich en sijn te verheffen, alst ons in ghes-
 teliken voertgange en in vroelicheden des her-
 ten wel by gaet. En in dien dattet niet altoes mer
 haestelic die hulpe gods begheert, soe getwydjt
 ons dat wi buten sijne bescermerisse in dien
 voerseden staet niet bliuen en moeghen. Dit
 veersken is enen yegheliken van ons in wat
 state wi sijn mitte en moet. Want die altoes en
 in allen dingen begheert ghesolpen te wesen, die
 bewijst daer in dat hi niet allene in droenighen
 ongeluckige dinghen. Mer oec alsoe wel in bli-
 den voerspoedigen state der hulpen gods behoest,
 wt den enen verhoest te werden en in den andere
 sonder vermetelheit te volherden. En hy merct
 dat die menschelicke traancheyt in gheen van-
 beyden sonder die hulpe volstaen en mach. Weer-

de ic van der passien der gulsidheit berdoert en
spise begheer: daer dese woestijne niet af en weet.
en my die roeke der heren gherichte in dit doore
lant voer gelyalden werden. en ic mi beuoele van
dier begheerlijheden seer getogen te werden **Doe**
staet mit te segghen **G**od wilt dencken in mijn hul
pe here haest mi te helpen **W**eerde ic berdoert voer
die rechte vze der maeltijt laten. en ic mit groten
drucke des herten stride om die rechte mate der
ghewoenliker soberheit te houden. soe staet my
mit suchten te roepen **G**od wilt denckē in mijn
hulpe: **I**st dat mi caltheit der magen dat vasten
verbiet. en ic sonder vasten die nenverdinghe
des vleesche niet verwoenen en mach. of dat mi
haertheit en bestoptheit des buyts pijn. soe staet
mi te bidden **G**od wilt dencken: **I**st dat ic ter la
fel gae en dat broet niet en mach en mi gheen
spise en roemt die der natueren lust **D**oe sal ic
seggen **G**od wilt dencken: **W**il ic omstadichheit
des herten lange lesen en beden en mi dat hoest
swoer verbiet. en mi ter derde vze van den dage
die slaep mijn aensicht op die buke doet vallen.
en ic die rechte tijt te rusten derwile ouer moet
laten gaen. en somtijt gedwongen werde te voe
ren te slapen **O**f als ic die getijde in der herken
ouermits den groten vaer niet houden en mach.
soe staet mi des gelyc te roepen **H**ere wilt denckē

in mijn hulpe. **A**ls ic in voel nachten niet slapē
 en mach en in vianthiken dromen alsoe gemoet
 ben dat mi alle ruste der ogghen benomen wort. soe
 staet mi mit verlijden te bidden **G**od wilt denken. **A**
Als mi die ketelinge des vleisches onverschierlic pre
 kelt. en ic in den strijde staē en mi al slapende die
 smekende aenlokinge des vleisches totten rouwent
 der sundē trecken wil. **O**p dat dan dat vrome
 vuer die waerhukende suete bloembens der reynheit
 niet en verborne. soe behoene ic te roepen **G**od wilt
 denken in. **E**n als ic benoele dat die voerseide
 aenlokinge der onsuuerheit in mijnen leden ge
 lescht en verstant is. op dat dese sparige doecht
Ine die grane gods die luttel menschen vertragen
 hebben lange in mi en ewelic ghedueren moet. soe
 staet mi mit groter aendacht te bidden **G**od wilt
 denken. **A**ls ic vanden prekelē des toerns der
 gheerichheit en des herten droeuicheit aengestoten
 werde. en gedwongen die voergenomen liene
 satichheit des gemoets te breken. op dat ic dan in
 die verstrueringe mit bitterhaden der gallen en der
 ongeschicktheit niet ouergegoten en werde. **S**oe staet
 mi mit groten liden te bidden **G**od wilt denken. **A**
Werde ic vander tuedheit. van der houerdien en
 vander ydelre glorien ghetemphert. en mit au
 der lude verlumelheit en lauheit mi subtylic in
 den gedachte ontschuldigen wil. op dat dese sca

delike miradinge des viants in mi gheen macht
en hebbe **S**oe staet mi mit alre oetmoedicheit
des herten te bidden **G**od wilt denken in mijn
hulpe here tot mi te hulpen haest **H**et ic die op
blasinge der houerdien mit stadiger beweginge
en neder druckinge mijns selfs verwonen. en
die grane der oetmoedicheit en der sympellheit
weder verzegen **O**p dat mi dan gheen voet der
houerdien weder en rouwe en mi geen hant des
sunders en bewege. en dan swaerliker ouermits
vermetelheit dier victorien niet weder verwonen
en werde. soe staet mi mit alre crachten te bidden
God wilt denken **A**ls ic mit ongetelden wt
dwalinge en mit menigerhande ongestadichede
des herten berōmet bin. alsoe dat ic die verstroei
de van isit niet vergaderen en mach. en ic mijne
ghebet sonder vzeemde fantesien en ydel figuren
der woerden en der werken niet doen en mach.
en benoele mi in der doiricheit des onvruchtba
ren herten alsoe bestricht **A**lsoe dat ic mit allen
gheen gheestelike vruchte in den benoelen bare
en mach. op dat ic dan van deser dorre droechheit
des ghemoets verloest mach werden. en daer ic
mi mit voel versuchtings en karmens niet of ont
cōmeren en mach. soe is mi noet dat ic roep **G**od
wilt denken **A**ls dan weder rechtenoert leidin
ghe der sielen. stadicheit der gedachten. vroelicheit

des herten mit onspreekeliker vrouden. en die
 videnteringe des heiligen gheest in den ouertre-
 de des ghemoets nae den beuoelen getregen
 heb. En ic die ouerrijke gheestelike synne ende
 die openbaringhe der hemelstjer verstande. die
 mi te voeren te male verborgen waren van der
 haesteliker inlichtinge gods ontfangen hebbe.
 op dat ic daer lange in merren mach. soe staet mi
 eernstelike te bidden **G**od wilt denken. Als
 ic vanden vresen der vianden des nachts ombele-
 gen bin en gemedht. en ic vanden fantesien der
 onreynre gheesten ghenoyet werde. en nu al-
 telhope der salicheit en des leuens van vreselicheit-
 den ontogen wort **D**oe staet mi totter saligher
 hauen des veerskens te vlien en te roepen **G**od
 wilt denken in mijn hulpe. Als ic dan weder van
 den troest gods wael ghehoest bin. en van sijn
 re toetsenist wael gemoedt recht of ic mi beuoel-
 de mit voel dissent enghelen al om beset en be-
 waert. alsoe dat ic teghen die ghene ierst die
 strijt deure bestaen die ic te voeren vresde als
 die diet **O**p dat dese volstendicheit by der ghem-
 den gods laughe in mi bliuen moet. soe staet
 mi mit alre herten te bidden **G**od wilt denken.
Laet die ghedenckenisse van desen veersken
 stadelic in dijne herten ghehouden wesen. In
 in allen werken in allen dienste **I**n allen wegen

flaepstu zettu en in allen noettroufgen dingen
der natueren ghedencke daer om. Het en sal dy
niet allene vanden aenverlyken der boeser vian
den bescreuen. mer vernigen di oer van allen
sunden eerteliker beulckinge. en branghen di
totten onseuliken hemelstien belchouvinghen.
en tot alshulker vuerichheit des ghebeets die luttel
menschen ghesmaect hebben. **¶** Mit desen veers
ken weerde ontslapende went du van langher
sefeninge gewoen werdes in dinen slaep telesé.
Alstu ontwaert biste ghewoerden soe laettet
di eerst voertomen. en alle die tijt die du waer
ste mit allen dinen ghedachten. Dit salstu say
uen in die doer dijus mounts aen den wanden
dijus huys. en in dat heymelichste dijns herten
salst int vastaden. Aldus sal al dattu doeste een
zenpaerlic ghebet wesen. **¶ Dat elfde capittel**

De se forme saltu sonder aflaten behalde
went du ouermits diez ghewoenten al
le guet en allerijdom versuandes. en dan sal
tu lichtelic totter salichheit der armoeden comen.
die dat ewangelium bouen alle salichheden hoedi
ste prijst en seet. Salich sijn die arme van gheest
want dat rijke der hemelen is hoere lude. ende
ouermits aldus daniger armoede mach in dy
des ppheten woerde vermits werden daer hy
seet. Die arme en die behoestige sullen dinen

name loien en wat armoede mach meere of
 saliger wesen dan des gheens die bekennt dat hi
 niet en henet en niet en vermach. en alle daghe
 hulpe van enen anderen yschiet en verstaet dat
 sijn leuen. en al sijn vermoegen tot allen tijden
 van der hulpen gods wort staende gehalten. **A**
 dusdauige mensche mach mit reden hem seluen
 alle daghe oetmoedelic arm helpen en segghē
Ic bin arme en een bedelner. O god help my en
 aldus mach hi ouermits der inlijttinge gods tot
 ter in euichuoldigher wijsheit gods oplynnen.
 en beglijnen voert aen van meere heymeliker
 verborgheniden gheuoedt te te werden. **A**s die
 ysheit seet **Die hoghe berghe sijn den herten**
 een toelichte. en die steen is den eghelen een toe
 verlaet **Dit mach dieu syme dier in af ghespro**
 ken hebben recht wael toegheuoecht werden.
 want soe wie in sympellheit en in onnoelsheden
 staet die en is nyement smdelic noch lastelic **Mer**
 hi haet hem allene mit sijne eenboldicheit genoe
 ghen. op dat van den laghen der viandē bescheut
 bliue **Redt als een eghel onder dat dersel des**
 steens sijn verlijcht siert. **dat is in der ghe**
 dendrenisse der passien ons heren pijn hi hem
 die laghen des viants beschnuen **Die wise man**
 seet. dat by desen eghelen dat onmedytige volc
 te verstaen is die in den steen hoer huse make

En wat is crandrer dan een kersten. en wat is
ounerhtigher dan een monic die allene niet
enighe wrake van synen onrecht toe en behoert.
mer hem en is niet alsoe voel als een licht stille
svighende bezoezen van bynnen gheorloft. **D**oe
wie van dien staze voerwaerts gaet. die en be
sit niet allene der snodegheden en sympeghent
Mer hi is oer mitter doecht des ondersteits ge
wagent dat hi die feijn des serpents verdelu
wen can. en heuet den viant onder sijn voete
verheden. en is in der vroelicheit des ghemoets
totter sygueren des redeliken herten gherome.
en sal ter weyden gnen in den gheberchte der
ppheten en der apostelen. **D**at is in den alren
hoechsten en subtylsten verborghenen saramen
ten. als hi in diez weyden stadelic gheuoedt
wort. **D**an sal hi alle die syme der salmen in
hem seluen gripen. en ouergnen dat hile mit
grondiger beweghen wt sal spreken recht of si
niet van den ppheten. mer al van hem seluen als
sijn eyghen ghebet ghemneet waren. **O**f recht of
si tot synen persone gheseynt waren ende sal
hoer syme begripen niet allene dat si in dan
ppheet of in der propheenen vermitsijn. mer
bekennen dat sy in hem seluen daghelics ver
milt worden. **W**ant dan sullen ons die godlike
sarruieren clarelic gheopenbaert werden. **E**n

hoer nderen en hoer in reſte merghz eens deels
 ontopen t werden **D**oe wauneez onſe ondermy -
 dinghe hoer hemeniſſe niet allene niet en ont -
 faut mer oer voer comt en onſ die ſynne der
 woerde niet ouermits den expolicien mer der
 ſaluyng van hynen outdekt werden **W**ant wi
 vernemen den ſeluen ſyne daer die psalme wt
 gheſcreuen is recht of wi en ſelue ghemact had -
 den **E**n men meer voer den verſtant des psalms
 dan wi hem volgen **D**at is wi mynen eer die mer
 uyng des psalms dan dat verſtant. en werden
 eens deels gedenckende als die gehoetheniſſe des
 psalms comt. wat in ons gheſchiet is en dingelics
 beueghent en wat in ons die verſumelheit verliet.
 of die vliedheit vercreghen heeft of die voerſich -
 tidheit gods ghegeuen heeft. of die in radinghe
 des viants bedrogghen heeft. of wat die verghe -
 telheit ontnomen heeft. of wat die menſchelijke
 crantheit in ghebracht heeft. of wat ouerſich -
 ge oubekentheit ghemylt heeft **D**at werden
 wi al in dat onreſen des psalms ghedenckende.
 want alle deſe ſynne vianden wi in den psalmen
 beduyt dat wi alle dinghen die ons nen leggē
 recht als in enen claren ſpiegel doer ſien ende
 hēnen en werden daer af gheleert. niet als vā
 hoeren ſegghen mer dat wijt ſeluer voelen **E**n
 niet dattet in der memorien van buten inghe -

bracht is. mer dat wyt wesele daer in vinden
Alsoe dat wi die hymne der psalmen niet wt den
texte des lesens. mer mit eenre voerghender ou
deruydinghe vernemen **E**n aldus mach ons ge
moede tot dien eenpaerliken stillen state des ge
beets sinnen en opdynen. daer wi hier te voere
afghesproken hebben. dat niet allene mit eni
ghen aensien der bezden berouert is. mer oer me
re dat mit gheynen onderscheiden der stemen of der
woerden volbracht en wort **W**ant die vuerighe
meyninge des ghemoets sal ouermits onspreke
like ouertredinghe des herten. en in onbewiseli
ker vroelicheit des gheest opwaerts dynnen mit
onspreekeliken suchtinghe totten here **Dat. xiiij.**

Oermanus. ons is nu daerlic ghenoech **E**n
beduyt niet allene die forme eens gheef
teliken leuens die wi beghezen. mer oer mede die
volcomenheit daer toe **W**ant wat mach volcomē
re wesen of wat mach hogher wesen dan die ge
hoedjenisse gods mit alsoe roeten ghedachten te
begripen **E**n mit ouerhalen eens dynnen veerf
kens van allen sieliken dinghen te scheiden. en
die hymnen van allen ghebede mit roeten reden te
besluten **M**er een dinc isser noch dat beghezen
wi beduyt te hebben **D**at is hoe wi vander onbe
quaemlyk der weerliker ghedachten ouermits
der gynaen gods verloest mochten werden. dan

folden wi alle gheestelike ghesdachten wraol on-
 beweerdlike halden **Dat dertende vintuttel.**

Want als onse ghemoede enyghen synne
 van enyghen psalm begrepen heuet **Do**
 wort hem dat ouvernemelic outoghen ende tot
 ceure andere scriftueren. en wtganc al ontveten
 de en al verwonderende ghetoghen **En** allt ghe-
 moede dat in hem seluen begijnt ouer te legghē.
 en noch niet te vollen verstu en heuet. soe roent
 hem een memorie eens anderen ghetoghen ende
 sluyt die eerste buten **V**an desen wort hi totten an-
 deren ghetoghen. als nu van den enen psalme
 totten anderen. Als nu van den ewangelien tot
 ter epistelen en daer van totten ypheten boeken
En daer nae tot somyghen gheesteliken hystorie.
 en voert alsoe doer die scriftueren onghestadich
 en wilt gheynghet. en en can gheen dinc nae
 sijnen gneddinken gelyden noch verdrynen
En in desen dat hi gheens dinghes te wille wer-
 den en can. soe slaet hi allene en tiste nae den
 gheesteliken synnen. mer hy en can niet vinde
 noch besitten. **A**ldus is hi altoes of hi drondren
 waer ongestadich en onghetant. want als hi
 enen psalm leest soe ghedenkt hi der lesten. als
 hi singhet heuet hi anders wat voer. als hi leest
 en blijft hi by den tekē niet **En** in deser wisen en
 doet hi gheen dinc nae sijnen beljoeren **D**aer

ou is ons noet voer alle dinc te weten hoe wij
den gheesteliken dienst behoerlic moeghen vol
brenghe. **E**n hoe wi dat voerfede veersken da
tu ons als een forme des leuens ghegeuen hebste
subweerdlic moeghen halden. **O**p dat al onser
synne beghinne en eynde in hoere ongheladichheit
niet en vloeyen. mer in onsen guetdincden stau
talsidich bliuen staende.

Dat. xijde. Capittel.

Daer al ist dat wij hier te voeren van deser
materien hede ghyt wael onthalden. als
ic vermoede genoegh af ghediscuteert hebben. **G**od
tan want ghyse vermaent wil ic een luttel van der
salschheit des herten anderwerue oerhelen. **H**et
sijn drie dinghen die een onghetemt ghemoede
stadich maken. **D**at is gheen wijne totten goede
te hebben. **D**en ghemogenen guede te dienen. **A**lle
ounoetrossighe sochmooldichheit des teghen
woerdighe leuens af te snyden. op dat wi alsoe
des apostels ghebot veruullen moeghen. **D**ier
in seet. **B**id sonder onderlaet. **W**ant in bidt he
de luttel wie hi si die in der tijt allene pleecht te bid
den als hi sijn kuyen buydt. **E**n al heuet hi oer sijn
kuyen ghehoghen hi en bidt niet die mit wtswa
len des herten verstruyet staet. **E**n dier om hoe
sint dat wi in den ghebede ghebondē willen we
sen. alsoe sint moeten wi ons eer wi ten ghebe
de gaen bereyden. **W**ant dat ghemoede moet

in der tijt der ghebeets van noede nae den voer
 gaenden stuet gheschiedt wesen. En mit diez ghe
 dachten daert voer den ghebede in woende tot he
 melschen dinghen verheuen werden of tot eert
 schen dinghen vernedert werden. Hier eynde die
 abt ysaac die ander rollane van den ghebede.
 wies lezinghe vanden voerseiden veerslijn en
 vanden ghebede wi verwonderden en begheer
 deuse vasse te halden. En al sicheuse roet en licht
 te wesen mit onderuynde worden wijs ghewner
 dat si swaere was te volghen. dan doe wi sonder
 enigghen bant der stadicheit alle die scriftuer mit
 menigerhande ghedachten plagghen doer te dwa
 len. Hier mach men ghewner werden dat nyement
 om die ongheloeertheit der letteren van der volco
 menheit des herten wort wtghesloten. noch die
 symphelheit niet hinderlic en is die puerheit des her
 ten en der sielen te verrighen. want si alle men
 schen oueruloyelic aen seyt. Ist dat hi een gans ghe
 heel meyninge eenpaelic tot gode halt. Hier be
 ghint des abts e'heremons rollane vander
 volcomenheit die elfde rollane dat. i. capit.

De wi in sinen in een doester
 waren. en wi nae der ierster ron
 destet lezinghe des gheloeft yest
 wat beghonnen woert te ghien.
 doe vertragen wi die ghewnde nae
 meere volcomenheit te begheere

en settent rechtuoert in ons dat wi in egypte
wolden trecken **O**p dat als wi die verre woeshy
nen van thebynden doer gheleden hadden. ver
sueken mochten voel der heyligher vaders wies
leuen wide vermeer was. en al en mochten wi
hem in den leuen niet volghen dat wise doch ten
inlusten kenden. en quamen te schipe tot eene
stede van egypten die thymesis hiet **E**n was al
soe mitter salter see ombeventoyt dat hem die
lude mit romenscappen en mit schepen gheueerde
want hem lauts ghebrac **I**ne solden sy daer hi
se thymeren sy moesten dat laut verre mit sche

Daer was een **D**at ander cap **q**pen halen
bisscop en hiet archibui die onsen begeer
ten ginstich was. en mit groter mynen ons ont
finc en was witten eenzedels gelijc en bisscop
van dier stat ghemaect **N**ochtan hiet hi die stre
gicheit der woeshine ende sijne voerledere
setmoedicheit alle sijn dinge. dat hi totter doet
toe daer niet af en verflappede. want hi en reken
de hem niet weerdich bisscop te wesen **M**er om
dat hi. xxxvij. iaer in der woeshinen hadde ghe
woent. en totter puerheit als ander vaders niet
comen en runde. soe en was hijs niet weerdich
plach hi te segghen onder die eenzedelen sijne
leuen te leyden **D**oe hi onse meyninghe verstant
dat wi die heylighe vaders mit wtterste van egypt
ten begheerden te sien **H**eide hi roent ende siet

teerst niet verre van hier daer sonnyghe heilighen
wonen. wies heilichheit al hebben si alde verrome
de lichame alsoe wt hoeren aensichte. allene van
hoeren aensien grote schijtsheit mach ontfangen
leert van hem. dat ic daghelic versijnt hebbe. n
allene van hoeren woerden. mer van den heilige
exempel hoers leuens. *Ic hope dat mijn armoede*
daer om rijc ghemaect sal werden. *It dat ic die*
mar griez der ewangeliën die ic selue niet en
hebbe v mach leiden daer ghyse roept. *Dat der*

Dade nam hi sijn staf en sijn scerp en *de v'ijp*
leide ons selue tot sijne stat. wies lant al
om trent hier voertijts seer oueruloedich plach
te wesen. mer het was nu van eenre eerbeuynghe
alsoe ghesuert dattet die salte see verloeyde en
dat volc daer wt verdreef. sonder dat op dat hoest
ste vanden lande die recht als eylande laghen
die heilige vaders die eenlike af geschieden ste
den sondten daer hoer woensede plaghien te ma
ken. daer vonden wy drie vaders. dheremon. ier
tezos en ioseph die seer alt van iaren waren. *Dat*

Alsoe dat die heilige *vierde c'apittel*.
bisscop archiebus ons teerst wolde leyde tot
dheremon die hem uerste ghelegen was en die
altste vanden drie. Want al was hi bouen hon
dert mer alt dat sijn ruyghe ouermits voel iaren
en voel ghebeets gherouit was dat hi mitten lan

den by uue hi der eerden ghinc. nochtan was hi
alsoe vroelic van ghemoede recht of hi weder tot
sijnre iongher roecht waer ghemecht. Doe wi sij
blide nensicht saghen en mede sinen wonderlike
ganc. recht als die al sijn lede van alderdum ghe
stouen sijn. en nochtan die strengicheit des le
uens niet en verlichte verwonderden wi ons.
en begheerden oetmoedelic iets wat van hem te
hoeren. want wi ou gheesteliker newsinghe
daer gherouen waren. doe versuchte hi swaer
lic en seide Die trauchheit mijns alderdums al
soe als hi mi mijn alde oefeninghe ghenome
heest. alsoe heest hi my oer dat lezen verbode
Want hoelolde ic mi enen anderen vermeten
te lezen dat ic selue mi mit allen niet of lambe
lic doe. En ou diez seluer saken wille en wille
ic nyement die iongher is dan ic mit mi laten
wonen. op dat hi van mijnen suoden exempe
len niet verargheit en woerde. want die lezin
ghe en stichtet niet die die lezere seluen en diet

Doe schaemde wi. **Dat vyfde Capittel. . .**
ous en woerden seer beweert. en antwoer
den daer toe aldus. Al ist dat die swaerheit van
deser stede en dit eenlike afghesonden leuen.
dat die sterke iongher roecht oer nauwe solde
moeghen draghen. al sweghestu al stille ons
solde billike ghenoech moghen lezen en bewe

heydinge der hemelſcher loene alle weelden des
lichams verſuaden. en treckt ons vnn den te
ghenwoerdighen dinghen **D**ie myne ouer
mits vuerichheit des ghemoets ontfinckt ons
totter mynen xpi. en totten vruchten der gheef
teliker doechden. en ſoewat dien contrarie
is dat duet ſi ons verſuaden. **N**ist dat deſe
drie want ſi ons vanden onghederloſden din
ghen trecken. en tot enen eynde ſchynen te
hiden. nochtan ſijn ſi in den grade hoere hoeds
verre van malcander gheſtaden **W**ant die twe
reſte hoeren properlic den menſchen toe die
totter volcomenheit waerts hiden. en noch
die myne der doechden en hoer beuoelen niet
en hebben outfanghen **D**ie derde hoert ey
ghentlic gode toe en den ghenen die dat beed
de gods en ſijn ghelikeniffe in hem outfange
hebben **W**ant hi allene wercht al datter guet
is niet van vzeſen. niet van hope enichs loes
mer allene wt mynen de doechden. **A**ls ſalo
mons ſeet. die here heeft alle dinghe om hem
ſeluen ghevraecht **W**ant om ſijns ſelks guet
heit wille gheeft hi alle oueruloeydheit des
guets den greden en den quaden **W**ant hi
en mach in gheynen ourecht dat men hem duet.
noch in gheynre boeſheit der menſchen mit
ghemoept werden. ſijn volcomen guetheit en

sijn onwandelbaer natuer blijft altoes stadig
eude stille staende **Dat leuende capittel**

De wie totter volcomenheit tijdt en van
dienersten kuersteliken grade daer af
ghescreuen staet **A**ls ghi al ghedaen hebt dat v
ghelobden is soe segt wi sijn dinnutte knechten
totten hogheren weghje der hopen op wille dym
men. daer hi den knecht niet ghelijcht en wort
mer den huerling want hi des loens verbeit en
is recht van der vergiffenisse der sunden. ende
van der pijnen der hellen versekeret en herte voel
grieder werken ghednen. al ist dat hi wel ver
diende loen schijnt te begheeren **H**ochstant en
mach hi totter beuoeliker mynen des soens die
van der myldichheit der vaderliker ghenaden
betrouwet dat al dat des vaders is. sonder twi
uel sijn is en mach hi noch niet gheraken **D**aer
toe en dorste hem die verloren soen die mitter
vaderliker substancien oer die name des soens
verloren hadde. niet toe verlaten doe hi seide
In en bin ics niet weerdich dijn kint te heere.
make nu als een van dinen huerlinghe **W**ant
hi nae dien drane der verken. daert die soetheit
af gheneygert was in hese schen van der saligher
vreisen beweert waert en weder keerde. soe
beghan hem die onreynichheit der verken te
verleiden. en vreisde voer die pijn des swa

ren honghers. en waert in sijnen iersten weder
keer aldus een knecht **E**n doe hi voert waert
ghedenckende om des huerlincs staet. beghin
hi der huerlinge loen te begheren doe hi seide
Hoe menich huerlinc oueruloepet daer van bro
de in mijns vaders huys en ic verderue hier vā
hongher **I**c wil opstaen en weder tot mijnen va
der keeren en segghen hem. vader ic heb gesin
dicht in den hemel en voer di **I**c en bins nu niet
weerdich dijn kynt te heiten maer mi als een
van dinen huerlinghen **Dat achtde capittel**

O **M** des oetmoedighen behens wille.
quam hem sijn vader tegghemoete lopē.
en ontvinghen mit meere guederherenheit dan
hi en van hem ghelaten hadde **E**n het en ghe
uoegde hem niet dat hi hem van den mynsten
ghegeuen hadde. mer der knechte en der huer
linge graede trat hi sonder merren ouer. en
sette hem weder in die ierste weerdichheit der
kinder **H**ier om staet ons oet telnen. op dat
wi totten derden grade der kinder diet al ouer
hoer halden dat des vaders is. ouermits onber
sreideliker mynen der tritaten op moeghen
clynnen **O**p dat wi dat beelde des hemelstijē
vaders en sijn ghelikenisse moeghen ontfangē.
en in den nae volghen dies warachtighē soens
mit hem moeghen roepen **A**l dat die vader

heeft dat is mijn **D**it ghetugghede oer sinte pau-
 wels van ons daer hi seet **H**et si paulus. het si
 cleophus. het si apollo. het si die werelt. het si dat
 leuen. het si die doet. het si teghewoerdige dingē.
 het si toeromende dinghen. alle dinghē sijn v
Tot deser ghelikenisse vermanen ons oer die ge-
 bode ons behalders daer hi seet. weest ghi oer
 volmaect als v vader volmaect is **I**n den mensche
 pleecht derwile van leuheit of van voel blytscap
 pen. of van enghie ghenoechlichet der natueren
 die myne der doerhiden te vermalden. als hem vrei-
 se der hellen en die begheerte des hemelrijcs onto-
 ghen wort **E**n daer om soe wāneer wi van vrei-
 sen der hellen of van hope des hemelrijcs die li-
 den beglyuen te sijn. soe sullen wi totten
 graet der caritaten op pinnen te dymen **W**ant
 die vrese en is in der caritaten niet mer die volto-
 men caritnet wyft die vrese vuten. want vrese
 heeft pijn **E**n soe wie vreset die en is in der m-
 ritaten niet volmaect. laet ons dan mynen wāt
 god heuet ons ierst ghemynt **E**n anders en mo-
 ghen wi tot diere ware volcomenhet niet to-
 men. het en si alsoe als hi om gheen sake dan
 om onser salichheit wille ons ierst heuet ghe-
 mynt. dat wi hem oer alsoe om gheen dinc dan
 allene om sijne mynen wille mynen **D**aer
 om sullen pinen mit volcomenre vuerichheit des

ghemoets opt d'ymen verlt totter vreisen Dan
van der vreisen totter hopen. Dier nae van der
hopen totter caritaten gods en totter mynen der
doediden. op dat wi alsoe totter mynen des guets
selue moeghen comen. en halden dat ouerwech
lic alsoe verre alst menscheliker naturen moege

Het is een groet **Dat.** *ijde vijnthellic* is
ondersheit tusschen den ghenen die wt vrei
sen der hellen. of wt hope des toetomende loens
die brande der sunden in hem lesschet. en tusschen
den ghenen die puezlic wt mynen der godliker ca
ritaten die boesheit en die ouereynicheit sijn wet
en dat guede der puezheit besit allene wt be
gheerten en wt mynen der reynicheit. en en siet
dat toetomende loen niet aen **H**er ouermits
der genoedsten der teghenwoerdiger doediden
die hi in der rouwenen beuoelt. soe doet hi al
le diit niet wt vreisen der pijnen mer allene
wt enen waelbelaghen der doediden **D**oe wie
in desen staet is al waer alre menschen ghetige
af. hi en mochte die oersake der sunden niet ge
bruken **N**och vanden hemeliken verleydinghe
der ghedachten niet beulect werden. want hi
die myne der doediden gods grondelike in hem
heuet. soe wt dien contrarie is en mach hi niet
mitter hertez ontfanghen. mer het verleidt he
ser mit groten ontveerden **H**et is een ander

dinc ouermits gheuoedhlychheit der teghewoer-
digher doechden die besmettinge der sunden teijn-
ten **H**et is een ander dinc ouermits des toeromen-
den loens der onghoorlofder beghheerlichheiden te
dwinghen **E**n het is noch een ander dinc teghen-
woerdighe smde te vrasen. en het is een ander
dinc toeromende pijn te sanwen **H**et is voel meer-
re allene om der doechden wille van der doecht-
me willen te scheiden. dan om vrese der pijnē dat
quide niet te rousteren **W**ant in den eersten is
die doecht welschic en willichlic **I**n den anderen
staet si van vrasen der pijnen. of vander hope des
loens bewoughen redit of si vercracht waer **W**ant
die hem om der vrasen wille van sunden huedt. als die
aert der vrasen gheleden is heert hi weder tot dien
dat hi mynt **E**n daer om en sal hi die staetstidheit
der doechden altoes niet behalden. noch gheen tijt
van aenverhinge der sunden rusten **W**ant hi den
vallen ewighen vrede der reynichheit niet en heuet.
want soe waer aenverhinge der stride sijn daer moet
men vimmer somtijt wonden en quetsinghe ontfan-
gen. hoe sterck een man is. hoe waer dat hi stercken
en is hi voel in den strijt hi wort denke van der vā-
den sweerde ghezaet **S**terck die dat aenverhiten der
sunden veruommen heeft en die sekerheit des vrede
ghebruyt. en in der mynen der doechden gherome
is. die sal den eenpaerliken staet der doechden be-

halden om des wille dat hi selue dien staet toe
beljoert Want hi meent datter gheen dinc ver
doemliker en is dan die scade der iureliker ray
nichheit. daer hi gheen dinc liever noch kosteli
ker bouen en rekent. **Dese** en wort van der tegge
woerdigher reuerencien der menschen niet ghe
geuen noch in der eendicheit niet ghenomen. **Mer**
sijn conuenenue draecht hi altoes mit hem als een
recht middelste der ghedachten en der werken.
en puint hem daer en bouen alle dinghen den ghe
uen te behaghen. die men niet versmitten en mach
die men niet ontulien en mach. en die men geen
dinc en mach verhueden. **Dat tiende capittel**

De wie desen staet verdient heeft te besitte
niet mit sijnen arbeit mer witter hulpe gods.
die beghynt vanden knechteliken staet daer die
vrese in is. en van der huerlinghe staet daer die
hope des hebbens in is. totten staet en totter wt
uerkiesinge der kinden gods te comen daer geen
vrese noch hebbelicheit en is. mer daer die caritiet
die minermeer af en valt ewelic blyft. Van der
der vresen en van dier caritaten berespede die here
die sonyghen en bewijsde hem wat enen yegheli
ken toe behoert daer hi seide. **Dat kint eert den**
vader. en die knecht vrest sijnen here. **En** bin ic
die vader waer is mijn eer. en of ic een here bin
waer is mijn vrese. **Die** ghene die een knecht is

die moet van node vresen. want die sijns herē
wille weet en niet en diēt die sal te rechte mit
slagen gheslagen werden. **D**oe wie aldus ouer
mits der caritaten totten beelde en totter ghelike
nisse gods gheromen is. die sal in der doecht een
vernoeghen hebben en dat allene om der doech
den wille. **E**n sal een ghelike myne der lydesam
heit en der sathheit zens deels altoes besitten. hi
en verzoert hem op gheynen sinder. mer hi he
uet medeliden op hoer crantheit. en helpt hem
om ghenade vidden. **E**n ghedenct sijns selfs hoe
laughe dat hi in des ghelike crantheit stont. al
went hem die here mit sijne ghenaden tot hem
toech. **E**n dat hi niet van sijns selfs vlticheit van
der aenbedtinge der vleischeliker sunden verloest
en is. mer vander bestermige gods behalden is.
en mit alre stillicheit des herten ouersinghet hi dz
veersken totter eren gods. **H**ere du hebste mijn
bande te broken ic sal di offeren een offerhande
des loefs. en en had mi die here niet ghesolpen
mijn siele hadde in der hellen ghewoent. **D**ese
scrifte en des ghehijr ouerhaelt hi in hem seluen.
op dat hi verstaen solde dat men den diualende
gheen toernicheit mer ontfermherticheit sal
bewisen. **E**n soe wie in deser depulheit des ghe
moets staet die mach dat ghebot der volcomen
heit volbrenghen. daer dat ewangelij af seet

mynt v viande diet hem niet die v haten. en
bidt voer die ghene die v veruolghen en fraude
en fraude doen. En aldus mach hi totten loen co-
men datter nae volghet ouermits welken wi
niet alleen dat beelde en die ghelikenisse gods
en draghen. mer oer mede kinder ghelijken
werden. Als hi seet. op dat ghi in ues vaders kin-
der sijt die daer in den hemel is. die sijn sonne
opten grieden en op den quaden diet schijnen
en reghent op die geredichte en op die onghere-
rechtighen. Dese selue beuoelike myne bekende
sinte iohan dat hijsse verueghen hadde doe hi
seide. op dat ghi een betrouwen in den dinge
des ordels hebt. want alsoe als hi is alsoe sijn
wi oer in dese werelt. Want waer in mach onse
cranche broesche menscheijke natuer wesen
als hi is. dan dat hem een mensche in der carita-
ten wt strecke tot grieden. tot quade. tot gherech-
tighen tot ongherechtighen nae der redter nae
uolghinge gods. En alsoe wirt hi doechden alle-
ne om die beuoelike myne der doechden. en
comt tot die warechtigher wtuerkiesinghe der
kinder gods. daer die selue apostel sinte iohan
aldus af seet. Doe wie wt gode ghebozen is en diet
gheen sunde. want sijn liet is in hem en en mach niet
sundighen want hi wt gode ghebozen is. En op een
ander stat seet hi. wi weten dat soe wie wt gode

171
ghebozen is niet en sundicht. mer die baringhe
gods onthalt hem. en die boese en rüerts niet
Dit en is van allen manieren der sunden niet te
verstaen. mer het is allene ghesproken vanden
doetliken sunden daer hem een yeghelic af hie
den en verpughen mach die wil. mer die hem daer
voer mit wille niet hueden en wille **D**aer seet de
se selue apostel af op een ander stat dat menre niet
voer bidden en sal **D**oe wie spriet hi datter weet
dat sijn broeder sinde diet ya die sinde die totter
doet niet en is die bidde daer voer **E**n dat leuen
sal hem ghegeuen werden die daer niet en sundi
ghen totter doet. mer daer sinde is totter doet ic
en segghe niet dat yement daer voer bidde **V**an
dien sunden die niet totter doet en sijn. en daer die
ghene die xps ghetrouwelic dienen. hoe nauwe
dat si hem seluen wachten niet onsculdich af en
moeghen blyuen. daer seet hi aldus voert af **S**eg
ghen wi dat wi gheen sinde en hebben wi bedre
ghen ons seluen en die waerhet en is in ons niet
Want het is elken heilighen onmoeghelic dat
hi van desen mynsten sunden niet beulet en worde.
die ouermits ghedachten en woerden en onweten
heden. en verghetelgheden en wille en onverlichtige
verslumelgheden ghednen werden. **A**l ist dat dese
sunde verre en vreedde vanden doetliken sinde
sijn. nochtan en sijn si niet sonder mysonet en en

der bezessinghen niet outheren. **D**oe want een
een mensche dese venoelike myne der guetheit
en die ghelikenisse gods daer wi af ghesproke
hebben vercreghen heuet. dan is hi mitten inge
deuten der lancmoedicheiden gods bedect. en
bidt voer sijn vervolghers en seet. **V**ader vergeeft
hem want si en weten niet wat si doen. **I**n vrees
den sunden wt mynen der outfermherticheit geen
modedoghen te hebben. mer een strenge senten
cie des verordelens te houden. is een openbaer ken
lic teyken dat die siele vander heffen hoers selts sin
den noch niet gereynicht en is. **W**ant hoe solde die
mensche volcomenheit des herten vercrighe die dat
niet en heuet daer die apostel af seet. daer men die
vollidat der ewe mede mach volbrengghen daer hi
spriect. **D**inghet waeranders last en alsoe sult ghi
die ewe xpi vernoffen. **H**i en besit oer niet der cranta
ten doecht die hoer niet en verdoent. die hoer niet
en verheft. die gheen quet en deent. die alle dinghe
verdraghet die alle dur lict. **E**n guet gherichtich
mensche outfermt sijne beesten. mer die in aderen
der boeker sijn sonder outfermherticheit. **D**aer om
ist sonder twyfel een seker teyken dat een monic
in den seluen sunden sculdich is die hi in enen ande
ren mit onghevadigher wreethheit verordelt. **W**ant
een strenghe monic valt in voel quets. en die sijn
oren slopt op dat hi die cranken niet en hoer. **H**i

sal oec roepen en nyement en fals hoeren **Dat**
Oermans. vander vol **afde capittel.**
 rommeure martalen gods ist nu wael en ede
 lic onderfcheiden **I**hesus het beweghet ons wat dattu
 die martinet mit alsoe groten loue verlanē hebste
 en segghes dat die vrese gods en die hope des ewi
 ghen loens onvolcomen sijn **N**ochtan datse die
 pphheet voel ghepriest heeft daer hi seet **W**antsiet de
 here en alle sijn heilighen. want die hem ontfien
 en ontbriet niet. en op een ander stat seet hi **I**ch
 heb mijn herte gheneerdjt dijn ghebode te halden
 in alre tijt om des weder ghenens wille **E**n sinte
 pavvels seet **W**ermits den gheloue was moy
 ses groet ghennet. diet versakede dat hi phan
 ons dochter soen niet en was **E**n hadde liever
 mitten volke gods ghedint te wesen. dan die
 gheuoerslichheit der tijtliker sunden te hebben
En rekende den laster ypi meere rijdome te
 wesen dan al den schat van egypten. want hi
 sach nae den loen **H**oe mach dan die vrese gods
 en die hope des loens onvolcomen wesen. als da
 nu hem dus verblide dat hi om dat weder ghe
 nen die ghebode gods gehalden hadde **E**n moy
 ses om die toeromende loen dat hi sach die romm
 like eer versuande. en sette die swaer perferme
 der kindeze van isrl bouen al den schatte van
 egypten **Dat twelfde capittel.**

O Heremon. wie gheslunde en wie maten
eens yeghelics menschen. soe vermient
die heilige scriftuer die vrucht ons willen tot me-
nigerhande graden der volcomenheit. En si en
wolde alle menschen een ghelikerroen der volco-
menheit niet voer legghen. want alle menschen
en sijn niet van eene macht noch van euen wille
noch van eene vierichheit. Daer om sijne alre-
hande maten en alrehande graden der volcomen-
heit ghescreuen. alle ons die onderseidinge der
acht salichheit in der ewangelen wael bewisen. Wat
alheiten sy al salich te wesen dien dat rijke der
hemelen hoer is. en die dat eertrijc besitten sullen
en die ghehoest sullen werden. en die versnede-
sullen werden. **N**ochtan vermoeden wi dattet een
verre ondersat is in den hemelrijc te wonen.
en dat eertrijcke te besitten wat lant dattet oer sy
En tusschen ghetroest te werden en versnet te wer-
den. En tusschen die ghene die die outfermhertich-
sullen verrighen. en tusschen die ghene die dat
glorioso trouwen gods sullen ghebruken. **W**ant
het is een ander daerheit der sonnen en een an-
der daerheit der manen en een ander daerheit
der sterren. Die een sterre stelt van der ander in daer-
heden. alsoe salt oer in der verrisemisse der doden
wesen. **I**t ist dat wie deser manieren die heilige
scriftuer die ghene loeft en prijst die gode onthien

daer hi seet. Alle sijn sy salich die den here ont-
 sien en belonet hem onermits diez vreisen vol-
 te salichheit. **N**ochtan seet hi anders waer. vrei-
 se en is in der caritaten niet. mer volcomen cari-
 taet werpt die vrese^w Want vrese heuet pijn
 en die vrese en is in der caritaten niet volcomen
En al ist een groet edelheit gode te dienen ende
 sijn knecht te heeten. als daer ghescreuen staet.
 dient den here in vreisen en salich is die knecht
 dien die here als hi rouwt alsoe vint dwende. noch-
 tan was totten apostelen aldus gheseyt. **I**c v en
 ic v niet knechte heeten want die knecht en weet
 niet wat sijn here doet. mer ic heit v vriende
Want al dat ic van mijnen vader hoerde dat
 heb ic v rondich ghemaect. en ghi sijt mijn vrien-
 de doet ghi dat ic v ghebiede. **D**iet ghi nu wel
 datter menighzhande grade der volcomenheit
 sijn. en dat wi vanden here vermaent werden
 van hoghen doechden tot noch hogheren doech-
 den voert tegnen. alsoe dat die ghene die in der
 vreisen gods salich en volcomen is voert sal wa-
 deren aller ghescreuen staet. **V**an doechden tot
 doechden. Hent god in syon ghescreuenet werde. en
 vander eure volcomenheit totter ander. **D**at is
 van der vreisen totter hope. **V**an der hope mit vroe-
 lichheit des ghemoets totten salighen staet der
 mynen. **E**n die een ghescreuen vroot knecht is

die sal hem pijnen totten ghelickstap der vriende
te romen. **E**n die aldus een vrient is ghewoerden
die sal onder die kinder gods pijnen te dymmen
Maedeseu lyne is onse meynunge te verstaen.
niet dat wi die oeffenynge die wt hopen des he
melrijcs. of wt vresen der hellen ghewortst wer
den verwerpen of voer niet en rekenen. **W**ant sy
herde orberic sijn en hoer oefeneers totten begrip
ne der volcomenre salidheiden inleiden. mer die
caritaet daer die volle betrouwen en die ewige
vroude alreide in is. die neemtse op vander knech
teliker vresen en vander huerlingher hope. en
brengese totter mynen gods en sette onder gods
kinder. **W**ant al waren si te boeren eens deels in
hoeren gnet volcomen si maer se noch voel volco
meure. daer onse here afleet. **I**n mijns vaders
hups sijn voel woenyughe. **E**n al ist dat alle die
sterren in den hemel staen en daer ghelouvet wer
den. nochtan ist een groet onderschiet tusschen der
claxheit der sonnen der manen en der sterren.
En daer om en pralde sante paulyels die caritaet
niet allene bouen der vresen en bouen der hope.
mer bouen alle doechden en gauen hoe groet dat
si sijn. **W**ant doe hi van voel groten doechden en
gauen ghesproken hadde seide hi. **N**och wise ic
venen voel hogheren werch. **A**l sprake ic mitter
menschen en mitter anghelen tonghen. **A** hadde

ic den gheest der yphenen en ic alle verborgenheden
 en al wijsheit wist. En al hadde al gheloue alsoe dy
 ic die berghe versette. En al gaue ic al mijn guet in
 der armee spise. En al gaue ic mijn lichaem ouer te
 bornen had ic gheen myne het en vordert my
 niet. **D**iet ghu nu datter niet roselikkers niet vol
 romentes niet hoghers, en niet duereshighers ghe
 uonden en mach werden dan die myne. want al
 gaen die yphenen te niet al swighen die tonghen.
 al wort die rouwe godesruueert die myne en valt mi
 mermeer af. **A**lle manier vanden hoghen gaen gods
 en sijn niet allene te verzgheefs sonder myne. mer
 oec der marteleren pijn is buten der mynen sonder

De wie in der **Dat. xij. ca. g**lorie.
 volcomenheit deser martiten ghesoudeert
 staet. dien is noet dat hi totter hogher vresen der ma
 ritaten op dhine. welke vrese die noch nuyt der pij
 nen noch die gheuecht des loens. mer die groetheit
 der mynen buert. **K**echt als een lunt sijnen vnder
 of een brueder sijnen brueder. of een vrint sijnen
 vrint. of een wyf hoeren man mit groter weer
 dichheit te vreden halt. **D**iet dat si scelden of slaghe
 outlien mer op dat si die myne niet en verdoernen.
 si wachten des vrets in allen woerden. en in alle
 werken altoes seer nauwe. op dat die vuerichheit
 hoere mynen vimmer niet en vermalde hoe dloyn
 dattet oec si **V**ander groetheit deser vresen he

met een yphheet wel ghesproken Die vrese des
heren is een rijdom der salicheit der wijsheit en
der wetenheit. die vrese is sijn sat Die yphheet en
mochte die edelheit deser vresen en hoer verdien-
te niet openbaerliker noemen. dan rijdom ou-
ser salicheit die in der ghenarigher wijsheit en
wetenheit gods ghelegen is. dat men se buiten
der vresen gods niet behalden en mach Tot de-
ser vresen en werden die sijn ders niet ghenoeft
mer die heilighen als een yphheet seet Ontliet de
here alle sijn heiligen. want den ghenen die he
outlien en ghebruet niet en soe wie in deser vres-
len den here ontliet Het is seker dat sijre volto-
menheit niet ghebreken en sal. mer vander pijn-
liker vresen der knechten seet sinte iohau Doe
wie dat vrest die en is in der caritaten niet vol-
tomen want vrese hene pijn Hier om isser een
groot onderscheit tusschen der vresen die niet
en ghebruet. en die een sat der wijsheit ghehele
is. en der volcomene vresen. die een beghinne
der wijsheit gheheten is en in pinen staet. mer als
die vollicheit der caritaten coemt soe wort si wter
volcomene menschen herte vreden Hier om
sijre tve grade der vresen Die een is der beghin-
nender menschen die noch onder dat ioc en onder
die knechtelike vrese staen. daer af ghescreuen
staet een knecht sal sijn here ontlien En wangelu

Hy voert aen en sal ic niet knechticheiten mer
 vriende. want een knecht en weet niet wat sijn
 here doet en en blijft altoes in den huse niet **Van**
 deser pijnliker vresen sullen wi totter volre vrij-
 heit der caritaten. en totten betruwen der vriende
 en der kinder gods pinen te romen. als sinte pau-
 lus dede doe hi behide dat hi dat nederste ghelate
 hadde. en van hogheren griede was rijke ghe-
 maect daer hi seet **God** en heiet ons den geest
 der vresen niet ghegeuen mer den gheest der
 mynen en der soberhat. en op een ander stat seet
 hi **W**hi en hebt den gheest der knechtchap niet
 anderwezen in vresen ontfanghen. mer die
 gheest der verkielinghe der kindere daer wi in
 roopen vader vader **Van** deser vresen der kin-
 deren gods waest dat die pphheet meende doe
 hi seide. dat die seuen gauen des heilige gheest
 opten loen gods solde dalen en rusten. **Die** geest
 der wijsheit en der verstantnisse. die gheest des
 raets en der sterchheit. die gheest der wetenheit
 en der guedertierenheit **E**n ten lasten seide hi
 hem sal veruullen die gheest der vresen des
 heren **D**at is eernstelike te merken dat hi niet
 en seide dat die gheest der vresen des heren ghe-
 like den anderen gauen op hem rusten solde. mer
 die gheest der vresen des heren sullen veruul-
 len **W**ant sijn vruchtbaerheit is alsoe groet

dat soe wiem hi eens mit sijner traditje belesen
heest die halt hi tot sinen eyghen. dat die knech-
telike vrese niet te doen en plegghet **Dit is die**
vrese der volcomenheit daer xps die niet allene
en quam om dat menschelike gheliedit te ver-
loessen. mer een forme der volcomenheit en ex-
empel der doechden bewisen daer hi mede ver-
milt was. mer die knechtelike vrese der pinen
en mocht die soue gods die gheen sinde en de-
de. noch loelheit in sijnen monde gheenonden
en was niet hebben **Dat verziende capittel**

Oermanis. want wi vander volcomen-
heit der caritaten gelioert hebben. soe
beghezen wi nu oec wat vanden eynde der rey-
nicheit te weten **Want** wi en twyuelen daer
niet aen dat sonder volcomen reynicheit die
hoghe caritiet. daer men totten beelde en tot-
ter ghelikenisse gods mede opdymt alster voer-
sproken is yet staende mach bliuen. mer of me
die ewighe reynicheit alsoe yet vertrighen
mach. dat hi die gheheelheit ons herten niet in
en breke **En** of wi van deser vleischeliker pat-
sien die wise dat wi in deser pelgrimaedse sijn
mit allen vinnermeer verloest moghen werden
dat beghezen wi te weten **Dat vijftiende capitel**
Oheremon. het waer een grote salicheit en
een sunderlinghe gheuade. mochten wi van

volen doechden daer men den here mode aen -
 hanghet alsoe lezen of gheleert werden. dat wi
 in hoere ghedenckenisse alle die daghe en alle die
 nachte ons leuens toe bredten. en dat allene vā
 der stadigher ghehoechenisse deser hemelicher spusen
 onse hongerige dorstige ghemoede yets wat ghe -
 laest mochte werden. **D**aer het is nu bat te raden
 dat wi die beste ons lichaems wat sparen. op dat
 tet nae ons heren lezinghe in den weghen niet en
 outblyue. want al is die gheest bereit dat vles -
 che is cranc. **D**aer om laet ons nu een luttelken
 eten op dat die meyninghe des ghemoets nae der
 maeltijt totten dinghen die ghi aldus eernstelike
 begheert te weten wat verstrept mochten werde
Hier beghint die ander tollane des seluen va -
 ders van der reynicheit die .xij. tollane. j. vint

Mae der maeltijt die ons want
 wi die spise der lezinghen begheer -
 den meer lastelic was dan verma -
 kelic. vernam dese alde vader dat
 wi nae sinen beloefden sermoen
 wachden en sechde. die vlichghe meyninghe
 myer begheerten totter lezinghen en is my
 niet allene ghenoechlic. mer oec die ordina -
 tie vander gheurnedijder queshen daer ghi
 die rechte ordianne in ghehalden hebt. **W**ant
 het is noet dat die hoghe volthheit der carita -

ten die onghemeten loen der volcomenre ewiger
reynicheit verregghen. En dat in alsoe groter
ghelijcheit des verwinneus een ghelike vroude
sr. want si sijn in al sulke gheseelschap te gader ghe
bonden dat men die een sonder die ander niet
en mach besitten. In uwer vraghe begheerdi te we
ten. Of dat vuer der begheertheit daer dat vlei
sche redyt als een ingheseyet brant af beuoelt
vunmermeer te vollen ghelelt mochte werden.
Van desen willen wi ierst vernemen wat sinte
pauwels hier of beuoelde doe hi seede. doot v
lede die opter eerden sijn. Ierst willen wi verne
men welc dese lede sijn. Want sinte pauwels en
hiet ons noch hande noch voete noch enighe an
der lede af slyden. mer hi begheert dat wi wt
mynen der volcomenre reynicheit dat lichaem
der sunden. dat van voel leden te gader gheset is
als wi ierst moegh verderuen. Van welken lichaem
hi op een ander stede seet. op dat dat lichaem der
sunden ghedestruoert werde. en welc sijn destrui
eringhe is beduyt hi daer nae. Op dat wi voert
nen dien sunden niet meer en dienen. Daer hi
mit groter wezenlijheden af begheerden ver
loest te wesen doe hi seede. **I**n onsalige mensche wie
sal mi verlossen van den lichaem deser doet. **Dat**

Dat lichaem der sunden heuet **ander capitel**
voel leden. Want soe wat men mit woer

177

den mit werken en mit ghedachten mysdnet
dat hoert hem toe **E**n alle dese lede heiten op ter
eerden te wesen want soe wie den dienst deser
lede ghebruyt die en mach in der waerheit niet
segghen en helpen **D**use vaderinghe is in de
hemel **S**int paulus onderfcheit voert die lede
van desen lichaem daer hi seet. doedt v lede die
opter eerden sijn **A**ls onfuerheit. onreynichz.
oncuylfcheit. quade begheerlichheit. en ghezichz
dat een afgodie is **D**at ierste lit des lichaems
der sunden noemt hi onfuerheit die mit vlei
schelijchheiden volbracht wort **D**at ander litte
noemt hi onreynichheit die somtijt sonder enich
by wesen des wijs al slapende of wakende van
oubehoethheiden des ghemoets. of van midere
trauchheiden en pollucien gheualt **D**at derde
lit noemt hi oncuylfheit daer men sonder pas
sie des lichaems outwetende af bentert wort
Dat vierde lit noemt hi quade begheerlichheit
daer niet allene die voergheseide passie der
onschewelheit. mer alle onghoordineerde en
sintelike ghezichheit in besloten is **E**n is recht
een quellinghe des verderfden wils. daer onse
here in der ewangelien af seet **D**ie een wijf aē
siet om hoer te begheeren die heeft altelhants
oucuylfheit mit hoer in sijne herten ghedaen
Hier in mach men merken dat lichaemlike

onthaldinghe allene niet en is totter volcomen-
re vuerichheit mede te comen. Het en sy dat die
onghebrokenheit des ghemoets oer dner mede
toe ghednen woerde. **D**at selste lit des lichaems
der sunden hiet hi guezichheit te wesen dner men
niet allene in voerhoeden en sal ander lude dinc
te beghezen. mer dat onse myldeheit den behoest
ghen te ghenen. **A**ls in den werken der apos-
telen leest. datter voelheit der gheloenghez
een hert en een siele was. en hoere eghen en
heitet sijn te wesen dat hi besat mer alle dinghe
waren hem ghemeyn. **E**n hoe voel besitters der
ackeren of der huysen datter waren sy verrochtent
en brachten tghelt voer der apostelen voeten.
en men deilde enen yegheliken me dat hem
noet was. **E**n op dat dese volcomenheit niet tot
luttel luden en solde sijnen te behoeren. soe hiet
sinte pauwels die ghezichheit der afgoden dienst
te wesen. **W**ant soe wie in der ongeloenghez vzer-
lichheit sijn guet den armen niet mede en deilt.
die en heuet die ghebode gods niet en valt in die
sinde der afgodien. **W**ant hi die mynne der ma-
kerliker dinghen bouen der godliker mritate set
Ist dan dat voel men. **D**at derde capitel.
sien niet allene dat guet. mer oer mede
die begheerte des guets wt hoeren herten ver-
dreen hebben. **S**oe moeghen wi oer waer ghe-

loenen dat men die onsiuerheit oer verdryuen
 mach Want anders en hadde sinte pauly **de** dat
 ter onmoegelic is bi den moegheliken dinghen
 alsoe wie niet gheuoedjt. mer want hi wist dat
 beyde ghezicht en onsiuerheit moeghelic wa-
 ren te veruynen. soe heuet hi se beide haten doe-
 den **h**e niet allene te doeden mer dat si in ons oer
 niet gheuoemt en moeten werden dner hi seet
Onsiuerhat en alle onreynicheit of ghezicht
 en sullen in v niet gheuoemt werden. of lelichz
 of dwale sprekinge of boeflicheit die totter mit-
 tidz niet behoerlic en sijn Want dat ons dese ghe-
 like schadelic sijn en witten hemelrijc sluten bewijst
 hi voert dner hi seet. weet dat elc onnysche ende
 onreyn en ghezich mensche dat der afgodē dienst
 is. die en heuet gheen erue in dat rijke xpi ende
 gods En op een ander stede seet hi En wilt niet
 dwalen noch onnysche sijn. noch die den afgo-
 den dienen. noch ouerspeelres. noch die die noch
 ghezichte noch quet sprekers noch roeiers en
 sullen dat rijke gods niet besitten **A**ns en siet
 gheen twyuel aen men mach die vletke der on-
 siuerheit mitten anderen voerghenoemde sin-
 den verdryuen **Dat vierde Capittel.**

Dachtan soe hoert ons te weten. al ist dz
 wi hongher en dorst liden. en lesen en be-
 den en waken en werken. en in alre strengicht
 ons halden dat wi mitter verdiente deser wez-

reelt die ewighe puerheit des herten niet ghe-
naken en moeghen. het en si als wi in al diez
strengheit sijn ghewoer woerden. en onder
nyden dat die onghewoerheit der reynichet
vander mylde godliker gheinden verleent
werde. Want daer om allene sal hem elc men-
sche in strengter oeffeninghe halden. op dat
hi die ontfermherticheit gods verweue. en ouer-
mits diez vander onsuuerheit verloest woerde.
en niet om sijne werken wille. En hebben allul-
ke nyde en begheerte totter reynichet als
enich gheerich mensche totten gelde. of enich ho-
uerdich mensche tot weerliker eeren hebbē mach
En wt aldusdanighe leuendicheit van hinen
coemt dat die mensche spise en dranc die hem
noet trostich sijn soucht niet en acht. en noet trof-
tich slaep outfalt hem. Nochtan benoelt hi dat
hi ouermits sijne vlichheit die puerheit niet
verreghen en heuet mer ouermits die besche-
mynghe gods. en alsoe lange mach hi se behal-
den als die here sijne ontfermt. En nyement en
betrouwe hem seluen al ist dat hi vander onsu-
uerheit langhe onghemoeyt heeft gheweest.
want dat die bescheemynghe gods om sijne ver-
metelheit wille vet van hem wort. hi sal vander
onpuere polluten haesteliken beuult werden

Dat aldusdanighe des **Dat bidde Capitul**
vlesche die schadelic sijn te wesen orber

lic in onsen leden ghesaeyt is **D**at moeghen
 hier in merken dat somyghē menschen die voer-
 tijts hem seluen mit ghevvalt onbruchbaer ma-
 keden. altoes hingher en alder waren in den
 doechden te vertrighen. want si gheen vrese en
 hadden die reynicheit te verliezen **M**er soe wie
 dāghelics mit vlitcheiden sijn natuer verzwint.
 en van vuerichheit der volcomenheit eens ont-
 hindat wort. die en lijt hongher dorst armoede
 en allen arbeit des lichaems niet allene verdu-
 delic en gheern. als ghescreuen staet **B**itter din-
 ghen sijn eenre hongherigher lielen suet **W**ant
 die begheerlichheiden der teghewoerdiger din-
 ghen en mach men niet verdrucken noch ver-
 dzyuen. het en si dat daer ander salighe begheer-
 lichheiden in hoer steden weder in gheburcht wer-
 den **D**ie leuendicheit des ghemoets in vrouden
 en in vroylen en doech niet het en si dat si aen
 die griede lyde ghehoert stae **E**n hier om beghe-
 ren wi die vleeschelicheit wt onser herten te ver-
 dzyuen. soe moeten wi rechtuoert gheestelike
 begheerlichheiden weder in die stede planten.
 op dat onse ghemoede altoes hier in wone en
 ghebonden stae. en verdrue dat gunde mitte
 griede dan innerlijc den syne des veerskyne des
 ghete dat voel lude lesen en luttel lude verstrien
 mit onderwynden veruoelen en smaken daer hi

leet **H** hebbe den here altoes in mijne teghe
woerdicheit voersien. want hi my ter rechter hant
op dat ic niet verdreenen en woerde. **W**ant soe
wie totter puerheit des lichaems en der sielen
doer wi af spreken comen is. en verstaet dat
hi van den here allene doer in outhalden wort.
die heeft allene dat verstant en die cracht des
veerskens ontfanghen. **E**n sijn rechter syde dat
sijn sijn guede werken werden altoes van den
here veldhermt want hi sijn vriende niet ter luyd
ter hant mer ter rechter hant vstaet. en daer om
moeghen si segghen mitten pphoet. **H**ijn oghen
sijn altoes totten here want hi mijne voete van
den stricke vrien sal. **E**n dit en mach nyement
waerrechtelic belven. het en si dat hi alle sijn ge
sichte en alle sijn vltichheit en alle sijn sorghe aen
die oefeninge en aen die puerheit sijns herten te

Hoe voel een **D**at selde en gosse legghen
mensche in saticheden en in luydesamtheit
des herten voert gaet. alsoe voel vordert hi in
reynicheden des lichaems. **E**n hoe hi den toern
vorder verdriest hoe hi die puerheit des herten
vaster halden sal. **W**ant nyement en mach die on
naerdicheit des lichaems ontvlien het en si dat
hi die beweghinge des ghemoets ierst bedwon
ghen hebbe. **A**ls onse here selue bewijst doer
hi seet. **S**alich sijn die luyden oedighen want

si sullen dat eertrijcke besitten. Anders en moegē
 wi dat wederstpenge eertrijcke ons lichaems
 niet bedwinghen. Het en si dat onse ghemoede
 op satichheit ghesondeert staet. En niemē en
 mach die opstaende stride teghen sijn vleischje
 verwynen. Het en si dat hi mitten wapenen der
 saechtmoedighheit ghevapent staet. Als die pro-
 pheet seet. Die saechtmoedighen sullen dat eert-
 rijcke besitten en van ewen tot ewen daer op wo-
 nen. Hoe wi dit eertrijcke vercrighen moeghen
 bewijst ons die selue pphheet daer hi seet. Verbeit
 den here en bewaert sijn weghje en hi sal di ver-
 heffen. op dattu ezlic dat eertrijcke outfangen
 moeghes. Tot welker besittinge niemē op dym
 men en mach. dan die ouermits een onbeweerd-
 like satichheit des herē huerde weghje en sijn ghebo-
 de halden. En van hem witten slike der vleischeliker
 passien dan op gheboert werden. Aldus en sullen
 die saechtmoedighen niet allene dat eertrijcke besit-
 ten. mer oermede in voelheit des wreden ver-
 noedit werden. welken vrede niemē stadelike
 ghebrucken en sal die die stride der begheerlichheit
 noch in sijn vleischje regneren. went dat hem die
 here van sijne outseemlichheit die stride af-
 neemt. dan sal hi sijne wederlaken hoghe ende
 wapenē breken. en die salde verbornen mitten
 vuer dat die here in der eerden gheseynt heeft.

Al dus als hi aldus verloest wort dan sal hi tot
ten staet der puerheit comen **E**n dner hi te voere
mit traemten en mit confuselicheden sijns selfs
lichaem als hi aen ghenoditen wort liden moe
te. Dner sal hijt als een reyn tabernakel mit
ghenuediten ghebruken in voelheit des vrede
dner te voeren af ghesproken is **W**ant soe waer
dat noch sorghe des stryts is dner en mach voel
heit des vrees niet wesen **H**ier in wort bewijst
dat een ghesate lidenheit die alre creditich
ste medecine des herten is als salamon seet **E**n
sachtmoedich man is een medicus des herten
die niet allene die wortelen des toerns. der
traedheit der ydelre glorien der honerdien. mer
oec mede der onlimerheit en alre sunden wt ro
det en verdrift **W**ant in die lautmoeidich sprac
salamon ist tgheluc der coninghen ghelegghen.
Want soe wie altoes van bynnen sachtmoedich
en stille is. die en wort van gheenre toernichheit
ontsteken **D**ie en wort van ghezure traedheit
en droevichheit verpleten. die en wort van gheen
re ydelre glorien verstroeyt. die en wort van
ghezure honerdien opgheblasen. want die die
urne des heren myn en hem is voel vrees en
gheen stotinghe **E**n dner om is mit redste die
liden beter dan die sterke man. en die sijnen
toern bedwinghet is sterker dan die een stat

18
wynt **H**er oer wi desen vasten vrede stude-
lic te halden verweuen moeghen. soe moe-
ten wi van noede menschsins verlt aenghe-
uosten werden **D**aer om sullen wi des pro-
pheten woerde mit sichten en mit saren
denwile ouerhalen en segghen **I**c bin een on-
salich ghewoerden en in allen tiden ghepi-
nicht. den dach heb ic bedruelt in gegnen. wat
mijn lenden sijn mit bespottighe ghemilt
En van den aensichte dijns toerns en is geen
gheloutheit in mijnen vleischje **E**n van den
aensichte mijne omveterheit en is mijnen
beenen ghepi nē vrede **W**ant dan moeghen
wi in der waerheit onse trantheit wael be-
saren. als wi nae langher repuidheit ons
lidjaens ghehoep hadden alle vleischelike
berlekinghe outgangen te wesen **E**n wi
om die vermetelheit ons herten prekelinge
des vleischje weder opstaen beuolen **O**f als
wi in die bedriedlike droem werden be-
uleet **D**an ist ons noet rechtens oert totten
here der repuidheit te lopen. en onse tran-
theit te behou en te segghen **H**ere niet in
mijnen wille mer in dinen wille heeftu
mijne scoenheit tracht ghegeuen. du heb-
ste dijn aensicht van my ghekeert en ic bin
ongheschickt ghewoerden **E**n tok seet. **A**

worde ic mitten waterē des snees ghedwo-
ghen en mijn hande soen blincken. nochtan
salu mi in vuylenisse steken en mijn deider
sullen mi vermaeden. Aldus moeten wi in de
ser onghelijchheit gheoefent werden eer wi
totten volcomenen staet der puerheit mogen
comen. En daer in ouermits der ghenaden
gods alsoe creditelic ghevest werden ende
segghen moeghen mitten jhesu. Al verbei-
dende heb ic den here verbeit en hi heuet
mijnre ghemercht en mijn bede ghesoert.
en wtter kulen der onsalichheit en witten sike
der heffen gheleit. En hi heuet mijn voete
oiten steen gheset en mijn voetgange ghesuert

Het sijn voel gra. **Dat leuende capittel**
den der reynichheit daer men totter ou-
verwinliker puerheit mede op dhyut. die ou-
se vermoghen nae dattet behoerlic waer noch
doer sien noch wt spreken en mach. Nochtan
wauttet wy die materie eydsjet soe willen
wi ons yets wat nae onser suoedicheit pin-
nen. en laten den volcomenen van meerre
volcomenheit der reynichheit. Want hoe pe-
ment die puerheit volcomeliker vercregen
vercreghen heuet hoe hi se daerliker doerhet.
Het sijn ses graden der puerheit verre van
malander ghescreiden. welker subtylheit die

menschelike synne verre outiliet dat se dat
 ghemoede niet doer sien en ran, noch die
 tonghe wtspreken **D**aer die mensche da
 ghelikes in voert gaet en in op walt nae der
 ghelikenisse der eertstjer lichame die alle
 daghe al en weten lijn niet toe nemen en
 wassen. **A**lloe woert oer die stercheit der sie
 ten en die vrucht der reynicheit al en voelt
 mens niet, altoes verregisen **D**ie ierste graet
 is als die monit wakender oghen van gheenre
 vleischeliker aenwedtinghe ghemoeyt en
 wort **D**ie ander graet is als lijn ghemoede
 in weeldighe waeltustighen ghedachten
 mit wille niet en merre **D**ie derde graet is
 als hi van gheenre wien ghelichte niets niet
 tot begheerlicheit beweedit en wort **D**ie vier
 de graet is als hi wakende gheen bewegin
 ghe des vleische hoerdeen dat hi is en beuo
 le **D**ie vijfde graet is als hi der vleischeliker
 werken ghedent, of spriet in rade of loest
 lijn ghemoede mit gheenre subtilre consen
 teringhe bestrukt en wort, mer dat hijt mit
 enen stalen pueren ghelichte des herten
 nen siet als een symjel wert dat den men
 schelike gheslecht tot enen dienst der voert
 baringhe ghegeuen is **E**n niet meer van
 die ghehoehenisse beweedit en wort dan

of hi van steen of van hout of van enige
anderen ambachten ghesproken hadde
Die selde gruet is als hi al slapende van
gheenen onreynen dwalenden fantasi
en der ongheliker personen in drome be
spotten wort **E**n al ist dat wi alsulke be
gadinghe des nachts vants ouer gheen
grote sinde en hadden. nochtan ist een
bewisen der verborghender heymelic sin
lender begheerlicheit der natueren van by
nen **D**er anders sijn soe werden si bedro
ghen die alre vleischelicheit mitten werke
onsal dich sijn **D**er ierster lude nachts bespot
tinghe geschiedt sympheliker. en comen mit
lichteliker vliticheit en mit mynre arbeit
hem seluen **D**er die ander werden mit noch
mynre fantasien bedroghen. op dat si mit
enen hateliken wedersegghen der voerleden
re genoerschliker dinghen allenrelen op mo
ghen dymmen totter maten der reynicheit
die sy begheeren **E**n dan wort hem vanden
here ghegeuen datten sterken mannen boer
dat loen hoers arbeids belouet wort **D**er
hi seet den boghe dat si veert en den stryt
sal ic wt uwen lande verdrynen. en ic sal v
Ande **D**at. viii. **E**n swulke doen slapen
mer om soe wie tot dien staet der puer

heit mit ghesladiger meyninghe der hertē
 gheromen is. dat hi mitten ghemoede van
 dusdanigher aenverstinghe ontrōmert
 is. dan sal hi hem seluen sonder twyfel allinc
 in der nacht vinden als hi des daechs is. Al
 linc in den bedde als hi in ghebede is. Allinc
 allene als hi onder die staren des volcs is
En ten lesten en sal hi hem seluen allinc mē
 mermeer al heymelic aensien des hi hem sam
 men solde al saghent die menschen **E**n dat
 oghe gods daer nyement voer wiken en
 mach en sal gheen dinc in hem beuinden dz
 hi voer die menschen verborghen wil hebbe
En als hem die suete locht der reynicheit
 aldus beghint te ghemegen. soe mach hi
 segghen mitten prophēt **D**ie nacht is een
 inlichtinghe in mijnen woelden. want die
 duyternisse en sullen niet verdouckert wer
 den van di **E**n die nacht sal verlicht werden
 als die dach. en sijn duyternisse sijn als sijn
 licht **E**n want dit bouen der natueren loep
 te vercrighen is. soe wiist die pphēt hoe
 ment vercrighen mach daer hi seet **W**anttu
 hebste mijn landen beseten dat is niet in
 mijne cloeckicheit. niet in mijne doecht
 heb ic dese puerheit verdient. wanttu den
 ingheseyden brant der onsuuerheit in mijne

lenden ghedeedt hebste **Dit. v. d. Capittel**

Oermanus. dat men dese ewighe puerheit des lichaems by der granen gods al wakende besitten mach dat hebben wi een deels wael besocht **E**n dat men die beweginghe des vlesche mit streper strengheit eens deels wederstaen mach dat en weder spreken wi niet. mer of wi al slapende hier onghemoeyt af mochten blyuen dat solden wi gheer u wete **W**ant het dunt ons onmoegheic wesen om twee saken wille die wi sonder scoemte niet wael en moeghen segghen. mer wauttet die uoet des ondersteats eyfchet soe sulken wise mit dinen orlof outdenken **D**ie ierste is wāt die strengheit des ghemoets ouermits ruste des slaeps ontbonden wort soe en staet die onverschienlike beweginghe in sijne machte niet **D**ie ander is als wi slapen en rusten en voel ozyuen in der blasen vergadert wort dat die ander niet lichtelc daer in dringhen en mach **D**oe werden die droeghe lode daer af verweert en totter beweghelicheit gheneyghet. dat oer den ionghen kinderen en den gheuen die hem seluen mit ghevvalt onbrucht haer ghemact hebben. om deser seluer reden wille soe pleecht te gheschynen **E**n al is dat sake dat dat toulent des ghemoets van der ge

nuerlsten der onsiuerheit niet ghequeeft en wort.
 nochtan staemtet der lelichheit der lede. **Dat** hen
O Heremon. het schijnt dat ghi die **De vijn**
 doecht der waerelijgher puerheit noch
 niet en kent. want ghi waent datse allene van
 den wakenden mit strengichheit gehalten mach
 werden. **E**n hier wt roemtet dat ghi vermoedt
 als men slaept en die strengichheit verflapt is.
 dat men dan die puerheit niet halden en mach.
Die puerheit als ghi waent en is wesele in die
 strengichheit des toeliens niet ghelegen. mer in
 der mynen hoers selfs en in der liefden der eyge
 re puerheit. want het en is gheen puerheit mer
 een onthaldinghe ghesaten daer enigher weder
 heit der weelden wederstrydt. **B**iet ghi nu wael
 dat dat ophalden den strengichheit als men slaept
 den ghenen niet en smet die ouermite der ghe
 naden gods die myne der puerheit grondelic
 van bynnen ontfanghen hebben. **S**oe wat men
 mit arbeit in teghenwoerdichheit verrijdt. dat
 gheeft den oefeneer stridende een wijltyts vrede
 mer gheen ewighen vrede der sekerheit. **H**ier
 soe wat mit grondeliker doecht langhe verwo
 nen is. dat sal den verwynre een stadigher val
 tichheit des vrees ghenen. **H**ier om alsoe langhe
 als wi vander beweginghe des vleischs een
 verdinghe venoelen. soe en sijn wi noch totter

hoerheit der waerrechtigher puerheit niet ghe-
romen. mer wi sijn noch onder die grandheit der
onthaldinghe gheset en nenghjestreden. daer
die wtgange af in twyuel staen. Dat ghi mitten
ghenen die hem seluen onvruchtbaer ghennest
hebben in der vrachten bewisen woldt. dat men
die beweghinge des vleischje niet ouerromen en
roude. Daer af is te weten dat hem die vleischje
like begheerten niet en ghebreken. mer allene
die macht des voertbarens. En daer om willen
sy tot diez puerheit comen daer wi om pijnen soe
moeten sijt oer mit oetmoedicheden mit bedruet-
heden des herten. en mit strengidheit der onthal-
dinghe verweuen. mer mit mynre arbeit dan wi

DAer om ist een onder **Dit elfde capittel**
scheit tusschen der volcomenre reynidheit
en der onthaldinghe. want dat is dat eynde
waerrechtigher reynidheit. Als die mensche van
gheenre beweghinge aengheuochten en wort
mer in stadigher puerheit staende blyft. en dit
en mach men anders niet heiten dan heilichheit.
Als dat vleischje voert meer aflact teghen den
gheest te begheeren. mer mede consenteert mit
hem. Dan werden si mit malander in eenre vaf-
ter soenen ghesoent. daer die pphheet afseet.
Dich hoe guet en hoe vroelic ist dat die vrue-
deren te gader in een wonen. En hier af ist oer

dattet ewangelii leedjt **J**s dat sake datter twee
 van v opter eerden ouerdraghjen. soe van wat
 dinghen dat sy begheeren dat sal hem gheschieden
 van unnen vader die in den hemel is. Aldus mach
 men vander arbeitliker onthaldinghe totter
 stille staender vzedeliker reynicheit comen. **W**ant
 die heilige patriarche was ierst iacob dat is een
 wortseleer gheseten. en nae den verwynen waert
 hi isit ghenoeit. **D**at beduyt enen man die go-
 de in vreden strouwet. en hier af seet die psheet
God is in iudeen bekent en in isit is sijn grote na-
 me. **J**uden beduyt een siele die gode hoer sin den
 belijt. **H**ier isit daer die grote name gods in is be-
 teykent een siele die gode strouwet. wies stede niet
 in den stride der sin den. mer in den vrede der ewi-
 gher stire puerheit des herten ghewent is. **F**inde
 aldus is in syon. dat is in den nen strouwen gods sijn
 woeninghe. **D**iet ghi nu waer dat die stede gods
 niet in der stridender onthaldinge. mer in der vze-
 deliker puerheit gheset is. **A**lloe is oer sijn twee-
 ninghe in syon dat is in den strouwen der doerhden
En dit selue onderseit ons die psheet daer hi seet
Die here mynt die poerten van syon bouen alle die
 tabernakelen van iacob. **H**ier af isit dat die onverzwy-
 like beweginghe des vleesche die ghesnethheit des
 menschen somtijt moeyen. het en hundert nochsta-
 den myres der waerrechtiger puerheit niet. als

die ghemoeyde weder tot ghesnetheden comen.
en die ewe des gheest die ewe des vleische verwyft
Dat aldus die inreeste puerheit van der wtwendt
gher moyenissen onghelijndert blijft dat bewijst
ons een figuer. Hoe dat moyses enen doernen
bosse ontfleken sach mer hi en verbrande niet. En
hoe die drie ionghelinge in nabugodonosers ghe
loepende oien ghesworpen worden. daer die vlame
xly. cubitus af opfloech. nochtan en verbrande die
vlame een haerken noch een veesken niet van hē
En aldus begheuen wi in desen lichaem te besittē
dat god doer den jphheet sijnen heiligen ghehoest
heest. Altho doer dat vier wandert en saltu niet
verbornt werden en die vlame en sal di niet sandē

Het en is nyement kintich. *Dat. xvij. c. lxxij*
Dan den gheuen die besocht heeft. hoe wō
derlike grote dinghen die here sijnen ghetrouwē
myures in desen sterflichen lichaem wt sijne on
sprekeliker myldicheit geniet. Dit doer sach die
jphheet in der puerheit sijns ghemoets doe hi van
alder gheene weghen die tottien state gheromē
sijn seide. *O here* dijn werken sijn wouderlic en
mijn siele salse seer kernen. Dit en seide die pro
phheet niet van groetheit der werken. die god
in den creatueren daghelics van buten wircht
daer nyement aen en twyfelt sy en sijn groet
en wouderlic. *Mer hi seidet vanden werken die*

die here mit sunderlingher ghenaden overuloe-
 delic van bynen in sijnen heilighe wirt. die
 nyement dan des trouwers siele en kent. En is
 in dat heymelike sijne consenien en alsilt een
 sunderlinghe mede weter der waeldanden gods
 dat hijse mit gheynen woerden wt spreken.
 noch mit gheynen ghedachten begripē en mach.
 als hi hem witten rijrdōme van bynnen totten
 wtwendighen ghesichte der mateerliker dingē
 keren wil. Want wie en solde die werken gods
 in hem sehen niet verwonderen als hi die ruste-
 licheit des buyts. en die onverstandelike gyl-
 licheit alsoe vanden here liet bedwonghen
 dattet hem arbeitdeliken is een luttelken on-
 rusteliker noettrosten te nemen. Wie en solde
 die werken gods niet verwonderen die dat
 vuer der ontuytsheit daer hem voerhijts af
 dochte dattet nimmermeer ghelest en solde werde
~~wer~~ nu in hem van den here alsoe benoelt ver-
 aelt te wesen dat hi niet en beweghen der werts
 en verneemt. Wie en solde hem des niet verwō-
 deren als hi liet dat toernighe verwoede onge-
 nadighe lude derwile mit smeken en mit oet-
 moedighen dienst maer verarrēt plaghen te
 werden. En nu van den here alsoe sadstmoedigh
 ghem aert dat si niet allene van hoeren weder-
 wille niet toernich en werden. mer als men

hem onrecht doet hem groetelic dner in ver-
bliden **W**ie en solde hem vanden werke gods
niet verwonderen. en roepen mitten ysheet
Ic hebbe bekennt dat die here groet is als hi ver-
neemt dat een griper een gheuer wort **D**at een
honerdich mensche oetmoedich wort. dat een
ontuyfche mensche myfche wort **D**at een teder
cleynlic mensche die hem seluen mit voel myn-
nen beseten hadde wy gheenre groindhait noch
armoede en ontsiet **D**it sijn die wonderlike w-
ken gods die des ysheten siele in erkede en al-
le menschen dner toe rop doeh seide **D**oemt en
siet die werken gods hi heeft wonder opter eer-
den ghewradit **H**i haent die stride totten ey-
de der eerden toe af gheuomen **H**i sal den bo-
ghe en die wapene breken en die salde in den
vuer verhornen **W**ant wat mach meerre wo-
der wesen dan in eenre corten tijt van ghe-
righen publicanen apostelen te werden. van
bloedighen veruolghers lijdesamighe pre-
dikers der ewangeliën te maken **A**lfoe dat
si dat selue gheloue die si veruolgheden mit
hoeren bloede bescherinden **D**it sijn die wer-
ken gods die die sone te gader mitten vader
daghelus werkt alsoe hi seet **M**ijn vader
die werkt noch hi den des daechs en ic wer

Hier af seet die psheet dauid **G**hebenedijt is
god die here van isrl die die wonderlike din
gghen allene wirt. hier af seet die psheet **A**mos
God werdt alle dijn en beheertse en verwan
delt die steme der doet in een morgen stoude.
dit is die verwandelughe vander redster hant
des alren ouersten **W**in dit salighe werck gods
badt die psheet den here doe hi seide **W** god
maer dat vastt dattu in ons gheswacht hebste
Als ic van deser hemeliker verborghenre straf
finge gods die dat ghemoeude der heilighen al
le tijt in hem seluen stouwet swighe **H**oe vinde
ic een hemelsche in stotinge der gheesteliker
blytscap daer dat neder ghesworpen ghemoe
de vander vroelichheit der ingheslorder ghen
den af op gheboert woert. en rouit tot oubeken
der begauninge des herten en onsprakeliker en
ongehoerder vroelichheit. daer wi sou tijt daer
vander onedelre slayendheit tot vuerighen ghe
bede als van enen diepen slape af verwerkt
werden **E**n dit is die vronda daer sinte pauwels
af seet. die gheen oghen ghesien en heeft noch oer
ghoert. noch gheromen en is in dat herte des
menschen. die vander vergrouynghe der eertsther
dinghen noch een mensche is en den mensche
ken begheerten aenlanghet **A**lloe dit hi van
dusdanighen gauen gods niet en siet. mer ons

seet sinte pauwels van hem en van sijne ghe-
lyc soe heuet god ouermits sijnen goest ghes-
Hoe dat dat **Dat. xij. vint. Openbaert**
ghemoede in allen desen tot meerre pua-
heit coemt hoe dattet gode daerliker stonve
salen verwonderen hem meer in hem seluen dan
hi van buiten spreken sal moeghen Want al
soe een onbesocht mensche dese vroelicheit mit
ten ghemoede niet begripen en mach Alsoe
en salse een mensche diese ghesmaect heuet
niet wt moeghen spreken. redyt of men enen
mensche die nye suet dinc ghesmaect en had-
de mit woerden lezen wolde die suetheit des
hondis En alsoe hi dat mitten oren niet lezen
en mach dat die mont niet ghesmaect en
heeft. Alsoe en mach oec nyement die ganē gods
mit woerden beduden. mer in hem seluen al
stom en al swighende verwonderen En roepē
mitten begheerten des herten. here god dine
werken sijn wonderlike en myn siele salse seer
kennen Dit is een wonderlic werc gods dat es
vleischelic mensche die noch in den vleische leuet
vleischelike begheerten verlamden en En in al-
le dien dat hem opvalt eenen onbeweerthiken
staet in eene ghelijcnoedicheit mach staende
halden Tot desen staet was een heilich vader ghe-
raect die by alexandrien van den heidenen ghe-

slagen was en grote roufulle ghednen Ende
 in spot gheuraecht. wat mynzel lijn xpus
 dien hi oefende doen rone. hi antwoerde
 hem en seide. dan can hi doen. Al waer dat
 sake dat ghi my noch meer onrecht dedet
 dat ic niet beweecht noch toezicht op ven

O Ermanus. *Dat. ym. Af*solde werden
 van aldusanger reynicheit die niet
 eertliche noch menscheit. mer hemels ende
 engelliche is verwondert ons en verneert
 ons. dat wi onse ghemoede derverts niet
 en dorren bieden. het en waer dattu ons
 een wise en een tijt besteden woldes daer
 mensche bynnen verzichtighe mochte *Dat*

O Heremon. het waer *vijftende Capitel*
 alte vermetelic van deser reynicheit
 daer wi af spreken onermits menigerhan
 dicheit der mynen. der willen en der nachten
 enen sekeren tijt daer toe te setten. dat men
 in desen wtwendighen konsten en ambachten
 die die kindere lezen niet doen en mach *Wat*
 nae ontfeudlicheit des hys en nae vliticheit
 des arbeids soe mach daer een yeghelic eer
 of later aen ghezaken *En* al en moeghen
 wi gheen tijt hier toe setten. nochtan moe
 ghen wi van der wisen daer mensche mede
 verzucht wael wat onderscheiden *Die*

mensche sal hem van allen ydelen woerde
en fabelen wachten. en alles toerns sterue
En alre weerliker forsmoldicheit verghe
ten. en soberlic teten en soberlic te slapen
Nochtan en mach hi mitter verdienen de
ser werken die reynicheit niet vertrighen.
mer allene vander oufermijertheit gods.
en sonder dit gheloue is alle arbeit te ver
gheefs **H**et is een openbaer teyken der toe
comender reynicheit. als die mensche be
ghint op sijns selfs arbeit niet te verlaten.
als die yllieet soet **H**et en si dat die here dat
huys stichte te vergheefs arbeiden si die dat
hijneren **A**ldus en mach hem niemant van
der verdienen sijne puerheit verheffen. noch
ander lude mit onghevadiger strengdheit
oerdelen **W**ant dat menscheijke vermoe
ghen niet en is. het en sy dat hem die godli
ke moegentheit te hulpen come **Dit salien**
Dat is enen yegheiken die **der ynt**
teghen den gheest der onsiuerheit
mit allen crachten strijt een sunderlinghe
victorie. dat hi op die verdiente sijns ar
beits niet en hope verloest te werden. **A**
is dit den besochten menschen licht te be
gripen. nochtan en coment die begheu
uende menschen niet lichtelic ghelouen

189

Want als sy die vryen der reynicheit
eens deels ontweken sijn. rechtmoert
soe scriuen sijt in dat heymelic hoere hez
ten mit eenre subtilste vermetelheit he
selnen toe. en want mit hoere vliticheit
verwornen hebben **D**ner om ist noet dat
si in desen passien die die ghemide gods ten
lesten pleedit alsoe langhe ghemoept wer
den went si mit onderuynden aen hem sel
nen ghewoer werden. dat si mit hoere
selfs nachten totter redster puerheit niet
ghezenken en connen **O**p dat wi onse dis
putatie die vanden eynde der volrouwen
re reynicheit mit voel redenen gheweest
heest al in een mit corten woerden moege
besluten. soe is dit dat slot der reynicheit
Dat die monic al wakender oghe mit
gheenre begheerlicheit der onsinerheit
belopen en wort **E**n datten gheen verley
dinghe der dromen als hi slaept en bedrie
ghe. **A**ls hijt dit den traghen en den ver
sinnenden menschen menschen swaer en
onmoeghelic te wesen **R**ochkan bin us
seker dattet den vlitighen gheesteliken
mannen moeghelic is te vertrighen wat
alsoe verre is die een mensche vanden
anderen ghesreiden. als die meyninghe

in den dinghen die sy begheren verstreidē
is. **D**y sijn verre verstreiden dner die een tot
ten hemdrijt wart gaet. en die ander tot
ter herten. dner die een xpo dient. en die an
der behal. Als onse here selner seet. **D**oe wie
mi dient die volghje mi. en daer ic ben sul
sen mijn diene wesen. dner dijn stat is dner
is oer dijn herte. **T**ot noch toe leerde die he
lighe dheremon vander volcomene reyndijst.
niet wt woerden mer wt onderijuden. **E**nde
besloet hier sijn sermoen mede. dner wi late
verneert en nutuoldich riet hi ons. want
dat meeste deel vander nachst gheledē was
dat wi een luttel solden slapen. **O**p dat men
ouermits vermoeytheden des lichamen.
die lenendicheit der heiliger meyninghe
niet en verloer.

Gheeyt int **J**her ons heren. **m.**
.ccc. en .xvii. op se marie van
egypten auont

Dit boeck hoert toe **den** beslotene
regularissen hyen maesepde

Bidit voer die scrjnerse om gods wille

